

SUPREME AUDIT INSTITUTION OF INDIA
लोकहितार्थ सत्यनिष्ठा
Dedicated to Truth in Public Interest

भारताचे निंत्रक व महालेखापरीक्षक
यांचा
मार्च 2023 ला संपलेल्या कालावधीचा
राज्य महसुलावरील अहवाल

महाराष्ट्र शासन
2025 चा अहवाल क्रमांक 6
(अनुपालन लेखापरीक्षण - नागरी)

भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक
यांचा
मार्च 2023 ला संपलेल्या कालावधीचा
राज्य महसुलावरील अहवाल

महाराष्ट्र शासन
वर्ष 2025 चा अहवाल क्रमांक 6

अनुक्रमणिका

	संदर्भ	
	परिच्छेद क्रमांक	पृष्ठ क्रमांक
उपोद्घात		ix
कार्यकारी सारांश		xi-xvi
प्रकरण I		
प्रस्तावना		
या अहवालासंबंधी	1.1	1
प्रधान महालेखाकार (लेखापरीक्षा-I), महाराष्ट्र, मुंबई आणि महालेखाकार (लेखापरीक्षा-II), महाराष्ट्र, नागपूर यांच्या कार्यालयांची संघटनात्मक संरचना	1.2	1
लेखापरीक्षीत घटकांची रूपरेखा	1.3	2
लेखापरीक्षणासाठी प्राधिकार	1.4	3
लेखापरीक्षणाचे नियोजन व आयोजन	1.5	3
लेखापरीक्षणाला शासनाचा प्रतिसाद	1.6	4
लेखापरीक्षणाचे परिणाम	1.7	6
प्रकरण II		
व्यवहारांचे लेखापरीक्षण		
(अनुपालन लेखापरीक्षण परिच्छेद)		
मुद्रांक शुल्क व नोंदणी विभाग		
दस्तऐवजाचे करारनामा म्हणून चुकीचे वर्गीकरण केल्यामुळे ₹ 10.50 कोटीच्या मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी	2.1	9
मालमतेच्या कमी मूल्यांकनामुळे ₹ 1.89 कोटी इतक्या मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी	2.2	10
मुद्रांक शुल्काच्या अनियमित सवलतीमुळे ₹ 1.50 कोटीच्या मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी	2.3	12
मालमतेच्या बाजार मूल्यासाठी संपूर्ण भूखंड क्षेत्राचा विचार न केल्यामुळे ₹ 76.18 लाखांच्या मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी	2.4	13

भाडेपट्टा कराराचे चुकीचे वर्गीकरण केल्यामुळे ₹ 29.71 लाखांच्या मुद्रांक शुल्काची व नोंदणी फीची कमी आकारणी	2.5	14
वित्त विभाग		
महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर(एमवॅट) नियमांच्या नियम 53(3)(a) अंतर्गत वजावटीच्या अतिरिक्त परवानगीमुळे ₹ 96.84 लाखांच्या कराची आणि त्यावरील व्याजाची कमी आकारणी	2.6	16
प्रकरण III व्यवहारांचे लेखापरीक्षण (विशिष्ट विषय आधारित अनुपालन लेखापरीक्षण)		
वस्तू व सेवा कर विभाग		
जीएसटी अंतर्गत ई-वे बिल प्रणालीवर विशिष्ट विषय आधारित अनुपालन लेखापरीक्षण	3.1	19
ई-वे बिलांचा परिचय	3.1.1	19
ई-वे बिलांसाठी वापरली जाणारी माहिती प्रणाली	3.1.2	19
ई-वे बिल प्रणालीमध्ये समाविष्ट असलेल्या प्रक्रिया	3.1.3	20
विभागाची संघटनात्मक संरचना	3.1.4	21
लेखापरीक्षण उद्दिष्टे	3.1.5	22
लेखापरीक्षण निकष	3.1.6	22
लेखापरीक्षण व्याप्ती	3.1.7	23
लेखापरीक्षण कार्यपद्धती व नमूना	3.1.8	23
अभिस्वीकृति	3.1.9	24
शासनाच्या महसुली हिताचे संरक्षण करण्यासाठी ई-वे बिल यंत्रणा प्रभावी आहे की नाही	3.1.10	24
ई-वे बिल तरतुदीची अंमलबजावणी करण्यासाठी विभागाचे प्रतिबंधात्मक/अंमलबजावणी क्रियाकलाप कार्यक्षम व प्रभावी आहेत की नाही	3.1.11	39
वर्ष 2018-19 ते 2020-21 साठी वस्तू व सेवा कर प्रदान आणि विवरणे दाखल करण्यावरील विभागाचे पर्यवेक्षण यावरील विशिष्ट विषय आधारित अनुपालन लेखापरीक्षण	3.2	49
परिचय	3.2.1	49

लेखापरीक्षण उद्दिष्टे	3.2.2	49
लेखापरीक्षण कार्यपद्धती व व्याप्ती	3.2.3	50
लेखापरीक्षण नमुना	3.2.4	51
लेखापरीक्षण निकष	3.2.5	52
लेखापरीक्षण निष्कर्ष	3.2.6	53
प्रभारी कार्यालयांचे लेखापरीक्षण	3.2.7	53
केंद्रीकृत लेखापरीक्षण	3.2.8	60
तपशीलवार लेखापरीक्षण	3.2.9	78
निष्कर्ष	3.2.10	88
परिशिष्टे	परिशिष्ट क्रमांक	पृष्ठ क्रमांक
डिसेंबर 2022 पर्यंत निर्गमित परंतु 30 जून 2023 रोजी प्रलंबित असलेले विभाग निहाय निरीक्षण अहवाल/ परिच्छेद दर्शविणारे विवरण	1.1	91
दस्तऐवजाचे करारनामा म्हणून चुकीचे वर्गीकरण केल्यामुळे ₹ 10.50 कोटींच्या मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी दर्शविणारे विवरण	2.1	92
मालमतेच्या कमी मूल्यांकनामुळे ₹ 1.89 कोटींच्या मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी दर्शविणारे विवरण	2.2	93
मुद्रांक शुल्कात अनियमित सवलतीमुळे ₹ 1.50 कोटींच्या मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी दर्शविणारे विवरण	2.3	95
मालमतेच्या बाजार मूल्यासाठी संपूर्ण भूखंड क्षेत्राचा विचार न केल्यामुळे ₹ 76.18 लाखांच्या मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी दर्शविणारे विवरण	2.4	97
भाडेपट्टा कराराचे चुकीचे वर्गीकरण केल्यामुळे ₹ 29.71 लाखांच्या मुद्रांक शुल्काची व नोंदणी फीची कमी आकारणी दर्शविणारे विवरण	2.5	98
एमवॅट नियमांच्या नियम 53(3)(a) अंतर्गत वजावटीच्या अतिरिक्त परवानगीमुळे ₹ 96.84 लाखांच्या कराची व त्यावरील व्याजाची कमी आकारणी दर्शविणारे विवरण	2.6	99

परिशिष्टे	परिशिष्ट क्रमांक	पृष्ठ क्रमांक
रद्द झालेल्या करदात्यांनी ई-वे बिल तयार करणे	3.1.1	101
रद्द झालेल्या करदात्यांनी ई-वे बिल तयार करणे (एनजीटीपी)	3.1.2	105
निरंक विवरण दाखल करणाऱ्यांनी ई-वे बिल तयार करणे दर्शविणारे विवरण	3.1.3	118
विवरण दाखल न करणाऱ्यांनी ई-वे बिल तयार करणे दर्शविणारे विवरण	3.1.4	119
एकाच बिजकावर अनेक ई-वे बिल तयार करणे दर्शविणारे विवरण	3.1.5	121
काही करदात्यांनी तयार केलेले उच्च मूल्य ई-वे बिल दर्शविणारे विवरण	3.1.6	123
समान पॅन क्रमांकासह माल प्रेषणकर्ता आणि माल प्राप्तकर्ता यांनी ई-वे बिल तयार करणे दर्शविणारे विवरण	3.1.7	124
एकूण निरीक्षण व उत्तरे दर्शविणारे विवरण	3.1.8	126
दस्तऐवज सादर न करणे दर्शविणारे विवरण	3.1.9	127
ई-वे बिल तपासणी दरम्यान कर व दंडाची मागणी न करणे दर्शविणारे विवरण	3.1.10	129
ई-वे बिल तपासणी दरम्यान कर व दंडाची कमी मागणी दर्शविणारे विवरण	3.1.11	131
शासकीय खात्यात कर व दंड प्रदान करण्यास विलंब दर्शविणारे विवरण	3.1.12	132
तपासणी न करणे दर्शविणारे विवरण	3.2.1	133
प्रभाऱ्यांद्वारे लेखापरीक्षण न करणे दर्शविणारे विवरण	3.2.2	136
नोंदणी रद्द करण्यास विलंब दर्शविणारे विवरण	3.2.3	138
जीएसटीआर 10 दाखल न केल्याबद्दल अपुरा पाठपुरावा दर्शविणारे विवरण	3.2.4	140
व्याप्ती मर्यादा दर्शविणारे विवरण	3.2.5	141
व्याज प्रदान न करणे दर्शविणारे विवरण	3.2.6	148
जीएसटीआर 9 च्या तक्ता 8D नुसार विसंगत आयटीसी दर्शविणारे विवरण	3.2.7	151

परिशिष्टे	परिशिष्ट क्रमांक	पृष्ठ क्रमांक
आयटीसी (इनपुट/इनपुट सेवा व भांडवली वस्तू) प्रत्यावर्तनात विसंगती दर्शविणारे विवरण	3.2.8	161
आरसीएम अंतर्गत आयटीसी घेण्यामध्ये विसंगती दर्शविणारे विवरण	3.2.9	164
इनपुट सेवा वितरक (आयएसडी) द्वारे वितरित केलेली आयटीसी घेण्यामध्ये विसंगती दर्शविणारे विवरण	3.2.10	165
वार्षिक विवरण आणि लेखापरीक्षित वित्तीय विवरण यामध्ये घेतलेल्या आयटीसीमध्ये विसंगती दर्शविणारे विवरण	3.2.11	167
निर्वहन न केलेले कर दायित्व दर्शविणारे विवरण	3.2.12	168
जीएसटीआर 9 आणि एफएस मधील उलाढालीमध्ये विसंगती दर्शविणारे विवरण	3.2.13	170

उपोद्घात

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचा हा अहवाल भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद 151 अंतर्गत महाराष्ट्र राज्याच्या राज्यपालांना सादर करण्यासाठी तयार करण्यात आला आहे.

या अहवालात महाराष्ट्र शासनाचे मुद्रांक व नोंदणी, वित्त आणि गृह (उत्पादन शुल्क) विभाग यांच्या नियंत्रक व महालेखापरीक्षक (कर्तव्ये, अधिकार आणि सेवा शर्ती) अधिनियम, 1971 च्या तरतुदी अंतर्गत आणि त्या अंतर्गत भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक द्वारा जारी लेखापरीक्षा व लेखा नियमन, 2020 वरील नियमनांतर्गत आयोजित लेखापरीक्षणाचे महत्वपूर्ण परिणाम समाविष्ट आहेत. हा अहवाल भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद 151(2) अंतर्गत राज्य विधानमंडळासमोर सादर केल्या जातो.

या अहवालात नमूद केलेली प्रकरणे ही वर्ष 2022-23 या कालावधीसंबंधी चाचणी तपासणी करते वेळी निदर्शनास आलेल्या तसेच पूर्वीच्या वर्षात लक्षात आलेल्या परंतु मागील लेखापरीक्षा अहवालांमध्ये ज्यांचा परामर्श घेणे शक्य झाले नाही, अशा प्रकरणांपैकी आहेत; आवश्यक तेथे, वर्ष 2022-23 नंतरच्या कालावधीशी संबंधित प्रकरणे देखील समाविष्ट करण्यात आली आहेत.

भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांनी जारी केलेल्या लेखापरीक्षण मानकांच्या अनुरूप लेखापरीक्षण करण्यात आले आहे.

टीप: मूळ इंग्रजी अहवालावरून अनुवादित: शंका समाधानासाठी कृपया इंग्रजी अहवाल पाहावा.

कार्यकारी सारांश

भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक (सीएजी) यांचा हा अहवाल महाराष्ट्र शासनाच्या वित्त व महसूल विभाग यांच्या अनुपालन लेखापरीक्षणात निदर्शनास आलेल्या बाबींशी संबंधित आहे. अनुपालन लेखापरीक्षण म्हणजे भारतीय संविधान, लागू कायदे, नियम व विनियम यामधील तरतुदींचे आणि प्राधिकाऱ्यांनी जारी केलेले विविध आदेश व सूचना यांचे अनुपालन केले जात आहे की नाही हे सुनिश्चित करण्यासाठी लेखापरीक्षित संस्थांच्या खर्चाची आणि महसुलाची तपासणी करणे होय.

लेखापरीक्षणाचे महत्त्वपूर्ण निष्कर्ष राज्य विधानमंडळाच्या निदर्शनास आणणे हा या अहवालाचा प्राथमिक उद्देश आहे. लेखापरीक्षणाच्या निष्कर्षामुळे कार्यकारिणीला सुधारात्मक कृती करण्यास सक्षम करणे आणि धोरणे व निर्देश तयार करणे अपेक्षित आहे ज्यामुळे संस्थेच्या कार्यचालन कार्यक्षमतेत आणि वित्तीय व्यवस्थापनात सुधारणा होईल, अशा प्रकारे चांगल्या प्रशासनाला हातभार लागेल.

महालेखाकार (लेखापरीक्षा-II), महाराष्ट्र, नागपूर यांचे कार्यालय महाराष्ट्र शासनाच्या 14 विभागांचे लेखापरीक्षण करते. महाराष्ट्र शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांशी संबंधित लेखापरीक्षण निरीक्षणे राज्य सार्वजनिक उपक्रम लेखापरीक्षण अहवालात नोंदवली जातात. खर्चाशी संबंधित लेखापरीक्षण निरीक्षणे अनुपालन लेखापरीक्षण अहवाल-व्यय यात नोंदवली जातात. या अहवालात महाराष्ट्र शासनाच्या मुद्रांक व नोंदणी, वित्त आणि गृह (उत्पादन शुल्क) विभागांच्या लेखापरीक्षणाचे महत्त्वपूर्ण परिणाम समाविष्ट आहेत.

या अहवालात लेखापरीक्षण निष्कर्ष तीन प्रकरणांमध्ये समाविष्ट आहेत. **प्रकरण I** मध्ये "प्रस्तावना, लेखापरीक्षित घटकांची रूपरेखा, लेखापरीक्षणाचे नियोजन व आयोजन आणि लेखापरीक्षणाला शासनाचा प्रतिसाद" समाविष्ट आहे, **प्रकरण II** मध्ये अनुपालन लेखापरीक्षण परिच्छेदांशी संबंधित लेखापरीक्षण निरीक्षणे समाविष्ट आहेत आणि **प्रकरण III** मध्ये दोन विशिष्ट विषय आधारित अनुपालन लेखापरीक्षण समाविष्ट आहेत.

या अहवालाचा सारांश खाली सादर केला आहे:

प्रकरण-I: प्रस्तावना

यामध्ये अतिरिक्त मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव यांच्या नेतृत्वाखालील महाराष्ट्र शासनाचे तीन विभाग जसे की मुद्रांक व नोंदणी, वित्त आणि गृह

(उत्पादन शुल्क) आहेत ज्यांचे लेखापरीक्षण महालेखाकार (लेखापरीक्षण-II), महाराष्ट्र, नागपूर द्वारा केल्या जाते.

लेखापरीक्षण अहवालात समाविष्ट असलेल्या 21 परिच्छेदांवरील स्पष्टीकरणात्मक जापन प्रलंबित होते. लोक लेखा समितीच्या 99 शिफारशींवरील कारवाई केलेल्या टिप्पण्या विभागाकडून प्रतीक्षेत होत्या.

प्रकरण-II: अनुपालन लेखापरीक्षण परिच्छेद

2022-23 या वर्षात महालेखाकार (लेखापरीक्षण-II), महाराष्ट्र, नागपूर यांनी मुद्रांक शुल्क आणि वस्तू व सेवा कर (जीएसटी)/राज्य उत्पादन शुल्क/मनोरंजन शुल्काच्या 217 युनिट्सच्या अभिलेख्यांची चाचणी तपासणी केली. लेखापरीक्षणाला खालील कमतरता निदर्शनास आल्या:

- दस्तऐवजाचे करारनामा म्हणून चुकीचे वर्गीकरण केल्यामुळे विभागाने मुद्रांक शुल्काचा कमी दर लागू केला, ज्यामुळे ₹ 10.50 कोटीच्या मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी झाली.
- मुद्रांक जिल्हाधिकारी, मुंबई, यांनी एका मालमतेचे ₹ 62.28 कोटी मूल्यांकन केले आणि कलम 5 (g-a) अंतर्गत ₹ 3.11 कोटी मुद्रांक शुल्क आकारले. तथापि, लेखापरीक्षणाने ₹ 100.11 कोटी बाजार मूल्य मूल्यांकित केले, ज्यामुळे प्रदेय मुद्रांक शुल्काची ₹ 5.00 कोटी इतकी गणना झाली. यामुळे मालमतेचे कमी मूल्यांकन झाल्यामुळे, विभागाद्वारा ₹ 1.89 कोटीची कमी आकारणी करण्यात आली.
- नोंदणी महानिरीक्षक व मुद्रांक नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी एक टक्का अनियमित सवलतीची परवानगी दिली, ज्यामुळे ₹ 1.50 कोटीच्या मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी झाली.
- करारनाम्याने संपूर्ण जमिनीवरील सर्व हक्क, मालकी हक्क आणि हितसंबंध खरेदीदाराकडे हस्तांतरित केल्यामुळे मालमतेचे मूल्यांकन संपूर्ण जमिनीच्या क्षेत्रफळावर आधारित असायला हवे होते. तथापि, बाजारभाव निश्चित करताना विभागाने संपूर्ण भूखंड क्षेत्रफळ विचारात घेतले नाही ज्यामुळे ₹ 76.18 लाखांच्या मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी झाली.
- विभागाने पाच वर्षांच्या भाडेपट्टा कराराच्या आधारे मुद्रांक शुल्काची गणना केली, आणखी पाच वर्षांसाठी नूतनीकरण करण्याची परवानगी देणाऱ्या कलमाकडे दुर्लक्ष केले, ज्यामुळे एकूण कालावधी 10 वर्षे झाला. यामुळे ₹ 29.71 लाखांच्या मुद्रांक शुल्काची व नोंदणी फीची कमी आकारणी झाली.

- एमवॉट नियमांच्या नियम 53(3)(a) अंतर्गत वजावटीच्या अतिरिक्त परवानगीमुळे ₹ 44.28 लाखांच्या व्याजासह ₹ 96.84 लाखांची कमी कर आकारणी झाली.

प्रकरण -III: विशिष्ट विषय आधारित अनुपालन लेखापरीक्षण

➤ जीएसटी अंतर्गत ई-वे बिल प्रणाली

ई-वे बिल (ईडब्ल्यूबी) प्रणालीचा उद्देश संपूर्ण प्रक्रियेचे स्वयंचलन आणि मानकीकरण करून कर चुकवेगिरीला आळा घालणे आणि जीएसटी संकलन वाढविणे यासाठी मदत करणे हा आहे. ई-वे बिल प्रणालीमध्ये विविध प्रक्रियांचा जसे की पोर्टलमध्ये आवश्यक व्यक्तींची नोंदणी करणे, ई-वे बिल तयार करणे, तयार केलेल्या ई-वे बिलांची मुदत वाढविणे, रद्द करणे आणि नाकारणे इत्यादींचा समावेश आहे. राज्य कर आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य ई-वे बिल प्रणालीच्या अंमलबजावणीसाठी जबाबदार आहेत. एसएससीएने शासनाच्या महसूल हिताचे रक्षण करण्यासाठी प्रणालीची परिणामकारकता आणि ई-वे बिल तरतुदी लागू करण्यासाठी विभागाच्या प्रतिबंधात्मक/अंमलबजावणी क्रियाकलापांची तपासणी केली.

2018-22 या वर्षासाठी 51 करदात्यांच्या अभिलेख्यांची सविस्तर तपासणी करून त्यांचे वस्तुनिष्ठ लेखापरीक्षण करण्यात आले. लेखापरीक्षणामध्ये ई-वे बिल प्रणालीच्या परिणामकारकतेतील कमतरता निदर्शनास आल्या आणि नोंदणी रद्द केल्यानंतर करदात्यांनी ई-वे बिल तयार केल्याची, करदात्यांनी ई-वे बिल तयार केले परंतु निरंक विवरण दाखल केल्याची, करदात्यांनी ई-वे बिल तयार केले परंतु विवरण दाखल न केल्याची, करदात्यांनी अनेक ई-वे बिल तयार करण्यासाठी एकच बीजक वापरल्याची, अवैध वाहनांचा वापर करून ई-वे बिल तयार केल्याची आणि करदात्यांनी असामान्य उच्च मूल्याचे ई-वे बिल तयार केल्याची उदाहरणे निदर्शनास आली. या संदर्भात महत्वाचे लेखापरीक्षण निष्कर्ष खाली सादर केले आहेत:

- 51 करदात्यांपैकी, विभागाने 10 विभागांमधील 43 करदात्यांची नोंदणी रद्द केली. यामध्ये 11 करदात्यांची नोंदणी अश्या कारणामुळे जसे की सलग सहा महिने विवरण सादर करण्यात विफल होणे, व्यवसाय सुरू न करणे किंवा व्यवसायाच्या नोंदणीकृत ठिकाणाहून काम न करणे (एका प्रकरणात, करदात्याच्या विनंतीवरून रद्दीकरण करण्यात आले होते) यामुळे पूर्वलक्षी प्रभावाने रद्द करण्यात आली होती. उर्वरित 32 करदात्यांना बोगस करदाते म्हणून वर्गीकृत करण्यात आले आणि त्यांची नोंदणी विविध कारणामुळे सुरुवातीपासूनच रद्द करण्यात आली. लेखापरीक्षणात निदर्शनास आले की

समुचित अधिकाऱ्यांनी मध्यंतरीच्या काळात या करदात्यांनी केलेल्या पुरवठ्याची दखल घेतली नाही, तसेच नोंदणी रद्द करण्यापूर्वी त्यांनी प्रदेय कर निश्चित केला नाही तसेच तो वसूल केला नाही. यामुळे ₹ 96.85 कोटींच्या कराची व त्यावरील लागू व्याजाची वसुली झाली नाही.

- पाच करदात्यांनी ज्यांनी लेखापरीक्षण कालावधीत 'निरंक' विवरण दाखल केले होते त्यांच्या ई-वे बिलांच्या पुराव्यांवरून दिसून आले की त्यांनी करपात्र पुरवठा केल्याचे निदर्शनास आले. त्यानुसार, त्यांना ₹ 3.53 कोटींचे कर प्रदान करावयाचे दायित्व होते जे लागू व्याजासह वसूल करण्यायोग्य होते.
- लेखापरीक्षण कालावधीत नऊ करदात्यांनी अनेक महिने विवरण दाखल केले नाहीत, तरीही त्यांनी ई-वे बिल तयार केले. या करदात्यांनी ₹ 4.90 कोटी किंमतीच्या ₹ 0.72 कोटी कर परिणाम असलेल्या वस्तूंची वाहतूक केली.
- महाराष्ट्राबाहेरील 18 करदात्यांनी समान पॅन क्रमांक असलेल्या महाराष्ट्रातील मालप्राप्तकर्त्यांना पुरवठ्यासाठी तयार केलेल्या 18 ई-वे बिलांचा आढावा घेतला असता असे दिसून आले की सात प्रकरणांमध्ये, ₹ 10.59 कोटी किंमतीच्या वस्तू ₹ 1.56 कोटी किंमतीच्या कर परिणामासह महाराष्ट्रात प्राप्त झाल्या नाही. अशाप्रकारे, या सात ई-वे बिलांची सत्यता आणि ₹ 1.56 कोटी किंमतीच्या कर दायित्वाच्या विवरणांची पूर्तता पडताळता आली नाही.
- सहा सह आयुक्त कार्यालयांतर्गत येणाऱ्या 196 तपासणी प्रकरणांच्या नमुन्याच्या आधारे, लेखापरीक्षणामध्ये प्रतिबंधात्मक कार्याच्या अंमलबजावणीमध्ये प्रशासकीय कमतरता जसे की ई-वे बिलांच्या पडताळणीसाठी समर्पित व्यवस्था नसणे, अपर्याप्त गस्ती वाहने आणि ई-वे बिलावर एनआयसीच्या विश्लेषणात्मक अहवालांचा अपुरा वापर या निदर्शनास आल्या. लेखापरीक्षणामध्ये विभागाकडून वाहनांच्या तपासणीमध्ये कमतरता निदर्शनास आल्या, ज्यामध्ये मागणी न करणे/कमी करणे आणि शासकीय खात्यात कर आणि दंड प्रदान करण्यास विलंब होणे यांचा समावेश होता.

शिफारशी

➤ शासनाने :

1. पूर्वलक्षी प्रभावाने रद्दीकरण झाल्यास करदात्यांनी केलेल्या पुरवठ्याची खात्री करावी आणि त्यानुसार कर थकबाकी व व्याज निश्चित करावे आणि रद्दीकरण आदेशात त्याची मागणी करावी.

2. अंतिम प्राप्तकर्त्यांकडून आयटीसी वसूल करण्यासाठी योग्य कारवाई करावी. तसेच, बीओ पोर्टलवर एनजीटीपी डेटा उपलब्ध नसल्याच्या समस्येची तपासणी करावी आणि योग्य कारवाई करावी.
 3. ई-वे बिल तयार करण्यासाठी अवैध वाहनांच्या वापराबद्दल कर अधिकाऱ्यांना संदेश/अहवाल प्रदर्शित करण्यासाठी कारवाई करावी.
 4. तपासणी क्रियाकलापांसाठी समर्पित वाहने ठेवण्याचा विचार करावा.
 5. ई-वे बिलावरील एनआयसीच्या विश्लेषणात्मक अहवालांच्या प्रभावी वापरासाठी विभागीय अधिकाऱ्यांना योग्य सूचना द्याव्या.
 6. तपासणी दरम्यान कर व दंडाची मागणी करण्यासाठी आणि दायित्व व रोख खातेवर्हीचे समायोजन करून ते शासकीय खात्यात प्रदान करण्यासाठी विभागीय अधिकाऱ्यांना प्रशिक्षण द्यावे आणि योग्य प्रक्रियेबद्दल सूचनांचा पुनरुच्चार करावा.
- 2018-19 ते 2020-21 या वर्षासाठी जीएसटी प्रदान व विवरणे दाखल करण्यावर विभागाचे पर्यवेक्षण

जीएसटी हा एक स्व-मूल्यांकन-आधारित कर आहे, ज्यामध्ये कर दायित्वाची गणना करण्याची, गणना केलेल्या कर दायित्वाचे निर्वहन करण्याची आणि विवरण दाखल करण्याची जबाबदारी करदात्यावर सोपवण्यात आली आहे. या एसएससीएचा उद्देश नियम व प्रक्रिया कर अनुपालनावर प्रभावी नियंत्रण करण्यासाठी संरचित केल्या आहेत की नाही आणि करदात्यांद्वारा त्यांचे योग्यरित्या पालन केले जात आहे की नाही; आणि समुचित अधिकाऱ्यांच्या तपासणी प्रक्रिया, अंतर्गत लेखापरीक्षण आणि इतर अनुपालन कार्ये पुरेशी व प्रभावी आहेत की नाही याची खात्री प्राप्त करणे हा होता.

2018-19 ते 2020-21 या वर्षासाठी जीएसटी प्रदान व विवरणे दाखल करण्यावरील विभागाच्या पर्यवेक्षणाचे लेखापरीक्षण तीन वेगवेगळ्या भागांमध्ये करण्यात आले.

प्रभार कार्यालयांचे लेखापरीक्षण:

2020-21 या वर्षातील 10 प्रभार कार्यालयांच्या कामकाजाचा आढावा घेतल्यास असे दिसून आले की प्रभाऱ्यांच्या देखरेखीच्या कामांमध्ये कमतरता होत्या जसे की नऊ प्रभाऱ्यांमध्ये विवरणाची छाननी आणि लेखापरीक्षण न करणे; पाच प्रभाऱ्यांशी संबंधित 11 नोंदणी रद्द करण्यात नऊ ते 292 दिवसांचा विलंब होणे, 15 करदात्यांनी जीएसटीआर-10 दाखल न करणे आणि तीन करदात्यांनी विवरण

दाखल करण्यास विलंब (340 ते 813 दिवसांपर्यंत) होणे, परिणामी महसूल वसूल झाला नाही.

केंद्रीकृत लेखापरीक्षणाचा परिणाम

लेखापरीक्षणाने 362 करदात्यांच्या 718 उच्च मूल्याच्या डेटा विसंगतींचे नमुने निवडले. विभागाने 623 प्रकरणांना प्रतिसाद दिला. आयटीसी/कर प्रदानाशी संबंधित 145 आणि उलाढाल विसंगतीशी संबंधित 11 प्रकरणे अनुक्रमे ₹ 1055.43 कोटी आणि ₹ 2793.62 कोटी रक्कम विसंगतीसह अनुपालन कमतरतेची असल्याची निदर्शनास आले. व्याज अप्रदान/कमी प्रदान करणे, जीएसटीआर 2A आणि जीएसटीआर 3B मधील विसंगती, कालमर्यादा कालावधीनंतर दाखल केलेल्या जीएसटीआर 3B मध्ये घेतलेली आयटीसी, जीएसटीआर 3B/जीएसटीआर 9 मध्ये घेतलेल्या आयटीसीच्या तुलनेत आरसीएम अंतर्गत कराचे कमी प्रदान, जीएसटीआर 3B दाखल न करणे आणि टीडीएस विवरणाची तुलना करून करपात्र पुरवठ्याची कमी घोषणा यांमध्ये तुलनेने जास्त विचलन निदर्शनास आले.

तपशीलवार लेखापरीक्षण

जीएसटी विवरणांच्या तपशीलवार लेखापरीक्षणामध्ये लक्षणीय गैर-अनुपालन निदर्शनास आले. निवडलेल्या 100 प्रकरणांपैकी, 62 प्रकरणांमध्ये, सविस्तर अभिलेखे जसे वित्तीय विवरणपत्रे, पूरक वित्तीय खातेवही, बीजक, कराराच्या प्रती इत्यादी सादर केले गेले नाहीत, ज्यामुळे एक महत्त्वपूर्ण व्याप्ती मर्यादा निर्माण झाली. ही प्रकरणे आयटीसी उपलब्धता आणि कर प्रदानामध्ये ओळखल्या गेलेल्या विसंगतींमुळे संभाव्य जोखीम दर्शवितात. ज्या करदात्यांचे अभिलेखे/विवरण तपासले गेले त्यांच्या बाबतीत 20 प्रकरणांमध्ये व्याज प्रदान न केल्यामुळे आणि पुरवठ्याचे चुकीचे वर्गीकरण केल्यामुळे ₹ 154.64 कोटींच्या अनुपालन कमतरता लेखापरीक्षणाला निदर्शनास आल्या. याशिवाय, ₹ 6666.10 कोटींच्या विसंगती असलेल्या 119 प्रकरणांमध्ये आयटीसीचा वापर करणे, कर दायित्वाचे निर्वहन करणे आणि उलाढाल यांमध्ये विसंगत्या निदर्शनास आल्या.

त्यामुळे, लेखापरीक्षणाला कर अनुपालनाच्या प्रभावी तपासणीसाठी विभागाने स्वीकारलेल्या प्रणाली आणि कार्यपद्धतीत कमतरता निदर्शनास आल्या.

शिफारश

लेखापरीक्षणात अधोरेखित केल्याप्रमाणे, जीएसटी प्रदान व विवरणे दाखल करण्यावरील विभागाच्या पर्यवेक्षणातील विचलनांना शासनाने त्वरीत दूर करावे आणि त्यांचे परिणाम लेखापरीक्षणाला कळवावे.

प्रकरण ।

प्रस्तावना

प्रकरण I

प्रस्तावना

1.1 या अहवालासंबंधी

भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचा हा अहवाल महालेखाकार (लेखापरीक्षा-II), महाराष्ट्र, नागपूर यांच्या अधिकारक्षेत्रातील महसूल क्षेत्र समुहांतर्गत येणाऱ्या महाराष्ट्र शासनाच्या शासकीय विभागांच्या म्हणजेच मुद्रांक व नोंदणी, वित्त आणि गृह (उत्पादन शुल्क) विभागांच्या अनुपालन लेखापरीक्षणातून निदर्शनास येणाऱ्या बाबींशी संबंधित आहे.

अनुपालन लेखापरीक्षण म्हणजे भारतीय संविधान, लागू कायदे, नियम व नियमन यामधील तरतुदींचे आणि प्राधिकाऱ्यांनी जारी केलेले विविध आदेश व सूचना यांचे अनुपालन केले जात आहे की नाही हे सुनिश्चित करण्यासाठी लेखापरीक्षित संस्थांच्या खर्चाची आणि महसुलाची तपासणी करणे होय.

लेखापरीक्षणाचे महत्त्वपूर्ण परिणाम राज्य विधानमंडळाच्या निदर्शनास आणणे हा या अहवालाचा प्राथमिक उद्देश आहे. लेखापरीक्षण मानकांनुसार अहवाल देण्यासाठीची भौतिकता पातळी व्यवहारांचे स्वरूप, आकारमान आणि परिमाण याशी सुसंगत असावी. लेखापरीक्षणाच्या निष्कर्षामुळे कार्यकारिणीला सुधारात्मक कृती करण्यास सक्षम करणे आणि धोरणे व निर्देश तयार करणे अपेक्षित आहे ज्यामुळे संस्थेच्या कार्यचालन कार्यक्षमतेत आणि वित्तीय व्यवस्थापनात सुधारणा होईल, अशा प्रकारे चांगल्या प्रशासनाला हातभार लागेल.

या अहवालात शासनाच्या मुद्रांक व नोंदणी, वित्त आणि गृह (उत्पादन शुल्क) विभागांच्या शासकीय महसुलाचे मूल्यांकन, आकारणी, संकलन करण्याच्या आणि सुट देण्याच्या संदर्भात झालेल्या विचलनांशी संबंधित लेखापरीक्षणाचे महत्त्वपूर्ण परिणाम आहेत. या अहवालाच्या प्रकरण II आणि प्रकरण III मध्ये त्यांची चर्चा केली आहे.

1.2 प्रधान महालेखाकार (लेखापरीक्षण-I), महाराष्ट्र, मुंबई आणि महालेखाकार (लेखापरीक्षण-II), महाराष्ट्र, नागपूर यांच्या कार्यालयांची संघटनात्मक रचना

नियंत्रक व महालेखापरीक्षकांच्या निर्देशांतर्गत, प्रधान महालेखाकार (लेखापरीक्षा-I), महाराष्ट्र, मुंबई आणि महालेखाकार (लेखापरीक्षा-II), महाराष्ट्र, नागपूर यांची कार्यालये **तक्ता 1.1** मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे त्यांच्या अधिकारक्षेत्र अंतर्गत येणाऱ्या

आठ समूहातील विविध शासकीय विभाग व कार्यालये, स्वायत्त संस्था आणि सार्वजनिक उपक्रम (लेखापरीक्षित संस्था) यांचे लेखापरीक्षण करतात.

तक्ता 1.1: समूहांचा तपशील

अ. क्र.	प्रधान महालेखाकार (लेखापरीक्षा-I), महाराष्ट्र, मुंबई यांच्या अधिकारक्षेत्रात येणारे समूह	महालेखाकार (लेखापरीक्षा-II), महाराष्ट्र, नागपूर यांच्या अधिकारक्षेत्रात येणारे समूह
1.	आरोग्य व कल्याण (1)	ऊर्जा व वीज(7)
2.	शिक्षण, कौशल्य विकास व रोजगार (2)	उद्योग व वाणिज्य (8)
3.	ग्रामीण विकास (3)	वाहतूक (9)
4.	कृषी, अन्न व संबंधित उद्योग (4)	पर्यावरण, विज्ञान व तंत्रज्ञान(10)
5.	जल संपदा (5)	सार्वजनिक बांधकाम(11)
6.	नगर विकास (6)	वित्त (12)
7.	संस्कृती व पर्यटन(14)	माहिती तंत्रज्ञान व संचार (13)
8.	सामान्य प्रशासन (16)	कायदा व सुव्यवस्था (15)

1.3 लेखापरीक्षित घटकांची रूपरेखा

राज्यातील सचिवालय स्तरावरील विभागांचे प्रमुख अतिरिक्त मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/ सचिव असतात आणि त्यांना संचालक/आयुक्त आणि अधिनस्थ अधिकारी साहाय्य करतात.

मागील वर्षाच्या तुलनेत वर्ष 2022-23 मधील राज्य शासनाच्या राजकोषीय व्यवहारांचा सारांश तक्ता 1.2 मध्ये दिला आहे.

तक्ता 1.2: राजकोषीय व्यवहारांचा सारांश

(₹ कोटींमध्ये)

प्राप्ती	2021-22	2022-23	संवितरण	2021-22	2022-23
विभाग-A: महसूल लेखा					
महसुली जमा	333312*	405678*	महसुली खर्च	349686*	407614#
स्वतःचा कर महसूल	220927#	277486#	सामान्य सेवा	121745#	130591*
करेतर महसूल	19307*	16776#	सामाजिक सेवा	142523#	163329#
केंद्रीय कर/शुल्काचा हिस्सा	54318#	60001*	आर्थिक सेवा	59455*	80820*
भारत सरकार कडून सहायक अनुदान	38760*	51414#	सहायक अनुदान आणि योगदान	25963*	32874#
विभाग-B: भांडवली लेखा आणि अन्य					
संकीर्ण भांडवली जमा	0	0	भांडवली परिव्यय	29687	46670#
कर्ज आणि अग्रिमांची वसुली	1179*	643*	कर्ज आणि अग्रिमे संवितरीत	2342	2436#
लोक ऋण जमा	90488#+	87573*@	लोक ऋणाची परतफेड	26427	35935*@

(₹ कोटीमध्ये)

प्राप्ती	2021-22	2022-23	संवितरण	2021-22	2022-23
आकस्मिक निधीतून विनियोग	0	200	आकस्मिक निधीमधून विनियोग	1500	0
आकस्मिक निधी	0	200	आकस्मिक निधी	11500	0
लोक लेखे जमा	119376#	143467*	लोक लेखा संवितरण	74787	100533#
सुरुवातीची रोख शिल्लक			अंतिम रोख शिल्लक		
a) कर्जनिवारण निधी	45738	54734#	a) कर्जनिवारण निधी	54374# 23318#	60004# 21487*
b) रोख शिल्लक	22859	23318#	b) रोख शिल्लक		
एकूण	612952*	715453	एकूण	612952	715453
<p>@ 91 दिवसांच्या अधिकर्षावर विशेष आहरण सुविधेअंतर्गत व्यवहार वगळून (जमा आणि संवितरण ₹ 98.43 कोटी)</p> <p>@91 दिवसांच्या अधिकर्षावर विशेष आहरण सुविधेअंतर्गत व्यवहार वगळून (जमा आणि संवितरण ₹ 7129.25 कोटी)</p> <p>*उच्चतर पूर्णांकित #निम्नतर पूर्णांकित स्त्रोत: संबंधित वर्षाचे वित्त लेखे</p>					

1.4 लेखापरीक्षणासाठी प्राधिकार

नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांच्याद्वारे लेखापरीक्षण करण्याचा प्राधिकार भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद 149 व 151 आणि नियंत्रक व महालेखापरीक्षक (कर्तव्ये, अधिकार आणि सेवा शर्ती) अधिनियम, 1971 अन्वये प्राप्त झाले आहेत. कर्तव्ये, अधिकार आणि सेवा शर्ती अधिनियमाच्या तरतुदी आणि नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांनी जारी केलेल्या लेखापरीक्षण व लेखा, 2020 नियमनांच्या अंतर्गत महाराष्ट्र शासनाचे विभाग, स्वायत्त संस्था आणि सार्वजनिक उपक्रम यांचा खर्च आणि जमा यांचे लेखापरीक्षण नियंत्रक व महालेखापरीक्षक करतात.

1.5 लेखापरीक्षणाचे नियोजन व आयोजन

लेखापरीक्षण प्रक्रियेची सुरुवात लेखापरीक्षित घटकांचे जोखिम जसे की झालेला खर्च व प्राप्त महसूल, समीक्षणात्मक/गुंतागुंतीची कार्ये, प्रदान केलेल्या वित्तीय अधिकारांची पातळी, लेखापरीक्षण धारणा, एकंदर अंतर्गत नियंत्रणाचे मूल्यांकन आणि भागधारकांच्या चिंता यांच्या मूल्यांकनाच्या आधारावर होते. या अभ्यासात मागील लेखापरीक्षण निष्कर्षांचा देखील विचार केला जातो. लेखापरीक्षणाची वारंवारता आणि व्याप्ती, या जोखिम मूल्यमापनाच्या आधारावर ठरवली जाते.

प्रत्येक युनिटचे लेखापरीक्षण पूर्ण झाल्यानंतर, लेखापरीक्षण निष्कर्ष समावेश असलेले निरीक्षण अहवाल तपासणी केलेल्या कार्यालयांच्या प्रमुखांना पाठविले जातात. तपासणी केलेल्या कार्यालयांच्या प्रमुखांना निरीक्षण अहवाल प्राप्त

झाल्यापासून एक महिन्याच्या आत लेखापरीक्षण निष्कर्षांना उत्तरे देण्याची विनंती केली जाते. जेव्हा उत्तरे प्राप्त होतात, तेव्हा लेखापरीक्षण निष्कर्ष निकाली काढले जातात किंवा अनुपालनासाठी पुढील कारवाईचा सल्ला दिला जातो. या निरीक्षण अहवालांमधील महत्त्वपूर्ण निरीक्षणे लेखापरीक्षा अहवालात समाविष्ट करण्यासाठी संस्करीत केले जातात, जो भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद 151(2) अंतर्गत राज्यपालांना सादर करण्यात येतो.

1.6 लेखापरीक्षणाला शासनाचा प्रतिसाद

1.6.1 प्रलंबित निरीक्षण अहवाल

शासकीय विभाग, स्वायत्त संस्था आणि सार्वजनिक उपक्रमांची नियतकालिक लेखापरीक्षण तपासणी ही त्यांनी केलेल्या व्यवहारांची चाचणी तपासणी आणि विहित नियम व कार्यपद्धतीनुसार महत्त्वपूर्ण लेखे आणि इतर अभिलेखे ठेवल्याची पडताळणी करण्यासाठी केली जाते. या तपासणीनंतर निरीक्षण अहवाल तयार केला जातो जो लेखापरीक्षण केलेल्या कार्यालयांच्या प्रमुखांना जारी केला जातो आणि त्याच्या प्रती पुढील उच्च प्राधिकाऱ्यांना पाठविल्या जातात. निरीक्षण अहवालात समाविष्ट असलेल्या लेखापरीक्षण निरीक्षणांवर केलेल्या कारवाईवर देखरेख ठेवण्याकरिता प्रलंबित निरीक्षण अहवालांची अर्धवार्षिक तपशीलवार विवरणे संबंधित विभागांच्या सचिवांना पाठविले जातात.

जून 2023 पर्यंत, 2290 निरीक्षण अहवाल (5621 परिच्छेद) निपटार्यासाठी प्रलंबित होते. निरीक्षण अहवालांचा आणि परिच्छेदांचा वर्ष-निहाय तपशील **परिशिष्ट 1.1** मध्ये दर्शविला आहे.

1.6.2 विभागीय लेखापरीक्षण समिती

वित्त विभाग, महाराष्ट्र शासनाने प्रलंबित निरीक्षण अहवाल व परिच्छेदांची समीक्षा करण्यासाठी आणि त्यांच्या निपटार्याकरिता त्वरित कारवाई करण्यासाठी, सर्व प्रशासकीय विभागांना लेखापरीक्षण समिती स्थापन करण्याचे निर्देश दिले (डिसेंबर 1985). लेखापरीक्षण समितीचे अध्यक्ष प्रशासकीय विभागाचे सहसचिव असतात, सोबत सहसंचालक, लेखा आणि कोषागारे सदस्य म्हणून आणि उपसंचालक, लेखा आणि कोषागारे निमंत्रक म्हणून असतात. लेखापरीक्षा कार्यालयातील प्रतिनिधी म्हणून उपमहालेखाकार किंवा त्यावरील पदावरील अधिकारी लेखापरीक्षा समित्यांना मदत करतात. प्रत्येक तिमाहीत किमान एकदा लेखापरीक्षा समितीची बैठक आयोजित करणे आवश्यक आहे.

मोठ्या संख्येने तपासणी अहवाल आणि परिच्छेद प्रलंबित असतानाही 2022-23 मध्ये फक्त दोन लेखापरीक्षा समितीच्या बैठका घेण्यात आल्या, ज्यामध्ये 63 निरीक्षण अहवालांमधील 142 परिच्छेद निकाली काढण्यात आले.

1.6.3 प्रारूप परिच्छेद आणि अनुपालन लेखापरीक्षणाला विभागांचा प्रतिसाद

या अहवालात दिसून येणाऱ्या आठ प्रारूप परिच्छेदांसहित दोन अनुपालन लेखापरीक्षण परिच्छेद, संबंधित विभागांचे प्रधान सचिव/सचिव यांना, सहा आठवड्यांच्या आत उत्तर पाठविण्याच्या विनंतीसह एप्रिल 2024 आणि जून 2025 दरम्यान अर्ध-शासकीयपत्राद्वारे पाठविण्यात आले. या अहवालात समाविष्ट दोन लेखापरीक्षण परिच्छेदांच्या संदर्भात अंतिम उत्तर अद्याप प्रतीक्षेत आहे (जुलै 2025).

1.6.4 लेखापरीक्षण अहवालाचा पाठपुरावा

वित्त विभाग, महाराष्ट्र शासन यांनी जानेवारी 2001 मध्ये जारी केलेल्या सूचनांनुसार, प्रशासकीय विभागांनी भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांच्या लेखापरीक्षण अहवालांमध्ये समाविष्ट केलेल्या परिच्छेदांच्या संदर्भात, लेखापरीक्षणाद्वारे सत्यापित केलेले स्पष्टीकरणात्मक जापन, लेखापरीक्षण अहवाल राज्य विधानमंडळास सादर केल्यापासून तीन महिन्यांच्या आत महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाकडे प्रस्तुत करणे आवश्यक होते. तथापि, प्रशासकीय विभागांनी या सूचनांचे पालन केले नाही कारण तक्ता 1.3 मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे वर्ष 2015-16 ते 2021-22 संबंधित खालील स्पष्टीकरणात्मक जापन प्रलंबित होते.

तक्ता 1.3: वर्ष 2015-16 ते 2021-22 पर्यंतच्या लेखापरीक्षण अहवालांच्या प्रलंबित स्पष्टीकरणात्मक जापनांची स्थिती

लेखापरीक्षण अहवाल	अहवाल सादर करण्याची तारीख	परिच्छेदांची आणि एसएससीएंची संख्या	प्राप्त झालेल्या स्पष्टीकरणात्मक जापनांची संख्या	शिल्लक
2015-16	11 ऑगस्ट 2017 (आरएस)	18	17	01
2016-17	20 जुलै 2018 (आरएस)	27	25	02
2017-18	4 मार्च 2020 (आरएस)	14	12	02
2018-19	08 सप्टेंबर 2020 (आरएस)	11	10	01
2019-21	04 ऑगस्ट 2023 (अनुपालन लेखापरीक्षा)	10	00	10
2021-22	18 जुलै 2025 (अनुपालन लेखापरीक्षा)	05	00	05
एकूण		85	64	21
टीप: आरएस- महसूल क्षेत्र अहवाल:				

तक्ता 1.3 वरून हे निदर्शनास येते की लेखापरीक्षण अहवालांमध्ये समाविष्ट केलेल्या 85 परिच्छेद आणि एसएससीएपैकी, 21 स्पष्टीकरणात्मक जापने 2015-16 ते 2021-22 या कालावधीसंबंधी प्रलंबित होती.

लेखापरीक्षण अहवालांमध्ये समाविष्ट असलेल्या सर्व बाबींच्या बाबतीत कार्यकारिणीचे उत्तरदायित्व सुनिश्चित करण्यासाठी, विभागांनी किती कालावधीत त्यांच्या शिफारशींवर केलेल्या कारवाईच्या टिप्पण्या पाठवल्या पाहिजेत हे लोकलेखा समिती प्रत्येक प्रकरणात निश्चित करतात.

वर्ष 2015-16 व 2022-23 या कालावधी दरम्यान लोकलेखा समितीने 2011-12 ते 2015-16 या वर्षांच्या लेखापरीक्षण अहवालांच्या महसूल क्षेत्रासंबंधित 48 परिच्छेदांवर चर्चा केली आणि **तक्ता 1.4** मध्ये दर्शविल्यानुसार 99 कारवाई केलेल्या टिप्पण्या प्रलंबित होत्या.

तक्ता 1.4: लोकलेखा समिती/सार्वजनिक उपक्रम समिती शिफारशींवरील प्रलंबित कारवाई केलेल्या टिप्पण्यांची स्थिती

वर्ष	लेखापरीक्षण अहवाल	लोकलेखा समिती अहवाल क्रमांक	लोकलेखा समिती समितीचे वर्ष	लोकलेखा समिती/ सार्वजनिक उपक्रम समितीद्वारा शिफारशींची संख्या	प्रलंबित कारवाई केलेल्या टिप्पण्यांची संख्या
2011-12	आरएस	33	2017-18	14	14
2012-13	आरएस	37	2017-18	34	09
2013-14	आरएस	19	2015-16	00	00
2014-15	आरएस	53	2017-18	46	27
		54	2017-18	37	37
2015-16	आरएस	56	2017-18	12	12
एकूण				143	99

1.7 लेखापरीक्षणाचे परिणाम: वर्षभरात करण्यात आलेल्या महसूल क्षेत्राच्या स्थानिक लेखापरीक्षणाची स्थिती

2022-23 या वर्षात करण्यात आलेल्या मुद्रांक शुल्क व जीएसटी/राज्य उत्पादन शुल्क/मनोरंजन शुल्काच्या 217 युनिट्सच्या अभिलेख्यांच्या चाचणी तपासणीत **तक्ता 1.5** मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे कमी आकारणी/कमी मूल्यांकन/महसूल हानी हे निदर्शनास आले:

तक्ता 1.5: 2022-23 च्या लेखापरीक्षणाचा परिणाम दर्शविणारे विवरण

(₹ कोटींमध्ये)

विभागाचे नाव	लेखापरीक्षेचा तपशील			केलेली कारवाई		
	लेखापरीक्षण केलेल्या यूनितची संख्या	आक्षेपांची संख्या	समाविष्ट आर्थिक मूल्य	मान्य केलेल्या परिच्छेदांची संख्या	समाविष्ट आर्थिक मूल्य	वसूल केलेली रक्कम
मुद्रांक शुल्क	123	480	159.00	73	8.84	6.82
जीएसटी/राज्य उत्पादन शुल्क/ मनोरंजन शुल्क. इत्यादि.	94	330	204.81	38	10.82	1.87
एकूण	217	810	363.81	111	19.66	8.69

प्रकरण ॥

व्यवहारांचे लेखापरीक्षण:
अनुपालन लेखापरीक्षण परिच्छेद

प्रकरण II

व्यवहारांचे लेखापरीक्षण: अनुपालन लेखापरीक्षण परिच्छेद

शासकीय महसुलाबाबत कमी आकारणी, कमी निर्धारण, संकलन आणि सूट या संबंधित विचलनांसंबंधात महाराष्ट्र शासनाच्या मुद्रांक व नोंदणी, वित्त आणि गृह (उत्पादन शुल्क) विभागांच्या लेखापरीक्षणातील महत्त्वपूर्ण परिणामांची चर्चा खाली केली आहे:

मुद्रांक शुल्क व नोंदणी विभाग

2.1 दस्तऐवजाचे करारनामा म्हणून चुकीचे वर्गीकरण केल्यामुळे ₹ 10.50 कोटींच्या मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी

महाराष्ट्र मुद्रांक शुल्क (एमएस) अधिनियमाच्या अनुसूची-1 च्या अनुच्छेद 5 (g-a) नुसार, कोणतीही स्थावर मालमत्ता, त्याचे बांधकाम किंवा तिचा विकास किंवा विक्री किंवा हस्तांतरण (मग ते कोणत्याही स्वरूपाचे असो) यासाठी प्रवर्तक किंवा विकासक, मग ते कोणत्याही नावाने संबोधण्यात येत असो, त्यांना, प्राधिकार किंवा अधिकार देणाऱ्या संलेखाच्या संबंधात, एमएस अधिनियमाच्या अनुसूची-1 च्या अनुच्छेद 25 च्या कलम (b) किंवा (c) यापैकी जे काही प्रकरण असेल, त्या अंतर्गत अभिहस्तांतरणावर मालमतेचे बाजार मूल्य किंवा मोबदला, यापैकी जे जास्त असेल, ते मुद्रांक शुल्क आकारणीयोग्य आहे, जी हस्तांतरणाची विषयवस्तू आहे.

पुढे, महाराष्ट्र शासनाने 29 ऑगस्ट 2020 च्या शासकीय आदेश क्रमांक मुद्रांक-2020/सीआर.क्र.136/एम-1(धोरण) द्वारे, मुद्रांक शुल्कात 1 सप्टेंबर 2020 पासून सुरु होऊन 31 डिसेंबर 2020 रोजी संपणाऱ्या कालावधीसाठी मुंबई जिल्हा व मुंबई उपनगरीय जिल्ह्यात तीन टक्के व उर्वरित महाराष्ट्र राज्यात दोन टक्के आणि 1 जानेवारी 2021 पासून सुरु होऊन 31 मार्च 2021 रोजी संपणाऱ्या कालावधीसाठी मुंबई जिल्हा व मुंबई उपनगरीय जिल्ह्यात दोन टक्के व उर्वरित महाराष्ट्र राज्यात दीड टक्के कपात केली, अन्यथा कोणत्याही स्थावर मालमतेच्या अभिहस्तांतरण संलेखावर किंवा विक्री करारनाम्यावर, सदर अधिनियमांतर्गत जोडलेल्या अनुसूची-1 च्या कलम 25 च्या खंड (b) अंतर्गत आकारणीय असते.

सह उपनिबंधक, बोरीवली II मुंबई यांच्या अभिलेख्यांच्या (दस्तऐवज क्रमांक 5378/2020) च्या तपासणीत असे निदर्शनास आले (एप्रिल 2022) की, हस्तांतरिती आणि हस्तांतरकर्ता यांच्यात करारनामा झाला आणि तो दस्तऐवज क्रमांक 5378/2020 द्वारे नोंदणीकृत केला (सप्टेंबर 2020). करारनामा यापूर्वी मुद्रांक जिल्हाधिकारी, बोरीवली यांनी प्रकरण क्रमांक 649/2020 द्वारे

अभिनिर्णयित केला होता (सप्टेंबर 2020). विक्री करारानुसार, मागाठाणे, तालुका बोरिवली आर/सी वॉर्ड बोरिवली (पूर्व) येथील सर्व्ह क्रमांक 34A, हिस्सा क्रमांक 1, सीटीएस क्रमांक 215, झोन 86/391 येथील सर्व हक्क आणि लाभांसह 48,557.00 चौरस मीटरचा विकास हक्क, 3543 चौरस मीटर क्षेत्रफळाच्या भूखंडासह कॉमन इंटरनल लेआउट अॅक्सेस अंतर्गत जमिनीतील 421.80 चौरस मीटर अविभाजित हितसंबंध हस्तांतरितीच्या नावे हस्तांतरित करण्यात आला.

विभागाने 48,557 चौरस मीटरच्या विकास हक्कांमध्ये समाविष्ट असलेल्या एफएसआयच्या बाजार मूल्याची ₹ 334.12 कोटी इतकी गणना केली व ₹ 350 कोटीच्या मोबदल्याचे मूल्यांकन केले आणि त्यानुसार महाराष्ट्र शासनाच्या 29 ऑगस्ट 2020 च्या आदेशानुसार दोन टक्के दराने ₹ सात कोटी मुद्रांक शुल्क आकारले.

तथापि, लेखापरीक्षणात लक्षात आले की महाराष्ट्र शासनाच्या दि. 29-08-2020 च्या आदेशानुसार, एम. एस. अधिनियमाच्या कलम 25(b) अंतर्गत येणाऱ्या दस्तऐवजावर मुद्रांक शुल्काचा कमी केलेला दर लागू होता, परंतु सदर दस्तऐवज हा कलम 5(g-a) अंतर्गत विकास करार असल्यामुळे हा आदेश या दस्तऐवजावर लागू नव्हता आणि मुद्रांक शुल्क पाच टक्के दराने आकारणीय होते. त्यामुळे दस्तऐवजाचे चुकीचे वर्गीकरण केल्यामुळे ₹ 10.50 कोटीचे मुद्रांक शुल्क कमी आकारले गेले (**परिशिष्ट 2.1**).

लेखापरीक्षणाद्वारे हे निदर्शनास आणून दिल्यावर, मुद्रांक जिल्हाधिकारी बोरीवली यांनी उत्तरात (जून 2022) लेखापरीक्षण निरीक्षण मान्य केले. ही बाब नोंदणी महानिरीक्षक व मुद्रांक नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना (जुलै 2023) देखील कळविण्यात आली. अद्याप उत्तराची प्रतीक्षा होती. (जुलै 2025)

2.2 मालमतेच्या कमी मूल्यांकनामुळे ₹ 1.89 कोटी इतक्या मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी

एमएस अधिनियमाच्या अनुसूची-1 चा अनुच्छेद 5 (g-a) प्रदान करतो, की कोणतीही स्थावर मालमत्ता, त्याचे बांधकाम किंवा तिचा विकास, विक्री किंवा हस्तांतरण (मग ते कोणत्याही स्वरूपाचे असो) यासाठी प्रवर्तक किंवा विकासक, मग ते कोणत्याही नावाने संबोधण्यात येत असो, त्यांना, प्राधिकार किंवा अधिकार देणाऱ्या संलेखाच्या संबधात, एमएस अधिनियमाच्या अनुसूची-1 च्या अनुच्छेद 25 च्या कलम (b) किंवा (c) यापैकी जे काही प्रकरण असेल, त्या अंतर्गत अभिहस्तांतरणावर मालमतेचे बाजार मूल्य किंवा मोबदला, यापैकी जे जास्त असेल, ते मुद्रांक शुल्क आकारणीयोग्य आहे, जी हस्तांतरणाची विषयवस्तू आहे.

पुढे, मूल्यांकन मार्गदर्शक तत्व क्रमांक 21 आणि 31 मार्च 2018 च्या मूल्यांकन परिपत्रकानुसार मालमत्तेचे मूल्यांकन खालीलप्रमाणे करावयाचे आहे.

A: विकासकाला उपलब्ध असलेले क्षेत्रफळ (एफएसआय) x जमिनीचा दर

B: मूल्यांकन परिपत्रकात नमूद केल्याप्रमाणे सोसायटीच्या सदस्याला दिलेला मोबदला.

वरील दोन A किंवा B पैकी जे जास्त असेल त्यावर मुद्रांक शुल्क आकारले जाईल.

सह उपनिबंधक, मुंबई शहर-III, मुंबई शहर यांच्या अभिलेख्यांच्या (दस्तऐवज क्रमांक 11749/2019) च्या तपासणीत असे निदर्शनास आले की शिवाजीनगर, वरळी, मुंबई येथील सर्व्हे क्रमांक 52 भाग जुना सी.एस. क्रमांक 160 (भाग) येथे असलेल्या 3201.00 चौ.मी. जमिनीसह आणि त्यावर उभ्या असलेल्या इमारतीसाठी 'सोसायटी' (एक भाग), 'विकासक' आणि 'पुष्टी करणारे पक्ष' यांच्यात एक विकास करार दस्तऐवज निष्पादित करण्यात आला (20 डिसेंबर 2019). दस्तऐवजाच्या कलम 6.1 आणि 6.2 नुसार विकासक प्रत्येक सदस्याला 540 चौ.फूट चटईक्षेत्र म्हणजेच 50.18 चौ.मी. चटईक्षेत्राचे नवीन निवासी परिसर आणि परिशिष्टात तपशीलवार वर्णन केल्याप्रमाणे प्रत्येक सदस्याला इतर आर्थिक मोबदला देईल. हा दस्तऐवज मुद्रांक जिल्हाधिकारी, मुंबई यांनी प्रकरण क्रमांक ADJ/M/615/2019/4449/ दिनांक 18 ऑक्टोबर 2019 द्वारे अभिनिर्णयित केला आणि बाजार मूल्य ₹ 62.28 कोटी ठरवण्यात आले आणि कलम 5(g-a) अंतर्गत ₹ 3.11 कोटी मुद्रांक शुल्क आकारण्यात आले.

लेखापरीक्षणाने बाजार मूल्याची ₹ 100.11 कोटी आणि मोबदल्याची ₹ 68.43 कोटी इतकी गणना केली. विभागाने आकारलेल्या ₹ 3.11 कोटींच्या तुलनेत ₹ 5.00 कोटी इतका मुद्रांक शुल्क आकारणीयोग्य आहे, ज्यामुळे **परिशिष्ट 2.2** मधील तपशीलाप्रमाणे ₹ 1.89 कोटी इतका मुद्रांक शुल्क कमी आकारण्यात आला.

ही बाब नोंदणी महानिरीक्षक व मुद्रांक नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे (आयजीआर) यांच्या निदर्शनास आणून दिल्यावर (मार्च 2024), आयजीआरने उत्तरात म्हटले आहे की कलम 53A¹ अंतर्गत प्रकरण प्रलंबित आहे आणि निर्णयानंतर वसुलीसाठी आवश्यक ती कारवाई केली जाईल.

¹ एमएस अधिनियम, 1958 च्या कलम 53A नुसार, आयजीआरला एमएस अधिनियम, 1958 च्या प्रकरण III (ज्यामध्ये कलम 32 आणि 33 समाविष्ट आहेत) किंवा प्रकरण IV (ज्यामध्ये मुद्रांकाच्या भत्यांबद्दल कलम 51 समाविष्ट आहे) अंतर्गत कोणत्याही चौकशी किंवा कार्यवाहीचे अभिलेख मागवण्याचे व तपासण्याचे सुधारित अधिकार दिले आहेत जेणेकरून कार्यवाहीची नियमितता आणि पारित केलेल्या आदेशाची योग्यता सुनिश्चित होईल.

2.3 मुद्रांक शुल्काच्या अनियमित सवलतीमुळे ₹ 1.50 कोटींच्या मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी

महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियम, 1958 (एमएस अधिनियम) च्या अनुसूची-1 च्या कलम 25(a) नुसार, अभिहस्तांतरण, जर जंगम मालमत्तेशी संबंधित असेल तर, मालमत्तेचे बाजार मूल्य किंवा मोबदल्यानुसार, जे जास्त असेल, त्यावर तीन टक्के दराने मुद्रांक शुल्क आकारणीय असते, जी हस्तांतरणाची विषयवस्तु आहे.

आधीच अंमलात आणलेल्या (सप्टेंबर 2020) आणि दिनांक 19 जानेवारी 2021 रोजी म्हणजेच व्यवसाय हस्तांतरणासाठी करार (स्लम्प सेल), दस्तऐवज क्रमांक 823/2021 ने नोंदणीकृत केलेल्या करारामध्ये नमूद केलेल्या अटी व शर्तीच्या पुष्टीसाठी मूळ विकासक, संयुक्त विकासक व नवीन विकासक यांच्यात दस्तऐवज क्रमांक 825/2021 नुसार पालन करार 25 सप्टेंबर 2020 रोजी निष्पादित आणि 19 जानेवारी 2021 रोजी नोंदणीकृत करण्यात आला.

दस्तऐवज क्रमांक 823 संबंदात लेखापरीक्षणाने निरीक्षण केले की:

- i) कलम S नुसार उर्वरित 5363.04 चौ.मी. मोजमापाचे बांधकाम क्षेत्र विक्री घटक होते.
- ii) पठनाच्या कलम T नुसार, संयुक्त विकासकाने 5498.35 चौ.मी. बांधकाम क्षेत्राच्या मालमत्तेच्या एका भागाच्या पुनर्विकासासाठी विकासकाला सादर करण्यासाठी 26 डिसेंबर 2018 रोजी संयुक्त विकास करार क्रमांक 6690/2018 निष्पादित करण्यात आला आणि 1783.20 चौ.मी. बांधकाम क्षेत्राच्या अपार्टमेंटचा मोबदला म्हणून संयुक्त विकासक हकदार होता.
- iii) पठनाच्या कलम 3 मध्ये सांगितले की खरेदीदाराने देय असलेल्या ₹ 70.00 कोटींच्या एकरकमी मोबदल्यासाठी दस्तऐवज क्रमांक 823 चे निष्पादन करण्यात आले होते.
- iv) हे प्रकरण मुद्रांक जिल्हाधिकारी, अंधेरी (सीओएस अंधेरी) यांनी अभिनिर्णयित केले आणि मालमत्तेच्या बाजार मूल्याची ₹ 95.55 कोटी गणना केली आणि मोबदला ₹ 111.27 कोटी होता ज्यावर ₹ 2.23 कोटी मुद्रांक शुल्क आकारण्यात आले.

लेखापरीक्षणाद्वारे निदर्शनास आणून दिल्यानंतर, आयजीआरने (एप्रिल 2024) दस्तऐवजांचे वर्गीकरण अभिनिर्णयित केले आणि सांगितले की महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियम, 1958 च्या अनुसूची-1 च्या कलम 25(a) अंतर्गत दस्तऐवजांचे वर्गीकरण करायचे होते. पुढे, आयजीआरने असेही सांगितले होते की 29 ऑगस्ट 2020 च्या राजपत्र अधिसूचनेनुसार एक टक्का सुट मंजूर करण्यात आली होती.

त्यामुळे, आयजीआरने सांगितले की एकूण ₹ 77.21 लाख मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी होती जी खरेदीदाराकडून वसूल करण्यात आली होती.

लेखापरीक्षणात निदर्शनास आले की 29 ऑगस्ट 2020 रोजीच्या अधिसूचनेनुसार आयजीआरने त्यांच्या अभिनिर्णयात (एप्रिल 2024) मुद्रांक शुल्कात दिलेली सुट योग्य नव्हती कारण लागू सवलत केवळ कलम 25(b) अंतर्गत अंमलात आणलेल्या दस्तऐवजांसाठी उपलब्ध होती आणि कलम 25(a) ला लागू नव्हती. अधिसूचनेअंतर्गत मुद्रांक शुल्कात एक टक्का सुट देणे समर्थनीय नव्हते आणि त्यानुसार, आक्षेपित रकमेत सुधारणा करण्यात आली आहे आणि **परिशिष्ट 2.3** मधील तपशीलानुसार ₹ 77.21 लाख वसूल केल्यानंतरही ₹ 1.50 कोटींच्या मुद्रांक शुल्काच्या कमी आकारणीची गणना करण्यात आली.

सुधारित लेखापरीक्षण निरीक्षण आयजीआरला कळवण्यात आले (नोव्हेंबर 2024). आयजीआरकडून अनुपालनाची प्रतीक्षा होती (जुलै 2025).

2.4 मालमतेच्या बाजार मूल्यासाठी संपूर्ण भूखंड क्षेत्राचा विचार न केल्यामुळे ₹ 76.18 लाखांच्या मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी

महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियमाच्या कलम 2(na) मधील व्याख्येनुसार, कोणत्याही मालमतेशी संबंधित “बाजार मूल्य” जी एखाद्या संलेखाची विषयवस्तू आहे, म्हणजे, असा संलेख ज्या दिनांकास निष्पादित करण्यात आला असेल त्या दिनांकास ती मालमत्ता खुल्या बाजारात विकली असता जी किंमत आली असती अशी किंमत किंवा संलेखात नमूद करण्यात आलेली मोबदल्याची रक्कम, यापैकी जी अधिकतम असेल ती रक्कम असा आहे. शिवाय, महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियमाच्या अनुच्छेद 25 (b) नुसार, जर कोणत्याही महानगरपालिकेच्या किंवा त्याच्याशी संलग्न असलेल्या कोणत्याही छावणी क्षेत्राच्या किंवा उपकलमात नमूद नसलेल्या कोणत्याही शहरी क्षेत्राच्या हद्दीत असलेल्या स्थावर मालमतेशी संबंधित असेल, तर मालमतेच्या बाजार मूल्यावर विहित दराने मुद्रांक शुल्क आकारले जावे, जी हस्तांतरणाची विषयवस्तू आहे.

मुद्रांक जिल्हाधिकारी, अंधेरी यांनी अभिनिर्णयित केलेल्या अभिलेख्यांच्या तपासणीत असे दिसून आले की, 1101.18 चौरस मीटर जमिनीच्या त्या तुकड्याच्या विक्रीसाठी विक्रेता आणि खरेदीदार यांच्यात एक अभिहस्तांतरण करारनामा (संलेख क्र. ADJ/1100900/78/2019) करण्यात आला. मालमतेच्या बाजार मूल्याची ₹ 3.70 कोटींची गणना करण्यात आली आणि मोबदला ₹ 3.50 कोटी होता. बाजार मूल्यावर सहा टक्के दराने ₹ 22.20 लाख मुद्रांक शुल्क आकारण्यात आले.

संलेखाच्या पठनाची तपासणी केल्यावर असे दिसून आले की विक्रेता हा जमिनीचा मालक होता आणि त्याने 1101.18 चौरस मीटर मोजमापाची जमीन त्यावर "जXXबाX" म्हणून ओळखली जाणारी इमारत ज्याला उक्त जुनी इमारत म्हटले जाते ती त्याच्या ताब्यात होती. त्यानंतर, विक्रेत्याने "पूर्वीचा विकासक" सोबत विकास करार केला आणि सदर जुन्या इमारतीला लागून असलेल्या जमिनीवर तळमजला अधिक तीन वरचे मजले असलेले अतिरिक्त बांधकाम केले. जुन्या व नवीन इमारतीतील सर्व सदनिकाधारकांनी सहकारी संस्था स्थापन केली. पुढे, विक्रेत्याने 1 जुलै 1972 पासून 98 वर्षांच्या कालावधीसाठी सोसायटीच्या नावे सदर जमीन ₹ 692 मासिक भाड्याने त्याच्याकडे प्रत्यावर्ती मालकी हक्क राखून ठेवलेल्या अटी आणि शर्तीवर प्रदान केली आहे.

विक्रेत्याने त्याच्या प्रत्यावर्ती हक्काची विक्री, अभिहस्तांतरण व हस्तांतरण करण्यास सहमती दर्शविली आणि खरेदीदाराने त्या जमिनीचे प्रत्यावर्ती हक्क, मालकी हक्क व हितसंबंध स्वतः मिळविण्यास सहमती दर्शविली.

शिवाय, या करारनाम्याद्वारे (पृष्ठ क्रमांक 17, परिच्छेद 4) सोसायटीच्या भाडेपट्टा कालावधीच्या समाप्तीनंतर, खरेदीदाराला सोसायटी आणि तिच्या सदस्यांकडून सदर जमिनीचा ताबा मिळण्याचा पूर्णपणे अधिकार असेल. आता 30 जून 2070 रोजी भाडेपट्टा कालावधी संपेपर्यंत दरमहा ₹ 692/- भाडे मिळण्याचे अधिकार विक्रेत्याकडून खरेदीदाराकडे या करारनाम्यांतर्गत विक्रेत्याच्या सर्व हक्कांसह हस्तांतरित केले गेले.

या करारनाम्याद्वारे संपूर्ण जमिनीचे सर्व हक्क, मालकी हक्क आणि हितसंबंध खरेदीदाराकडे हस्तांतरित करण्यात आले असल्याने, संपूर्ण जमिनीच्या क्षेत्राचा विचार करून मूल्यांकन केले पाहिजे होते, परंतु विभागाने केवळ त्या जमिनीवर उर्वरित एफएसआय आणि टीडीआर भारित करावयाच्या क्षमतेनुसार मूल्यांकन केले होते. यामुळे परिशिष्ट 2.4 मधील तपशीलाप्रमाणे ₹ 76.18 लाखांच्या मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी झाली.

मुद्रांक जिल्हाधिकारी, अंधेरी यांनी लेखापरीक्षण निरीक्षण मान्य केले (मे 2023). ही बाब नोंदणी महानिरीक्षक व मुद्रांक नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना कळवण्यात आली (ऑक्टोबर 2023). तथापि, उत्तराची प्रतीक्षा होती (जुलै 2025).

2.5 भाडेपट्टा कराराचे चुकीचे वर्गीकरण केल्यामुळे ₹ 29.71 लाखांच्या मुद्रांक शुल्काची व नोंदणी फीची कमी आकारणी.

महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियम, 1958 मध्ये जोडलेल्या अनुसूची I च्या अनुच्छेद 36(ii) नुसार, भाडेपट्टा किंवा पोट-भाडेपट्टा सह भाड्यासंबंधीचा संलेख किंवा

भाड्याने किंवा पोट-भाड्याने देण्यासंबंधीचा कोणताही करारनामा किंवा संभाव्य किंवा अन्य प्रकारच्या नवीकरण करण्याच्या कलमासह पाच वर्षांहून अधिक पण दहा वर्षांहून अधिक नाही इतक्या कालावधीकरिता भाडेपट्ट्याचे कोणत्याही नवीकरणाबाबत, मालमतेच्या बाजार मूल्याच्या 25 टक्के रकमेवर अनुच्छेद 25 च्या कलम (b) किंवा (c) अन्वये अभिहस्तांतरण पत्राच्या बाबतीत आकारण्यायोग्य असलेल्या शुल्काइतके मुद्रांक शुल्क आकारले जाईल. पुढे अनुच्छेद 36 च्या स्पष्टीकरण II नुसार, नवीकरणाचा कालावधी, जर विनिर्देशपूर्वक नमूद केला असेल तर, त्यास, विद्यमान भाडेपट्ट्याचा भाग असल्याचे समजण्यात येईल.

सह उपनिबंधक, हवेली-5, पिंपरी चिंचवड, पुणे कार्यालयात 2021 च्या भाडेपट्टा दस्तऐवज क्रमांक 8479 च्या तपासणीत असे निदर्शनास आले की पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका क्षेत्राच्या हद्दीतील एमआयडीसी क्षेत्रातील 3491.26 चौरस मीटर बांधकाम क्षेत्राच्या जागेच्या भाडेपट्ट्यासाठी "परवानादाता" आणि "परवानाधारक" यांच्यात दस्तऐवज सुरुवातीच्या पाच वर्षांच्या कालावधीसाठी (जुलै 2021) निष्पादित करण्यात आला होता आणि त्यानंतर भाडेकरूच्या एकमेव पर्यायावर आणखी पाच वर्षांच्या अतिरिक्त कालावधीसाठी नवीकरण करता येईल असे नमूद होते.

तपासणीदरम्यान लेखापरीक्षणाला निदर्शनास आले की मालमतेच्या बाजार मूल्याची गणना करताना, विभागाने केवळ 60 महिन्यांच्या कालावधीसाठी भाडेपट्टा करार म्हणून दस्तऐवज विचारात घेतला होता आणि त्यानुसार बाजार मूल्यावर मुद्रांक शुल्क आकारण्यात आले होते. तथापि, दस्तऐवजाच्या कलम तीन नुसार भाडेपट्टा कराराचा वास्तविक कालावधी पाच वर्षांऐवजी 10 वर्षे करून 60 महिन्यांच्या अतिरिक्त कालावधीसाठी नूतनीकरण केले जाऊ शकते. मालमतेच्या बाजार मूल्याच्या 25 टक्क्यावर मुद्रांक शुल्क आकारले जाईल. तथापि, विभागाने केवळ पाच वर्षांच्या कालावधीसाठी करार विचारात घेऊन ₹ 1.80 लाख मुद्रांक शुल्क व नोंदणी फी आकारले. यामुळे ₹ 29.71 लाख इतके मुद्रांक शुल्क व नोंदणी फी कमी आकारले गेले (परिशिष्ट 2.5).

उत्तरात, सह जिल्हा निबंधक, पुणे शहर यांनी परिच्छेद मान्य केला (मार्च 2023). नोंदणी महानिरीक्षक व मुद्रांक नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे (आयजीआर) यांच्या निदर्शनास आणून दिल्यानंतर (23 ऑक्टोबर) आयजीआरने उत्तरात लेखापरीक्षण निरीक्षण मान्य केले नाही (डिसेंबर 2023) आणि सांगितले की अशाच एका प्रकरणात मुंबई उच्च न्यायालयाच्या निकालानुसार, पुढील 60 महिन्यांचा भाडेपट्टा कालावधी नूतनीकरण कालावधी म्हणून गणला जाऊ शकत नाही.

महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियम, 1958 च्या कलम 36 खाली दिलेल्या स्पष्टीकरण-II नुसार जर करारात विशिष्ट नूतनीकरण कालावधी दिला असेल तर बाजार मूल्याची गणना करण्यासाठी त्याचा विचार केला पाहिजे, त्यामुळे आयजीआरचे उत्तर मान्य नाही शिवाय, उत्तरात उल्लेख केलेला मुंबई उच्च न्यायालयाचा निकाल नूतनीकरण कलमाच्या संदर्भात आहे जिथे तो स्वयंचलित नाही तर पक्षांमधील परस्पर स्वीकारार्ह अटी आणि शर्तीवर अवलंबून आहे जेव्हाकी या सदर प्रकरणात नवीकरण फक्त भाडेपट्टेकाराच्या पर्यायावर शक्य आहे. म्हणून, हा न्यायालयाचा आदेश या प्रकरणात समानरित्या लागू होत नाही.

वित्त विभाग

2.6 महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर (एमवॅट) नियमांच्या नियम 53(3)(a) अंतर्गत वजावटीच्या अतिरिक्त परवानगीमुळे ₹ 96.84 लाखांच्या कराची व त्यावरील व्याजाची कमी आकारणी

एमवॅटच्या नियम 53(3) नुसार, जर दावेदार डीलर कोणताही करपात्र माल राज्याबाहेर, भारतातील कोणत्याही ठिकाणी, विक्रीच्या कारणाशिवाय, त्याच्या स्वतःच्या व्यवसायाच्या ठिकाणी किंवा त्याच्या एजंटच्या व्यवसायाच्या ठिकाणी किंवा जिथे दावेदार डीलर हा कमिशन एजंट आहे, त्याच्या प्रमुखाच्या व्यवसायाच्या ठिकाणी पाठवतो, तर संबंधित करपात्र वस्तूंच्या (भांडवली मालमत्ता म्हणून न मानली जाणारी किंवा इंधन आणि नैसर्गिक वायू म्हणून वापरली न जाणारी वस्तू) खरेदी किंमतीच्या चार टक्के इतकी रक्कम सदर खरेदीच्या बाबतीत उपलब्ध असलेल्या वजावटीच्या रकमेतून वजा केली जाईल.

पुढे, कलम 30(3) मध्ये असे म्हटले आहे की, "नोंदणीकृत व्यापाऱ्याच्या बाबतीत, ज्याच्या बाबतीत, उप-कलम (2) अंतर्गत ज्यावर व्याज आकारणी योग्य असेल अशा कराव्यतिरिक्त इतर कोणताही कर निर्धारणाच्या कालावधीच्या अखेरीनंतर एक महिन्यापर्यंत प्रदान न केलेला राहिला असेल, तर अशा व्यापाऱ्याला निर्धारण आदेशात समाविष्ट असलेल्या कालावधीच्या अखेरच्या तारखेच्या लगतच्या तारखेपासून निर्धारण आदेशाच्या तारखेपर्यंतच्या कालावधीकरिता प्रत्येक महिन्यासाठी किंवा त्याच्या काही भागासाठी सरळ व्याजाने रक्कम प्रदान करावी लागेल आणि जर अशा प्रदान न केलेल्या कराचे कोणतेही प्रदान, पूर्ण किंवा अंशतः, निर्धारण आदेशाच्या तारखेला किंवा त्यापूर्वी केले गेले असेल तर अशा व्याजाच्या रकमेची, अशा प्रदानाची रक्कम आणि तारीख विचारात घेऊन गणना केली जाईल."

2014-15 या कालावधीसाठी TIN 27910298741V असलेले डीलर, मेसर्स केएलटी ऑटोमोटिव्ह आणि टॅब्युलर प्रॉडक्ट्स यांचे मूल्यांकन एमवॅट 2002 च्या कलम 23 अंतर्गत करण्यात आले. विक्री व खरेदीचा जीटीओ अनुक्रमे ₹ 299.18 कोटी आणि ₹ 255.15 कोटी निश्चित करण्यात आला. मूल्यांकन आदेशामुळे एमवॅट आणि सीएसटी अंतर्गत अनुक्रमे ₹ 43.74 लाख व निरंक देय परतावा करण्यात आला.

उपायुक्त राज्य कर (PAL-VAT-E-002), पालघर यांच्या अभिलेख्यांची तपासणी करताना, लेखापरीक्षणात असे निदर्शनास आले की करनिर्धारण प्राधिकरणाने शाखा हस्तांतरणासाठी ₹ 27.12 कोटी वजावटीची परवानगी दिली होती आणि एमवॅट नियमांच्या कलम 52 अंतर्गत ₹ 15.57 कोटीचे इनपुट टॅक्स क्रेडिट वजावट करण्याची परवानगी दिली होती. नियम 53(3)(a) अंतर्गत वजावटीसाठी पात्र असलेल्या आयटीसीमधून ₹ 41.14 लाखांची कपात केल्यानंतर वजावटीची परवानगी देण्यात आली. तथापि, लेखापरीक्षणाने नियम 53(3)(a) अंतर्गत वजावट कपातीची ₹ 93.70 लाखांची गणना केली. यामुळे ₹ 52.56 लाखांच्या वजावटीची अतिरिक्त परवानगी मिळाली ज्यामुळे कलम 30(3) अंतर्गत 84.25 टक्के दराने ₹ 44.28 लाख व्याजासह ₹ 96.84 लाखांची कमी कर आकारणी झाली. तपशीलवार गणना **परिशिष्ट 2.6** मध्ये दिली आहे.

हे निदर्शनास आणून दिल्यानंतर, जेसीएसटीने निरीक्षण मान्य केले (नोव्हेंबर 2023) आणि सांगितले की कलम 25 अंतर्गत सुधारित आदेश प्रगतीपथावर होता.

प्रकरण III

**व्यवहारांचे लेखापरीक्षण:
विशिष्ट विषय आधारित अनुपालन
लेखापरीक्षण**

प्रकरण III

व्यवहारांचे लेखापरीक्षण: विशिष्ट विषय आधारित अनुपालन लेखापरीक्षण

वस्तु व सेवाकर विभाग

3.1 जीएसटी अंतर्गत ई-वे बिल प्रणालीवर विशिष्ट विषय आधारित अनुपालन लेखापरीक्षण

3.1.1 ई-वे बिलांचा परिचय

01 जुलै 2017 पासून लागू झालेल्या वस्तु व सेवा कर (जीएसटी) ने संपूर्ण देशभरात कर रचनेत एकसमानता सुनिश्चित केली ज्यामुळे राज्यांमध्ये वस्तूंची अडचण मुक्त वाहतूक सुलभ झाली. ई-वे बिल (ई-वे बिल) हा मालाच्या वाहतुकीसाठी आवश्यक असलेला एक दस्तऐवज आहे आणि मालाची वाहतूक करण्यापूर्वी त्याचा तपशील मिळविण्यासाठी संरचित केलेले आहे. संपूर्ण प्रक्रियेचे स्वयंचलन आणि मानकीकरण कर चुकवेगिरीला आळा घालण्यासाठी आणि जीएसटी संकलन वाढवण्यासाठी मदत करण्याच्या उद्देशाने होते. शासन संनियंत्रित कर प्रशासन प्रणालीधून निघून करदात्याद्वारे स्व-अहवालीत प्रणालीमध्ये बदल म्हणून ई-वे बिलाची कल्पना केली जाते.

महाराष्ट्र राज्यात 01 एप्रिल 2018 पासून ₹ 50,000/- पेक्षा जास्त किंमतीच्या वस्तूंच्या आंतरराज्यीय वाहतुकीसाठी ई-वे बिल लागू करण्यात आले. ₹ 1,00,000/- पेक्षा जास्त किंमतीच्या वस्तूंच्या राज्यांतर्गत वाहतुकीसाठी ई-वे बिल अनिवार्य करण्यात आले आणि 01 जुलै 2018 पासून त्याची अंमलबजावणी करण्यात आली.

3.1.2 ई-वे बिलांसाठी वापरली जाणारी माहिती प्रणाली

पुरवठ्यासंदर्भात किंवा पुरवठ्याव्यतिरिक्त इतर कारणांसाठी किंवा नोंदणीकृत नसलेल्या व्यक्तीकडून आवक पुरवठा झाल्यामुळे मालाच्या वाहतुकीची माहिती अपलोड करण्यासाठी ई-वे बिल सामायिक पोर्टल विकसित केले गेले. हे पोर्टल कर्नाटकातील राष्ट्रीय सूचना केंद्र (एनआयसी) द्वारे विकसित आणि व्यवस्थापित केले गेले.

समुचित अधिकारी¹ विविध कामे उदा. ई-वे बिलांची पडताळणी करणे, ई-वे बिलांची अवरुद्धता रोखणे, एमआयएस अहवाल पाहणे आणि ऍक्सेस करणे इत्यादि ई-वे बिल पोर्टलवर प्रवेश करून दोन मार्गांनी करू शकतात:-

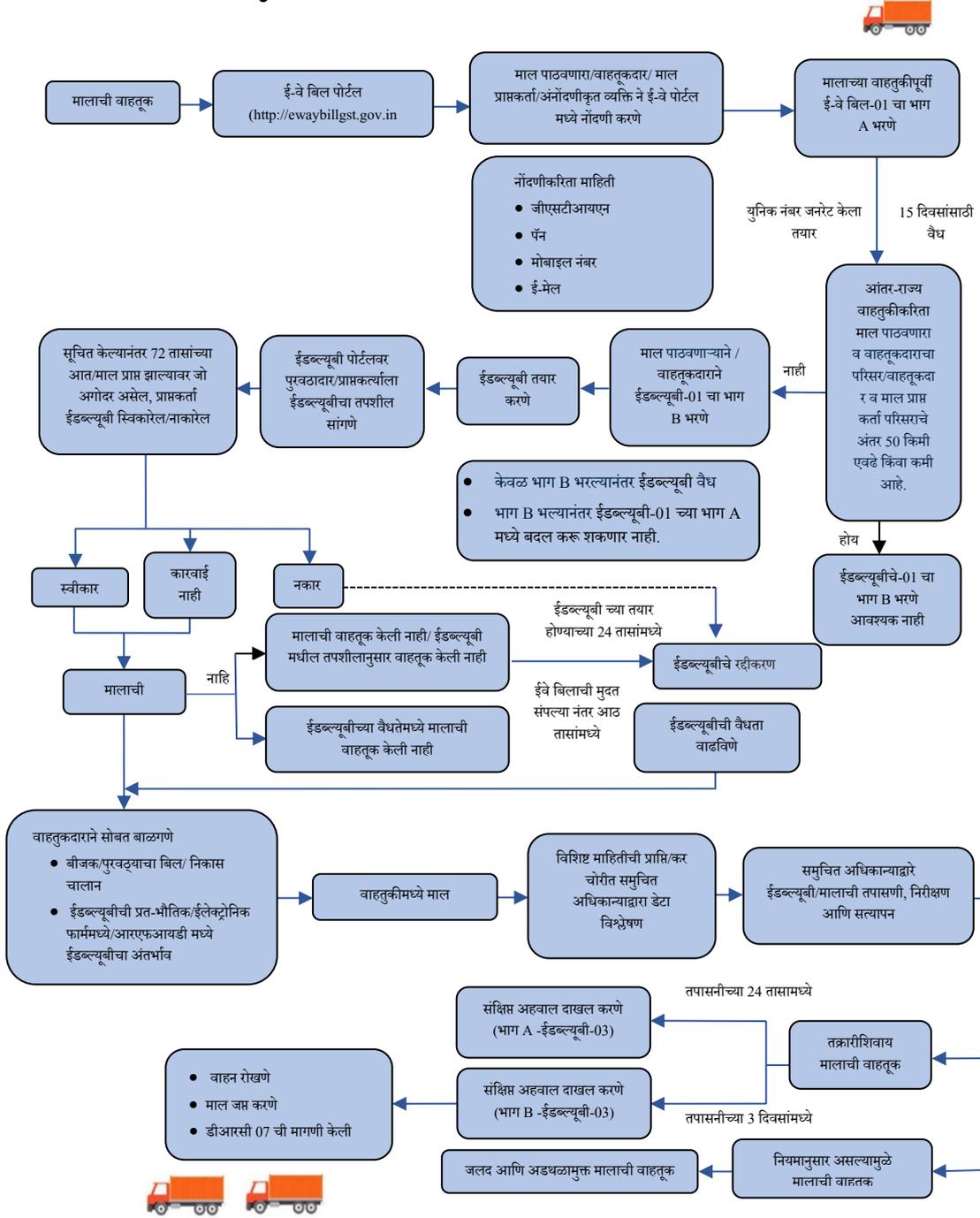
- (i) दिलेल्या लॉगिन क्रेडेन्शियल्सचा वापर करून वेब ब्राउझरद्वारे ई-वे बिल सामायिक पोर्टलमध्ये लॉग इन करून किंवा
- (ii) जीएसटी ई-वे बिल प्रणाली मोबाइल ॲपमध्ये लॉग इन करून.

3.1.3 ई-वे बिल प्रणालीमध्ये समाविष्ट असलेल्या प्रक्रिया

महाराष्ट्र वस्तू व सेवा कर नियम (एमजीएसटी नियम), 2017 चा नियम 138, (वेळोवेळी सुधारित) ई-वे बिल यंत्रणेची तरतूद करते. ई-वे बिल प्रणालीमध्ये विविध प्रक्रियांचा समावेश आहे जसे की पोर्टलमध्ये आवश्यक व्यक्तींची नोंदणी करणे, ई-वे बिल तयार करणे, तयार केलेल्या ई-वे बिलांची मुदतवाढ, रद्दीकरण आणि फेटाळणी करणे इत्यादि. जीएसटी अंतर्गत ई-वे बिल प्रणालीची संपूर्ण प्रक्रिया ओघ आकृती 1 मध्ये दर्शविला आहे.

¹ एमजीएसटी अधिनियम, 2017 अंतर्गत पार पाडल्या जाणाऱ्या कोणत्याही कार्याच्या संबंधात समुचित अधिकारी म्हणजे आयुक्त किंवा राज्याचा अधिकारी ज्याला ते कार्य आयुक्तांनी सोपविले आहे.

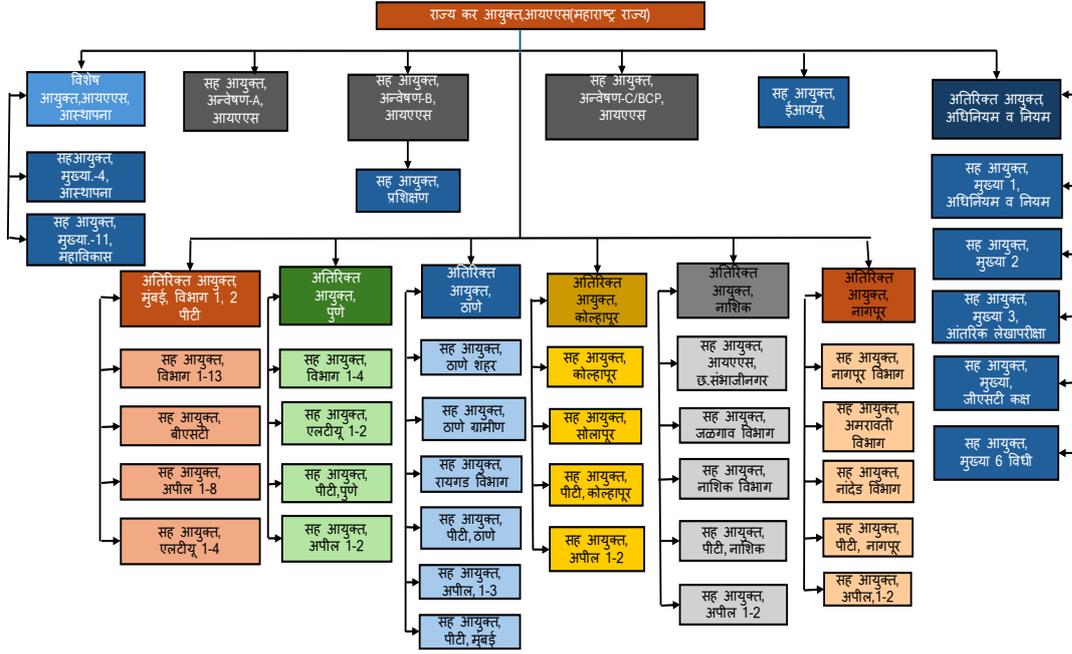
आकृती 1: ई-वे बिल यंत्रणा - प्रक्रिया ओघ आलेख

3.1.4 विभागाची संघटनात्मक संरचना

शासन स्तरावर वस्तू व सेवा कर विभागाचे कामकाज अतिरिक्त मुख्य सचिव, वित्त विभाग यांच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखाली आहे. राज्य कर आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य (सीएसटी) हे विभागाचे प्रमुख आहेत. संघटनात्मक मांडणी खाली आकृती-2 मध्ये चित्रित केली आहे:-

आकृती-2: संघटनात्मक संरचना

(स्रोत: महाजीएसटी.जीओव्ही.आयएन)

राज्य कर आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य हे राज्यात तपासणी मोहीम घेण्याकरिता योजना तयार करण्यासाठी जबाबदार आहेत आणि सह आयुक्त, सीमा तपासणी केंद्र (बीसीपी) त्याची अंमलबजावणी करतात. निवडक ठिकाणी तपासणीचे काम क्षेत्रीय सह आयुक्त (जेसी) कार्यालये त्यांच्या कार्यालयातील उपलब्ध कर्मचाऱ्यांकडून करून घेतात.

3.1.5 लेखापरीक्षण उद्दिष्टे

हे विशिष्ट विषय आधारित अनुपालन लेखापरीक्षण खालील लेखापरीक्षा उद्दिष्टांसह केले गेले:

- शासनाच्या महसूल हिताचे संरक्षण करण्यासाठी ई-वे बिल यंत्रणा प्रभावी आहे की नाही.
- ई-वे बिल तरतुदीची अंमलबजावणी करण्यासाठी विभागाचे प्रतिबंधात्मक/अंमलबजावणी क्रियाकलाप कार्यक्षम व प्रभावी आहेत की नाही.

3.1.6 लेखापरीक्षण निकष

जीएसटी अंतर्गत ई-वे बिल प्रणालीवरील एसएससीएचे खालील लेखापरीक्षण निकषांनुसार मूल्यमापन केले गेले आहे:

- महाराष्ट्र वस्तू व सेवा कर अधिनियम, 2017 (एमजीएसटी अधिनियम),

- महाराष्ट्र वस्तू व सेवा कर नियम, 2017 (एमजीएसटी नियम)
- महाराष्ट्र शासनाद्वारे जारी अधिसूचना / परिपत्रके .
- एनआयसी, सीबीआयसी आणि सीएसटीद्वारे जारी केलेले सल्ले / मानक कार्यचालन प्रक्रिया.

3.1.7 लेखापरीक्षण व्याप्ती

1 एप्रिल 2018 ते 31 मार्च 2022 या कालावधीतील ई-वे बिल पोर्टलमध्ये नोंदणीकृत व्यक्तींचे ई-वे बिल व्यवहार लेखापरीक्षणादरम्यान समाविष्ट करण्यात आले. लेखापरीक्षण कालावधीसाठी तयार केलेला ई-वे बिल डेटा वस्तू व सेवा कर नेटवर्क (जीएसटीएन) मधून काढला गेला आणि त्याचे विश्लेषण केले गेले. या लेखापरीक्षणासाठी फक्त रस्तामार्ग वाहतुकीचा विचार करण्यात आला होता. या लेखापरीक्षणाच्या कार्यक्षेत्रातून रेल्वे/विमानमार्ग/समुद्रमार्ग ई-वे बिलांना वगळण्यात आले होते.

लेखापरीक्षणाच्या व्याप्तीमध्ये ई-वे बिलाच्या संदर्भात विभागाची प्रतिबंधात्मक कार्ये उदा. वाहनांची तपासणी, दस्तऐवजांची पडताळणी, वस्तूंची तपासणी आणि त्यावर केलेली कारवाई यांचे मूल्यमापन देखील समाविष्ट आहे.

3.1.8 लेखापरीक्षण नमुना व कार्यपद्धती

या एसएससीएसाठी एक समस्या-केंद्रित दृष्टीकोन वापरण्याचा प्रयत्न केला गेला कारण जीएसटी अंतर्गत ई-वे बिल तयार करणे ही वस्तूंच्या कोणत्याही वाहतुकीपूर्वी कमाल मर्यादेच्या अधीन आवश्यक अट आहे. 10 विभागांतर्गत² 51 करदात्यांशी संबंधित एकूण 160 ई-वे बिल लेखापरीक्षण उद्दिष्ट-1 साठी नमुना म्हणून घेण्यात आले. 51 करदात्यांच्या निवडक नमुन्यात जिथे कुठे विसंगती निदर्शनास आली, तेव्हा अनुपालनाचे सत्यापन करण्याकरिता या करदात्यांनी तयार केलेल्या सर्व ई-वे बिलांची पडताळणी केली गेली.

लेखापरीक्षण उद्दिष्ट-2 ने अंमलबजावणी/प्रतिबंधात्मक क्रियाकलापांशी संबंधित समस्यांचे उदा. कार्यचालनात्मक तयारी, करचोरी-विरोधी उपायांची परिणामकारकता आणि विभागांतर्गत व आंतर-विभाग समन्वय यांचे मूल्यमापन केले. लेखापरीक्षण उद्दिष्ट-2 साठी, सीएसटी, महाराष्ट्र अंतर्गत असलेल्या 31 नोडल कार्यालयांपैकी 20 टक्के नोडल कार्यालये म्हणजेच सहा कार्यालये³

² मुंबई एलटीयू-1, ठाणे शहर, ठाणे ग्रामीण, रायगड, नाशिक, पुणे-1, पुणे-4, औरंगाबाद, कोल्हापूर आणि नागपूर

³ मुंबई नोडल-1, मुंबई नोडल-10, ठाणे शहर, नाशिक, पुणे-3 व औरंगाबाद

स्तरीकृत नमुना पद्धतीचा वापर करून नमुना म्हणून घेण्यात आले. सहा नोडल कार्यालयांमधून, तपासणी दरम्यान या कार्यालयांनी नोंदवलेल्या 907 प्रकरणांपैकी, 196 प्रकरणे स्तरीकृत नमुना पद्धतीचा⁴ वापर करून तपशीलवार लेखापरीक्षणासाठी घेण्यात आली.

3.1.9 अभिस्वीकृति

सचिव (वित्तीय सुधारणा), वित्त विभाग आणि राज्य कर आयुक्त यांच्यासमवेत एक प्रवेश बैठक आयोजित करण्यात आली (फेब्रुवारी 2023) ज्यामध्ये लेखापरीक्षण उद्दिष्टे व नमुना यावर चर्चा करण्यात आली. जून-डिसेंबर 2023 दरम्यान लेखापरीक्षण करण्यात आले. सचिव (वित्तीय सुधारणा), वित्त विभाग आणि राज्य कर आयुक्त यांच्यासमवेत निर्गमन बैठक आयोजित करण्यात आली होती (जून 2024) ज्यामध्ये एसएससीएच्या निष्कर्षावर चर्चा करण्यात आली. विभागाची मते/टिप्पण्या, संबंधित परिच्छेदांमध्ये जिथे लागू असतील तिथे समाविष्ट आहेत.

लेखापरीक्षणादरम्यान सचिव (वित्तीय सुधारणा), वित्त विभाग, राज्य कर आयुक्त व विभागांचे सह आयुक्त आणि क्षेत्रीय स्तरावरील अधिकारी यांनी दिलेले सहकार्य व सहाय्य लेखापरीक्षण अभिस्वीकृत करते.

लेखापरीक्षण निष्कर्ष

लेखापरीक्षण निष्कर्षाचे दोन परिप्रेक्ष्य उदा. महसुलाचे संरक्षण करण्यासाठी ई-वे बिल प्रणालीची परिणामकारकता आणि विभागाच्या अंमलबजावणी कार्यात लक्षात आलेल्या कमतरता यामध्ये वर्गीकरण करण्यात आले आहे.

3.1.10. लेखापरीक्षण उद्दिष्ट 1 - शासनाच्या महसुली हिताचे संरक्षण करण्यासाठी ई-वे बिल यंत्रणा प्रभावी आहे की नाही

ई-वे बिल हा मालाच्या वाहतुकीसाठी आवश्यक असलेला एक दस्तऐवज आहे आणि मालाची वाहतूक करण्याआधी त्याचा तपशील प्राप्त करण्यासाठी संरचित केलेले आहे. जावक पुरवठ्यासाठी तयार केलेले ई-वे बिल बिजकावर

⁴ 31 विभाग कार्यालये तपासणी प्रकरणांच्या संख्येनुसार उतरत्या क्रमाने मांडण्यात आली आणि 16 व्या क्रमांकावर मध्यक घेऊन दोन विभागांमध्ये विभागण्यात आली. वरच्या 15 मधील तीन विभागांचे आणि खालच्या 15 मधील तीन विभागांचे नमुने निवडण्यात आले. प्रत्येक विभागातील तपासणी केलेली प्रकरणे आयडीईए सॉफ्टवेअरद्वारे यादृच्छिक नमुन्याचा वापर करून निवडण्यात आली.

आधारित आहेत आणि बीजक तपशील त्यांच्या जीएसटी विवरणामध्ये नोंदवणे आवश्यक आहे.

51 करदात्यांच्या 2018-22 या वर्षाच्या अभिलेख्यांची सविस्तर तपासणी करून 51 करदात्यांच्या बाबतीत वस्तुनिष्ठ लेखापरीक्षण⁵ करण्यात आले, ज्याने तक्ता-1 मध्ये तपशीलवार सांगितल्याप्रमाणे कमतरतेचा विस्तार आणि परिणामी महसूल परिणाम निदर्शनास आणला:

तक्ता - 1: नमुना प्रकरणांमध्ये निरीक्षणांचा तपशील

अ. क्र.	निरीक्षणाचे स्वरूप	करदात्यांची संख्या	समाविष्ट कर (₹ कोटीमध्ये)
1	रद्द झालेल्या करदात्यांद्वारा ई-वे बिले तयार करणे	43	96.85
2	निरंक विवरण दाखल केलेल्या करदात्यांद्वारा ई-वे बिल तयार करणे	5	3.53
3	जीएसटी विवरण दाखल न करणाऱ्यांद्वारे ई-वे बिल तयार करणे	9	0.72
4	सारख्या बीजकावर अनेक ई-वे बिल तयार करणे	7	0.14
5	अवैध वाहनांमधून होणाऱ्या व्यवहारांसाठी ई-वे बिल तयार करणे	4	2.36
6	करदात्यांद्वारा निर्माण केलेले असामान्य उच्च मूल्य ई-वे बिल	6	--
7	माल प्रेषनकर्त्यासमान पॅन क्रमांक असलेल्या मालप्राप्तकर्त्याला माल प्राप्त न होणे	8	1.56
8	ई-वे बिल पडताळणी दरम्यान कर व दंडाची मागणी न करणे /कमी करणे	27	0.20
9	शासकीय खात्यात कर व दंडाचे विलंबित प्रदान	5	0.05

खालील परिच्छेदांमध्ये निरीक्षणांची तपशीलवार चर्चा केली आहे.

3.1.10.1 रद्द झालेल्या करदात्यांद्वारा ई-वे बिल तयार करणे.

एमजीएसटी अधिनियमाच्या कलम 29 नुसार, नोंदणीकृत व्यक्तीने अधिनियमाच्या तरतुदींचे उल्लंघन केले असेल किंवा विशिष्ट कालावधीचे विवरण दाखल केले नसेल किंवा लबाडीने, हेतूपूरस्सर असत्य कथन करून किंवा वस्तुस्थिती लपवून नोंदणी प्राप्त केली असेल तर, समुचित अधिकारी स्वतःच्या प्रस्तावावर किंवा नोंदणीकृत व्यक्तीने दाखल केलेल्या अर्जावर, कोणत्याही पूर्वलक्षी तारखेसह, अश्या तारखेपासून, योग्य वाटेल तेव्हापासून नोंदणी रद्द करू शकतो. या कलमाअंतर्गत नोंदणी रद्द केल्याने या अधिनियमाअंतर्गत कर आणि इतर देणी प्रदान करण्याच्या व्यक्तीच्या दायित्वावर परिणाम होणार नाही. पुढे, एमजीएसटी नियम, 2017 च्या नियम 22(3) नुसार, समुचित कार्यालये

⁵ वस्तुनिष्ठ लेखापरीक्षण म्हणजे कारण विश्लेषणासाठी आणि त्यावर आवश्यक कारवाई निश्चित करण्यासाठी संबंधित अभिलेख्यांची तपशीलवार तपासणी होय.

करदात्याला कोणताही कर, व्याज किंवा दंडाची थकबाकी प्रदान करण्याचे निर्देश देऊन अधिसूचित करतील.

लेखापरीक्षणात असे निदर्शनास आले की 10 विभागांतर्गत 51 करदात्यांपैकी, 43 करदात्यांचे नोंदणीकरण रद्द करण्यात आले होते, तथापि, करदात्यांनी रद्दीकरणाच्या तारखेनंतर खालील तपशीलाप्रमाणे ई-वे बिल तयार केले.

(i) 43 करदात्यांपैकी, 11 करदात्यांची नोंदणी विभागाने रद्द केली (एका प्रकरणात⁶, करदात्यांनी विनंती केल्यावर नोंदणी रद्द करण्यात आली तर 10 करदात्यांची नोंदणी समुचित अधिकाऱ्यांनी अश्या कारणामुळे जसे की सतत सहा महिने विवरण सादर करण्यात अयशस्वी होणे किंवा व्यवसाय सुरु न करणे किंवा व्यवसायाच्या ठिकाणाहून व्यवसाय न करणे यामुळे स्वतःहून रद्द केल्या). सर्व प्रकरणांमध्ये, नोंदणीच्या तारखेपासून 8 महिने ते 69 महिन्यांच्या पूर्वलक्षी तारखेपासून नोंदण्या रद्द करण्यात आल्या. या दरम्यानच्या काळात, करदाते सक्रिय होते आणि व्यवसाय क्रियाकलाप करत होते, कारण त्यांनी या कालावधीत ई-वे बिल तयार केले होते. या 11 करदात्यांनी ₹ 28.98 कोटींचे मूल्यांकन करण्यायोग्य मूल्य आणि ₹ 4.19 कोटींचे कर दायित्व असलेले 132 ई-वे बिल तयार केले होते (**परिशिष्ट 3.1.1**).

तथापि, समुचित अधिकाऱ्यांनी या कालावधीत केलेल्या पुरवठ्याची दखल घेतली नाही आणि नोंदणी रद्द करताना करदात्यांकडून प्रदेय असलेला कर निश्चित केला नाही आणि मागणी केली नाही ज्यामुळे ₹ 4.19 कोटींचा कर आणि लागू असलेले व्याज वसूल झाले नाही.

लेखापरीक्षणाने निदर्शनास आणून दिल्यानंतर (जुलै 2023 ते सप्टेंबर 2023), विभागाने कळवले (जुलै 2023 ते एप्रिल 2024) की दोन प्रकरणांमध्ये डीआरसी 07 जारी करण्यात आला होता तर इतर दोन प्रकरणांमध्ये कलम 63 अंतर्गत नोटीसा जारी करण्यात आल्या होत्या. एका प्रकरणात, असे सांगण्यात आले की लेखापरीक्षण निरीक्षण तपासले जात होते. सहा प्रकरणांमध्ये, असे उत्तर देण्यात आले की करदात्यांच्या नोंदणी रद्द करण्यात आल्यापासून, कोणताही आयटीसी हस्तांतरित करण्यात आला नाही.

एक प्रकरण खाली दिले आहे:

⁶ जीएसटी क्रमांक 27 XXXXXXXXXXX1ZP

लेखापरीक्षणामध्ये असे निदर्शनास आले की ठाणे ग्रामीण विभाग (नवीन विभाग-मीरा-भायंदर⁷) मध्ये वसई-703 प्रभार⁸ अंतर्गत एका करदात्याची (जीएसटीआयएन क्रमांक 27XXXXXXXXX1ZP) नोंदणी 12 एप्रिल 2021 रोजी सुरुवातीपासून म्हणजे 3 डिसेंबर 2020 पासून रद्द केली होती. करदात्याने डिसेंबर 2020 आणि जानेवारी 2021 मध्ये ₹ 13.49 कोटी किंमतीच्या ₹ 2.42 कोटीचे कर दायित्व असलेल्या वस्तूंच्या वाहतुकीसाठी 20 ई-वे बिल तयार केले होते. करदात्याने डिसेंबर 2020 महिन्यासाठी जीएसटीआर 3B आणि जीएसटीआर 1 देखील दाखल केले होते. तथापि, समुचित अधिकाऱ्याने डिसेंबर 2020 ते जानेवारी 2021 दरम्यान तयार केलेल्या ई-वे बिलांची दखल घेतली नाही आणि रद्दीकरण आदेश जारी करताना कर थकबाकीची मागणी केली नाही. तसेच, करदात्याकडून पुरवठा प्राप्तकर्त्याकडून आयटीसी वसूल करण्यासाठी कोणतीही कारवाई केली गेली नाही.

निदर्शनास आणून दिल्यानंतर (ऑगस्ट 2023), जेसी, ठाणे ग्रामीणने सांगितले (सप्टेंबर 2023) की करदात्याची नोंदणी पूर्वलक्षी प्रभावाने रद्द करण्यात आली होती आणि करदात्याने जीएसटीआर 1 आणि जीएसटीआर 3B दाखल केले नसल्याने, आयटीसी प्रत्यावर्तीत करण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही.

उत्तर पूर्णपणे मान्य नाही, कारण जीएसटी पोर्टलवरील करदात्याच्या प्रोफाइलमध्ये असे दिसून आले की करदात्याने डिसेंबर 2020 महिन्यासाठी जीएसटीआर 3B आणि जीएसटीआर 1 दाखल केले होते. तसेच, करदात्याने जारी केलेल्या बीजकाच्या आधारे प्राप्तकर्ता आयटीसी घेऊ शकला आणि आयटीसी अपात्र असल्याने प्राप्तकर्त्याकडून तो वसूल करावयाची आवश्यकता आहे. या दोन्ही बाबींवर समाधानकारक उत्तर सादर केले नाही.

शिफारस 1: पूर्वलक्षी प्रभावाने रद्द करण्याच्या बाबतीत करदात्यांनी केलेल्या पुरवठ्याची दखल घेण्यासाठी आणि त्यानुसार कर थकबाकी व व्याज निश्चित करण्यासाठी आणि रद्दीकरण आदेशात त्याची मागणी करण्यासाठी शासनाने विभागीय अधिकाऱ्यांना योग्य सूचना द्याव्यात.

⁷ ऑगस्ट 2024 मध्ये एमजीएसटी विभागाच्या पुनर्रचनेमुळे अधिकारक्षेत्र विभाग बदलण्यात आला.

⁸ राज्य कर अधिकारी (एसटीओ) यांच्या नेतृत्वाखालील सीएसटी विभागातील प्रभार हा प्रशासनाचा सर्वात लहान यूनिट आहे.

(ii) सीएसटी, महाराष्ट्र राज्य यांनी जारी केलेल्या परिपत्रकानुसार⁹, (नोव्हेंबर 2019), जो करदाता वस्तू किंवा सेवांचा प्रत्यक्ष पुरवठा न करता अपात्र आयटीसी हस्तांतरित करण्यासाठी बीजक जारी करतो किंवा फसवणूक, जाणूनबुजून चुकीचे विधान किंवा तथ्ये दडपून नोंदणी मिळवतो किंवा फसव्या हेतूने नोंदणी मिळवतो, अशा करदात्यांना बोगस करदाते (एनजीटीपी) असे म्हणतात. परिपत्रकात असे नमूद केले आहे की नोडल अधिकाऱ्यांनी एनजीटीपी ओळखण्यासाठी करदात्यांची पडताळणी करावी. एनजीटीपी म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या करदात्यांची माहिती आर्थिक गुप्तचर युनिट (ईआययू) सोबत शेअर केली जाते जी अशा एनजीटीपींची यादी तयार करते व संग्राहक म्हणून काम करते व यादी महाविकासांना¹⁰ पाठवते आणि महाविकास ही यादी महाजीएसटी पोर्टलवर¹¹ प्रकाशित करतात. तथापि, मूळ पुरावे नोडल अधिकाऱ्यांच्या ताब्यात राहतील जो कायद्यानुसार सर्व कारवाई करेल.

विविध कारणे देऊन विभागाने 43 करदात्यांपैकी, 32 करदात्यांना एनजीटीपी¹² म्हणून ओळखण्यात आले आणि त्यांची नोंदणी सुरुवातीपासूनच रद्द करण्यात आली. या करदात्यांनी त्यांची नोंदणी रद्द केल्याच्या तारखेनंतर ₹ 637.32 कोटी किंमतीचे पुरवठा असलेले आणि ₹ 92.66 कोटीचे कर दायित्व असलेले 3,577 ई-वे बिल तयार केले (**परिशिष्ट-3.1.2**). तथापि, या करदात्यांकडून पुरवठा प्राप्तकर्त्यांकडून आयटीसी वसूल करण्यात आला नाही.

लेखापरीक्षणाने निदर्शनास आणून दिल्यानंतर (जुलै 2023 ते सप्टेंबर 2023), विभागाने उत्तर दिले (जुलै 2023 ते एप्रिल 2024) की 15 प्रकरणांमध्ये करदात्यांना एनजीटीपी घोषित केल्यामुळे, कोणताही आयटीसी हस्तांतरित करण्यात आला नाही. एनजीटीपीची घोषणा प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंधित करत नसल्याने हे उत्तर मान्य नाही.

⁹ अंतर्गत परिपत्रक 38A, 2019 दिनांक 21 नोव्हेंबर 2019.

¹⁰ महाविकास - महाराष्ट्र विक्रिकर ऑटोमेशन सिस्टीमचे संक्षिप्त रूप जे 2006 पासून सुरू झाले, जे डीलरला पूर्वीच्या व्हॅट व्यवस्थेअंतर्गत संगणकीकृत टीआयएन वाटप पत्र मिळविण्यास मदत करण्यासाठी होते. जीएसटीसाठीही हेच वापरले जात आहे.

¹¹ हे पोर्टल राज्यातील व्यवसायांसाठी जीएसटी विवरण दाखल करण्याची आणि प्रदान करण्याची प्रक्रिया सुलभ करण्यासाठी संरचित केलेले आहे. हे पोर्टल विद्यमान जीएसटीएन पोर्टलशी संलग्न केले आहे आणि व्यवसायांना त्यांचे जीएसटी फाइलिंग आणि प्रदान ट्रॅक करण्यास अनुमती देते.

¹² व्यक्ती घोषित व्यवसायाच्या ठिकाणावरून कोणताही व्यवसाय करत नाही; लबाडीने, हेतुपुरस्सर असत्य कथन करून किंवा वस्तुस्थिती लपवून नोंदणी प्राप्त केली आहे; करदाता व्यवसायाच्या मुख्य ठिकाणी गैर-कार्यरत असल्याचे/ अस्तित्वात नसल्याचे आढळले.

पाच प्रकरणांमध्ये, असे सांगितले गेले की करदात्यांची माहिती ईआययूला पाठवण्यात आली. आयटीसी प्रत्यावर्तीत करण्यासाठी केलेल्या कारवाईबद्दल समाधानकारक उत्तर मिळाले नाही.

सात प्रकरणांमध्ये, असे सांगितले की आयटीसी प्रत्यावर्तीत करण्यासाठी अधिकारक्षेत्रीय कर अधिकाऱ्यांना पत्रे पाठवण्यात आली होती. तथापि, सर्व प्रकरणांमध्ये लेखापरीक्षणाने निदर्शनास आणून दिल्यानंतर पत्रे जारी करण्यात आली होती.

एका प्रकरणात, असे उत्तर देण्यात आले की आयटीसी अवरुद्ध केला जाईल तर दुसऱ्या प्रकरणात असे सांगितले की जीएसटीआर 1 दाखल न केल्यामुळे कोणताही आयटीसी हस्तांतरित करण्यात आला नाही.

तीन प्रकरणांमध्ये, प्राप्तकर्त्याकडून क्रेडिट प्रत्यावर्तीत करण्याबाबत कोणतेही उत्तर देण्यात आले नाही.

पुढे, 32 प्रकरणांपैकी, 12 प्रकरणांमध्ये, असे सांगितले की करदात्यांना एनजीटीपी म्हणून घोषित केल्यामुळे, जीएसटीआर 1 आणि जीएसटीआर 3B चा तपशील बीओ पोर्टलवर¹³ उपलब्ध नव्हता. परिपत्रकानुसार, नोडल अधिकाऱ्याला सर्व माहिती ठेवायची असते म्हणून हे उत्तर मान्य नाही.

एक प्रकरण खाली दिले आहे:

लेखापरीक्षणामध्ये असे निदर्शनास आले की ठाणे ग्रामीण विभाग (नवीन विभाग¹⁴-मीरा-भायंदर) मधील वसई-501 प्रभाऱ्यांतर्गत एका करदात्याला (जीएसटीआयएन क्रमांक 27XXXXXXXXX1ZN) एनजीटीपी घोषित केल्यामुळे नोंदणी 28 डिसेंबर 2021 रोजी सुरुवातीपासून म्हणजे 26 नोव्हेंबर 2020 पासून रद्द करण्यात आली. करदात्याने जानेवारी, जून, जुलै आणि ऑक्टोबर 2021 मध्ये ₹ 21.65 कोटींचे कर दायित्व असलेल्या ₹ 120.30 कोटींच्या वस्तूंच्या वाहतुकीसाठी 294 ई-वे बिल तयार केले होते. करदात्याने नोव्हेंबर 2020 ते सप्टेंबर 2021 दरम्यान ₹ 37.60 कोटींच्या वस्तूंच्या करपात्र मूल्यासाठी आणि ₹ 6.76 कोटींच्या कर दायित्वासाठी जीएसटीआर 3B देखील दाखल केला होता. जीएसटी पोर्टलवरील कर प्रोफाइलवरून दिसून येते की करदात्याने डिसेंबर 2020, जानेवारी, फेब्रुवारी, जून, जुलै, ऑगस्ट आणि सप्टेंबर 2021 या महिन्यांसाठी जीएसटीआर 1 दाखल केले परंतु जीएसटीआर

¹³ बीओ (बँक ऑफिस) - जीएसटी विभागात सर्व कार्यात्मक कामांसाठी वापरली जाणारी बँकएंड प्रणाली.

¹⁴ विभागाच्या पुनर्रचनेमुळे अधिकारक्षेत्र विभाग बदलण्यात आला.

1 विवरण विभागाच्या बीओ पोर्टलवरून डाउनलोड करता आले नाहीत, कारण ते बीओ पोर्टलवर उपलब्ध नव्हते. करदात्याकडून पुरवठा प्राप्तकर्त्याकडून आयटीसी वसूल करण्यासाठी कोणतीही कारवाई करण्यात आली नसल्याचे देखील निदर्शनास आले.

सदरील प्रकरण निदर्शनास आणून दिल्यावर (ऑगस्ट 2023), जेसी, ठाणे ग्रामीणने सांगितले (सप्टेंबर 2023) की नोंदणी सुरुवातीपासूनच रद्द करण्यात आली होती, त्यामुळे बीओ प्रणालीवरील तपशील उपलब्ध नव्हता. पुढे असेही सांगण्यात आले की नोंदणी सुरुवातीपासूनच रद्द करण्यात आली होती आणि पुढील आवश्यक कारवाईसाठी फोल्डर ईआययूकडे पाठवण्यात आले होते. या कारवाईमुळेच शासकीय महसूल सुरक्षित झाला.

वरील उत्तर मान्य नाही, कारण केवळ करदात्याला एनजीटीपी घोषित केल्याने महसूल सुरक्षित होत नाही आणि विभागाने करदात्याकडून पुरवठा प्राप्तकर्त्याकडून आयटीसी वसूल करण्यासाठी कारवाई करणे आवश्यक आहे. तसेच, योग्य कारवाई करण्यासाठी आणि प्रकरणाचे समुचित निरीक्षण करण्यासाठी एनजीटीपीशी संबंधित डेटा बीओ पोर्टलवर उपलब्ध असावा.

शासनाने सांगितले (जुलै 2024) की बनावट संस्था शोधण्यासाठी राज्याने एक व्यापक दृष्टिकोन स्वीकारला होता आणि करदात्याला एनजीटीपी घोषित केल्यावर आयटीसी वसूल करण्याची प्रक्रिया सुरु होते. पुढे असेही सांगितले की एनजीटीपीनी हस्तांतरित केलेला आयटीसी ज्या अंतिम लाभार्थ्यांनी घेतला होता त्यांच्याकडून वसूल करण्याची प्रक्रिया विभागाने सुरु केली होती.

शिफारस 2: अंतिम प्राप्तकर्त्याकडून आयटीसी वसूल करण्यासाठी उचित कारवाई करण्यासाठी शासनाने विभागीय अधिकाऱ्यांना योग्य सूचना जारी करणे आवश्यक आहे. तसेच, बीओ पोर्टलवर एनजीटीपी डेटा उपलब्ध नसल्याच्या मुद्द्याची तपासणी करावी आणि योग्य कारवाई करावी.

3.1.10.2 निरंक विवरण दाखल करणाऱ्या करदात्यांनी ई-वे बिल तयार करणे

एमजीएसटी अधिनियम, 2017 च्या कलम 37 सह एमजीएसटी नियम, 2017 च्या नियम 59(1) नुसार, नियमित करदात्यांनी जीएसटीआर 1 मध्ये जावक पुरवठ्याची माहिती द्यावी. शिवाय, अधिनियमाच्या कलम 39 नुसार, त्यांना वस्तू किंवा सेवा किंवा दोन्हीच्या आवक आणि जावक पुरवठ्याची माहिती, घेतलेला इनपुट टॅक्स क्रेडिट, प्रदेय कर, प्रदान केलेला कर याची माहिती विवरण जीएसटीआर 3B मध्ये देणे आवश्यक आहे. अधिनियमाच्या कलम 63 सह कलम

61, विवरणाची तपासणी करण्यासाठी आणि कर दायित्वाचे मूल्यांकन करण्यासाठी समुचित अधिकाऱ्याला आदेश देते.

लेखापरीक्षणामध्ये असे निदर्शनास आले की लेखापरीक्षण कालावधीत 'निरंक' विवरण दाखल करणाऱ्या पाच करदात्यांनी ₹ 24.38 कोटी किंमतीच्या ₹ 3.53 कोटींचे कर परिणाम असलेल्या वस्तूंच्या वाहतुकीसाठी 38 ई-वे बिल तयार केले होते (परिशिष्ट-3.1.3). अशाप्रकारे, ई-वे बिलावरून स्पष्ट होते की करदात्याने पुरवठा केला परंतु 'निरंक' विवरण दाखल केले ज्यामुळे ₹ 3.53 कोटी कर प्रदान केला गेला नाही जो त्यावर लागू असलेल्या व्याजासह वसूल करण्यायोग्य होता.

सदरील बाब निदर्शनास आणून दिल्यानंतर (जुलै 2023 ते सप्टेंबर 2023), विभागाने उत्तर दिले (ऑगस्ट 2023 ते एप्रिल 2024) की एका प्रकरणात डीआरसी 07 जारी करण्यात आला होता आणि दुसऱ्या प्रकरणात सर्वोत्तम निर्णय मूल्यांकन केले गेले होते आणि डीआरसी 14 जारी करण्यात आला होता. उर्वरित तीन प्रकरणांमध्ये, असे सांगितले गेले की रद्दीकरण पूर्वलक्षी तारखेपासून प्रभावी केल्याने, कोणताही आयटीसी हस्तांतरित करण्यात आला नाही. तथापि, या करदात्यांकडून कर व व्याज वसूल करण्यासाठी केलेल्या कारवाईबद्दल या प्रकरणांमध्ये कोणतीही माहिती प्रदान करण्यात आली नाही.

एक प्रकरण खाली दर्शविले आहे:

रायगड विभागात घणसोली-501 प्रभारांतर्गत करदात्याची (जीएसटीआयएन क्रमांक 27XXXXXXXXXX1ZE) नोंदणी 15 फेब्रुवारी 2020 पासून 8 डिसेंबर 2022 रोजी स्वतःहून रद्द करण्यात आली कारण करदाता व्यवसायाच्या ठिकाणी उपलब्ध नव्हता. लेखापरीक्षणात असे निदर्शनास आले की करदात्याने एप्रिल 2022 मध्ये ₹ 12.02 कोटी किंमतीच्या ₹ 1.44 कोटी कर परिणामाच्या वस्तूंच्या वाहतुकीसाठी 12 ई-वे बिल तयार केले होते. जीएसटी पोर्टलवरील करदात्याच्या प्रोफाइलनुसार, करदात्याने एप्रिल ते ऑगस्ट 2020 या कालावधीसाठी जीएसटीआर 1 आणि एप्रिल ते सप्टेंबर 2020 या महिन्यांसाठी जीएसटीआर 3B दाखल केले होते परंतु हे विवरण विभागाच्या बीओ पोर्टलवरून डाउनलोड करता येऊ शकले नाहीत, कारण ते बीओ पोर्टलवर उपलब्ध नव्हते. असेही निदर्शनास आले की, रद्दीकरण आदेश जारी करताना, समुचित अधिकाऱ्याने जीएसटीआर 1 मध्ये दर्शविल्यानुसार तयार केलेले ई-वे बिल आणि विक्रीची दखल घेतली नाही आणि करदात्याकडून कर थकबाकीची मागणी केली नाही.

निदर्शनास आणून दिल्यावर (ऑगस्ट 2023), जेसी, रायगड यांनी सांगितले (ऑगस्ट 2023) की करदात्याने आयटीसी हस्तांतरित करण्यासाठी ई-वे बिल तयार केले असावे, परंतु नोंदणी सुरुवातीपासूनच रद्द झाल्यामुळे, आयटीसी विक्रेत्याकडे जाणार नाही. असेही सांगण्यात आले की जीएसटीआर 1 आणि 3B बीओ पोर्टलवरून डाउनलोड करता येऊ शकले नाही.

उत्तर मान्य नाही कारण नोंदणी सुरुवातीपासूनच रद्द केल्याने प्राप्तकर्त्यांना आयटीसीचे हस्तांतरण रोखले जात नाही आणि विभागाने करदात्याकडून पुरवठा प्राप्तकर्त्यांकडून आयटीसी वसूल करण्यासाठी कारवाई करणे आवश्यक आहे.

3.1.10.3 ई-वे बिल तयार करणे आणि जीएसटी विवरण दाखल न करणे

एमजीएसटी अधिनियम, 2017 च्या कलम 37 सह एमजीएसटी नियम, 2017 चा नियम 59(1) अभिप्रेत करते की, जीएसटीआर 1 प्रपत्रात सर्व बाह्य पुरवठ्यांचा तपशील सादर करण्यात येईल. एमजीएसटी नियम, 2017 चा नियम 138E, नोंदणीकृत व्यक्ती ज्याने विहित सलग कालावधीसाठी¹⁵ संबंधित जीएसटी विवरण दाखल केले नाहीत त्या बाबतीत ई-वे बिल तयार करण्यास प्रतिबंधित करते. या संदर्भात स्वयं-तपासणी कार्यात्मकता डिसेंबर 2019 पासून ई-वे बिल सामाईक पोर्टलमध्ये सक्षम करण्यात आली.

लेखापरीक्षणामध्ये असे निदर्शनास आले की लेखापरीक्षण कालावधीच्या या महिन्यांत ई-वे बिल तयार करूनही नऊ करदात्यांनी अनेक महिने विवरण दाखल केले नाहीत. या करदात्यांनी एमजीएसटी अधिनियमांतर्गत आवश्यक विवरण दाखल न करता ₹ 4.90 कोटी किंमतीच्या ₹ 0.72 कोटींचा कर परिणाम असलेल्या वस्तूंच्या वाहतुकीसाठी 97 ई-वे बिल तयार केले (**परिशिष्ट 3.1.4**).

निदर्शनास आणून दिल्यानंतर (जुलै 2023 ते सप्टेंबर 2023), विभागाने उत्तर दिले (जुलै 2023 ते एप्रिल 2024) की तीन प्रकरणांमध्ये डीआरसी 07 जारी करण्यात आले आणि एका प्रकरणात कलम 63 अंतर्गत कारणे दाखवा नोटीस जारी करण्यात आले.

पाच प्रकरणांमध्ये असे सांगितले गेले की करदात्यांनी जीएसटी विवरण दाखल केले नव्हते आणि त्यामुळे कोणताही आयटीसी हस्तांतरित करण्यात आला नव्हता. उत्तर लेखापरीक्षण निरीक्षणाशी पूर्णपणे प्रासंगिक नाही कारण उपस्थित

¹⁵ एमजीएसटी अधिनियमाच्या कलम 10 अंतर्गत कर प्रदान करणाऱ्या व्यक्तींसाठी सलग 2 तिमाहींसाठी प्रपत्र जीएसटी-सीएमपी-08 आणि सामान्य करदात्यांसाठी सलग 2 कर कालावधीसाठी जीएसटीआर 3B जे लागू असेल त्यानुसार.

केलेला मुद्दा जीएसटी विवरण दाखल न करणे आणि ई-वे बिलांद्वारे केलेल्या पुरवठ्यावरील कर दायित्व पूर्ण न करणे याबद्दल आहे.

शासनाने सांगितले (जुलै 2024) की विवरण दाखल न करणाऱ्या कसुरवार करदात्यांचा पाठपुरावा करण्यासाठी धोरणात्मक मार्गदर्शक तत्त्वे, विवरण दाखल न करणे मूल्यांकन आदेश पारित करण्याच्या निर्देशासह अस्तित्वात होते.

एक प्रकरण खाली दिले आहे:

ठाणे ग्रामीण विभागांतर्गत भायंदर पूर्व-702 प्रभारातील करदात्याची (जीएसटीआयएन क्रमांक 27 XXXXXXXXXXXX1ZZ) नोंदणी 25 नोव्हेंबर 2019 रोजी विवरण दाखल न केल्याबद्दल 1 ऑगस्ट 2018 पासून स्वतःहून रद्द करण्यात आली. लेखापरीक्षणामध्ये असे निदर्शनास आले की जीएसटी पोर्टलवरील करदात्याच्या प्रोफाइलनुसार, करदात्याने सप्टेंबर 2018 ते जून 2019 या महिन्यांत जीएसटीआर 1 आणि 3B दाखल केले नाही, जरी, करदात्याने या महिन्यांत ₹ 1.50 कोटी किंमतीच्या ₹ 0.18 कोटींचा कर परिणाम असलेल्या वस्तूंच्या वाहतुकीसाठी 38 ई-वे बिल तयार केले होते.

तथापि, सप्टेंबर 2018 ते जून 2019 या कालावधीत तयार केलेल्या ई-वे बिलांची दखल समुचित अधिकाऱ्याने घेतली नाही आणि रद्दीकरण आदेश देताना कर थकबाकीची मागणी केली नाही. तसेच, करदात्याकडून पुरवठा प्राप्तकर्त्याकडून आयटीसी वसूल करण्यासाठी कोणतीही कारवाई करण्यात आली नाही.

हे निदर्शनास आणून दिल्यानंतर (ऑगस्ट 2023), जेसी, ठाणे ग्रामीणने सांगितले (सप्टेंबर 2023) की नोंदणी पूर्वलक्षी प्रभावाने रद्द करण्यात आली असल्याने, रद्दीकरण सुरू होईपर्यंत करदात्याने ई-वे बिल तयार केले. तथापि, करदात्याने जीएसटीआर 1 आणि जीएसटीआर 3B दाखल केले नाही, म्हणून, प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी उपलब्ध नव्हता. रद्दीकरणाच्या तारखेपर्यंत कर थकबाकीची मागणी करण्याबाबत समाधानकारक उत्तर मिळाले नाही.

3.1.10.4 एकाच बिजकाच्या आधारावर अनेक ई-वे बिल तयार करणे

एमजीएसटी नियम, 2017 च्या नियम 46 (b) नुसार, नोंदणीकृत व्यक्तीकडून सोळा वर्णापेक्षा जास्त नसलेला, वित्तीय वर्षासाठी एकमेव असलेला, सलग अनुक्रमांक असलेला कर बीजक जारी केला जाईल.

एनआयसीने जारी केलेल्या वापरकर्ता नियमावलीच्या परिच्छेद 5-1 नुसार, ई-वे बिल तयार करताना करदात्याने मालाशी संबंधित दस्तऐवज क्रमांक प्रविष्ट करणे आवश्यक आहे आणि तो एकमेव असावा. बीजक क्रमांक हा पुरवठ्याशी संबंधित

मालाच्या संदर्भात दस्तऐवज क्रमांक आहे. म्हणून, प्रत्येक बीजकाच्या आधारावर फक्त एकच ई-वे बिल तयार होणे आवश्यक आहे.

लेखापरीक्षणामध्ये असे निदर्शनास आले की सात करदात्यांनी वस्तूंच्या वाहतुकीसाठी अनेक ई-वे बिल तयार करण्यासाठी एकाच बीजकाचा वापर केला. एकाच बीजकावर अनेक ई-वे बिलांची संख्या दोन ते तीन पर्यंत होती. एकाच बीजकाचा वापर करून ₹ 1.01 कोटीच्या आकारणीयोग्य मूल्यासहित ₹ 0.14 कोटी कर असलेले एकूण 35 ई-वे बिल तयार केले गेले **(परिशिष्ट 3.1.5)**.

यावरून असे दिसून आले की ई-वे बिल सामाईक पोर्टलमध्ये एकच बीजक क्रमांक वापरून अनेक ई-वे बिल तयार करण्यास प्रतिबंध करण्यासाठी प्रमाणीकरण नियंत्रणांचा अभाव होता.

निदर्शनास आणून दिल्यावर (जून 2023 ते सप्टेंबर 2023), विभागाने उत्तर दिले (जून 2023 ते ऑक्टोबर 2023) की दोन प्रकरणांमध्ये डीआरसी 07 जारी करण्यात आले, एका प्रकरणात कलम 63 अंतर्गत नोटीस जारी करण्यात आली तर एका प्रकरणात असे सांगितले होते की प्रणाली बिघाडामुळे, ई-वे बिल प्रणालीवर दिसत नव्हते, म्हणून करदात्याने दुसरे बिल तयार केले होते. एका प्रकरणात असे सांगितले होते की अनेक ई-वे बिल तयार करणे शोधून काढण्यासाठी कोणतीही यंत्रणा नाही.

शासनाने सांगितले (जुलै 2024) की सुरुवातीच्या काळात, प्रणालीमध्ये खूप कमी प्रमाणीकरणे तयार करण्यात आली होती जी हळूहळू सुधारत आहे. एनआयसीनेही याची पुष्टी केली आहे. आता अनेक ई-वे बिलांचे प्रमाणीकरण उपलब्ध आहे. तसेच, सुरुवातीच्या काळात, डेटा एंट्री त्रुट्या घडल्या कारण करदात्यांनी एका बीजका विरुद्ध ई-वे बिल तयार करताना ई-वे बिलाचा बहु-वाहन प्रकार निवडण्याऐवजी सामान्य प्रकार निवडला, परंतु पुढे म्हटले की जेव्हा जेव्हा कर चुकवण्याची कोणतीही घटना निदर्शनास येईल तेव्हा अभिनिर्णय प्रक्रिया सुरु केली जाईल.

3.1.10.5 अवैध वाहनांमधून होणाऱ्या व्यवहारांसाठी ई-वे बिल तयार करणे.

एमजीएसटी नियमांच्या नियम 138(2) नुसार, जिथे नोंदणीकृत व्यक्तीद्वारे प्रेषणकर्ता म्हणून मालाची वाहतूक केल्या जाते, मग ती त्याच्या स्वतःच्या वाहनातून असो किंवा भाड्याने घेतलेली असो किंवा सार्वजनिक वाहतूकीने असो, रस्त्याने असो, उक्त व्यक्ती प्रपत्र जीएसटी-ई-वे बिल-01 च्या भाग B मध्ये माहिती सादर केल्यानंतर सामाईक पोर्टलवर इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने प्रपत्र

जीएसटी-ई-वे बिल-01 मध्ये ई-वे बिल तयार करेल. जिथे रस्त्याने वाहतुकीसाठी वाहतूकदाराकडे माल सुपूर्द केला जातो, तिथे नोंदणीकृत व्यक्ती सामाईक पोर्टलवर वाहतूकदाराशी संबंधित माहिती सादर करेल आणि नोंदणीकृत व्यक्तीने प्रपत्र जीएसटी ई-वे बिल-01 च्या भाग A मधील दिलेल्या माहितीच्या आधारे या पोर्टलवर वाहतूकदाराद्वारे ई-वे बिल तयार केले जाईल. ई-वे बिल-01 च्या भाग-B मध्ये वाहन क्रमांक देणे आवश्यक आहे.

लेखापरीक्षणामध्ये ई-वे बिलाच्या भाग B मध्ये नमूद केलेल्या वाहनांच्या तपशीलांची रस्ते वाहतूक व महामार्ग मंत्रालयाच्या वाहन (VAHAN) डेटाबेसशी जुळणी करण्यात आली आणि असे निदर्शनास आले की चार करदात्यांनी ई-वे बिल तयार करण्यासाठी दुचाकी/प्रत्यर्पित केलेल्या वाहनांचा वापर केला. तपशील तक्ता 2 मध्ये दिला आहे.

तक्ता 2: अवैध वाहनांद्वारे ई-वे बिलांचे व्यवहार

अ. क्र.	विभाग	करदात्याचा जीएसटीआयएन	जोखमी वाहनाचे स्वरूप	तयार केलेल्या ई-वे बिलांची संख्या	वाहतूक केलेल्या मालाची किंमत (₹ लाखात)	कर परिणाम (₹ लाखामध्ये)
1	ठाणे शहर	27XXXXXXXXXX1ZZ	दुचाकी वाहन	1	12.15	1.85
2	रायगड	27XXXXXXXXXX2ZF	दुचाकी वाहने	2	345.96	75.68
3	ठाणे शहर	27XXXXXXXXXX1ZH	वाहन डेटाबेसवर वाहनाचा तपशील आढळला नाही	1	1034.55	157.81
4	नाशिक	27XXXXXXXXXX1ZL	ऑटो रिक्षा नोंदणी प्रमाणपत्र समर्पित	1	3.30	0.35
एकूण				5	1395.96	235.69

निदर्शनास आणून दिल्यावर (जुलै 2023 ते सप्टेंबर 2023), विभागाने खालीलप्रमाणे उत्तर दिले:

- सह आयुक्त, ठाणे शहर यांनी सांगितले (ऑगस्ट 2023) की करदाता (जीएसटीआयएन सं. 27XXXXXXXXXX1ZZ) कोणत्याही वस्तू व सेवांचा पुरवठा न करता बिल व्यापारामध्ये गुंतला होता. दुसरा करदाता (जीएसटीआयएन सं. 27XXXXXXXXXX1ZH) याबाबत असे उत्तर देण्यात आले की करदात्याने 2018-19 मध्ये 6 करदात्यांना विक्री दाखवली होती ज्यापैकी 4 करदात्यांना एनजीटीपी घोषित करण्यात आले होते आणि करदात्यांनी दाखल केलेल्या जीएसटी विवरणांमधील तफावतीची माहिती देऊन उर्वरित 2 करदात्यांना एएसएमटी 10 जारी करण्यात आले होते.

- सह आयुक्त, रायगड यांनी सांगितले (ऑगस्ट 2023) की करदात्याची (जीएसटीआयएन सं. 27XXXXXXXXXX2ZF) नोंदणी सुरुवातीपासून रद्द करण्यात आली होती म्हणून कोणतीही कारवाई केली नव्हती.
- सह आयुक्त, नाशिक यांनी सांगितले (सप्टेंबर 2023) ई-वे बिल तयार करण्यासाठी कोणत्या प्रकारच्या वाहनाचा उल्लेख केला जात आहे आणि नोंदणी प्रमाणपत्र समर्पित केलेले वाहन ई-वे बिल तयार करण्यासाठी वापरले जात आहे की नाही हे ओळखण्यासाठी पोर्टलवर कोणतीही यंत्रणा नाही.

शासनाने उत्तरात सांगितले (जुलै 2024) की वरील तक्त्यात नमूद केलेल्या चार करदात्यांपैकी तीन करदात्यांना एनजीटीपी घोषित केले गेले होते आणि एका करदात्याच्या (जीएसटीआयएन सं. 27XXXXXXXXXX1ZL) बाबतीत ₹ 6.01 लाखांच्या थकबाकी वसुलीसाठी एप्रिल 2024 मध्ये डीआरसी 07 जारी करण्यात आले होते. असेही सांगितले की पूर्वी ई-वे बिल पोर्टलचा वाहन पोर्टलशी कोणताही संबंध नव्हता. आता, ई-वे बिल प्रणाली वाहन पोर्टलशी जोडलेली आहे आणि जेव्हा करदाता अवैध वाहन तपशील प्रविष्ट करतो तेव्हा वाहनाबद्दलचा प्रमाणीकरण संदेश त्याला प्रदर्शित होतो.

उत्तर दर्शविते की प्रमाणीकरण संदेश केवळ करदात्यांना प्रदर्शित केले जातात त्यामुळे करदाता अलर्ट संदेश टाळेल व अवैध वाहने वापरणे सुरु ठेवेल आणि म्हणूनच वाहन पोर्टल व ई-वे बिल पोर्टलमधील अशा दुव्याचा फायदा समुचित अधिकाऱ्याला देखील उपलब्ध असावा.

शिफारस 3: ई-वे बिल तयार करण्यासाठी अवैध वाहनांचा वापर केल्या जात असल्याबद्दल कर अधिकाऱ्यांना संदेश/अहवाल प्रदर्शित करण्यासाठी शासनाने कारवाई करावी.

3.1.10.6 करदात्यांनी तयार केलेले असामान्य उच्च मूल्याचे ई-वे बिल

डेटा विश्लेषणाद्वारे, लेखापरीक्षणाने असे ओळखले की सहा करदात्यांनी असामान्यपणे खूपच जास्त आकारणीयोग्य मूल्याचे म्हणजेच ₹ 10,000 कोटीपेक्षा जास्त मूल्याचे ई-वे बिल तयार केले (**परिशिष्ट 3.1.6**). सर्व प्रकरणांमध्ये, करदात्यांनी जीएसटीआर 1 मध्ये नोंदवल्याप्रमाणे, ई-वे बिलाचे मूल्य एका महिन्याच्या एकूण पुरवठ्यापेक्षा जास्त होते.

एक प्रकरण खाली स्पष्ट केले आहे:

एलटीयू-2, मुंबई विभाग (नवीन विभाग- बांद्रा) मधील प्रभार बांद्रा-पश्चिम-506 अंतर्गत एका करदात्याने (जीएसटीआयएन सं. 27XXXXXXXXXX1ZP) नोव्हेंबर 2020 दरम्यान ₹ 39100.10 कोटी रकमेचे एक जास्त मूल्याचे ई-वे बिल तयार केले, जेव्हाकी जीएसटीआर 1 नुसार, नोव्हेंबर 2020 मध्ये विक्री फक्त ₹ 119.10 कोटी होती.

लेखापरीक्षणाने निदर्शनास आणून दिल्यानंतर (जुलै 2023), शासनाने सांगितले (जुलै 2024) की पाच प्रकरणांमध्ये, जास्त मूल्याचे ई-वे बिल तयार करणे हे डेटा एंट्री चुकांमुळे होते तर एका प्रकरणात, ई-वे बिल सॉफ्टवेअरच्या चाचणीसाठी जास्त मूल्याचे ई-वे बिल तयार करण्यात आले होते. या डेटा एंट्री चुकांचा महसूलावर परिणाम नाही. असेही सांगितले की आता अशा चुका टाळण्यासाठी प्रणालीवर प्रमाणीकरण आहे. तथापि, सुरु केलेल्या प्रमाणीकरण नियंत्रणांचा तपशील प्रदान करण्यात आला नाही.

लेखापरीक्षणाचे असे मत आहे की महसूलावर कोणताही परिणाम होत नसला तरीही, असामान्यपणे जास्त मूल्यांमुळे, केलेल्या पुरवठ्याच्या सांख्यिकीय डेटाचे चुकीचे अहवाल दिले जातील आणि ई-वेब प्रणालीच्या नियोजन व व्यवस्थापनासाठी अविश्वसनीय डेटा तयार होईल.

3.1.10.7 माल प्रेषणकर्त्या सारखाच पॅन क्रमांक असलेल्या माल प्राप्तकर्त्याला माल प्राप्त न होणे

एमजीएसटी अधिनियम, 2017 च्या कलम 22 सह कलम 24 आणि कलम 25(6) नुसार, अनेक राज्यांमध्ये जीएसटी नोंदणीसाठी जबाबदार असलेली व्यक्ती एका राज्यात किंवा केंद्रशासित प्रदेशात एकाच स्थायी लेखा संख्या (पॅन) ने अनेक जीएसटी नोंदणी मिळवू शकते. एमजीएसटी अधिनियम, 2017 च्या अनुसूची 1(2) आणि अधिनियमाच्या कलम 25 नुसार, समान पॅन असलेल्या वेगवेगळ्या जीएसटी नोंदणीमधील कोणतेही वितरण, पुरवठा मानला पाहिजे आणि गृहीत धरल्याशिवाय असला तरीही तो वेगळ्या व्यक्ती म्हणून मानला पाहिजे.

लेखापरीक्षणामध्ये महाराष्ट्र राज्याबाहेरील 18 करदात्यांनी तयार केलेल्या 18 ई-वे बिलांची तपासणी करण्यात आली जिथे महाराष्ट्र राज्यातील समान पॅन क्रमांक असलेल्या मालप्राप्तकर्त्याला वस्तूंचा पुरवठा करण्यात आला आणि असे निदर्शनास आले की या 18 प्रकरणांपैकी सात प्रकरणांमध्ये, मालप्राप्तकर्त्याच्या जीएसटी विवरण जीएसटीआर 2A (परिशिष्ट 3.1.7) वरून दिसून येते की, ₹ 10.59 कोटी किंमतीच्या ₹ 1.56 कोटींचा कर परिणाम असलेल्या वस्तू

महाराष्ट्रात प्राप्त झाल्या नाहीत. अशाप्रकारे, या सात योग्य ई-वे बिलांची सत्यता प्रमाणित करता येऊ शकली नाही आणि ₹ 1.56 कोटींच्या कर दायित्वाची पुष्टी करता येऊ शकली नाही.

निदर्शनास आणून दिल्यावर (जुलै 2023), एका प्रकरणात विभागाने उत्तर दिले (डिसेंबर 2023) की करदात्याने ओडिशाहून महाराष्ट्रात साठा स्थानांतरीत केला. दुसऱ्या प्रकरणात असे सांगितले गेले (मे 2024) की वस्तु काश्मीरहून महाराष्ट्र कार्यशाळेमध्ये नेण्यात आले होते परंतु आयटीसीचा दावा करण्यात आला नव्हता तर एका प्रकरणात असे सांगितले गेले (मे 2024) की करदात्याला विवरणाच्या तपासणीसाठी एएसएमटी-10 जारी करण्यात आला होता. पाच प्रकरणांची उत्तरे प्रतीक्षेत होती (जानेवारी 2025).

शासनाने सांगितले (जुलै 2024) की ई-वे बिलांचे सर्व व्यवहार जीएसटीआर 1 आणि जीएसटीआर 2A शी थेट जोडले जाऊ शकले नाही. बऱ्याच वेळा, करदाता दुरुस्तीच्या कामासाठी यंत्रसामग्रीची वाहतूक एका कारखान्यातून दुसऱ्या कारखान्यात करतात, चुकीचा जीएसटीआयएन नोंदवतात, करदाता B2B व्यवहाराऐवजी B2C व्यवहार दर्शवितो इत्यादी आणि अशा ई-वे बिलांची जीएसटीआर 1 मध्ये नोंद करण्याची आवश्यकता नाही.

उत्तर मान्य नाही कारण चार प्रकरणांमध्ये, कर आकारणीयोग्य मूल्य आणि कर दायित्व ई-वे बिलांमध्ये नोंदवण्यात आली होती, तर तीन प्रकरणांमध्ये कर आकारणीयोग्य मूल्य दाखवण्यात आले होते परंतु कर दायित्व दाखवण्यात आले नव्हते, हे दर्शविते की एका राज्यातून दुसऱ्या राज्यात वेगवेगळ्या व्यक्तींनी केलेला पुरवठा होता. महसुलाच्या संरक्षणाकरिता योग्य ती कारवाई करण्यासाठी विभागाने या प्रकरणांची तपशीलवार तपासणी करणे आवश्यक आहे.

3.1.10.8 ई-वे बिलांच्या डेटाच्या विश्लेषणाद्वारे ओळखल्या गेलेल्या विसंगत्या

लेखापरीक्षणाने एप्रिल 2018 ते मार्च 2022 या कालावधीत मुख्य कार्यप्रदर्शन क्षेत्राच्या आधारे तयार केलेल्या ई-वे बिलावरील डेटाचे विश्लेषण केले आणि असे निदर्शनास आले की करदात्यांनी कर अनुपालनात केलेल्या विसंगत्या काही केपीए वरून थेट निश्चित केल्या जाऊ शकतात. मागील परिच्छेदांमध्ये चर्चा केलेल्या मुद्द्यांव्यतिरिक्त, या केपीए अंतर्गत काढलेला डेटा पुढील उपायात्मक कारवाईवर विचार करण्यासाठी विभागाकडे पाठवण्यात आला होता आणि केलेल्या कारवाईचा सारांश अहवाल मागवण्यात आला होता.

विभागासोबत सामायिक केलेल्या या निरीक्षणांचा तपशील खालील तक्ता 3 मध्ये दर्शविला आहे:

तक्ता 3: डेटा विश्लेषणाद्वारे ओळखल्या गेलेल्या निरीक्षणांचा तपशील

अ. क्र.	निरीक्षणाचे स्वरूप	करदात्यांची संख्या	तयार केलेल्या ई-वे बिलांची संख्या
1	रद्द झालेल्या करदात्यांनी ई-वे बिल तयार करणे	6078	130784
2	जीएसटी विवरण दाखल न करणाऱ्यांनी ई-वे बिल तयार करणे	2976	28512
3	समान बीजक वापरून दुसरे ई-वे बिल तयार करणे	19259	88322
4	कंपोजिशन करदात्यांनी आंतरराज्य ई-वे बिल तयार करणे	346	922
एकूण		28659	248540

निदर्शनास आणून दिल्यानंतर (ऑगस्ट 2023), विभागाने कळवले की 880 प्रकरणे पडताळणीसाठी अधिकारक्षेत्रीय अधिकाऱ्यांकडे पाठवण्यात आली होती. त्यापैकी, 290 प्रकरणांमध्ये उत्तरे सादर करण्यात आली (डिसेंबर 2023 ते मे 2024). 158 प्रकरणांमध्ये, कलम 61 किंवा 63 अंतर्गत नोटिसा जारी करण्यात आल्या. 16 प्रकरणांमध्ये, डीआरसी 07 जारी करण्यात आले. 17 प्रकरणांमध्ये, ₹ 25.35 लाखांची वसुली करण्यात आली. 14 प्रकरणांमध्ये, करदात्यांची नोंदणी रद्दीकरण समाप्त करण्यात आले आणि त्यांनी सर्व विवरणपत्रे दाखल केले. 85 प्रकरणांमध्ये, खरेदी वापसी संबंधित असल्याने प्रकरणे बंद करण्यात आल्याचे सांगण्यात आले. 590 प्रकरणांमध्ये, उत्तराची प्रतीक्षा होती (*परिशिष्ट -3.1.8*).

उर्वरित प्रकरणांच्या बाबतीत, विभागाकडून योग्य कारवाईची माहिती प्रतीक्षेत होती (जानेवारी 2025).

3.1.11 लेखापरीक्षण उद्दिष्ट 2 - ई-वे बिलांच्या तरतुदींची अंमलबजावणी करण्यासाठी विभागाच्या प्रतिबंधात्मक/ अंमलबजावणी उपक्रमांची परिणामकारकता

कार्यचालन तयारी, चोरी विरोधी उपायांची परिणामकारकता आणि विभागांतर्गत व आंतर-विभागीय समन्वय या अंमलबजावणी/प्रतिबंधात्मक क्रियाकलापा संबंधित समस्यांचे मूल्यमापन करून लेखापरीक्षण उद्दिष्ट (2) तयार केले गेले आहे. या उद्देशासाठी, लेखापरीक्षणाने सहा¹⁶ सह आयुक्त कार्यालयांतर्गत येणाऱ्या 196 तपासणी प्रकरणांचा नमुना निवडला. लेखापरीक्षणाला ई-वे बिलांशी संबंधित तपासणी क्रियाकलापांमध्ये अनेक कमतरता आणि उणीवा लक्षात आल्या ज्या खालील परिच्छेदांमध्ये तपशीलवार आहेत:

¹⁶ मुंबई नोडल-1, मुंबई नोडल-10, ठाणे शहर, नाशिक, पुणे-3 आणि औरंगाबाद

3.1.11 विभागाद्वारा केलेल्या तपासण्या

देशातील सर्वाधिक जीएसटी संकलनाची नोंद महाराष्ट्राने सुरु ठेवली आहे. राज्यात ई-वे बिल तयार करणे देखील देशात सर्वाधिक आहे. 2018-19 पासून 2021-22 पर्यंत ई-वे बिल तयार करण्याची आणि तपासणी मोहिमेमध्ये त्याच्या पडताळणीची राज्याची स्थिती खाली तक्ता 4 मध्ये दिली आहे.

तक्ता 4 - ई-वे बिल तयार करण्याची आणि वाहनांच्या तपासणीची माहिती

वित्तीय वर्ष	महाराष्ट्रातील जीएसटी संकलन (₹ कोटीमध्ये)	तयार केलेल्या ई-वे बिलांची संख्या (₹ कोटीमध्ये)	तपासणी केलेल्या मोहिमांची संख्या	तपासणी केलेल्या वाहनांची संख्या	ताब्यात घेतलेल्या आणि दंड ठोठावलेल्या वाहनांची संख्या	वसूल केलेली रक्कम (₹ कोटीमध्ये)
1	2	3	4	5	6	7
2018-19	1,70,292	6.44	6	38,450	530	12.12
2019-20	1,85,919	7.88	8	97,506	661	9.30
2020-21	1,65,197	7.47	3	2,75,018	294	4.35
2021-22	2,17,993	10.05	6	8,97,078	541	8.36
	7,39,402	31.84	23	13,08,052	2026	34.14

स्रोत: (स्तंभ 2) - gst.gov.in/download/gst-statistics; (स्तंभ 3) - ewaybill.gst.gov.in; (स्तंभ 4 ते 7): विभागाने प्रदान केलेला डेटा

3.1.11.2 अंमलबजावणी क्रियाकलापांसाठी समर्पित व्यवस्थेचा अभाव

महाराष्ट्र शासनाच्या अंतर्गत जीएसटी विभागामध्ये ई-वे बिल पडताळणी आणि वस्तूंच्या पुरवठ्याशी संबंधित अंमलबजावणी क्रियाकलापांसाठी कोणतीही समर्पित प्रतिबंधात्मक आस्थापना नाही. सीएसटी अंतर्गत जेसी, बीसीपी महाराष्ट्रात तपासणी मोहिमेचे नियोजन करण्यासाठी जबाबदार आहे आणि संबंधित क्षेत्रातील जेसी मध्ये उपलब्ध कर्मचाऱ्यांना गुंतवून तपासणीचे काम केले जाते. लेखापरीक्षणात पुढे असे निदर्शनास आले की महाराष्ट्रातील जीएसटी विभागात अस्तित्वात असणाऱ्या/नवीन कर्मचाऱ्यांतून शाखा/विभागांची पुनर्रचना/स्थापना करण्यासाठी एक समिती स्थापन करण्यात आली (जून 2018). समितीने नोव्हेंबर 2018 मध्ये वित्त विभाग, महाराष्ट्र शासनाला आपला अहवाल सादर केला ज्यामध्ये ई-वे बिलांच्या पडताळणीसाठी एक नवीन विभाग स्थापन करण्याची शिफारस करण्यात आली. तथापि, ई-वे बिल पडताळणीसाठी समर्पित युनिट स्थापन करण्यासाठी कोणतीही कारवाई करण्यात आली नाही.

शासनाने निर्गमन बैठकीमध्ये सांगितले (जून 2024) की समितीची शिफारस संवर्गामध्ये एकूण वाढ करण्यासाठी होती. विश्लेषण निष्कर्ष किंवा स्थानिक माहितीच्या आधारे ही मोहीम राबवली जाते. अलीकडेच धोरणात बदल करण्यात आला ज्यामुळे अधिकारक्षेत्रातील विभागांद्वारे तपासण्यांची संख्या वाढली आहे ज्यामुळे प्रतिबंधकता वाढेल तसेच दंडही वसूल होईल.

3.1.11.3 समर्पित गस्ती वाहनांचा अभाव

लेखापरीक्षणादरम्यान असे निदर्शनास आले (फेब्रुवारी 2023) की तपासणी मोहिमे दरम्यान वापरण्यासाठी गस्ती/फिरत्या वाहनांना कोणतीही परवानगी नाही. विभागाने सूचित केले (मार्च 2023) की सामान्यतः क्षेत्रीय स्तरावर सह आयुक्त स्तरावर भाड्याने घेतलेल्या वाहनांचा वापर करून पडताळणी केली गेली. 2018-22 दरम्यान, केवळ 92 वाहने तपासणीसाठी भाड्याने/मागून घेण्यात आली होती ज्यावर ₹ 20.98 लाखांचा खर्च झाला.

गुप्तचर माहितीच्या आधारे अचानक पडताळणी आणि तपासण्या करण्यासाठी कायमस्वरूपी समर्पित वाहने वापरल्याने त्यांची प्रभावीतता वाढू शकते.

शिफारस 4: तपासणी क्रियाकलापांसाठी समर्पित वाहने ठेवण्याचा शासनाने विचार करावा.

3.1.11.4 विश्लेषणात्मक अहवाल आणि एमआयएस अहवालांचा वापर

एनआयसी ई-वे बिल व्यवहारांवर 102 प्रकारचे विश्लेषणात्मक अहवाल तयार करते व केंद्र आणि राज्य रचनेच्या अंतर्गत जीएसटी विभागाला देते. 1 जानेवारी 2019 पासून हे विश्लेषणात्मक अहवाल जीएसटी अधिकाऱ्यांना उपलब्ध होते. हे अहवाल त्यांना निवडक मापदंडासाठी रिअल टाइम डेटा प्रदान करून आणि त्यांना चाकोरीतले कागद-आधारित पडताळणीचे काम करण्यापासून प्रतिबंधित करून अधिका-यांची कार्यक्षमता आणि परिणामकारकता वाढविण्यात मदत करतात, कर चुकवेगिरीची प्रकरणे तपासण्यात मदत करतात, नाकारलेल्या आणि रद्द झालेल्या ई-वे बिलांची माहिती प्रदान करतात, करदात्यांना पकडण्यासाठी दाखल न करणा-यांच्या यादीची तुलना करतात, निवडक कालावधीत कोणत्याही निवडलेल्या वाहतुकदाराद्वारे तयार केलेल्या आवक/जावक ई-वे बिलांच्या एकूण संख्येचा अंदाज प्रदान करतात इत्यादी.

तपासणी मोहिमेच्या नियोजनासाठी या विश्लेषणात्मक अहवालांच्या वापराबद्दल लेखापरीक्षणाने चौकशी केली (फेब्रुवारी 2023).

सह आयुक्त, बीसीपीने सांगितले (मार्च 2023) की विश्लेषणात्मक अहवाल ई-वे बिल तपासणी मोहिमेच्या नियोजनासाठी वापरले जात नाहीत. शासनाने सांगितले (जुलै 2024) की एमआयएस अहवाल सामान्यतः संभाव्य कसूरवार ओळखून त्यांच्या परिसरात तपास करण्यासाठी वापरले जातात. तथापि, एमआयएस अहवालांच्या वापराबद्दल कोणतेही कागदोपत्री अभिलेखे सादर केले गेले नाहीत.

कर चुकवेगिरीच्या संभाव्य प्रकरणांची माहिती देण्यासाठी एमआयएस अहवाल हा एक महत्वाचा स्रोत आहे. या अहवालांचा वापर केल्याने समुचित अधिकाऱ्यांना नोंदणीकृत नसलेले, दाखल न करणारे, कर चुकवेगिरी करणारे करदाते, नाकारलेले आणि रद्द झालेले ई-वे बिल, जोखमी वाहने ओळखणे इत्यादींची माहिती मिळू शकते आणि त्यामुळे तपासणी मोहिमेदरम्यान त्यांची कार्यक्षमता वाढते.

शिफारस 5: ई-वे बिलांवरील एनआयसीच्या विश्लेषणात्मक अहवालांचा प्रभावी वापर करण्यासाठी शासनाने विभागीय अधिकाऱ्यांना योग्य सूचना जारी करण्याची आवश्यकता आहे.

3.1.11.5 दस्तऐवज सादर न केल्यामुळे व्याप्ती मर्यादा.

पुढे, सीएजीचे (कर्तव्ये, अधिकार व सेवाशर्ती) अधिनियम 1971चे कलम 18(2) सह कलम 16 प्राप्तीच्या लेखापरीक्षणासाठी माहितीच्या विनंतीचे शक्य तितक्या पूर्ण आणि सर्व वाजवी मोहीमेसह पालन करण्यासाठी कार्यालये/विभागांवर वैधानिक कर्तव्य लादते.

या संदर्भात, सीबीआयसीचे अध्यक्ष यांनी मंडळाचे अर्ध शासकीय पत्र एफ.क्र.232/संकीर्ण डीएपी/2018-सीएक्स-7 दिनांक 26 एप्रिल 2018 द्वारे संपूर्ण व सर्वसमावेशक माहिती मिळवून आणि प्रदान करून लेखापरीक्षणादरम्यान सीएजीला सहकार्य करण्याबाबत निर्देश देखील जारी केले आहेत.

परिच्छेद 1.8 मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे, विभागाने दाखल केलेल्या 196 तपासणी प्रकरणांची निवड लेखापरीक्षणाने केली. 196 प्रकरणांपैकी, विभागाने 22 प्रकरणांमध्ये वाहनांच्या तपासणीशी संबंधित अभिलेखे¹⁷ सादर केले नाहीत (**परिशिष्ट 3.1.9**). अभिलेखे सादर न केल्यामुळे, या 22 प्रकरणांमध्ये तपासणी यंत्रणेच्या प्रभावीततेबद्दल लेखापरीक्षण खात्री करू शकले नाही.

अधिकारक्षेत्रानुसार अभिलेखे सादर न करण्याचा तपशील खाली **तक्ता-5** मध्ये दिला आहे.

¹⁷ एमओव्ही फॉर्म - हे वेगवेगळे प्रपत्र आहेत जे तपासणी अधिकारी चालकाचे कथन नोंद करणे, वाहनाची प्रत्यक्ष तपासणी करणे, ताब्यात घेणे, तक्रार अहवाल देणे, वाहन मुक्त करणे इत्यादींसाठी वापरतात.

तक्ता 5: अभिलेखे सादर न करणे / स्वाक्षरी नसलेली प्रकरणे

विभाग	तपासणी प्रकरणांची एकूण संख्या	निवडलेली तपासणी प्रकरणे ¹⁸	तपासणीचे अभिलेखे सादर न करणे
औरंगाबाद	534	50	07
ठाणे शहर	150	50	07
नाशिक	177	50	03
नोडल-1, मुंबई	15	15	01
नोडल-10, मुंबई	05	05	02
पुणे-3	26	26	02
एकूण	907	196	22

काही प्रकरणे सादर न केल्यामुळे, लेखापरीक्षणाने औरंगाबाद (सात प्रकरणे), ठाणे शहर (सात प्रकरणे) आणि नाशिक (तीन प्रकरणे) या तीन विभागांमधून 17 अतिरिक्त प्रकरणे मागवली (डिसेंबर 2023), त्यापैकी ठाणे शहर विभागाशी संबंधित सात प्रकरणे सादर करण्यात आली नाहीत.

शासनाने सांगितले (जुलै 2024) की उर्वरित अभिलेखे योग्य वेळी सादर केल्या जातील. तथापि, उर्वरित प्रकरणांशी संबंधित अभिलेखे अजूनपर्यंत (ऑगस्ट 2025) लेखापरीक्षणाला सादर करण्यात आली नाहीत.

3.1.11.6 ई-वे बिल पडताळणी दरम्यान कर आणि दंडाची मागणी न करणे /कमी करणे

एमजीएसटी अधिनियम, 2017 च्या कलम 129 आणि 130 नुसार, जेव्हा कोणतीही व्यक्ती या अधिनियमाच्या तरतुदींचे किंवा त्याअंतर्गत बनवलेल्या नियमांचे उल्लंघन करून कोणत्याही वस्तूची वाहतूक करते, तेव्हा अशा सर्व वस्तू व वाहनांना ताब्यात घेतल्या जाईल किंवा जप्त केल्या जाईल आणि अशा वस्तूवर देय असलेल्या कराच्या शंभर टक्के इतका लागू असलेला कर व दंड प्रदान केल्यानंतर (1 जानेवारी 2022 पासून अशा वस्तूवर देय असलेल्या कराच्या दोनशे टक्के इतका दंड प्रदान केल्यानंतर) मुक्त केले जाईल.

सीएसटी, मुंबईने 23 एप्रिल 2018 रोजी 2018 चे व्यापार परिपत्रक क्रमांक 14टी जारी केले आहे ज्यामध्ये वाहन तपासण्याच्या प्रक्रियेचे वर्णन केले आहे. वाहन वापरकर्ता विहित कागदपत्रे सादर करण्यात अयशस्वी झाल्यास, तपासणीदरम्यान प्रपत्र जीएसटी एमओव्ही-01 जारी केला जातो. वाहनाच्या प्रत्यक्ष पडताळणीसाठी समुचित अधिकाऱ्याद्वारे प्रपत्र जीएसटी एमओव्ही-02 जारी केला जातो आणि प्रपत्र जीएसटी एमओव्ही-04 मध्ये अहवाल दिला जातो. वस्तू व वाहनांच्या

¹⁸ नोडल 1, मुंबई; नोडल 10, मुंबई आणि पुणे 3 सह आयुक्ताच्या बाबतीत अशी सर्व तपासलेली प्रकरणे निवडण्यात आली कारण संख्या 50 पेक्षा कमी होती.

तपासणीनंतर कोणतीही तफावत आढळली नाही किंवा वापरकर्त्याने शासकीय कर व दंड प्रदान केला, तर समुचित अधिकारी प्रपत्र जीएसटी एमओव्ही -05 मध्ये मुक्तता आदेश जारी करतील. शिवाय, प्रपत्र जीएसटी एमओव्ही -09 मध्ये आदेश सामायिक पोर्टलमध्ये अपलोड केला जाईल आणि कार्यवाहीतून जमा होणारी मागणी इलेक्ट्रॉनिक दायित्व रजिस्टरमध्ये जोडली जाईल. केलेले प्रदान रोख खातेवहीमधून वजा करून आणि दायित्व खातेवहीमध्ये जमा करून समायोजित केले जाईल.

लेखापरीक्षणात सहा विभागांतर्गत दाखल केलेल्या 184¹⁹ प्रकरणांची तपासणी करण्यात आली आणि असे निदर्शनास आले की 21 प्रकरणांमध्ये, ₹ 17.03 लाखांचा कर व दंड प्रदान करून वाहने मुक्त करण्यात आली, तथापि, समुचित अधिकाऱ्याने सामायिक पोर्टलवर मागणी करण्यासाठी कोणतीही कारवाई केली नाही (परिशिष्ट-3.1.10). अशाप्रकारे, तपासणीदरम्यान प्रदान केलेली रक्कम करदात्यांच्या रोकड खातेवहीमध्ये जमा करण्यात आली परंतु मागणी तयार न केल्याने आणि रोकड खातेवहीमधून ती समायोजित केल्यामुळे ती शासनाला प्रदान करण्यात आली नाही.

शिवाय, सहा प्रकरणांमध्ये कर दर चुकीच्या पद्धतीने लागू केल्यामुळे किंवा समुचित अधिकाऱ्याने कर किंवा दंडाची मागणी न केल्यामुळे ₹ 2.96 लाखांच्या रकमेच्या कराचे व दंडाचे कमी निर्धारण झाले (परिशिष्ट 3.1.11). न/कमी मागणी केलेल्या प्रकरणांची तपशीलवार माहिती खालील तक्ता 6 मध्ये दिली आहे.

तक्ता 6: दायित्व नोंदवहीमध्ये मागणी न करणे/कमी मागणी

विभाग	प्रकरणांची संख्या जेथे मागणी केली नव्हती	प्रकरणांची संख्या जेथे कर/दंडाची कमी मागणी केली	प्रकरणांची एकूण संख्या	रक्कम (₹ लाखामध्ये)		
				कर	दंड	एकूण
औरंगाबाद	15	0	15	6.02	6.02	12.04
पुणे-3	0	1	01	0.22	0	0.22
नाशिक	4	2	06	2.22	2.22	4.44
नोडल-1, मुंबई	2	2	04	1.51	1.51	3.02
ठाणे शहर	0	1	01	0.27	0.00	0.27
एकूण	21	6	27	10.24	9.75	19.99

¹⁹ 184 (एकूण तपासणी केलेली प्रकरणे) = 196 (निवडलेली प्रकरणे) -22 (अभिलेखे सादर न केलेले) + 10 (अतिरिक्त प्रकरणे).

एक प्रकरण खाली दिले आहे:

औरंगाबाद विभागाच्या समुचित अधिकाऱ्याने एक वाहन क्रमांक MH13-AX-#### 12 जून 2019 रोजी तपासले. धातूच्या भंगाराच्या पुरवठ्यासाठी ई-वे बिल न बाळगल्याबद्दल प्रकरण दाखल करण्यात आले. करदात्यावर ₹ 1.01 लाख कर आणि तेवढाच ₹ 1.01 लाख दंड आकारण्यात आला. करदात्याने रक्कम जमा केली जी इलेक्ट्रॉनिक रोकड खातेवहीमध्ये जमा केली परंतु त्याची मागणी तयार केली नाही ज्यामुळे शासनाला ₹ 2.02 लाख प्राप्त झाले नाहीत.

निदर्शनास आणून दिल्यानंतर (ऑगस्ट 2023), एसी, औरंगाबादने उत्तर दिले (नोव्हेंबर 2023) की, तपासणी मोहिमेच्या वेळी, करदात्याने प्रदान पावती (चालान) सादर केली होती म्हणून वाहन मुक्त करण्यात आले.

उत्तर मान्य नाही, कारण समुचित अधिकाऱ्याने मागणी करून ती समायोजित करायला हवी होती.

शासनाने सांगितले (जुलै 2024) की 27 प्रकरणांपैकी, 21 प्रकरणांमध्ये संबंधित क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांनी कर व दंडाची वसुली केली तर उर्वरित प्रकरणांच्या बाबतीत स्पष्टीकरण मागितले आहे.

3.1.11.7 शासकीय लेख्यात कर व दंड प्रदान करण्यास विलंब

व्यापार परिपत्रक क्रमांक 14T दिनांक 23 एप्रिल 2018 मध्ये असे सांगितले की, कर व दंड प्रदान केल्यानंतर, समुचित अधिकारी वाहन मुक्त करेल आणि पोर्टलवर एमओव्ही-09 प्रपत्र अपलोड करेल. कार्यवाहीतून जमा होणारी मागणी दायित्व नोंदवहीमध्ये जोडली जाईल आणि नंतर रोकड खातेवही वजा करून आणि दायित्व खातेवही मध्ये जमा करून समायोजित केली जाईल.

लेखापरीक्षणामध्ये असे निदर्शनास आले की 184 प्रकरणांपैकी, पाच प्रकरणांमध्ये, तपासलेली वाहने करदात्यांनी रक्कम जमा करून शासकीय खात्यात कर/दंड प्रदान केल्याची खात्री न करता मुक्त करण्यात आली. या प्रकरणांमध्ये (परिशिष्ट 3.1.12), खालील तक्ता 7 मधील तपशीलाप्रमाणे, कर/दंडाची रक्कम 10 ते 372 दिवसांच्या विलंबाने शासकीय खात्यात (करदात्याने डीआरसी 3 दाखल करून) प्रदान करण्यात आली:

तक्ता 7: शासकीय खात्यात कर व दंड प्रदान करण्यास विलंब

विभागाचे नाव	तपासणी केलेल्या प्रकरणांची संख्या	विलंबाचा अवधि दिवसांमध्ये	मागणी केलेला कर व दंड (₹ लाखामध्ये)
पुणे-03	3	10 to 327	3.89
औरंगाबाद	2	26 to 27	1.06
एकूण	5		4.95

एक प्रकरण खाली दिले आहे:

पुणे-3 विभागाच्या समुचित अधिकाऱ्याने वाहन क्रमांक MH-7-AJ-#### ई-वे बिल न बाळगल्याबद्दल 30 जानेवारी 2021 रोजी तपासले होते. त्याच दिवशी ₹ 0.59 लाख कर आणि ₹ 0.59 लाख दंड प्रदान करून वाहन मुक्त करण्यात आले. तथापि, 30 जानेवारी 2021 रोजी करदात्याच्या ईलेक्ट्रॉनिक रोकड खातेवहीमध्ये²⁰ ही रक्कम जमा करण्यात आली होती परंतु करदात्याने डीआरसी 03 दाखल केल्यानंतर, 23 डिसेंबर 2021 रोजी 327 दिवसांच्या विलंबाने ती शासकीय खात्यात जमा करण्यात आली.

ही बाब ऑगस्ट 2023 मध्ये हे निदर्शनास आणून देण्यात आली. विभागाच्या उत्तराची प्रतिक्षा होती (जानेवारी 2025).

शासनाने सांगितले (जुलै 2024) की, बहुतेक प्रकरणांमध्ये, वाहने मुक्त करण्यापूर्वी रोकड खातेवहीमध्ये दंडाची रक्कम जमा झाल्याची पुष्टी करण्यात आली होती आणि डीआरसी 03 द्वारे रोकड खातेवहीमध्ये वजा करणे ही तांत्रिक बाब राहिली होती.

हे उत्तर मान्य नाही कारण रोकड खातेवहीमध्ये जमा केल्याने शासकीय खात्यात नव्हे तर करदात्यांच्या खात्यात रक्कम जमा होते. जोपर्यंत दायित्व खातेवही वजा करून आणि रोकड खातेवहीमधून ती समायोजित करून मागणी केली जात नाही तोपर्यंत रक्कम शासकीय खात्यात जमा केली जात नाही.

शिफारस 6: तपासणी दरम्यान कर व दंडाची मागणी करण्याबद्दल आणि दायित्व व रोख खातेवहीचे समायोजन करून शासकीय खात्यात प्रदान करण्याच्या योग्य प्रक्रियेबद्दल शासनाने विभागीय अधिकाऱ्यांना प्रशिक्षण देण्याचा विचार करावा आणि सूचनांचा पुनरुच्चार करावा.

²⁰ इलेक्ट्रॉनिक रोकड खातेवही हे करदात्याचे जीएसटी प्रणालीद्वारे ठेवले जाणारे खाते आहे जे मान्यताप्राप्त बँकांमध्ये रोख ठेवी आणि करदात्याने प्रदान केलेले कर आणि इतर देय प्रतिबिंबित करते. इलेक्ट्रॉनिक रोकड खातेवही मध्ये करदात्याच्या रोख ठेवी म्हणून स्त्रोतावर कापलेला कर (टीडीएस) आणि स्रोतावर गोळा केलेला कर (टीसीएस) देखील गणला जातो.

3.1.12 निष्कर्ष

जीएसटी अंतर्गत ई-वे बिल प्रणालीच्या लेखापरीक्षणादरम्यान, लेखापरीक्षणाने ई-वे बिल प्रणालीच्या परिणामकारकतेमध्ये कमतरता पाहिल्या आणि नोंदणी रद्द केल्यानंतर करदात्यांनी ई-वे बिल तयार केल्याची, करदात्यांनी निरंक विवरण दाखल करून ई-वे बिल तयार केल्याची, करदात्यांनी ई-वे बिल तयार केले परंतु विवरण दाखल केले नाहीत, करदात्यांनी अनेक ई-वे बिल तयार करण्यासाठी एकच बीजक वापरला, अवैध वाहनांचा वापर करून ई-वे बिल तयार करणे आणि करदात्यांनी असामान्य उच्च मूल्याचे ई-वे बिल तयार करणे अशी उदाहरणे लक्षात आली.

विभागाच्या प्रतिबंधात्मक कार्याबाबत, लेखापरीक्षणाने ई-वे बिलांच्या पडताळणीसाठी समर्पित सेटअप नसणे, अपर्याप्त गस्ती वाहने असणे आणि ई-वे बिल वर एनआयसीच्या विश्लेषणात्मक अहवालांचा अपुरा वापर करणे यासारख्या प्रशासकीय कमतरता निदर्शनास आल्या. विभागाकडून वाहने तपासण्यातही कमतरता निदर्शनास आल्या, ज्यामध्ये मागणी न /कमी करणे आणि शासकीय खात्यात कर व दंड प्रदान करण्यास विलंब होणे यांचा समावेश होता.

3.1.13 शिफारसींचा सारांश

1) पुर्वलक्षी प्रभावाने रद्दीकरण करण्याच्या बाबतीत करदात्यांनी केलेल्या पुरवठ्याची दखल घेण्यासाठी आणि त्यानुसार कर थकबाकी व व्याज निश्चित करण्यासाठी आणि रद्दीकरण आदेशात त्याची मागणी करण्यासाठी शासनाने विभागीय अधिकाऱ्यांना योग्य सूचना द्याव्यात.

2) अंतिम प्राप्तकर्त्याकडून आयटीसी वसूल करण्यासाठी उचित कारवाई करण्यासाठी शासनाने विभागीय अधिकाऱ्यांना योग्य सूचना जारी करणे आवश्यक आहे. तसेच, बीओ पोर्टलवर एनजीटीपी डेटा उपलब्ध नसल्याच्या समस्येची तपासणी करावी आणि योग्य कारवाई करावी.

3) ई-वे बिल तयार करण्यासाठी अवैध वाहनांचा वापर केला जात असल्याबद्दल कर अधिकाऱ्यांना संदेश/अहवाल प्रदर्शित करण्यासाठी शासनाने कारवाई करावी.

4) तपासणी क्रियाकलापांसाठी समर्पित वाहने ठेवण्याचा शासनाने विचार करावा.

5) ई-वे बिलांवरील एनआयसीच्या विश्लेषणात्मक अहवालांचा प्रभावी वापर करण्यासाठी शासनाने विभागीय अधिकाऱ्यांना योग्य सूचना जारी करण्याची आवश्यकता आहे.

6) तपासणी दरम्यान कर व दंडाची मागणी करण्याबद्दल आणि दायित्व व रोख खातेवर्हीचे समायोजन करून ते शासकीय खात्यात प्रदान करण्याच्या योग्य प्रक्रियेबद्दल शासनाने विभागीय अधिकाऱ्यांना प्रशिक्षण देण्याचा विचार करावा व सूचनांचा पुनरुच्चार करावा.

3.2 वर्ष 2018-19 ते 2020-21 साठी वस्तु व सेवा कर प्रदान आणि विवरणे दाखल करण्यावरील विभागाचे पर्यवेक्षण

3.2.1 परिचय

वस्तु व सेवा कर (जीएसटी) लागू केल्याने केंद्र व राज्यांकडून आकारले जाणारे आणि संकलित होणारे अनेक कर प्रतिस्थापित झाले आहेत. जीएसटी, जो 01 जुलै 2017 पासून प्रभावी झाला, वस्तु किंवा सेवांच्या किंवा दोन्हीच्या पुरवठ्यावर प्रत्येक मूल्यवर्धनावर लावला जाणारा गंतव्य-आधारित उपभोग कर आहे. केंद्र आणि राज्ये एकाच वेळी समान कर आधारावर जीएसटी लावतात. केंद्रीय जीएसटी (सीजीएसटी) आणि राज्य जीएसटी (एसजीएसटी)/केंद्रशासित प्रदेश जीएसटी (यूटीजीएसटी) राज्यांतर्गत पुरवठ्यावर लावला जातो आणि एकात्मिक जीएसटी (आयजीएसटी) आंतर-राज्य पुरवठ्यावर लावला जातो.

महाराष्ट्र वस्तु व सेवा कर अधिनियम, 2017 (एमजीएसटी अधिनियम) च्या कलम 59 मध्ये जीएसटी हा स्व-मूल्यांकन आधारित कर म्हणून नमूद केला आहे, ज्याद्वारे कर दायित्वाची गणना करण्याची, गणना केलेल्या कर दायित्वाचे निर्वहन करण्याची आणि विवरण दाखल करण्याची जबाबदारी करदात्यावर सोपवण्यात आली आहे. जीएसटी विवरण सामाईक जीएसटी पोर्टलवर नियमितपणे ऑनलाइन दाखल करणे अनिवार्य आहे, तसे न केल्यास दंड प्रदेय असेल. जरी, विशिष्ट कर कालावधीत व्यवसायावर कर दायित्व नसले तरीही, त्याने 'निरंक' विवरण दाखल करणे अनिवार्य आहे. पुढे, अधिनियमाचा कलम 61 व एसजीएसटी नियमांचा नियम 99 नमूद करते की समुचित अधिकारी, करदात्यांनी सादर केलेल्या विवरणांची आणि संबंधित तपशीलांची तपासणी करू शकतो, विसंगती असल्यास करदात्यांना कळवू शकतो आणि स्पष्टीकरण मागू शकतो.

या नवीन कर प्रणालीत कर अनुपालनासाठी परिकल्पित केलेल्या नियंत्रण यंत्रणेचे महत्त्व आणि वस्तु व सेवा कर विभाग (विभाग), महाराष्ट्र याची पर्यवेक्षण यंत्रणा विचारात घेऊन हे विशिष्ट विषय आधारित अनुपालन लेखापरीक्षण (एसएससीए) करण्यात आले.

3.2.2 लेखापरीक्षण उद्दिष्टे

हे लेखापरीक्षण जीएसटी व्यवस्थेतर्गत कर अनुपालनाच्या संदर्भात विभागाद्वारे अवलंबलेल्या प्रणाली व कार्यपद्धतींची पर्याप्तता आणि परिणामकारकता यावर आश्वासन देण्याच्या दिशेने केले गेले. 'जीएसटी प्रदान आणि विवरणे दाखल करण्यावरील विभागाचे पर्यवेक्षण' लेखापरीक्षण खालील लेखापरीक्षा उद्दिष्टांवर आश्वस्त होण्यासाठी केले गेले:

- i. कर अनुपालनावर परिणामकारक नियंत्रणाची खात्री करण्यासाठी नियम व कार्यपद्धती तयार केली गेली होती की नाही आणि करदात्यांद्वारा त्यांचे पालन केले जात होते की नाही; आणि
- ii. समुचित अधिकाऱ्याद्वारे²¹ तपासणी प्रक्रिया, अंतर्गत लेखापरीक्षण आणि इतर अनुपालन कार्ये पुरेशी व प्रभावी होती की नाही.

3.2.3 लेखापरीक्षण कार्यपद्धती आणि व्याप्ती

हे एसएससीए प्रामुख्याने डेटा विश्लेषणाच्या आधारे केले गेले, ज्यामध्ये एप्रिल 2018 ते मार्च 2021 या कालावधीशी संबंधित जोखीम क्षेत्रे आणि धोक्याचे संकेत ठळकपणे दर्शविले होते. डेटा विश्लेषणाद्वारे, इनपुट टॅक्स क्रेडिट (आयटीसी), कर दायित्वाचे निर्वहन, नोंदणी आणि विवरण दाखल करणे या डोमेनमध्ये 15 विचलनांचा संच ओळखला गेला. अश्या विचलनांचा केंद्रीकृत लेखापरीक्षणाद्वारे²² पाठपुरावा करण्यात आला, ज्याद्वारे असे विचलन अधिकारक्षेत्रातील समुचित अधिकाऱ्यांना कळवण्यात आले आणि क्षेत्रीय भेटींचा समावेश न करता ओळखलेल्या विचलनावर अधिकारक्षेत्रातील समुचित अधिकाऱ्यांनी केलेल्या कारवाईची खात्री करण्यात आली. केंद्रीकृत लेखापरीक्षणानंतर अधिकारक्षेत्रीय क्षेत्र रचनेकडे उपलब्ध अभिलेख्यांच्या पडताळणीसाठी क्षेत्रीय भेटींचा समावेश असलेल्या तपशीलवार लेखापरीक्षणाची पूर्तता करण्यात आली होती. बँक एंड सर्व्हिसेस अनुप्रयोगाद्वारे विवरणे व संबंधित संलग्न अभिलेखे आणि माहिती प्राप्त करण्यात आली होती. विभागाची बँक-एंड प्रणाली अनुप्रयोग करदात्यांच्या संबंधित डेटा/ दस्तऐवज (उदा. नोंदणी, कर प्रदान, विवरणे आणि इतर विभागीय कार्ये) तपासण्यासाठी शक्य तितकी सुसाध्य होती. तपशीलवार लेखापरीक्षणामध्ये करदात्यांकडून संबंधित सविस्तर अभिलेखे जसे की संबंधित क्षेत्र संरचनेद्वारे बिजके प्राप्त करणे देखील समाविष्ट होते. याशिवाय, विभागीय संरचनेचे अनुपालन कार्य जसे की विवरणांची तपासणी देखील निवडक प्रभारी²³ कार्यालयांमध्ये पुनरीक्षित केली गेली.

विभागाद्वारे विवरणांची तपासणी आणि करदात्यांच्या अभिलेख्यांची पडताळणी यामध्ये एप्रिल 2018 ते मार्च 2021 या कालावधीचा समावेश होता आणि

²¹ एमजीएसटी कायद्यांतर्गत करावयाच्या कोणत्याही कार्याशी संबंधित समुचित अधिकारी म्हणजे आयुक्त किंवा राज्य कर अधिकारी ज्याला आयुक्तांनी ते कार्य सोपवले आहे.

²² केंद्रीकृत लेखापरीक्षणामध्ये करदात्यांचे सविस्तर अभिलेखे जसे की वित्तीय विवरणासंबंधित लेखा खातेवही, बीजके, करारनामे इ. प्राप्त करणे समाविष्ट नव्हते.

²³ राज्य कर उपायुक्त/राज्य कर सहाय्यक आयुक्त/राज्य कर अधिकारी यांच्या नेतृत्वाखालील प्रभारी कार्यालय हे सर्वात खालच्या स्तरावरील विभाग आहे.

निवडक प्रभारी कार्यालयांच्या कार्यांच्या लेखापरीक्षणासाठी 2020-21 या कालावधीचा समावेश होता. एसएससीमध्ये फक्त राज्य प्रशासित करदात्यांचा समावेश होता. क्षेत्र लेखापरीक्षण सप्टेंबर 2023 ते जानेवारी 2024 या कालावधीत करण्यात आले.

या एसएससीएची प्रवेश बैठक सचिव, वित्तीय सुधारणा, वित्त विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्यासोबत 28 ऑगस्ट 2023 रोजी आयोजित करण्यात आली होती ज्यामध्ये लेखापरीक्षणाची उद्दिष्टे, नमुना निवड, लेखापरीक्षणाची व्याप्ती आणि कार्यपद्धती यावर चर्चा करण्यात आली होती.

6 जून 2025 रोजी निर्गमन बैठक आयोजित करण्यात आली होती ज्यामध्ये लेखापरीक्षण निरीक्षणांवर शासनासोबत चर्चा करण्यात आली. शासनाची उत्तरे लेखापरीक्षण अहवालात समाविष्ट करण्यात आली आहेत.

3.2.4 लेखापरीक्षण नमुना

वस्तुनिष्ठ लेखापरीक्षणाच्या योजनेकरिता आणि स्वरूप व व्याप्ती ठरविण्यासाठी डेटा-चलित दृष्टीकोन स्वीकारण्यात आला. या एसएससीएच्या नमुन्यात हे समाविष्ट होते;

- (i) पर्यवेक्षण कार्यांचे मूल्यांकन करण्यासाठी प्रभारी कार्यालयांचा नमुना;
- (ii) केंद्रीकृत लेखापरीक्षणाकरिता डेटा विश्लेषणाद्वारे ओळखल्या गेलेल्या विचलनांचा एक संच समाविष्ट आहे ज्यात क्षेत्र भेटींचा समावेश नव्हता; आणि
- (iii) तपशीलवार लेखापरीक्षणाकरिता करदात्यांच्या नमुन्यात क्षेत्र भेटी आणि विभागीय परिसरामध्ये करदात्यांच्या अभिलेख्यांची तपासणी समाविष्ट होती

त्यामुळे, या एसएससीएचे तीन वेगवेगळे भाग खालीलप्रमाणे होते:

भाग I:- प्रभारी कार्यालयांचे लेखापरीक्षण

तपशीलवार लेखापरीक्षणासाठी निवडक प्रकरणांचे अधिकारक्षेत्र असलेल्या 77 प्रभारी कार्यालयांपैकी, दहा प्रभारी कार्यालयांचा²⁴ पर्यवेक्षण कार्यांचे मूल्यांकन करण्यासाठी नमुना म्हणून विचार करण्यात आला.

²⁴ मुंबई-एलटीयू-514, मुंबई-एलटीयू-520, मुंबई-एलटीयू-519, मरोल-501, मुंबई-एलटीयू-537, मुंबई-एलटीयू-543, मुंबई-एलटीयू-531, मुंबई-एलटीयू-512 मुंबई-एलटीयू-501,पेण-501 व पुणे-एलटीयू-502.

भाग II:- केंद्रीकृत लेखापरीक्षण

विभागाच्या तपासणी प्रक्रियेची पर्याप्तता आणि परिणामकारकता यांचे मूल्यमापन करण्यासाठी डेटा विश्लेषणाद्वारे नियमांपासून उच्च-मूल्य किंवा उच्च-जोखीम विचलन आणि विवरणांमध्ये विसंगत्या ओळखुण केंद्रीकृत लेखापरीक्षणासाठी नमुना निवडला गेला. त्यानुसार, केंद्रीकृत लेखापरीक्षणासाठी 362 करदात्यासंबंधीत 718 विचलनांचा एक नमुना निवडण्यात आला.

भाग III:- तपशीलवार लेखापरीक्षण

करदात्यांद्वारा कर अनुपालनाच्या मर्यादेचे मूल्यांकन करण्यासाठी प्रभारी कार्यालयामार्फत करदात्यांच्या अभिलेख्यांमध्ये प्रवेश करून तपशीलवार लेखापरीक्षण केले गेले. तपशीलवार लेखापरीक्षणासाठी करदात्यांच्या नमुन्याची निवड जोखीम मापदंडे जसे की अतिरिक्त आयटीसी, कर दायित्व विसंगती, एकूण उलाढालीसोबत प्रमाणाबाहेर सूट दिलेली उलाढाल आणि अनियमित आयटीसी प्रत्यावर्तन यांच्या आधारे केली गेली. तपशीलवार लेखापरीक्षणासाठी निवडलेल्या 100 करदात्यांमध्ये मोठ्या²⁵, मध्यम²⁶ आणि लहान²⁷ स्तरातील करदाते तसेच यादृच्छिकपणे निवडलेले करदाते यांचा समावेश होता.

3.2.5 लेखापरीक्षण निकष

एमजीएसटी अधिनियम, आयजीएसटी अधिनियम आणि त्या अंतर्गत बनवलेल्या नियमांमध्ये समाविष्ट असलेल्या तरतुदींचा लेखापरीक्षण निकषांच्या स्त्रोतामध्ये समावेश करण्यात आला. महत्त्वाच्या तरतुदी खालील तक्ता 8 मध्ये दिल्या आहेत:

²⁵ पहिल्या श्रेणीतील वर्गात मोठे करदाते असतात - उलाढालीवर आधारित करदात्यांपैकी 0.25 टक्के (L1 श्रेणी) आणि दुसऱ्या श्रेणीतील मोठ्या करदात्यांचा पुढील संच - उलाढालीवर आधारित करदात्यांपैकी 0.25 टक्के (L2 श्रेणी).

²⁶ दुसऱ्या श्रेणीतील वर्गात मध्यम करदाते असतात: ₹ 10 कोटी किंवा त्याहून अधिक उलाढाल असलेले करदाते.

²⁷ तिसऱ्या श्रेणीतील वर्गात लहान करदाते असतात: ₹ 5 कोटी ते ₹ 10 कोटी दरम्यान उलाढाल असलेले करदाते.

तक्ता 8: लेखापरीक्षण निकषाचे स्रोत

अ.क्र.	विषय	अधिनियम आणि नियम
1	आकारणी व संकलन	एमजीएसटी अधिनियमाचे कलम 9
2	प्रत्यावर्ती भार यंत्रणा	एमजीएसटी अधिनियमाचे कलम 9(3) आणि आयजीएसटी अधिनियमाचे कलम 5(3)
3	आयटीसी घेणे आणि वापरणे	एमजीएसटी अधिनियम अंतर्गत कलम 16 ते 21; एमजीएसटी नियम अंतर्गत नियम 36 ते 45
4	नोंदणी	एमजीएसटी अधिनियमाचे कलम 22 ते 25; एमजीएसटी नियमांचे नियम 8 ते 26
5	पुरवठा	एमजीएसटी अधिनियमाचे कलम 7 व 8. एमजीएसटी अधिनियमाची अनुसूची I, II व III.
6	पुरवठ्याचे ठिकाण	आयजीएसटी अधिनियमाचे कलम 10 ते 13
7	पुरवठ्याची वेळ	एमजीएसटी अधिनियमाचे कलम 12 ते 14
8	पुरवठ्याचे मूल्यांकन	एमजीएसटी अधिनियमाचे कलम 15; एमजीएसटी नियमांचे नियम 27 ते 34
9	कराचे प्रदान	एमजीएसटी अधिनियम अंतर्गत कलम 49 ते 53; एमजीएसटी नियम अंतर्गत नियम 85 ते 88A
10	जीएसटी विवरणे दाखल करणे	एमजीएसटी अधिनियम अंतर्गत कलम 37 ते 47; एमजीएसटी नियम अंतर्गत नियम 59 ते 68 व 80 ते 81 विवरणांचे प्रपत्रे विहित करते.
11	शून्याधारीत पुरवठा	आयजीएसटी अधिनियमाचे कलम 8
12	निर्धारण आणि लेखापरीक्षण कार्ये	एमजीएसटी अधिनियम अंतर्गत कलम 61,62,65 व 66; एमजीएसटी नियम अंतर्गत नियम 99 ते 102

स्रोत: एमजीएसटी अधिनियम 2017, (एमजीएसटी अधिनियम), एमजीएसटी नियम, 2017 (एमजीएसटी नियम), आयजीएसटी अधिनियम, 2017 (आयजीएसटी अधिनियम), आयजीएसटी नियम, 2017 (आयजीएसटी नियम)

3.2.6 लेखापरीक्षण निष्कर्ष

लेखापरीक्षण निष्कर्ष खालील तीन श्रेणींमध्ये वर्गीकृत केले गेले:

- प्रभाष्यांचे लेखापरीक्षण
- केंद्रीकृत लेखापरीक्षण
- तपशीलवार लेखापरीक्षण

3.2.7 प्रभारी कार्यालयांचे लेखापरीक्षण

3.2.7.1 विवरणांची तपासणी न करणे

एमजीएसटी अधिनियमाच्या कलम 61 नुसार, करदात्यांनी दाखल केलेल्या विविध विवरणांची सत्यता पडताळण्यासाठी समुचित अधिकाऱ्याने तपासणी करावयाची असते आणि विवरणामध्ये आढळलेल्या कोणत्याही तफावती किंवा विसंगत्या यावर योग्य ती कारवाई करावयाची असते. पुढे, एमजीएसटी नियमांचा

नियम 99 आदेशीत करते की जर काही, विसंगत्या आढळल्या तर त्या करदात्याला त्याचे स्पष्टीकरण मागण्यासाठी कळविले जाईल.

एमजीएसटी अधिनियमाच्या कलम 73(10) नुसार, समुचित अधिकारी प्रदान न केलेला किंवा कमी प्रदान केलेला किंवा चुकीच्या पद्धतीने घेतलेला किंवा घेतलेला आयटीसी निश्चित करण्यासाठी वित्तीय वर्षासाठी वार्षिक विवरण सादर करण्याच्या नियत तारखेपासून तीन वर्षांच्या आत आदेश जारी करेल.

विभागाने जून 2021 मध्ये तपासणीसाठी अंतर्गत परिपत्रक²⁸ जारी केले जे अभिप्रेत करते की जोखीम मापदंडांच्या आधारावर आर्थिक गुप्तचर युनिट (ईआययू) द्वारे प्रकरणे निवडली जातील आणि ती विभागांना पाठवली जातील जे तपासणीसाठी प्रकरणे नोडल अधिकाऱ्यांकडे पाठवेल.

निवडक 10 प्रभाऱ्यांद्वारे सादर केलेल्या माहितीवरून लेखापरीक्षणामध्ये निदर्शनास आले की, 2020-21 मध्ये नऊ²⁹ प्रभाऱ्यांमध्ये करदात्यांच्या विवरणांची कोणतीही तपासणी करण्यात आली नव्हती आणि एका³⁰ प्रभाराने, फक्त एकाच करदात्याची तपासणी करण्यात आली होती (परिशिष्ट 3.2.1).

तपासणी न करण्याबाबत, मुंबई एलटीयू-514 प्रभाराने सांगितले (जानेवारी 2024) की हा जीएसटी अधिनियमाच्या अंमलबजावणीचा प्रारंभिक कालावधी होता आणि विभाग जीएसटी कायद्याबाबत नवीन होता. व्हॅटशी संबंधित प्रलंबित कामे निकाली काढण्यात विभाग व्यस्त होता आणि 2017-18 या करनिर्धारण वर्षाच्या तपासणीसाठी निवडक करदात्यांची यादी एप्रिल 2021 मध्ये ईआययू कडून प्राप्त झाली. मारोल-501 प्रभाराने असे सांगितले (जून 2024) की ईआययूने 2017-18 ते 2021-22 या कालावधीची प्रकरणे तपासणीसाठी वित्तीय वर्ष 2021-22 नंतर वाटप केली होती, त्यामुळे 2020-21 मध्ये कोणतीही तपासणी करण्यात आली नाही. उर्वरित सात प्रभारांनी सांगितले (जानेवारी 2024 आणि जुलै 2024) की 2020-21 मध्ये ईआययूकडून कोणतीही प्रकरणे तपासणीसाठी प्राप्त झाली नाहीत.

आयुक्तांकडूनही माहिती मागण्यात आली होती, परंतु कोणतीही माहिती प्राप्त झाली नाही.

²⁸ 11 जून 2021 रोजी आयुक्तांनी जारी केलेले अंतर्गत परिपत्रक क्रमांक 6A 2021.

²⁹ मारोल-501, मुंबई एलटीयू-519, मुंबई एलटीयू-512, मुंबई एलटीयू-501, पेन-501, पीयूएन एलटीयू-502, मुंबई एलटीयू-514, मुंबई एलटीयू-20 आणि मुंबई एलटीयू-537.

³⁰ मुंबई एलटीयू-543.

शासनाला निदर्शनास आणून दिल्यावर (फेब्रुवारी 2025), आयुक्तांनी सांगितले (जून 2025) की वार्षिक विवरणांच्या विश्लेषणाच्या आधारे प्रकरणे तपासणीसाठी निवडली जातात. 2017-18 ते 2019 -20 या वर्षासाठी वार्षिक विवरणे दाखल करण्याच्या तारखा अनुक्रमे 7 फेब्रुवारी 2020, 31 डिसेंबर 2020 आणि 31 मार्च 2021 ह्या होत्या. तपासणीसाठी प्रकरणांचे विश्लेषण केंद्रीय पातळीवर सुरू करण्यात आले होते. 10 प्रभाष्यांमध्ये, 2017-18 ते 2021-22 पर्यंतच्या सर्व वित्तीय वर्षांचा समावेश असलेल्या 1384 प्रकरणांची तपासणी करण्यात आली आहे आणि या प्रकरणांमध्ये जर काही आवश्यक असल्यास, अभिनिर्णय देखील वैधानिक वेळेत पूर्ण करण्यात आले होते. वर्ष 2020-21 मध्ये तपासणी झाली नसली तरी, विभागाने ठरवलेल्या निकषांनुसार नंतर करण्यात आली.

3.2.7.2 प्रभारी कार्यालयांद्वारे लेखापरीक्षण न करणे

एमजीएसटी अधिनियमाच्या कलम 65 नुसार, आयुक्त किंवा त्यांच्याकडून अधिकृत केलेला कोणताही अधिकारी, सामान्य किंवा विशिष्ट आदेशाद्वारे, कोणत्याही नोंदणीकृत व्यक्तीचे नियत केल्या अशा कालावधीसाठी, अशा वारंवारतेने आणि अशा पद्धतीने लेखापरीक्षण करू शकतो. अधिनियमाचा कलम 2(13), " लेखापरीक्षण" परिभाषेत करतो की घोषित केलेल्या उलाढालीची अचूकता, प्रदान केलेला कर, मागणी केलेला परतावा आणि घेतलेली आयटीसी यांची पडताळणी करण्यासाठी आणि या अधिनियमाच्या तरतुदींचे किंवा त्याखाली केलेल्या नियमांचे अनुपालन निर्धारित करण्यासाठी, या अधिनियमान्वये किंवा त्याखाली केलेल्या नियमांन्वये किंवा त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या इतर कोणत्याही कायद्यान्वये, नोंदणीकृत व्यक्तीने ठेवलेले किंवा सादर केलेले अभिलेखे, विवरणे व इतर दस्तऐवज यांची तपासणी होय.

विभागाने लेखापरीक्षण करण्यासाठी प्रक्रिया व कार्याची माहिती देणारे अंतर्गत परिपत्रक³¹ जारी केले. ईआययूकडून लेखापरीक्षणासाठी प्रकरणे प्राप्त झाल्यानंतर संबंधित स्थानिक किंवा नोडल संयुक्त आयुक्त कार्यालयामार्फतची प्रक्रिया परिपत्रकात समाविष्ट आहे.

निवडक 10 प्रभाष्यांनी दिलेल्या माहितीवरून लेखापरीक्षणामध्ये असे निदर्शनास आले की 2020-21 मध्ये नऊ प्रभाष्यांनी कोणतेही लेखापरीक्षण केले नव्हते आणि फक्त एका प्रभाराने (मुंबई एलटीयू-543) एका करदात्याचे लेखापरीक्षण केले होते (*परिशिष्ट 3.2.2*).

³¹ आयुक्तांनी 10 डिसेंबर 2020 रोजी जारी केलेले अंतर्गत परिपत्रक क्रमांक 20A 2020.

या संदर्भात, मुंबई एलटीयू-514 प्रभाराने सांगितले (जानेवारी 2024) की हा जीएसटी अधिनियमाच्या अंमलबजावणीचा प्रारंभिक कालावधी होता आणि विभाग जीएसटी कायद्यांबाबत नवीन होता. वॅटशी संबंधित प्रलंबित कामांचा निपटारा करण्यात विभाग व्यस्त होता आणि 2017-18 च्या करनिर्धारण वर्षाच्या लेखापरीक्षणासाठी निवडक करदात्यांची यादी एप्रिल 2021 मध्ये ईआययूकडून प्राप्त झाली. मारोल-501 प्रभाराने सांगितले (जून 2024) की, ईआययूने 2017-18 ते 2021-22 या कालावधीच्या जीएसटी लेखापरीक्षणासाठी प्रकरणे वित्तीय वर्ष 2021-22 नंतर वाटप केली होती, त्यामुळे 2020-21 दरम्यान कोणतेही लेखापरीक्षण केले गेले नव्हते. मुंबई एलटीयू-520 प्रभाराने सांगितले (जानेवारी 2024) की, 2018-19 ते 2020-21 या करनिर्धारण वर्षाच्या लेखापरीक्षणासाठी प्रकरणे जुलै 2022 मध्ये प्राप्त झाली; आणि उर्वरित सहा प्रभास्यांनी सांगितले (जानेवारी आणि जुलै 2024) की ईआययूकडून लेखापरीक्षणासाठी कोणतीही प्रकरणे प्राप्त झाली नाहीत.

निदर्शनास आणून दिल्यानंतर (फेब्रुवारी 2025), आयुक्तांनी सांगितले (जून 2025) की लेखापरीक्षणामध्ये देखील, तपासणीसारखीच प्रक्रिया अवलंबली जात आहे. वार्षिक विवरण दाखल केल्यानंतर डेटा विश्लेषणाद्वारे लेखापरीक्षणासाठी प्रकरणे निवडली जातात. मार्गदर्शक तत्वांनुसार, एकूण करदाता आधाराच्या एक टक्क्यापर्यंत प्रकरणे लेखापरीक्षणासाठी निवडली जावी, ज्याचे पालन केले गेले आहे. 10 प्रभारी कार्यालयांनी 2017-18 ते 2021-22 पर्यंतच्या सर्व वित्तीय वर्षांचा समावेश असलेल्या 622 प्रकरणांचे लेखापरीक्षण हाती घेतले आहे.

3.2.7.3 नोंदणी रद्द करण्यास विलंब

एमजीएसटी अधिनियमाच्या कलम 29 सह एमजीएसटी नियमांच्या नियम 20, नुसार व्यवसाय बंद करणे, नोंदणीच्या मर्यादेपेक्षा कमी उलाढाल होणे अशा काही विशिष्ट परिस्थितीत करदात्याला नोंदणी रद्द करण्याची परवानगी देते. नोंदणी रद्द करण्यासाठी अर्ज करणाऱ्या करदात्याने 'रद्द करण्याची आवश्यकता असलेली घटना घडल्यापासून' 30 दिवसांच्या आत जीएसटी सामाईक पोर्टलवर प्रपत्र आरईजी-16 मध्ये अर्ज करावा.

एमजीएसटी अधिनियम 2017 चे कलम 29(2), करदात्याने अधिनियमांचे किंवा नियमांचे उल्लंघन केले असेल या कारणास्तव कर अधिकाऱ्याद्वारे करदात्याची स्वाधीकाराने नोंदणी रद्द करण्याची परवानगी देते.

पुढे, एमजीएसटी नियमांच्या नियम 22(3) नुसार, करदात्याच्या विनंतीच्या तारखेपासून 30 दिवसांच्या आत आणि स्वतःहून रद्द केल्यास प्रपत्र आरईजी-17 ला उत्तर दिल्याच्या तारखेपासून, समुचित अधिकाऱ्याने प्रपत्र आरईजी-19 मध्ये

रद्द करण्याचा आदेश जारी करावयाचे असते, तसेच करपात्र व्यक्तीला कोणताही कर, व्याज किंवा दंड यांची थकबाकी प्रदान करण्यास सूचित करावयाचे असते.

लेखापरीक्षणात निदर्शनास आले की 2020-21 मध्ये निवडक 10 प्रभार कार्यालयांपैकी, आठ³² कार्यालयांमध्ये, 33 नोंदण्या रद्द करण्यात आल्या. 33³³ रद्दीकरणांपैकी, पाच³⁴ प्रभार कार्यालयांशी संबंधित 11 प्रकरणांमध्ये, **परिशिष्ट 3.2.3** मधील तपशीलानुसार रद्दीकरण नऊ ते 292 दिवसांच्या विलंबाने करण्यात आले.

लेखापरीक्षणात असेही आढळून आले की लेखापरीक्षणाने तपासलेल्या रद्दीकरण आदेशांपैकी, कोणत्याही रद्दीकरण आदेशात कर थकबाकीची मागणी करण्यात आली नव्हती.

निदर्शनास आणून दिल्यानंतर (ऑक्टोबर 2023 आणि जानेवारी 2024 दरम्यान), प्रभार पेन-501 ने सांगितले की कोविड परिस्थितीमुळे, कार्यालय पूर्णपणे काम करत नव्हते, त्यामुळे एक महिना विलंब झाला होता. उर्वरित प्रभागांनी विलंबाचे कोणतेही कारण दिलेले नाही.

निदर्शनास आणून दिल्यानंतर (फेब्रुवारी 2025), आयुक्तांनी सांगितले (जून 2025) की स्वेच्छेने नोंदणी रद्द करण्याच्या बहुतेक प्रकरणांमध्ये, करदात्यांकडून अनुपालन खूपच कमी आहे. रद्द करण्यासाठी अवलंबल्या जाणाऱ्या प्रक्रियेबद्दल आणि रद्द करण्याच्या आदेशांमध्ये समाविष्ट करावयाच्या निश्चित दायित्वांच्या पद्धतीबद्दल तपशीलवार मार्गदर्शक तत्त्वे देखील विभागाने जारी केली (फेब्रुवारी 2025).

एक प्रकरण खाली दर्शविले आहे:

लेखापरीक्षणात निदर्शनास आले की, अंधेरी विभागांतर्गत मरोळ-501 प्रभारामध्ये, 14 फेब्रुवारी 2020 रोजी जीएसटी अंतर्गत नोंदणीकृत असलेल्या करदात्याची (जीएटीआयएन 27XXXXXXXXXX1ZA) नोंदणी, 1 एप्रिल 2020 पासून प्रभार कार्यालयाने स्वतःहून 7 ऑक्टोबर 2021 रोजी रद्द केली कारण करदात्याने सहा महिन्यांच्या सतत कर कालावधीसाठी विवरण सादर केले नव्हते. जरी ऑगस्ट 2020 मध्ये नोटीस जारी करावयास हवी होती,

³² मुंबई-एलटीयू-519, मरोळ-501, मुंबई-एलटीयू-543, मुंबई-एलटीयू-501 आणि पेन-501.

³³ अर्जावर 27 प्रकरणे आणि स्वतःहून 6 प्रकरणे. 2020-21 मध्ये 26 प्रकरणे रद्द करण्यात आली तर 7 प्रकरणांमध्ये, 2020-21 मध्ये स्व-मोटो रद्द करण्यासाठी अर्ज प्राप्त झाले किंवा सूचना देण्यात आल्या परंतु 2021-22 मध्ये रद्द करण्यात आली.

³⁴ मुंबई-एलटीयू-519, मरोळ-501, मुंबई-एलटीयू-543, मुंबई-एलटीयू-501 आणि पेन-501.

तरी तीन महिन्यांच्या विलंबानंतर 12 नोव्हेंबर 2020 रोजी कारणे दाखवा नोटीस जारी करण्यात आली. करदात्याने कोणतेही उत्तर सादर केले नव्हते. म्हणून, प्रभारी अधिकाऱ्याने 12 नोव्हेंबर 2020 पासून एक महिन्यांच्या आत नोंदणी रद्द करावयास हवी होती. परंतु, नऊ महिन्यांपेक्षा जास्त विलंबानंतर 07 ऑक्टोबर 2021 रोजी नोंदणी रद्द करण्यात आली. पुढे, प्रभारी अधिकाऱ्याने रद्दीकरण आदेशात कर थकबाकीची कोणतीही मागणी केली नाही. केलेल्या पुरवठ्याची आणि प्रदान केलेल्या कराची माहिती नसल्यामुळे, करदात्याकडून वसूल करण्यायोग्य कर थकबाकीची पडताळणी लेखापरीक्षण करू शकले नाही.

3.2.7.4 जीएसटीआर 10 दाखल न करण्यावर अपुरा पाठपुरावा

एमजीएसटी अधिनियमाच्या कलम 45 नुसार, नोंदणी रद्द केल्यानंतर, प्रत्येक करदात्याला रद्दीकरणाची प्रभावी तारीख किंवा रद्दीकरण आदेशाची तारीख, यापैकी जे नंतर असेल, तेव्हापासून तीन महिन्यांच्या आत अंतिम विवरण जीएसटीआर 10³⁵ दाखल करावयाचे असते.

एमजीएसटी नियमांच्या नियम 68 नुसार, ज्या करदात्यांनी जीएसटीआर 10 दाखल केले नाही त्यांना प्रपत्र जीएसटीआर 3A मध्ये नोटीस जारी करावयाची असते. जर करदाता नोटीस मिळाल्यापासून 15 दिवसांच्या आत अंतिम विवरण दाखल करण्यास विफल झाल्यास, प्रभारी अधिकाऱ्याने सर्वोत्तम निर्णय मूल्यांकन करावयाचे असते आणि एमजीएसटी अधिनियमाच्या कलम 62 अंतर्गत एएसएमटी 13 मध्ये करदात्याला मूल्यांकन आदेश जारी केल्या जातो.

लेखापरीक्षणामध्ये निदर्शनास आले की निवडक 10 पैकी आठ³⁶ प्रभाऱ्यांमध्ये, 2020-21 मध्ये 26 रद्दीकरण आदेश जारी करण्यात आले होते. यापैकी, 15 करदात्यांनी जानेवारी 2024 पर्यंत जीएसटीआर 10 दाखल केले नव्हते. जीएसटीआर 10 दाखल करणाऱ्या उर्वरित 11 करदात्यांपैकी, तीन करदात्यांनी 340 ते 813 दिवसांदरम्यानच्या विलंबाने विवरण दाखल केले होते (**परिशिष्ट 3.2.4**). तथापि, प्रभार अधिकाऱ्यांनी नोटीस जारी केली नाही किंवा सर्वोत्तम निर्णय मूल्यांकन केले नाही, परिणामी महसूल वसूल झाला नाही.

³⁵ जीएसटीआर 10 हा अंतिम विवरण आहे ज्यामध्ये साठ्यामध्ये असलेल्या इनपुटची माहिती, अर्ध-तयार किंवा तयार वस्तूंमध्ये असलेले इनपुट आणि ज्या वस्तूवर आयटीसी प्रत्यावर्तीत करणे आवश्यक आहे आणि देय आणि प्रदान केलेला कर आहे.

³⁶ मुंबई-एलटीयू-514, मुंबई-एलटीयू-520, मुंबई एलटीयू-519, मरोळ-501, मुंबई एलटीयू-537, मुंबई एलटीयू-543, मुंबई-एलटीयू-501 आणि PEN-501.

हे निदर्शनास आणून दिल्यानंतर (ऑक्टोबर 2023 ते जानेवारी 2024 दरम्यान), मुंबई एलटीयू-514 प्रभारने सांगितले (जानेवारी 2024) की, करदात्याने नियत तारखेनंतर विलंब फी प्रदान करून विवरण दाखल केले असल्याने जीएसटीआर 3A जारी करण्यात आले नव्हते आणि नोटीस जारी करण्याची आवश्यकता नव्हती कारण नोंदणी रद्द करण्यासाठी केलेल्या अर्जात करदात्याने व्यवसाय बंद करतानाचा अखेरचा साठा आणि साठ्यावरील आयटीसी प्रत्यावर्तीत करण्याचा तपशील घोषित केला होता. उत्तर मान्य नाही कारण करदात्याने नियत तारखेच्या 340 दिवसांनंतर जीएसटीआर 10 दाखल केले होते आणि विभागाने तत्पूर्वी म्हणजेच तीन महिन्यांच्या नियत कालावधीनंतर कारवाई सुरु करावयास हवी होती.

मुंबई एलटीयू-520 प्रभारने सांगितले (जानेवारी 2024) की करदात्याने 10 डिसेंबर 2020 रोजी ऑक्टोबर 2020 च्या कर कालावधीसाठी जीएसटीआर 3B आणि जीएसटीआर 1 दाखल केले आहेत. तथापि, उत्तरात, जीएसटीआर 10 दाखल न करणे आणि त्याचा पाठपुरावा करण्याबाबत काहीही सांगितलेले नाही.

मुंबई एलटीयू-543 प्रभारने सांगितले (एप्रिल 2025) की एका प्रकरणात (प्रभार कार्यालयाशी संबंधित तीन रद्दीकरणांपैकी), 15 एप्रिल 2025 रोजी जीएसटीआर 3A जारी करण्यात आला होता. उत्तर सूचित करते की जीएसटीआर 3A केवळ नियत तारखेपासून चार वर्षांपेक्षा जास्त काळानंतरच नव्हे तर लेखापरीक्षणाने लक्षात आणून दिलेल्या जारी तारखेपासून एक वर्ष आणि चार महिन्यांपेक्षा जास्त काळानंतर जारी करण्यात आला होता. दोन प्रकरणांच्या बाबतीत, कोणतेही उत्तर देण्यात आले नाही.

चार प्रभार कार्यालयाने³⁷ जीएसटीआर 3A आणि सर्वोत्तम निर्णय मूल्यांकन जारी न करण्याची कारणे दिली नाहीत. मुंबई एलटीयू-501 प्रभारकडून उत्तराची प्रतीक्षा होती.

निदर्शनास आणून दिल्यानंतर (फेब्रुवारी 2025), आयुक्तांनी सांगितले (जून 2025) की अर्ज केल्यानंतरच्या रद्दीकरणाच्या बाबतीत, करदाता आरईजी-16 मध्ये अशी जबाबदारी पार पाडते जेव्हाकी विभागाने स्वतःहून रद्दीकरणाच्या बाबतीत, प्रत्येक रद्द केलेल्या करदात्यावर जबाबदारी राहणार नाही. म्हणून, केवळ संभाव्य जोखमी प्रकरणांमध्येच कारवाई करावयाची होती. रद्दीकरणाच्या प्रकरणांमध्ये अनुसरण्याची प्रक्रिया आणि रद्दीकरणाच्या आदेशांमध्ये समाविष्ट करावयाच्या

³⁷ मुंबई एलटीयू-519, मरोळ-501, मुंबई एलटीयू-537 आणि पेन-501.

दायित्वांचे निर्धारण करण्याच्या पद्धतीबद्दल विभागाने सविस्तर मार्गदर्शक तत्त्वे जारी केली (फेब्रुवारी 2025). नियत तारखेनंतर जीएसटीआर 10 दाखल केलेल्या प्रकरणांमध्ये करदात्यांनी लागू विलंब कर प्रदान केले आहे. उर्वरित प्रकरणांमध्ये, इलेक्ट्रॉनिक क्रेडिट लेजर मध्ये शिल्लक निरंक असल्याने साठ्यामध्ये ठेवलेल्या वस्तूंबद्दल कोणतेही संभाव्य दायित्व नाही आणि तेथे तात्काळ वित्तीय परिणाम नाही.

उत्तर मान्य नाही कारण ईसीएल फक्त शिल्लक आयटीसी दर्शवते आणि उपलब्ध साठ्याची स्थिती दर्शवत नाही. परिपत्रकात (फेब्रुवारी 2025) रद्दीकरणापूर्वी साठ्याची पडताळणी करण्याची देखील तरतूद आहे. त्यामुळे, विभागाने या प्रकरणांमध्ये साठा पडताळून पाहणे आणि जर काही असेल तर, आयटीसी वसूल करण्यासाठी कारवाई करणे आवश्यक आहे.

एक प्रकरण खाली स्पष्ट केले आहे:

लेखापरीक्षणात निदर्शनास आले की अंधेरी विभागांतर्गत मरोळ-501 प्रभारामध्ये, 31 ऑक्टोबर 2019 रोजी जीएसटी अंतर्गत नोंदणीकृत असलेल्या करदात्याची (जीएसटीआयएन 27XXXXXXXXX1Z5) नोंदणी करदात्याच्या विनंतीवरून (13 सप्टेंबर 2020) 09 ऑक्टोबर 2020 रोजी प्रभार कार्यालयाने 1 फेब्रुवारी 2020 पासून रद्द केली. नोंदणी रद्द केल्यानंतर करदात्याला तीन महिन्यांच्या आत म्हणजे 07 जानेवारी 2021 पर्यंत जीएसटीआर 10 दाखल करणे आवश्यक होते. परंतु करदात्याने आजपर्यंत जीएसटीआर 10 दाखल केले नाही आणि प्रभारी अधिकाऱ्याने नोटीस जारी करण्यासाठी आणि सर्वोत्तम निर्णय मूल्यांकन करण्यासाठी कोणतीही कारवाई केली नाही.

ही बाब ऑक्टोबर 2023 मध्ये निदर्शनास आणून देण्यात आली होती, उत्तराची प्रतीक्षा होती (जुलै 2025).

3.2.8 केंद्रीकृत लेखापरीक्षण

लेखापरीक्षणाने जीएसटीएनद्वारे उपलब्ध करून दिलेल्या 2018-19 ते 2020-21 शी संबंधित जीएसटी विवरणांच्या डेटाचे विश्लेषण केले. करदात्यांनी दाखल केलेल्या जीएसटी विवरणांमधील नियम-आधारित विचलन आणि तार्किक विसंगत्या 15 मापदंडांच्या संचावर ओळखल्या गेल्या, ज्यांचे आयटीसी आणि कर प्रदान- या दोन डोमेनमध्ये सामान्यपणे वर्गीकरण केले जाऊ शकते.

विहित केलेल्या 15 जीएसटी विवरणांपैकी³⁸, जीएसटी विवरण/डेटामधील विचलन, परस्पर-विरोध आणि विसंगत्या ओळखण्याच्या उद्देशाने सामान्य करदात्यांना लागू होणारे खालील मूलभूत विवरण विचारात घेतले गेले:

- जीएसटीआर 1: वस्तू व सेवा किंवा दोन्हीचा जावक पुरवठा करणाऱ्या सर्व सामान्य आणि प्रासंगिक नोंदणीकृत करदात्यांनी दाखल केलेले मासिक विवरण आणि त्यामध्ये वस्तू व सेवांच्या जावक पुरवठ्याच्या तपशीलाचा समावेश असतो.
- जीएसटीआर 3B: अधिनियमाच्या कलम 39(1) अंतर्गत निर्दिष्ट केलेल्यांना वगळता सर्व करदात्यांनी दाखल करावयाचे करदात्याद्वारा कर प्रदानासह, जावक पुरवठा आणि दावा केलेल्या आयटीसी यांचे मासिक सारांश विवरण. हे विवरण इलेक्ट्रॉनिक जमा खातेवहीत जमा आणि खर्च आणि इलेक्ट्रॉनिक रोकड खातेवहीत खर्च दाखवितो.
- जीएसटीआर 6: इनपुट सेवा वितरकांसाठी मासिक विवरण जे त्यांच्या वितरित आयटीसी आणि आवक पुरवठ्याचा तपशील प्रदान करते.
- जीएसटीआर 8: ई-कॉमर्स प्रचालकांना ज्यांना जीएसटी अंतर्गत टीसीएस कापून घ्यावयाचे असते त्यांनी दाखल करावयाचे मासिक विवरण, जे ऑक्टोबर 2018 मध्ये लागू झाले.
- जीएसटीआर 9: इनपुट सेवा वितरक (आयएसडी), टीडीएस/टीसीएस वजावटकर्ता, प्रासंगिक करपात्र व्यक्ती आणि अनिवासी करदाता या व्यतिरिक्त इतर सर्व नोंदणीकृत व्यक्तींनी वार्षिक विवरण दाखल करावयाचे असते. या दस्तऐवजात संपूर्ण वर्षभर विविध कर शीर्ष (सीजीएसटी, एसजीएसटी आणि आयजीएसटी) अंतर्गत प्रदान केलेल्या आणि प्राप्त झालेल्या सर्व पुरवठ्यांच्या तपशीलासह उलाढाल आणि त्याकरिता लेखापरीक्षण तपशीलांचा समावेश असतो.
- जीएसटीआर 9C: विशिष्ट वित्तीय वर्षात ₹ पाच कोटीपेक्षा जास्त उलाढाल असलेल्या सर्व करदात्यांसाठी वार्षिक लेखापरीक्षण प्रपत्र. हे मुळात

³⁸ जीएसटीआर 1, जीएसटीआर 3B, जीएसटीआर 4 (कंपोजिशन योजनेतर्गत करदाते), जीएसटीआर 5 (अनिवासी करपात्र व्यक्ती), जीएसटीआर 5A (अनिवासी ओआयडीएआर सेवा प्रदाते), जीएसटीआर 6 (इनपुट सेवा वितरक), जीएसटीआर 7 (टीडीएस कापणारे करदाते), जीएसटीआर 8 (ई-कॉमर्स प्रचालक), जीएसटीआर 9 (वार्षिक विवरण), जीएसटीआर 10 (अंतिम विवरण), जीएसटीआर 11 (यूआयएन असलेली आणि परताव्याचा दावा करणारी व्यक्ती), सीएमपी 08, आणि आयटीसी 04 (जॉब-वर्करला पाठवलेल्या/प्राप्त झालेल्या वस्तूंच्या तपशीलाबद्दल करदाता/जॉब-वर्करने दाखल करावयाचे विवरण).

जीएसटीआर 9 मध्ये दाखल केलेले वार्षिक विवरण आणि करदात्याचे लेखापरीक्षित वार्षिक वित्तीय विवरण (एएफएस) यांच्यातील ताळमेळ विवरण आहे.

- जीएसटीआर 2A: प्राप्तकर्त्यासाठी आवक पुरवठ्याचे प्रणाली-निर्मित विवरण. यात त्यांच्या प्रपत्र जीएसटीआर 1/5 मध्ये घोषित केलेल्या पुरवठादारांच्या सर्व (व्यवसाय ते व्यवसाय) B2B व्यवहारांचे तपशील, समकक्षाद्वारे अनुक्रमे जीएसटीआर 6 पासून आयएसडी तपशील, जीएसटीआर 7 व जीएसटीआर 8 मधील तपशील आणि भारतीय सीमा शुल्काच्या इंडियन कस्टम्स इलेक्ट्रॉनिक गेटवे (आयसीईजीएटीई) पोर्टलप्रमाणे प्राप्त झाल्यानुसार माल नोंदपत्रावर परदेशातून वस्तूची आयात यांचा समावेश असतो.

जीएसटीआर 2B: हे नियमित करदात्यांसाठी (ज्यांनी तिमाही विवरण आणि मासिक प्रदान (क्यूआरएमपी) योजनेचा पर्याय निवडला आहे किंवा नाही) महिन्यानुसार स्वयंचलितपणे तयार केलेले विवरण आहे जे जीएसटी पोर्टलवर सुरु केले आहे, जीएसटीआर 2A प्रमाणेच प्रत्येक महिन्यासाठी पात्र व अपात्र आयटीसी देते परंतु काही कालावधीसाठी स्थिर किंवा अपरिवर्तित राहते. हे विवरण ऑगस्ट 2020 च्या कर कालावधीपासून सुरु करण्यात आले.

15 ओळखल्या गेलेल्या मापदंडावर व त्यावरील परिणामावर डेटा विश्लेषणाचा तपशील तक्ता 9(a) व 9(b) मध्ये दिलेला आहे.

तक्ता 9(a): महाराष्ट्र राज्यातील नमुना घेतलेल्या प्रकरणांचा डेटा विश्लेषण सारांश (आयटीसी आणि कर प्रदान विसंगत्या)

अ. क्र.	वापरलेला अल्गोरिथम	जोखीम पाठपुरावा केला
आयटीसीचा वापर करण्यामध्ये/कर प्रदानात विसंगत्या		
1	जीएसटीआर 2A नुसार सर्व सुधारणांसह उपलब्ध असलेल्या आयटीसीची तुलना तक्ता 4B (2) मधील प्रत्यावर्तन वगळून परंतु जीएसटीआर 9 च्या तक्ता 8C मधून त्यानंतरच्या वर्षात घेतलेल्या आयटीसी आणि अवरुद्ध केलेल्या क्रेडिट्ससह तक्ता 4A (5) मधील जीएसटीआर 3B मध्ये घेतलेल्या आयटीसीशी केली गेली (घरगुती पुरवठ्यावर जमा).	जीएसटीआर 2A आणि जीएसटीआर 3B मध्ये आयटीसी विसंगती.
2	जीएसटीआर 2A मधून उपलब्ध असलेल्या आयटीसीची तुलना जीएसटीआर 9 च्या तक्ता 8A शी केली गेली जी जीएसटीआर 2A मधून उपलब्ध असलेल्या आयटीसीला दर्शविते (स्वयंचलितपणे संपादन न होणारे क्षेत्र म्हणून) परंतु जीएसटीआर 2A मधील त्या प्रविष्ट्या वगळते जिथे पुरवठादाराने त्याच्या दाखल करण्याच्या नियत तारखेपर्यंत जीएसटीआर 1 दाखल केला नाही आणि प्राप्तकर्ता करदात्याच्या कंपोजिशन योजनेअंतर्गत असलेल्या कालावधीसाठी आयटीसी देखील वगळण्यात आला आहे.	पुरवठादाराने कर प्रदान न करता आयटीसी हस्तांतरित केला.

अ. क्र.	वापरलेला अल्गोरिथम	जोखीम पाठपुरावा केला
3	पुढील वर्षी ऑक्टोबर नंतर दाखल केलेल्या 2018-19 ते 2020-21 या कालावधीसाठी जीएसटीआर 3B च्या तक्ता 4 द्वारे वापरलेला आयटीसी घेतला गेला.	विहित कालावधीनंतर दाखल केलेल्या जीएसटीआर 3B मध्ये घेतलेला आयटीसी.
4	जीएसटीआर 9 तक्ता 4G (देय कर) मधील आरसीएम प्रदानाची तुलना जीएसटीआर 9 तक्ता 6C, 6D आणि 6F (घेतलेले आयटीसी) मधील आयटीसीशी केली गेली. जीएसटीआर 9 उपलब्ध नसलेल्या प्रकरणांमध्ये, जीएसटीआर 3B तक्ता 3.1(d) मधील आरसीएम प्रदानाची तुलना जीएसटीआर 3B 4(A)(2) आणि 4A(3) शी केली गेली. जिथे दोन्ही उपलब्ध होते तिथे जीएसटीआर 9 आणि जीएसटीआर 3B मधील जास्त फरक विचारात घेतला गेला.	जीएसटीआर 3B/जीएसटीआर 9 मध्ये घेतलेल्या आयटीसी च्या तुलनेत आरसीएम अंतर्गत कमी कर प्रदान.
5	जीएसटीआर 9C तक्ता 9R मधील ऋण संख्या आणि विसंगतीसाठी तक्ता 10 मध्ये दिलेल्या कारणांची तपासणी.	लेखापुस्तके आणि विवरणांमध्ये प्रदान केलेल्या करातील विसंगती.
6	जीएसटीआर 9C तक्ता 12F मध्ये धन संख्या आणि विसंगतीसाठी तक्ता 13 मध्ये दिलेल्या कारणांची तपासणी.	वार्षिक विवरणे आणि लेखापुस्तके यात घेतलेल्या आयटीसीची विसंगती
7	जीएसटीआर 9C तक्ता 14T मध्ये धन संख्या आणि विसंगतीसाठी तक्ता 15 मध्ये दिलेल्या कारणांची तपासणी.	वार्षिक विवरणात घेतलेला आयटीसी आणि वित्तीय विवरणांमधील खर्च यामधील ताळमेळ.
8	अग्रिम रक्कम आणि सुधारणा लक्षात घेता जीएसटीआर 1 (तक्ते 4 ते 11), आणि जीएसटीआर 9 (तक्ते 4N, 10 आणि 11) मधील मोठ्या कर दायित्वाची तुलना जीएसटीआर 3B तक्ता 3.1(a) आणि 3.1(b) मधील कर प्रदान केलेल्या तपशीलांशी करण्यात आली. जिथे जीएसटीआर 9 उपलब्ध नव्हते, तिथे जीएसटीआर 3B कर प्रदान केलेल्या कराची तुलना जीएसटीआर 1 दायित्वाशी करण्यात आली.	निपटारा न झालेले दायित्वे (कर दायित्व आणि कर प्रदान यात विसंगती).
9	ज्या करदात्यांनी जीएसटीआर 3B दाखल केला नाही परंतु जीएसटीआर 1 दाखल केला आहे किंवा जिथे जीएसटीआर 2A उपलब्ध आहे, करदाते कर प्रदान न करता व्यवसाय करत असल्याचे दर्शवते.	जीएसटीआर 3B दाखल केले नव्हते परंतु जीएसटीआर 1 उपलब्ध होते.
10	जीएसटीआर 3B मध्ये घोषित केलेल्या व्याजाच्या तुलनेत जीएसटीआर 3B मध्ये उशिरा दाखल केल्यावर कर प्रदान करण्याच्या रोख भागावर 18 टक्के दराने व्याजाची गणना केली.	व्याजाचा न प्रदान /कमी प्रदान.
11	कंपोजिशन करदात्यांनी ज्यांनी एकाच पॅनच्या सर्व जीएटीआयएन अंतर्गत अखिल भारतीय आधारावर (केंद्र आणि राज्य अधिकार क्षेत्र) 2018-19 मध्ये ₹ 1 कोटी आणि 2019-20 मध्ये ₹ 1.5 कोटींची उलाढाल मर्यादा ओलांडली आहे त्याची ओळख पटवण्यात आली.	अपात्र कंपोजिशन आकारणी योजना करदाता.
12	2018-19 मध्ये ₹ 1 कोटी आणि 2019-20 मध्ये ₹ 1.5 कोटींची उलाढाल मर्यादेजवळ किंवा मर्यादा ओलांडली होती तेव्हा अश्या करदात्यांना, त्यांची नोंदणी रद्द करून कंपोजिशन अंतर्गत पुन्हा त्याच पॅनसह नोंदणी केली आहे.	कंपोजिशन कर आकारणी योजना करदाते सामान्य कर आकारणीकडे स्थलांतरित न होणारे (रद्द करणे आणि पुन्हा नोंदणी करणे).

**तक्ता 9(b): महाराष्ट्र राज्यातील नमुना घेतलेल्या प्रकरणांचा डेटा विश्लेषण सारांश
(उलाढाल विसंगती)**

अ. क्र.	वापरलेला अल्गोरिथम	जोखीम पाठपुरावा केला
वार्षिक विवरण आणि वित्तीय विवरणपत्रांमध्ये उलाढाल विसंगती		
1	जीएसटीआर 9C तक्ता 7G मधील ऋण संख्या आणि विसंगतीसाठी तक्ता 8 मध्ये दिलेल्या कारणांची तपासणी.	जीएसटीआर 9C च्या तक्ता 7G मध्ये घोषित केलेल्या करपात्र उलाढालीमध्ये विसंगती.
2	जीएसटीआर 3B च्या तक्ता 3.1(a) ची तुलना जीएसटीआर 2A च्या तक्ता 9 मधील स्तंभ 6 शी करण्यात आली. जीएसटीआर 3B मूल्ये जीएसटीआर 2A पेक्षा कमी असलेली प्रकरणे ओळखली गेली.	टीडीएस विवरणाची तुलना करून करपात्र पुरवठ्याची कमी घोषणा.
3	जीएसटीआर 9C तक्ता 5B मधील वर्षाच्या सुरुवातीला बिल न केलेला महसूल तक्ता 5H मध्ये दर्शविलेल्या मागील जीएसटीआर 9C च्या बिल न प्रदान केलेल्या महसूलाशी जुळला पाहिजे. कोणतीही विसंगती ती करपात्र उलाढालीचे लपवणूक दर्शवते.	जीएसटीआर 9C मध्ये घोषित केलेल्या महसूलाच्या आधारावर करपात्र मूल्याचे लपवणूक.

3.2.8.1 विभागाद्वारा उत्तर सादर न करणे

लेखापरीक्षणाने 2018-19 ते 2020-21 या वर्षासाठी प्रत्येकी 15 मापदंडामधील प्रमुख विचलने/विसंगत्यांमधून 362 करदात्यांच्या संबंधित 718 विचलनांचा एक नमुना निवडला. करदात्यांच्या अभिलेख्यांची पुढील तपासणी न करता जुलै-सप्टेंबर 2023 दरम्यान संबंधित प्रभाष्यांना लेखापरीक्षण विचारणा जारी करण्यात आल्या. या प्रकरणांमध्ये लेखापरीक्षण तपासण्या, ओळखल्या गेलेल्या विचलने/विसंगत्यांवर विभागाच्या कारवाईची पडताळणी करण्यापुरती मर्यादित होत्या.

विभागाला कळवण्यात आलेल्या 718 विचलनांपैकी 95 विचलनांसाठी प्रारंभिक उत्तरे अद्याप प्राप्त झाले नाहीत (जुलै 2025), जे ₹ 3296.51 कोटींचे संभाव्य जोखीम उघड करते.

पुढील परिच्छेदात नमूद केल्याप्रमाणे विसंगत्यांचा अनुपालन विचलनात रूपांतर होण्याचा एकूण दर लक्षणीय आहे हे लक्षात घेता, विभागाला या प्रकरणांची पडताळणी प्राधान्याने जलद करणे आवश्यक आहे.

निदर्शनास आणून दिल्यानंतर (फेब्रुवारी 2025), शासनाने सांगितले (जून 2025) की उत्तरे आधीच पाठवण्यात आली आहेत आणि फक्त 61 प्रकरणे प्रलंबित आहेत ज्यांची उत्तरे पाठवली जातील.

3.2.8.2 केंद्रीकृत लेखापरीक्षणाचे परिणाम

2018-19 ते 2020-21 या कालावधीसाठी प्रत्येकी 15 मापदंडामधील प्रमुख विचलने/विसंगत्या यामधून लेखापरीक्षणाने 718 प्रकरणांचा एक नमुना निवडला. करदात्यांच्या अभिलेख्यांची पुढील तपासणी न करता जुलै 2023 ते सप्टेंबर 2023 दरम्यान संबंधित प्रभारी कार्यालयांना लेखापरीक्षण विचारणा पाठवण्यात आल्या. या प्रकरणांमध्ये लेखापरीक्षण तपासणी, ओळखल्या गेलेल्या विचलने/विसंगत्या यावर विभागाच्या कारवाईची पडताळणी करण्यापुरती मर्यादित होती. विभागाने 623 प्रकरणांमध्ये उत्तरे दिली.

लेखापरीक्षण विचारांना विभागाकडून प्राप्त झालेल्या उत्तरांच्या प्रतिसादांच्या आधारावर, अनुपालन विचलनांमध्ये रूपांतरित झालेल्या प्रत्येकी 15 मापदंडाची व्याप्ती तक्ता क्रमांक 10(a) आणि 10(b) मध्ये सारांशित केली आहे.

तक्ता 10 (a): परिमाणनिहाय कमतरतांचा सारांश (आयटीसी आणि कर प्रदान विसंगत्या)

(₹ कोटीमध्ये)

परिमाण	नमुना		प्रकरणे जेथे उतरे प्राप्त झाली		अनुपालन विचलणे				एकूण		लेखापरीक्षणाने मान्य केलेले विभागाचे उतर				योग्य दस्तऐवजी पुराव्याविना विभागाने उतर सादर केले		विभागाने संश्लित केले ते लेखापरीक्षण प्रश्न तपासत आहेत					
	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12= (6+8+10)	13= (7+9+11)	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
जीएसटीआर 2A आणि जीएसटीआर 3B मध्ये आयटीसी विसंगती	94	5897.8	87	4570.46	17	352.30	2	44.31	8	252.89	27	649.50	4	246.04	13	911.52	34	2177.70	8	550.04	1	35.66
पुरवठादाराने कर प्रदान केल्याशिवाय आयटीसी हस्तांतरित करण्यात आला	41	2855.4	33	2508.93	5	31.89	1	0.25	2	23.50	8	55.64	0	0.00	6	55.31	17	2189.70	2	208.28	0	0.00
अंतिम कालावधीनंतर दाखल केलेल्या जीएसटीआर 3B मध्ये घेतलेला आयटीसी	71	304.08	59	321.06	13	90.34	3	19.77	5	11.07	21	121.18	0	0.00	31	177.85	2	7.74	5	14.29	0	0.00
जीएसटीआर 3B /जीएसटीआर 9 मध्ये घेतलेला आयटीसी विषय आरसीएम अंतर्गत कराचे कमी प्रदान खाते पुस्तके आणि विवरणे यामध्ये प्रदान केलेल्या करात विसंगती	51	824.62	46	716.50	1	0.48	0	0.00	2	14.09	3	14.57	14	377.17	6	98.74	23	226.02	0	0.00	0	0.00
वार्षिक विवरणे आणि लेखापुस्तके यांच्यात घेतलेल्या आयटीसीची विसंगती	22	338.79	17	289.90	0	0.00	0	0.00	2	11.15	2	11.15	5	183.90	1	0.09	9	94.76	0	0.00	0	0.00
वित्तीय विवरणांमधील खर्चासह वार्षिक विवरणामध्ये घेतलेल्या आयटीसी दरम्यान ताळमेळ	24	417.45	17	311.37	2	39.10	0	0.00	2	19.57	4	58.67	0	0.00	0	0.00	11	246.63	2	6.07	0	0.00
वित्तीय विवरणांमधील खर्चासह वार्षिक विवरणामध्ये घेतलेल्या आयटीसी दरम्यान ताळमेळ	24	1019.8	23	987.29	3	0.11	1	24.94	0	0.00	4	25.05	6	798.39	0	0.00	13	163.85	0	0.00	0	0.00
निपटारा न झालेले दाखिले	33	389.03	28	345.40	4	17.45	0	0.00	1	0.19	5	17.64	2	19.06	11	131.05	8	140.14	2	37.51	0	0.00
जीएसटीआर 3B दाखल केला नव्हता परंतु जीएसटीआर 1 उपलब्ध होता	66	220.01	53	203.66	12	62.04	2	1.31	3	7.07	17	70.42	0	0.00	26	109.35	4	12.53	6	11.36	0	0.00
व्याजाचे अपदान/कमी प्रदान	18	144.89	170	133.48	42	28.05	8	2.40	4	1.16	54	31.61	0	0.00	104	94.87	7	3.75	5	3.25	0	0.00
अपात्र कंपोझिशन आकारणी	2	38.00	2	38.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	2	38.00	0	0.00	0	0.00
कंपोझिशन करदाते सामान्य आकारणीकडे स्थानांतरित न होणे (रद्द करणे आणि पुन्हा नोंदणी करणे)	3	रजक्यू	3	रजक्यू	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	3	रजक्यू	0	0.00	0	0.00
एकूण	620	12450.02	538	10426.05	99	621.76	17	92.98	29	340.89	145	1055.43	31	1624.56	198	1578.78	133	5300.82	30	830.80	1	35.66

एजक्यू: गणना नाही, कारण डेटा विरलेपणाद्वारे उलाढालीचे तपशील निश्चित करता आले नाहीत.

तक्ता 10(b): परिमाणानुसार कमतरतांचा सारांश (उलाढाल विसंगती)

परिमाण	नमुना		प्रकरणे जेथे उतरे प्राप्त झाली		अनुपालन विचलणे				एकूण		लेखापरीक्षणाने मान्य केलेले विभागाचे उतर				योग्य दस्तऐवजी पुराव्याविना विभागाचे उतर सादर केले		विभागाचे संश्लेषित लेखापरीक्षण प्रश्न तपासत आहेत					
	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम				
					वस्तुन केले/ मागणी आदेश (डीआरसी 07) जारी केले	रक्कम	सं.	रक्कम	रक्कम	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम	सं.	रक्कम			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12= (6+8+10)	13= (7+9+11)	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
जीएसटीआर 9C च्या तक्ता 7G मध्ये घोषित केलेल्या करपात्र उलाढालीमध्ये विसंगती	33	19521.08	30	18505.49	1	0.01	0	0.00	5	2697.45	6	2697.46	0	0.00	0	0.00	20	15166.41	4	641.62	0	0.00
कराचे कमी प्रदान (टीडीएस/टीसीएस)	40	1173.37	33	901.13	1	16.32	0	0.00	2	31.38	3	47.70	2	11.66	5	176.44	22	664.06	1	1.27	0	0.00
करपात्र मूल्य रूपावली (बिल न केवळ महसूल)	25	9661.20	22	8611.66	0	0.00	0	0.00	2	48.46	2	48.46	7	852.04	0	0.00	11	7487.38	2	223.78	0	0.00
एकूण	98	30355.65	85	28018.28	2	16.33	0	0.00	9	2777.29	11	2793.62	9	863.70	5	176.44	53	23317.85	7	866.67	0	0.00

केंद्रीकृत लेखापरीक्षणाचा सारांश

(a) आयटीसी आणि कर प्रदान विसंगत्या

डेट्यामधील 538 परस्परविरोध/विसंगत्यांपैकी (तक्ता 10(a)) 26.95 टक्के ₹ 1055.43 कोटींच्या (स्तंभ क्रमांक 13) आयटीसी/कर दायित्वाचा समावेश असलेल्या 145 प्रकरणांमध्ये {तक्ता 10(a) मधील स्तंभ क्रमांक 12} अधिनियम/नियमातील तरतुदींपासून विचलणे लेखापरीक्षणात निदर्शनास आली ज्याकरिता विभागाने उत्तरे दिली, त्यामध्ये, विभागाने नोटीस/मागणी आदेश जारी केले किंवा रक्कम वसूल केली. अप्रदान /कमी व्याज प्रदान, जीएसटीआर 2A आणि जीएसटीआर 3B मधील विसंगती, अंतिम कालावधीनंतर दाखल केलेल्या जीएसटीआर 3B मध्ये आयटीसी घेणे व जीएसटीआर 3B दाखल न करणे यासारख्या जोखीम मापदंडामध्ये विचलनाचे प्रमाण तुलनेने जास्त निदर्शनास आले.

362 प्रकरणांमध्ये (स्तंभ क्र. 14, 16 आणि 18), जे 67.29 टक्के होते, जिथे उत्तरे लेखापरीक्षणाला मान्य होती; करदात्यांनी 31 प्रकरणांमध्ये (स्तंभक्र. 14) डेटा एंट्री त्रुट्या केल्या होत्या, विभागाने 198 प्रकरणांमध्ये (स्तंभ क्र. 16) सक्रियपणे कारवाई केली होती आणि 133 प्रकरणांमध्ये (स्तंभ क्र. 18) इतर वैध स्पष्टीकरणे होती.

30 प्रकरणांमध्ये (स्तंभ क्र. 20), जे 5.58 टक्के होते, जरी लेखापरीक्षणाने दर्शविलेल्या विचलनांना विभागाने मान्य केले नाही, तरी त्यांचा युक्तिवाद पुराव्यांद्वारे सिद्ध केला नाही आणि त्यामुळे लेखापरीक्षणाद्वारे पडताळणीसाठी ते सक्षम नव्हते. उर्वरित एका प्रकरणामध्ये (स्तंभ क्र. 22) लेखापरीक्षण निरीक्षण विभागाद्वारे तपासले जात होते.

(b) उलाढाल विसंगत्या

85 विसंगत्यांपैकी 11 प्रकरणांमध्ये {(स्तंभ क्रमांक 12) तक्ता 10(b)} उलाढाली संबंधित विसंगत्यांमुळे (तक्ता 10(b)) अनुपालन विचलन लेखापरीक्षणाला निदर्शनास आले, जेथे विभागाने उत्तरे दिली. यापैकी, 9 प्रकरणांमध्ये (स्तंभ क्रमांक 10), जे 10.59 टक्के होते, विभागाने लेखापरीक्षण निरीक्षणांवर कारवाई सुरु केली/घेतली होती. 67 (78.82 टक्के) प्रकरणांमध्ये (स्तंभ क्रमांक 14, 16 आणि स्तंभ क्रमांक 18) उत्तरे लेखापरीक्षणाला मान्य होती. सात प्रकरणांमध्ये (स्तंभ क्रमांक 20), जे 8.24 टक्के होते, विभागाने त्यांच्या दाव्याच्या समर्थनार्थ संबंधित कागदपत्रे सादर केली नव्हती; म्हणून उत्तर सत्यापित करता येऊ शकले नाही.

प्रत्येक परिमाणातील काही उच्च मूल्याचे उदाहरणार्थ प्रकरणे खाली दिली आहेत:

(i) जीएसटीआर 2A व जीएसटीआर 3B यामध्ये आयटीसी विसंगती.

जीएसटीआर 2A हे खरेदीशी संबंधित क्रियाशील कर विवरण आहे जे जीएसटी पोर्टलद्वारे प्रत्येक व्यवसायासाठी आपोआप निर्माण होते, जेव्हाकी जीएसटीआर 3B हे मासिक विवरण आहे ज्यामध्ये करदात्याद्वारे आयटीसीसह बाह्य पुरवठ्याचा सारांश घोषित आणि कराचे प्रदान स्व-घोषित केला जातो.

आयटीसीच्या वापराच्या सत्यतेचे विश्लेषण करण्यासाठी, 2018-19 ते 2020-21 या कालावधीसाठी जीएसटीआर 3B व जीएसटीआर 2A मधून संबंधित डेटा काढण्यात आला आणि पुरवठादारांच्या तपशिलानुसार उपलब्ध असलेला आयटीसी करदात्याने घेतलेल्या आयटीसी क्रेडिटशी जुळवले. सर्व सुधारणासह जीएसटीआर 2A नुसार उपलब्ध असलेली आयटीसी आणि 4(D) अवरुद्ध क्रेडिट्ससह जीएसटीआर 3B मधील तक्ता 4A(5) आणि जीएसटीआर 9 च्या तक्ता 8C मधील त्यानंतरची वर्षे यामध्ये घेतलेली आयटीसी यासोबत तुलना करणे ही पद्धत अवलंबण्यात आली.

लेखापरीक्षणात निदर्शनास आले की मुंबई-एलटीयू-1 विभाग अंतर्गत करदात्याच्या (जीएटीआयएन 27XXXXXXXXXX3ZK) बाबतीत, जीएसटीआर 2A (एमआयएस सारांश) नुसार 2019-20 आणि 2020-21 वर्षासाठी उपलब्ध आयटीसी अनुक्रमे ₹ 458.97 कोटी आणि ₹ 437.35 कोटी होते आणि जीएसटीआर 3B मध्ये (जीएसटीआर 9 मध्ये त्यानंतरच्या वर्षात घेतलेल्या आयटीसीसह) घेतलेला आयटीसी अनुक्रमे ₹ 601.27 कोटी आणि ₹ 606.03 कोटी होता. यामुळे आयटीसी घेण्यात विसंगती निर्माण झाली, जी अनुक्रमे ₹ 142.30 कोटी आणि ₹ 168.68 कोटी होती, जी विभागाला कळवण्यात आली (जुलै 2023).

विभागाने सांगितले (मार्च 2025) की 2019-20 या वर्षासाठी, डीआरसी 07 प्रपत्रामध्ये ₹ 21.15 कोटींकरिता आदेशाचा सारांश जारी करण्यात आला होता (ऑगस्ट 2024). 2020-21 या वर्षासाठी, विभागाने करदात्याचे लेखापरीक्षण केले आणि करदात्याने डीआरसी 03 (फेब्रुवारी 2025) द्वारे ₹ 0.21 कोटी व्याज आणि ₹ 0.02 कोटी दंडासह ₹ 0.24 कोटींचे विसंगत दायित्व प्रदान केले.

(ii) पुरवठादाराने कर प्रेषण न करता हस्तांतरित केलेला आयटीसी

सीजीएसटी अधिनियमाच्या कलम 16(4) अंतर्गत आयटीसी उपलब्धतेच्या अनुपालनाच्या व्याप्तीचे विश्लेषण करण्यासाठी, जीएसटीआर 9 मधील विशेषतः जीएसटीआर 9 च्या तक्ता 8A शी संबंधित डेटाची जीएसटीआर 2A मध्ये

दर्शविलेल्या आयटीसी डेटाशी तुलना करण्यात आली. पुरवठादारांनी त्यांच्या जीएसटीआर 1 मध्ये केलेल्या प्रकटीकरणाच्या आधारावर जीएसटीआर 2A तयार केला जातो, तर जीएसटीआर 9 चा तक्ता 8A, जीएसटीआर 2A च्या तक्ता 3,4,5 आणि 6 (जुन्या जीएसटीआर 2A प्रपत्रामधील तक्ता 3 आणि 5) मधून स्वयंचलितपणे भरला जातो आणि पुढील वित्तीय वर्षाच्या 31 ऑक्टोबर रोजी उपलब्ध असलेल्या जीएसटीआर 2A ला विचारात घेतो.

लेखापरीक्षणामध्ये निदर्शनास आले की मुंबई-एलटीयू-3 विभाग अंतर्गत करदात्याच्या (जीएटीआयएन 27XXXXXXXXXX1ZL) बाबतीत, वर्ष 2020-21 साठी जीएसटीआर 2A (एमआयएस सारांश) नुसार उपलब्ध आयटीसी ₹ 641.08 कोटी होते आणि जीएसटीआर 9 च्या तक्ता 8A मध्ये घेतलेला आयटीसी ₹ 599.60 कोटी होता. यामुळे जीएसटीआर 2A आणि जीएसटीआर 9 विवरणामध्ये आयटीसीत ₹ 41.48 कोटी रकमेची विसंगती होती. हे विभागाला कळवण्यात आले (सप्टेंबर 2023).

विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की व्याज आणि दंडासह ₹ 0.90 कोटीसाठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला (जानेवारी 2025).

(iii) अंतिम कालावधीनंतर दाखल केलेल्या जीएसटीआर 3B मध्ये वापरलेला आयटीसी

एमजीएसटी अधिनियमाच्या कलम 39 मध्ये ज्या वित्तीय वर्षाशी संबंधित आहे त्या वित्तीय वर्षाच्या समाप्तीनंतर सप्टेंबर महिन्यासाठी जीएसटीआर 3B सादर करण्याच्या किंवा संबंधित वार्षिक विवरण सादर करण्याच्या नियत तारखेपर्यंत, जे आधी असेल त्या तारखेपर्यंतच आयटीसी घेण्याची तरतूद आहे. त्यानुसार, जर अशा वेळेनंतर कोणताही जीएसटीआर 3B सादर केला गेला तर त्यात घेतलेला आयटीसी अनुज्ञेय होईल.

या कारणासाठी किती जास्त/अनियमित आयटीसी घेण्यात आला आहे याचा आढावा घेण्यासाठी, करदात्याने पुढील वर्षाच्या सप्टेंबर जीएसटीआर 3B विवरणाच्या नियत तारखेनंतर दाखल केलेल्या 2018-19, 2019-20 व 2020-21 च्या संबंधित जीएसटीआर 3B च्या तक्ता 4 द्वारे आयटीसी घेण्याच्या घटना ओळखल्या गेल्या.

लेखापरीक्षणात निदर्शनास आले की मुंबई-एलटीयू-2 विभागांतर्गत करदात्याच्या (जीएसटीआयएन 27XXXXXXXXXX1ZK) बाबतीत, मार्च 2019 महिन्याचा जीएसटीआर 3B, नोव्हेंबर 2019 मध्ये उशिरा दाखल करण्यात आला आणि 2018-19 वर्षाशी संबंधित ₹ 6.83 कोटी आयटीसी घेणे अंतिम कालावधी

म्हणजेच ऑक्टोबर 2019 नंतर घेण्यात आला जी बाब विभागाला कळवण्यात आली (जुलै 2023).

विभागाने सांगितले (फेब्रुवारी 2024) की करदात्याला ₹ 6.83 कोटींचा डीआरसी 07 जारी करण्यात आला (ऑगस्ट 2023).

(iv) आरसीएम अंतर्गत कमी कर प्रदान विरुद्ध जीएसटीआर 3B/जीएसटीआर 9 मध्ये घेतलेले आयटीसी

एमजीएसटी अधिनियम, 2017 च्या कलम 9(3) किंवा कलम 9(4) अंतर्गत आणि आयजीएसटी अधिनियम, 2017 च्या कलम 5 च्या पोट-कलम (3) किंवा पोट-कलम (4) अंतर्गत काही वर्गाच्या मालाचे किंवा सेवांचे किंवा दोन्हीच्या संदर्भात प्रत्यावर्ती भार प्रणालीनुसार (आरसीएम), कर प्रदान करण्याचे दायित्व पुरवठादार किंवा प्रदाताऐवजी वस्तू किंवा सेवांचा पुरवठा प्राप्त करणाऱ्यावर निश्चित केले जाते.

आरसीएम अंतर्गत प्रदान केलेल्या कराची सत्यता तपासण्यासाठी, जीएसटीआर 3B मधील डेटासेट आणि आरसीएमशी संबंधित वार्षिक विवरण जीएसटीआर 9 यांची तुलना आरसीएम अंतर्गत केलेल्या क्रियाकलाप/व्यवहारांवर कर पूर्णपणे प्रदान केला गेला आहे की नाही हे तपासण्यासाठी करण्यात आली. ज्या प्रकरणांमध्ये जीएसटीआर 9 दाखल करण्यात आला होता, त्या प्रकरणांमध्ये तक्ता 4G मधील आरसीएम प्रदानाची तुलना जीएसटीआर 9 च्या तक्ता 6C, 6D आणि 6F मध्ये घेतलेल्या आयटीसीशी करण्यात आली. ज्या प्रकरणांमध्ये जीएसटीआर 9 उपलब्ध नव्हते, त्या प्रकरणांमध्ये जीएसटीआर 3B तक्ता 3.1(d) मधील आरसीएम प्रदानाची तुलना जीएसटीआर 3B 4(A)(2) आणि 4A(3) शी करण्यात आली.

लेखापरीक्षणात निदर्शनास आले की, पुणे-एलटीयू-2 अंतर्गत करदात्याच्या (जीएटीआयएन 27XXXXXXXXXX1ZD) प्रकरणात, जीएसटीआर 9 च्या तक्ता 4G मध्ये 2018-19 साठी उपलब्ध आयटीसी ₹ 12.77 कोटी होते आणि जीएसटीआर 9 च्या तक्ता 6C, 6D आणि 6F मध्ये घेतलेला आयटीसी ₹ 19.73 कोटी होता, ज्यामुळे ₹ 6.96 कोटींच्या आयटीसीची विसंगती होती जी विभागाला कळवण्यात आली (जुलै 2023).

विभागाने सांगितले (मार्च 2025) की करदात्याला व्याज व दंडासह ₹ 0.48 कोटींचा डीआरसी 07 जारी करण्यात आला (मार्च 2024). पुढील प्रगतीची प्रतीक्षा होती (जुलै 2025).

(v) लेखापुस्तके आणि विवरणांच्या दरम्यान प्रदान केलेल्या करात विसंगती

वित्तीय विवरणांच्या तुलनेत वार्षिक विवरणांमध्ये दर्शविलेल्या प्रदान केलेल्या करात ओळखल्या गेलेल्या विसंगतीच्या प्रमाणाचा आढावा घेण्यासाठी, 2018-19 ते 2020-21 या वर्षासाठी एमजीएसटी नियमांच्या नियम 80(3) अंतर्गत करदात्याने सादर केलेल्या जीएसटीआर 9C ताळमेळ विवरणाच्या तक्ता 9 शी संबंधित डेटा बाबींचे डेटा पातळीवर विश्लेषण केले गेले.

जीएसटीआर 9C चा तक्ता 9R आणि दरानुसार उलाढाल वेगवेगळे करून आणि वार्षिक विवरण जीएसटीआर 9 नुसार निर्वहन केलेल्या करासोबत तुलना करून प्रदान केलेल्या करांचा ताळमेळ करण्याचा प्रयत्न करतो. ताळमेळ नसलेल्या रकमेद्वारे चुकीच्या दरांवर आकारलेला कर, करपात्र उलाढालीचे चुकीच्या पद्धतीने करमुक्त म्हणून वर्णन किंवा उलट किंवा एमजीएसटी /आयजीएसटीची चुकीची आकारणी याची शक्यता दर्शविली जाऊ शकते. पुढील वर्षाच्या एप्रिल ते सप्टेंबर पर्यंतच्या कालावधीत केलेल्या कर निर्धारण वर्षाच्या व्यवहारांच्या संदर्भात सुधारणांद्वारे (डेबिट नोट्स/क्रेडिट नोट्सचे निव्वळ) घोषित पुरवठा/कर कमी केला जातो अशी परिस्थिती देखील असू शकते. जीएसटीआर 9C मध्ये प्रदान केलेल्या कर रकमेचा चुकीचा खुलासा होण्याची शक्यता नाकारण्यासाठी, जीएसटीआर 9 मधील प्रत्यक्ष कर प्रदान तपशीलांशी देखील रकमेची तुलना करण्यात आली.

लेखापरीक्षणात निदर्शनास आले की मुंबई-एलटीयू-3 विभागांतर्गत करदात्याच्या (जीएसटीआयएन 27XXXXXXXXXX1Z5) बाबतीत, वर्ष 2019-20 आणि 2020-21 च्या निपटारा न केलेल्या कर दायित्वासाठी जीएसटीआर 9C च्या तक्ता 9R मध्ये घोषित कराचा ताळमेळ नसलेले प्रदान अनुक्रमे ₹ 11.15 कोटी आणि ₹ 0.19 लाख होते, जे विभागाला कळवण्यात आले (ऑगस्ट 2023).

विभागाने सांगितले (फेब्रुवारी 2024) की करदात्याला वर्ष 2019-20 साठी एडीटी 01 (लेखापरीक्षण करण्यासाठी नोटिस) जारी करण्यात आले होते (ऑगस्ट 2023) आणि वर्ष 2020-21 साठी पडताळणी प्रक्रिया सुरु होती . पुढील प्रगतीची प्रतीक्षा होती (जुलै 2025).

(vi) वार्षिक विवरणे आणि लेखापुस्तके यामध्ये वापरलेल्या आयटीसीची विसंगती

वित्तीय विवरणांच्या तुलनेत वार्षिक विवरणांमध्ये दर्शविलेल्या आयटीसी वापराच्या आकडेवारीमध्ये ओळखल्या गेलेल्या विसंगतीच्या प्रमाणाचे पुनरावलोकन करण्यासाठी, जीएसटीआर 9C च्या तक्ता 12 शी संबंधित डेटा बाबी, 2018-19 ते 2020-21 या वर्षासाठी एमजीएसटी नियमांच्या नियम 80(3) अंतर्गत

आवश्यकतेनुसार करदात्याने सादर केलेले ताळमेळ विवरण, डेटा पातळीवर विश्लेषित केले गेले.

प्रपत्र जीएसटीआर 9C मधील तक्ता 12F, वार्षिक विवरण जीएसटीआर 9 आणि आवश्यक समायोजनानंतर वित्तीय विवरणांमध्ये वर्षासाठी घोषित ताळमेळ न केलेल्या आयटीसीचा समावेश करतो. तक्ता 12 मध्ये आयटीसीच्या तीन बाबी, लेखापुस्तकांमध्ये नोंदवलेला आयटीसी (बुक केलेला), विवरणे/ईसीएलमध्ये दावा केलेला आयटीसी (घेतलेला) आणि प्रदानासाठी वापरलेला आयटीसी (वापरलेला) हाताळते. आयटीसी वापरण्यावर कोणतेही बंधन नसले तरी, जीएसटी कायदा आयटीसी घेण्याच्या कालावधीवर निर्बंध लादतो. तक्ता 12F मधील ताळमेळ न केलेली रक्कम जिथे जीएसटीआर 9 मध्ये दावा केलेला आयटीसी वित्तीय विवरणांमध्ये घेतलेल्या आयटीसीपेक्षा जास्त आहे ती जास्त आयटीसी घेणे दर्शवते. करदात्याला जीएसटीआर 9C मधील तक्ता 12B ते 12C न भरण्याचा पर्याय देण्यात आला असल्याने, फक्त अशा प्रकरणांचा विचार केला गेला जिथे तक्ता 12B ते 12E मध्ये किमान एक नोंद आहे.

लेखापरीक्षणाला निदर्शनास आले की पुणे-एलटीयू-1 विभागांतर्गत करदात्याच्या (जीएटीआयएन 27XXXXXXXXXX1Z8) बाबतीत, 2019-20 साठी जीएसटीआर 9C च्या तक्ता 12F मध्ये घोषित केलेली ₹ 11.54 कोटींची ताळमेळ न केलेली आयटीसी, एफएसच्या आधारावर पात्र आयटीसी पेक्षा जीएसटी विवरणामध्ये जास्त आयटीसी घेतल्याचे लक्षात आले आणि विभागाला कळविण्यात आले (जुलै 2023).

विभागाने सांगितले (फेब्रुवारी 2024) की एडीटी 01 जारी करण्यात आला होता (ऑक्टोबर 2023) आणि पडताळणी सुरू होती. पुढील प्रगतीची प्रतीक्षा होती (जुलै 2025).

(vii) वित्तीय विवरणांमधील खर्चासोबत वार्षिक विवरणांमध्ये घेतलेल्या आयटीसीचा ताळमेळ.

वित्तीय विवरणांच्या तुलनेत वार्षिक विवरणांमध्ये दर्शविलेल्या आयटीसीमध्ये ओळखल्या जाणाऱ्या विसंगतीच्या व्याप्तीचे पुनरावलोकन करण्यासाठी, 2018-19 ते 2020-21 या वर्षासाठी जीएसटीआर 9C च्या तक्ता 14शी संबंधित डेटा बाबींचे डेटा पातळीवर विश्लेषण करण्यात आले. करदात्याला बारकावे उघड न करण्याचा पर्याय देण्यात आला असल्याने, फक्त अशा प्रकरणांचा विचार करण्यात आला होता जिथे किमान एक खर्च तक्ता 14 मध्ये घोषित करण्यात आला.

एएफएसमध्ये नोंदवलेल्या खर्चाचे वार्षिक विवरणपत्रात घोषित केलेल्या आयटीसीसोबत ओळखलेल्या विसंगतीचे प्रमाण याचा आढावा घेण्यासाठी 2018-19 ते 2020-21 या कालावधीसाठी जीएसटीआर 9C चे डेटा पातळीवर विश्लेषण करण्यात आले.

लेखापरीक्षणात निदर्शनास आले की मुंबई-एलटीयू-1 विभागांतर्गत करदात्याच्या (जीएटीआयएन 27XXXXXXXXXX1ZN) बाबतीत, एएफएसच्या तुलनेत वार्षिक विवरणात नोंदवलेल्या आयटीसीशी विसंगती असल्यामुळे 2018-19 च्या जीएसटीआर 9C च्या तक्ता 14T मध्ये ₹ 11.89 कोटींचा ताळमेळ न केलेला आयटीसी घोषित करण्यात आला होता. हे विभागाला कळवण्यात आले (जुलै 2023).

विभागाने सांगितले (फेब्रुवारी 2024) की, करदात्याला व्याजासह ₹ 24.94 कोटींची कारणे दाखवा नोटीस प्रपत्र डीआरसी 01 मध्ये जारी करण्यात आली होती (डिसेंबर 2023). पुढील प्रगतीची प्रतीक्षा होती (जुलै 2025).

(viii) निर्वहन न केलेली दायित्वे

निर्वहन न केलेल्या कर दायित्वाचे विश्लेषण करण्यासाठी, 2018-19 ते 2020-21 या वर्षासाठी जीएसटीआर 1 आणि जीएसटीआर 9 मधून संबंधित डेटा काढण्यात आला आणि या विवरणांमध्ये प्रदेय कराची तुलना जीएसटीआर 9 मध्ये घोषित केलेल्या प्रदान केलेल्या कराशी करण्यात आली. जिथे जीएसटीआर 9 उपलब्ध नव्हते, तिथे जीएसटीआर 1 आणि जीएसटीआर 3B मधील प्रदेय कराची तुलना करण्यात आली. या उद्देशासाठी जीएसटीआर 1 आणि जीएसटीआर 9 मध्ये सुधारणा आणि आगाऊ समायोजनांचा देखील विचार करण्यात आला. अल्गोरिथमसाठी, जीएसटीआर 1 चे तक्ते 4 ते 11 आणि जीएसटीआर 9 चे तक्ते 4N, 10 आणि 11 विचारात घेण्यात आले. कमी कर प्रदान केला गेला हे ओळखण्यासाठी जीएसटीआर 1 आणि जीएसटीआर 9 मधील जास्त कर दायित्वाची तुलना जीएसटीआर 9 च्या तक्ता 9 आणि 14 मध्ये घोषित केलेल्या कराशी केली गेली. जीएसटीआर 3B च्या बाबतीत, तक्ता 6.1 वजा तक्ता 3.1(d) विचारात घेण्यात आले.

लेखापरीक्षणात निदर्शनास आले की नाशिक विभागांतर्गत करदात्याच्या (जीएसटीआयएन 27XXXXXXXXXX1ZG) बाबतीत, 2018-19 आणि 2019-20 या वर्षासाठी, जीएसटीआर 1 नुसार कर दायित्व अनुक्रमे ₹ 36.20 कोटींचे आणि ₹ 17.90 कोटींचे होते तर जीएसटीआर 9 नुसार 2018-19 आणि 2019-20 या वर्षासाठी कर दायित्व अनुक्रमे ₹ 34.85 कोटींचे आणि ₹ 13.98 कोटींचे होते. जीएसटीआर 9 नुसार जास्त दायित्व ₹ 36.20 कोटी आणि ₹ 17.90 कोटी

होती. तथापि, जीएसटीआर 9 च्या तक्ता 9 नुसार 2018-19 आणि 2019-20 या वर्षासाठी अनुक्रमे ₹ 32.50 कोटी आणि ₹ 8.81 कोटी कर प्रदान करण्यात आला, ज्यामुळे कर दायित्व आणि कर प्रदान यामध्ये अनुक्रमे ₹ 3.70 कोटी आणि ₹ 9.09 कोटी ईतकी विसंगती झाली, जी विभागाला कळवण्यात आली (जुलै 2023).

विभागाने सांगितले (फेब्रुवारी 2024) की 2018-19 या वर्षासाठी करदात्याला ₹ 2.93 कोटींचा डीआरसी 07 (सप्टेंबर 2023) आणि 2019-20 या वर्षासाठी करदात्याला ₹ 9.68 कोटींचा डीआरसी 07 जारी करण्यात आला (ऑक्टोबर 2023).

(ix) जीएसटीआर 3B दाखल केला नव्हता परंतु जीएसटीआर 1 उपलब्ध होता
जीएसटीआर 1 ची उपलब्धता आणि जीएसटीआर 3B दाखल न करणे हे दर्शविते की करदात्यांनी या कालावधीत व्यवसाय केला होता/करत होता परंतु त्यांनी त्यांचे कर दायित्व पूर्ण केले नव्हते.

जीएसटीआर 3B विवरण हे असे साधन आहे ज्याद्वारे दायित्व वजा केले जाऊ शकते आणि आयटीसी खातेवहीमध्ये जमा केला जातो. त्यात आयटीसीच्या अनियमित हस्तांतरणाची प्रकरणे देखील समाविष्ट असू शकतात. डेटा स्तरावर, अशा करदात्यांना ओळखण्याचा प्रयत्न केला गेला ज्यांनी जीएसटीआर 3B दाखल केले नाही परंतु जीएसटीआर 1 दाखल केले आहे.

लेखापरीक्षणाला निदर्शनास आले की ठाणे ग्रामीण विभागातील एका करदात्याच्या (जीएटीआयएन 27XXXXXXXXXX1ZG) बाबतीत, त्याने 2018-19 मध्ये चार महिन्यांसाठी³⁹ जीएसटीआर 3B दाखल केला नव्हता, जरी या महिन्यांसाठी जीएसटीआर 1 दाखल केला गेला होता. जीएसटीआर 3B दाखल न केल्यामुळे आणि परिणामी ₹ 11.57 कोटींच्या कर दायित्वाचे निर्वहन न केल्याची माहिती विभागाला देण्यात आली (जुलै 2023).

विभागाने सांगितले (जून 2025) की करदात्याला ₹ 29.05 कोटींसाठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला (एप्रिल 2024).

(x) व्याजाचे अप्रदान /कमी प्रदान करणे

एमजीएसटी अधिनियमाच्या कलम 50 मध्ये असे नमूद केले आहे की या अधिनियमाच्या तरतुदीनुसार किंवा त्याअंतर्गत बनवलेल्या एमजीएसटी नियमांनुसार कर प्रदान करण्यास जबाबदार असलेल्या परंतु विहित कालावधीत

³⁹ डिसेंबर 2018, जानेवारी 2019, फेब्रुवारी 2019 आणि मार्च 2019

कर किंवा त्याचा कोणताही भाग शासनाला प्रदान करण्यात विफल झालेल्या प्रत्येक व्यक्तीला, ज्या कालावधीसाठी कर किंवा त्याचा कोणताही भाग प्रदान केला गेला नाही, त्या कालावधीसाठी अधिसूचित दराने व्याज प्रदान करावे लागेल.

2018-19 ते 2020-21 या कालावधीत कर प्रदान करण्यास विलंब झाल्यामुळे व्याज कमी प्रदान करण्याचे प्रमाण, जीएसटीआर 3B मधील कर प्रदान केलेल्या तपशीलांद्वारे आणि जीएसटीआर 3B दाखल करण्याच्या तारखेद्वारे ओळखली गेली. व्याज दायित्वाची गणना करण्यासाठी संबंधित महिन्यांसाठी जीएसटीआर 3B दाखल करण्याची अंतिम तारीख (दिलेल्या कोणत्याही मुदतवाढीसह) आणि जीएसटीआर 3B दाखल करण्याची वास्तविक तारीख विचारात घेतली गेली आणि प्रदेय व्याजाची गणना करण्यासाठी फक्त निव्वळ कर दायित्व (रोख घटक) विचारात घेतले गेले.

जानेवारी ते एप्रिल 2020 या कालावधीच्या कोविड-19 फेज 1 आणि मार्च 2021 च्या विवरणासाठी फेज 2 दरम्यान करदात्याला देण्यात आलेल्या सर्व सवलती आणि कमी व्याजदराची मुदतवाढ देखील व्याज घटकाची गणना करताना विचारात घेण्यात आले. लेखापरीक्षणासाठी उपलब्ध करून दिल्या गेलेल्या अभिलेख्यांच्या मर्यादेपर्यंत व्याजाची गणना करण्यात आली. कर कालावधीपूर्वी केलेल्या आणि सदर कर कालावधीसाठी विवरणामध्ये घोषित केलेल्या पुरवठ्यांबद्दल, संपूर्ण कर घटकावर व्याज प्रदान करावयाचे होते. अशा विभाजनाची उपलब्धता नसल्यामुळे, अशा पुरवठ्यांवरील व्याजाची रोख घटकावर देखील गणना करण्यात आली.

लेखापरीक्षणाला निदर्शनास आले की पुणे-एलटीयू-1 विभागांतर्गत करदात्याच्या (जीएटीआयएन 27XXXXXXXXXX1ZO) बाबतीत, 2018-19⁴⁰ या वर्षात ₹ 187.08 कोटी करांच्या विलंबित प्रेषणामुळे ₹ 11.72 कोटी व्याज **अप्रदान** /कमी प्रदान, जीएसटीआर 3B मधील कर प्रदान तपशील आणि विलंबाने म्हणजे 24 ते 201 दिवसांच्या विलंबासहित जीएसटीआर 3B दाखल करण्याची तारीख याद्वारे ओळखल्या गेली.

हे विभागाला कळवण्यात आले (ऑगस्ट 2023). विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की ₹ 11.67 कोटींसाठी डीआरसी 07 (एप्रिल 2024) जारी करण्यात आला.

⁴⁰ एप्रिल 2018, मे 2018, जून 2018, जुलै 2018, ऑगस्ट 2018, सप्टेंबर 2018 आणि ऑक्टोबर 2018.

(xi) जीएसटीआर 9C च्या तक्ता 7G मध्ये घोषित केलेल्या करपात्र उलाढालीत विसंगती

जीएसटीआर 9C चा तक्ता 7 म्हणजे करपात्र उलाढालीचा ताळमेळ असते. या तक्त्यातील ओळ 7G वार्षिक विवरण जीएसटीआर 9 आणि आवश्यक समायोजनानंतरच्या वर्षासाठी एएफएसमध्ये घोषित, या दरम्यानच्या ताळमेळ न केलेल्या करपात्र उलाढालीचा समावेश करतो.

एएफएसच्या तुलनेत वार्षिक विवरणामध्ये नोंदवलेल्या करपात्र उलाढालीमध्ये ओळखल्या जाणाऱ्या विसंगतीच्या प्रमाणाचे पुनरावलोकन करण्यासाठी 2018-19 ते 2020-21 या कालावधीसाठी जीएसटीआर 9C चे विश्लेषण डेटा स्तरावर केले गेले. एएफएसपेक्षा जीएसटीआर 9 मधील उलाढाल कमी असते अशा प्रकरणांमध्ये ताळमेळ न केलेली रक्कम करपात्र पुरवठ्याच्या अहवालात न-दर्शविणे, न्यून-दर्शविणे, कमी-दर्शविणे, वगळणे, त्रुट्या दर्शवितात. हे करपात्र आणि करमुक्त दोन्ही पुरवठ्यांचे अहवाल न दिल्यामुळे देखील असू शकते.

लेखापरीक्षणात निदर्शनास आले की रायगड विभागांतर्गत एका करदात्याच्या (जीएटीआयएन 27XXXXXXXXXX1Z4) बाबतीत, जीएसटीआर 9C च्या तक्ता 7G मध्ये 2018-19, 2019-20 आणि 2020-21 या वर्षासाठी अनुक्रमे ₹ 2012.65 कोटी, ₹ 205.23 कोटी आणि ₹ 209.97 कोटी असे ताळमेळ न केलेले विचलन झाले होते, जे विभागाला कळवण्यात आले (जुलै 2023).

विभागाने सांगितले (ऑगस्ट 2023) की, करदात्याला विसंगतीबद्दल कळवण्यात आले होते आणि करदात्याकडून उत्तराची प्रतीक्षा होती. पुढील प्रगतीची प्रतीक्षा होती (जुलै 2025)

(xii) टीडीएस विवरणाची तुलना करून करपात्र पुरवठ्याची कमी घोषणा

एमजीएसटी अधिनियमाचा कलम 51, सर्व शासकीय एजन्सींना करपात्र वस्तू किंवा सेवा किंवा दोन्हीच्या पुरवठादाराला केलेल्या किंवा जमा केलेल्या प्रदानामधून एक टक्का दराने कर वजा करण्याचे आदेश देते, जिथे करारांतर्गत अशा पुरवठ्याचे एकूण मूल्य ₹ दोन लाख पन्नास हजारांपेक्षा जास्त असेल. एमजीएसटी अधिनियमाच्या कलम 52 नुसार प्रत्येक इलेक्ट्रॉनिक कॉमर्स प्रचालकाने, परिषदेच्या शिफारशीनुसार, शासनाद्वारे अधिसूचित केल्यानुसार, इतर पुरवठादारांनी केलेल्या करपात्र पुरवठ्याच्या निव्वळ मूल्याच्या एक टक्का पेक्षा जास्त नसलेल्या दराने गणना केलेली रक्कम गोळा करावी लागेल, जिथे अशा पुरवठ्यांबाबतचा मोबदला परिचालकाने गोळा करायचा आहे.

टीडीएस⁴¹ आणि टीसीएस⁴² तपशील जीएसटीआर 7 आणि जीएसटीआर 8 मध्ये कर कापणाऱ्याद्वारा घोषित केले जातात आणि प्राप्त झालेल्या टीडीएस आणि टीसीएस साठी नोंदणीकृत व्यक्तीच्या जीएसटीआर 2A मध्ये ऑटोपॉपुलेट केले जातात. जीएसटीआर 3B मध्ये जावक करपात्र पुरवठ्यामुळे (शून्याधारीत दर, निरंक दर आणि करमुक्त व्यतिरिक्त) घोषित केलेले करपात्र मूल्य जीएसटीआर 2A नुसार टीसीएस आणि टीडीएस क्रेडिटसाठी देय असलेल्या निव्वळ रकमेपेक्षा कमी होते अशी प्रकरणे ओळखण्यात आली.

लेखापरीक्षणामध्ये निदर्शनास आले की औरंगाबाद विभागांतर्गत करदात्याच्या (जीएसटीआयएन 27XXXXXXXXXX1Z2) बाबतीत, जीएसटीआर 3B मध्ये जावक करपात्र पुरवठ्यामुळे (शून्याधारीत दर, निरंक दर आणि करमुक्त व्यतिरिक्त) घोषित केलेले करपात्र मूल्य निरंक होते. तथापि, जीएसटीआर 2A मधून पडताळणी केल्यानुसार, प्राप्त झालेल्या टीडीएस क्रेडिटसाठी देय असलेली 2019-20⁴³ वर्षासाठी निव्वळ रक्कम ₹ 106.54 कोटी होती ज्यामुळे ₹ 106.54 कोटी मूल्याच्या कर प्रदानात विसंगती निर्माण झाली जी विभागाला कळवण्यात आली (जुलै 2023).

विभागाने सांगितले (मे 2025) की, व्याज आणि दंडासह ₹ 16.32 कोटींसाठी डीआरसी 07 (ऑगस्ट 2024) जारी करण्यात आला.

3.2.9 तपशीलवार लेखापरीक्षण

स्व-मूल्यांकन व्यवस्थेमध्ये, कायद्याचे अनुपालन करण्याची जबाबदारी करदात्यावर आहे. पर्यवेक्षण प्रदान करण्यासाठी कार्यक्षम कर प्रशासन यंत्रणा स्थापन करणे आणि कायम ठेवणे ही विभागाची भूमिका आहे.

बाह्य लेखापरीक्षणाच्या दृष्टीकोनातून, लेखापरीक्षणाने देखील डेटा-चलित जोखीम-आधारित दृष्टिकोनावर लक्ष केंद्रित केले आहे. अशा प्रकारे, अखिल महाराष्ट्र डेटा विश्लेषणाद्वारे जीएसटी विवरणामधील विसंगती/विचलन ओळखण्याव्यतिरिक्त, या एसएससीएचा एक भाग म्हणून जीएसटी विवरणांचे तपशीलवार लेखापरीक्षण देखील केले गेले. एसएससीएच्या या भागासाठी 100 करदात्यांचा जोखीम-आधारित नमुना निवडण्यात आला. संभाव्य जोखीम क्षेत्रे, विसंगती/विचलन आणि धोक्याचे संकेत ओळखण्यासाठी जीएसटीआर 9C चा

⁴¹ पुरवठादाराला प्रदान करतांना खरेदीदाराने स्रोतावर कापलेला कर म्हणजे टीडीएस.

⁴² टीसीएस म्हणजे ई-कॉमर्स प्रचालकाने स्रोतावर गोळा केलेला कर.

⁴³ एप्रिल 2019, मे 2019, जून 2019, ऑगस्ट 2019, सप्टेंबर 2019, ऑक्टोबर 2019 आणि मार्च 2020.

भाग म्हणून करदात्यांनी दाखल केलेले जीएसटी विवरण आणि वार्षिक वित्तीय विवरण (एएफएस) आणि बँक-एंड प्रणालीमध्ये उपलब्ध असलेल्या इतर अभिलेख्यांची सुरुवातीला डेस्क समीक्षा घेणे ही पद्धत अवलंबण्यात आली होती. डेस्क समीक्षा परिणामांच्या आधारे, ओळखलेल्या जोखमींचे कारक घटक ओळखण्यासाठी आणि करदात्यांच्या अनुपालनाचे मूल्यमापन करण्यासाठी करदात्यांच्या संबंधित सविस्तर अभिलेखे जसे की वित्तीय खातेवह्या, बीजके इत्यादींची मागणी करून क्षेत्र संरचनेमध्ये एक तपशीलवार लेखापरीक्षण केले गेले. 100 नमूना करदात्यांपैकी, 38 करदाते जेथे अभिलेखे सादर केले, त्यांनी दाखल केलेल्या जीएसटी विवरणांशी संबंधित लेखापरीक्षण निष्कर्षामध्ये, जिथे अभिलेख सादर केले गेले होते, 20 प्रकरणांमध्ये व्याज प्रदान न केल्यामुळे आणि पुरवठ्याचे चुकीचे वर्गीकरण केल्यामुळे ₹ 154.64 कोटींचे अनुपालन विचलन उघड झाले. याशिवाय, ₹ 6,666.10 कोटींच्या विसंगती असलेल्या 119 प्रकरणांमध्ये आयटीसी घेण्यात, कर दायित्वाच्या निर्वहनात आणि उलाढालीत विसंगत्या निदर्शनास आल्या, ज्या खाली दिल्या आहे:

3.2.9.1 अभिलेखे सादर न करण्यामुळे व्याप्ती मर्यादा

बँक-एंड प्रणालीमध्ये उपलब्ध करदात्यांच्या अभिलेख्यांच्या डेस्क समीक्षेदरम्यान, लेखापरीक्षणाने तपशीलवार तपासणीसाठी अतिरिक्त आयटीसी आणि कर दायित्वाच्या विसंगतींशी संबंधित जोखीमा ओळखल्या. तथापि, 100 निवडक प्रकरणांपैकी, 62 प्रकरणांमध्ये, विभागाने आयटीसी आणि कर दायित्वाच्या विसंगतीसाठी कारणीभूत घटक तपासण्यासाठी संबंधित सविस्तर अभिलेखे जसे बीजके, वित्तीय लेखे इ. सादर केले नाहीत. लेखापरीक्षणाने संबंधित प्रभाऱ्यांकडून करदात्यांच्या या सविस्तर अभिलेख्यांची मागणी केली. **परिशिष्ट 3.2.5** मध्ये अधिकारक्षेत्रानुसार अभिलेख्यांचे सादरीकरण न करणे खालीलप्रमाणे सारांशित केले आहे.

अशाप्रकारे, अभिलेखे सादर न केल्यामुळे, कर दायित्वाचे निर्वहन न करणे आणि आयटीसी घेण्याशी संबंधित विचलनांचे तपशीलवार लेखापरीक्षण करण्यात लेखापरीक्षणाला अडचणी आल्या. करदात्यांनी दाखल केलेल्या विवरणांमधून लक्षात आलेले हे विचलने **परिच्छेद 6.3.4 आणि 6.3.5** मध्ये 'विसंगती' म्हणून कळविले गेले आहेत.

शासनाला निदर्शनास आणून दिल्यानंतर (फेब्रुवारी 2025), शासनाने सांगितले (जून 2025) की प्रलंबित म्हणून दर्शविलेल्या 50 प्रकरणांसाठी अनुपालन केले गेले आहे.

उत्तर समर्थनीय नाही कारण केवळ सात प्रकरणांमध्ये आंशिक अभिलेखे सादर केले गेले होते. हे काही अभिलेखे देखील लेखापरीक्षण पूर्ण झाल्यानंतरच सादर केले गेले. अशाप्रकारे, अभिलेख्यांची तपासणी लेखापरीक्षण करू शकले नाही.

3.2.9.2 करदात्याने व्याज प्रदान न करणे

एमजीएसटी अधिनियमाच्या कलम 50 (1) नुसार, या अधिनियमाच्या किंवा त्याअंतर्गत बनवलेल्या नियमांच्या तरतुदीनुसार प्रत्येक व्यक्ती जो कर प्रदान करण्यास जबाबदार असेल, परंतु विहित कालावधीत कर किंवा त्याचा कोणताही भाग शासनाला प्रदान करण्यास विफल झाल्यास, ज्या कालावधीसाठी कर किंवा त्याचा भाग प्रदान करावयाचा राहिला असेल, जीएसटी परिषदेच्या शिफारसीनुसार शासनाने अधिसूचित केलेल्या अठरा टक्क्यांपेक्षा जास्त नसलेल्या व्याज दराने स्वतःहून व्याजासह कर प्रदान करेल. अधिसूचनेनुसार⁴⁴, कर विलंबाने प्रदान केल्याबद्दल व्याजदर 18 टक्के आहे. दोन⁴⁵ अधिसूचनांद्वारे चार महिन्यांसाठी व्याज दरात सवलत देण्यात आली होती.

लेखापरीक्षणामध्ये निदर्शनास आले की 38 करदात्यांपैकी, 19 करदात्यांनी त्यांचे मासिक जीएसटीआर-3B विवरण उशिरा दाखल केले होते परंतु ₹ 1.04 कोटीचे व्याज प्रदान केले गेले नव्हते (परिशिष्ट 3.2.6).

निदर्शनास आणून दिल्यावर (सप्टेंबर 2023 ते जानेवारी 2024), लेखापरीक्षणाच्या परिणामामुळे आठ⁴⁶ प्रकरणांमध्ये विभागाने ₹ 0.11 कोटी वसूल केल्याचे कळविले. पाच⁴⁷ प्रकरणांमध्ये, विभागाने डीआरसी 01 / डीआरसी

⁴⁴ अधिसूचना क्रमांक MGST-1017/C.R. 103(20)/कर आकारणी-1 दिनांक 29 जून 2017.

⁴⁵ अधिसूचना क्रमांक 51/2020 - राज्य कर दिनांक 1 जुलै 2020 नुसार, फेब्रुवारी 2020 ते एप्रिल 2020 या कालावधीसाठी व्याज दर पहिल्या 15 दिवसांसाठी शून्य होता आणि त्यानंतर मागील वित्तीय वर्षात ₹ 5 कोटीपेक्षा जास्त एकूण उलाढाल असलेल्या करदात्यांसाठी 9 टक्के दराने व्याजदर होता. ₹ 5 कोटीपर्यंत एकूण उलाढाल असलेल्या करदात्यांसाठी, अधिसूचनांच्या अटीनुसार व्याजदर शून्य आणि 9 टक्के होता. (सूचना क्रमांक 51/2020 दिनांक 1 जुलै 2020).

6 मे 2021 च्या राज्य कर अधिसूचना क्रमांक 08/2021 नुसार, मार्च 2021 साठी व्याजदर पहिल्या 15 दिवसांसाठी 9 टक्के होता आणि त्यानंतर मागील वित्तीय वर्षात ₹ 5 कोटीपेक्षा जास्त उलाढाल असलेल्या करदात्यांसाठी 18 टक्के होता. ₹ 5 कोटीपर्यंत एकूण उलाढाल असलेल्या करदात्यांसाठी, देय तारखेपासून पहिल्या 15 दिवसांसाठी व्याजदर शून्य होता, पुढील 15 दिवसांसाठी 9 टक्के होता आणि त्यानंतर 18 टक्के होता (सूचना क्रमांक 8/2021 दिनांक 6 मे 2021).

⁴⁶ परिशिष्ट 3.2.6 मधील अनुक्रमांक 2, 5, 6, 7, 8, 9, 11 व 12.

⁴⁷ परिशिष्ट 3.2.6 मधील अनुक्रमांक 1, 4, 10, 15 व 18.

07 / एसएमटी 10 (विसंगत्या दर्शविणारी नोटिस) जारी केले. उर्वरित सहा⁴⁸ प्रकरणांमध्ये उत्तराची प्रतीक्षा होती (जून 2025).

एक प्रकरण खाली दर्शविले आहे:

मुलुंड विभागाच्या मुलुंड पश्चिम-502 अंतर्गत एका करदात्याने (जीएटीआयएन 27XXXXXXXXXX1ZF) 2018-19, 2019-20 आणि 2020-21 या वित्तीय वर्षासाठी मासिक विवरणे जीएसटीआर 3B हे 36 पैकी 34 महिन्यांत उशिरा दाखल केली होती आणि 25 महिन्यांत रोकड खातेवही वजा करून या विवरणांमध्ये देय कर प्रदान केले होते. तथापि, करदात्याने ₹ 55.79 लाख व्याज प्रदान केले नव्हते.

ऑक्टोबर 2023 मध्ये हे निदर्शनास आणून देण्यात आले होते, परंतु विभागाकडून उत्तर अद्याप प्रलंबित होते (जुलै 2025).

3.2.9.3 पुरवठ्याचे चुकीचे वर्गीकरण

एमजीएसटी अधिनियमाच्या कलम 8(a) मध्ये अशी तरतूद आहे की दोन किंवा अधिक पुरवठ्यांचा समावेश असलेल्या संमिश्र पुरवठ्यावरील कर दायित्व, ज्यापैकी एक मुख्य पुरवठा आहे, संपूर्ण पुरवठ्यासाठी अशा मुख्य पुरवठ्याचा पुरवठा आणि कर दायित्व म्हणून मानले जाईल आणि हे मुख्य पुरवठ्यासारखेच असेल. कलम 2(30) नुसार "संयुक्त पुरवठा" म्हणजे धंद्याच्या ओघात ज्या वस्तु किंवा सेवा स्वाभाविकपणे पूरक असतील आणि ज्या एकमेकांबरोबर पुरविल्या असतील, ज्यापैकी एक मुख्य पुरवठा असेल, अश्या दोन किंवा अधिक करपात्र वस्तू किंवा सेवा किंवा दोन्हींचा किंवा त्यांच्या कोणत्याही संयुक्त स्वरूपात, एखाद्या करपात्र व्यक्तीकडून कोणत्याही प्राप्तकर्त्याला केला जाणारा पुरवठा असा होय.

लेखापरीक्षणामध्ये निदर्शनास आले (सप्टेंबर 2023) की मुंबई एलटीयू-1 विभागात प्रभार मुंबई-एलटीयू-512 अंतर्गत येणारा करदाता (जीएटीआयएन 27XXXXXXXXXX1Z9) साठवणूक वखार सेवा, इतर सहायक सेवा आणि माल वाहतूक एजन्सी (जीटीए) च्या सेवा पुरवण्यात गुंतलेला आहे. करदात्याने एका समुहाच्या पाच कंपन्यांना विविध सेवा पुरवल्या. करदाता आणि एका⁴⁹ कंपनीमधील एका नमुना करारावरून असे दिसून आले की करदात्याने गोदामात वस्तू प्राप्त करण्यासाठी, साठवण्यासाठी आणि वस्तू पोहोचवण्यासाठी सेवा

⁴⁸ परिशिष्ट 3.2.6 मधील अनुक्रमांक 3, 13, 14, 16, 17 व 19.

⁴⁹ कंपनी A

देण्यास सहमती दर्शविली. करदात्याने गोदाम व इतर सहायक सेवांवर 18 टक्के जीएसटी आकारला, परंतु, वाहतूक सेवेला जीटीए सेवेप्रमाणेच घोषित करून पाच टक्के शुल्क आकारले. जीटीए ही मुख्य सेवेची म्हणजेच गोदाम वखार सेवेची सहायक सेवा असल्याने, सेवांच्या संपूर्ण घटकावर 18 टक्के दराने कर आकारणे आवश्यक होते. यामुळे खालील तपशीलाप्रमाणे ₹ 153.60 कोटींच्या कराचे कमी निर्वहन झाले:

तक्ता 11: पुरवठ्याचे चुकीचे वर्गीकरण

(₹ कोटींमध्ये)

व्यापार नाव	कालावधी	बिजकाचा क्रमांक	करयोग्य मूल्य	आकारलेले जीएसटी @ 5%	प्रदेय जीएसटी @ 18%	जीएसटीचे कमी प्रदान
कंपनी A	2018-19 ते 2020-21	17891	1020.33	51.02	183.64	132.62
कंपनी B	2018-19 ते 2020-21	89	16.78	0.82	3.02	2.20
कंपनी C	2018-19 ते 2020-21	30507	87.94	4.40	15.84	11.44
कंपनी D	2018-19 ते 2020-21	475	55.29	2.76	9.96	7.20
कंपनी E	2018-19 ते 2020-21	556	1.07	0.06	0.20	0.14
एकूण		49518	1181.41	59.06	212.66	153.60

हे निदर्शनास आणून दिल्यावर (सप्टेंबर 2023 ते ऑक्टोबर 2024 दरम्यान), विभागाने सांगितले (ऑक्टोबर 2024) की करदाता विविध ग्राहकांना विविध सेवा जसे की जीटीए, गोदाम व वखार आणि इतर सहायक सेवा प्रदान करतो आणि प्रत्येक सेवेसाठी त्याच्या ग्राहकांसोबत स्वतंत्र करार केले आहेत. त्यात पुढे सांगितले की वखार सेवा या जीटीए सेवांसाठी आनुषंगिक व पूरक आहेत आणि जीटीए ही प्रमुख सेवा होती.

जीटीए सेवा व वखार सेवांसाठी वेगळा करार नसल्याने हे उत्तर मान्य नाही. करदाता आणि कंपनी A यांच्यातील नमुना करारानुसार, मुख्य सेवा ही वखार सेवा आहे. त्यामुळे, करदात्याने प्रदान केलेल्या सेवा संयुक्त पुरवठ्याच्या स्वरूपाच्या आहेत आणि सर्व सेवांवर 18 टक्के जीएसटी आकारणे आवश्यक आहे.

3.2.9.4 आयटीसी घेण्यात विसंगती

करदात्यांनी दाखल केलेल्या जीएसटीआर 3B, जीएसटीआर 9 आणि जीएसटीआर 9C विवरणांसह निवडक करदात्यांनी दाखल केलेल्या जीएसटीआर 2A विवरणांचे लेखापरीक्षणाने विश्लेषण केले आणि आरसीएम, आयएसडी, वस्तूची आयात आणि विवरणांमध्ये दावा केलेल्या इतर सर्व आयटीसी अंतर्गत घेतलेले आयटीसी व उपलब्ध आयटीसी यामध्ये विसंगत्या आढळल्या. तथापि, खरेदी बीजक, खरेदी नोंदवही आणि पुरवठादारांचे खातेवही, आयएसडी बीजक, बिल ऑफ एंट्री इत्यादी सविस्तर अभिलेखे सादर न केल्यामुळे विवरणांमधील तथ्ये व आकडेवारी

निश्चित करू शकले नाही. विवरणांमध्ये निदर्शनास आलेल्या आयटीसीच्या विसंगतींचे तपशील खालीलप्रमाणे सूचीबद्ध केले आहेत (तक्ता 12):

तक्ता 12: आयटीसी घेण्यात विसंगती

(₹ कोटीमध्ये)

अ. क्र.	मापदंड	प्रकरणांची संख्या	विभागांची संख्या	विसंगतीची रक्कम
1	जीएसटीआर 9 च्या तक्ता 8D नुसार आयटीसीची विसंगती: जीएसटीआर 9 च्या तक्ता 8D मध्ये जीएसटीआर 2A नुसार उपलब्ध असलेले आयटीसी आणि जीएसटीआर 3B नुसार घेतलेले आयटीसी मधील फरक त्यानंतरच्या कालावधीतील समायोजनासह दर्शविला आहे. जीएसटीआर 9 च्या तक्ता-8D मधील ऋण संख्या दर्शविते की पात्र आयटीसी पेक्षा जास्त आयटीसी घेतली गेली आहे. (परिशिष्ट 3.2.7).	56	20	1062.42
2	आयटीसी (इनपुट/इनपुट सेवा आणि भांडवली वस्तू) च्या प्रत्यावर्तणात विसंगती: जीएसटीआर 9 मधून करमुक्त/निरंक पुरवठ्यांसाठी असलेल्या आयटीसीची गणना करण्यात आली आणि जीएसटीआर 9 मध्ये केलेल्या प्रत्यावर्तणासोबत तुलना करण्यात आली (परिशिष्ट 3.2.8).	14	9	120.63
3	आरसीएम अंतर्गत आयटीसी घेण्यात विसंगती: जीएसटीआर 9 च्या तक्ता 6C+6D+6F नुसार आरसीएम अंतर्गत घेतलेल्या आयटीसीची तुलना जीएसटीआर 3B च्या तक्ता 6.1B नुसार आरसीएम अंतर्गत प्रदान केलेल्या कराशी करण्यात आली (परिशिष्ट 3.2.9).	5	5	0.95
4	इनपुट सेवा वितरक (आयएसडी) द्वारे वितरित आयटीसी घेण्यात विसंगती: जीएसटीआर 9 च्या तक्ता 6G मधील आयएसडीच्या संदर्भात घेतलेल्या आयटीसीची तुलना जीएसटीआर 2A मधील आयएसडीच्या बाबतीत उपलब्ध आयटीसीशी करण्यात आली (परिशिष्ट 3.2.10).	2	2	71.57
5	वार्षिक विवरण आणि एफएस दरम्यान घेतलेल्या आयटीसीमध्ये विसंगती: जीएसटीआर 9C चा तक्ता 12F, जीएसटीआर 9 मध्ये घेतलेली आयटीसी आणि लेखापरीक्षण केलेल्या वित्तीय विवरणानुसार घेतलेल्या आयटीसीमधील ताळमेळ नसलेली आयटीसी दर्शविते. वार्षिक विवरणामध्ये दावा केलेला अधिक आयटीसी (जीएसटीआर 9C चा तक्ता 12E) जास्त आयटीसी घेणे दर्शविते (परिशिष्ट 3.2.11).	3	3	67.12
एकूण		80		1322.69

वरील विसंगतींबद्दल विभागाची उत्तरे (नोव्हेंबर 2023 ते जून 2025 दरम्यान) खालीलप्रमाणे होती:

(1) जीएसटीआर 9 च्या तक्ता 8D नुसार आयटीसीची विसंगती:

56 प्रकरणांपैकी, 33 प्रकरणांमध्ये उत्तरे प्राप्त झाली. सहा⁵⁰ प्रकरणांमध्ये, डीआरसी 03 द्वारे ₹ 1.68 कोटींची रक्कम वसूल करण्यात आली; 12⁵¹

⁵⁰ परिशिष्ट 3.2.7 मधील अनुक्रमांक 11, 12, 19, 21, 25 व 28.

⁵¹ परिशिष्ट 3.2.7 मधील अनुक्रमांक 1, 7, 8, 13, 15, 16, 26, 29, 37, 38, 41 व 54.

प्रकरणांमध्ये, डीआरसी 07 जारी करण्यात आले आणि दोन⁵² प्रकरणांमध्ये, डीआरसी 01 जारी करण्यात आले; एका⁵³ प्रकरणात, एएसएमटी 10 जारी करण्यात आले; एका⁵⁴ प्रकरणात, विभागाने सांगितले की करदात्याची लेखापरीक्षणासाठी निवड करण्यात आली होती; आणि एका⁵⁵ प्रकरणात, विभागाने सांगितले की प्रकरणाची तपासणी सुरु होती. तीन⁵⁶ प्रकरणांमध्ये, विभागाने विसंगतीची कारणे दिली परंतु समर्थित अभिलेखे प्रदान न केल्यामुळे ती पडताळता आली नाही. सात⁵⁷ प्रकरणांमध्ये, विभागाने वेगवेगळ्या वर्षांसाठी डीआरसी 03/ डीआरसी 07/ डीआरसी 01/ डीआरसी 01A/ एएसएमटी 10/ आयटीसी प्रत्यावर्तन/ लेखापरीक्षण सुरु करणे इत्यादी द्वारे आंशिक कारवाई केली होती. उर्वरित 23 प्रकरणांमध्ये, उत्तरांची प्रतीक्षा होती.

(2) आयटीसी (इनपुट/इनपुट सेवा व भांडवली वस्तू) च्या प्रत्यावर्तणात विसंगती:

14 प्रकरणांपैकी, तीन प्रकरणांमध्ये उत्तर प्राप्त झाले. एका⁵⁸ प्रकरणात, विभागाने सांगितले (मे 2025) की करदात्याने डीआरसी 03 (ऑगस्ट 2024) द्वारे ₹ 2.00 लाख प्रदान केले. एका⁵⁹ प्रकरणात, विभागाने सांगितले (मे 2025) की करदात्याला डीआरसी 01A जारी करण्यात आला (मे 2025). एका⁶⁰ प्रकरणात, विभागाने सांगितले की ₹ 4,359.78 कोटींच्या उपलब्ध असलेल्या एकूण आयटीसीपैकी, करदात्याने ₹ 4,278.13 कोटींचे आयटीसी प्रत्यावर्तीत केले होते आणि उर्वरित ₹ 81.66 कोटींचे क्रेडिट योग्यरित्या घेतले गेले होते. आयटीसी प्रत्यावर्तीत करावयाचे असण्याबाबत दर्शविणारे समर्थित अभिलेखे लेखापरीक्षणाला सादर करण्यात आले नसल्याने उत्तर सत्यापित होऊ शकले नाही. उर्वरित 11 प्रकरणांमध्ये, उत्तरांची प्रतीक्षा होती.

(3) आरसीएम अंतर्गत आयटीसी घेण्यात विसंगती:

पाच प्रकरणांपैकी, दोन प्रकरणांमध्ये उत्तर प्राप्त झाले. एका प्रकरणात⁶¹, करदात्याने डीआरसी 03 (डिसेंबर 2023) द्वारे ₹ 77.62 लाखांचा अतिरिक्त

⁵² परिशिष्ट 3.2.7 मधील अनुक्रमांक 4 व 23.

⁵³ परिशिष्ट 3.2.7 मधील अनुक्रमांक 10.

⁵⁴ परिशिष्ट 3.2.7 मधील अनुक्रमांक 2.

⁵⁵ परिशिष्ट 3.2.7 मधील अनुक्रमांक 24.

⁵⁶ परिशिष्ट 3.2.7 मधील अनुक्रमांक 17, 18 व 20.

⁵⁷ परिशिष्ट 3.2.7 मधील अनुक्रमांक 5, 22, 46, 47, 52, 53 व 56.

⁵⁸ परिशिष्ट 3.2.8 मधील अनुक्रमांक 3.

⁵⁹ परिशिष्ट 3.2.8 मधील अनुक्रमांक 8.

⁶⁰ परिशिष्ट 3.2.8 मधील अनुक्रमांक 6.

⁶¹ परिशिष्ट 3.2.9 मधील अनुक्रमांक 5.

आयटीसी प्रदान केला होता. दुसऱ्या प्रकरणात⁶², असे सांगितले होते की करदात्याने दिलेल्या ताळमेळीनुसार 2018-19 ते 2020-21 या वर्षात प्रदान केलेले एकूण दायित्व ₹ 25.54 लाख होते जेव्हाकी आरसीएम अंतर्गत घेतलेले आयटीसी फक्त ₹ 24.49 लाख होते. विभागाने दिलेले वर्षनिहाय आकडे विवरणामधील संबंधित वर्षांच्या आकड्यांशी जुळत नसल्याने उत्तर पडताळता आले नाही. उर्वरित तीन प्रकरणांमध्ये, उत्तरांची प्रतीक्षा होती.

(4) आयएसडीने वितरित केलेले आयटीसी घेण्यात विसंगती:

एका⁶³ प्रकरणात, विभागाने सांगितले (मे 2025) की 2019-20 साठी ₹ 12.45 लाखांच्या व्याजासह ₹ 13.83 लाखांच्या अतिरिक्त आयटीसीसाठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला आहे जेव्हाकी 2020-21 साठी कोणताही अतिरिक्त आयटीसी घेतला नाही. तथापि, 2019-20 साठी ₹ 32.53 कोटींच्या विसंगत्यांपैकी, ₹ 13.83 लाखांसाठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला. कोणतेही स्पष्टीकरण / समर्थित कागदपत्रे प्रदान करण्यात आली नाहीत. दुसऱ्या प्रकरणात, विभागाने सांगितले (नोव्हेंबर 2024) की ₹ 8.31 कोटींच्या रकमेसाठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला होता (ऑगस्ट 2024).

(5) वार्षिक विवरण आणि एएफएस यामध्ये घेतलेल्या आयटीसीमध्ये विसंगती:

तीन प्रकरणांपैकी, दोन प्रकरणांमध्ये उत्तरे प्राप्त झाली. एका प्रकरणात⁶⁴, विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की व्याज व दंडासह ₹ 2.67 लाखांसाठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला होता (ऑगस्ट 2024). दुसऱ्या प्रकरणात⁶⁵, विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की करदात्याचे लेखापरीक्षण करण्यात आले आणि करदात्याला डीआरसी 07 जारी करण्यात आला (एप्रिल 2024). उत्तर समर्थनीय नव्हते कारण डीआरसी 07 मध्ये लेखापरीक्षणाने उपस्थित केलेल्या मुद्द्याचा समावेश नव्हता.

3.2.9.5 कर दायित्वाच्या निर्वहनात विसंगती

जीएसटीच्या बाबतीत करपात्र घटना म्हणजे वस्तू आणि/किंवा सेवांचा पुरवठा आहे. एमजीएसटी अधिनियमाचे कलम 9, मानवी वापरासाठी अल्कोहोलिक दारूचा पुरवठा वगळता, सर्व राज्यांतर्गत वस्तू किंवा सेवा किंवा दोन्ही यांच्या पुरवठ्यांवर अधिनियमाच्या कलम 15 अंतर्गत निश्चित केलेल्या मूल्यावर आणि प्रत्येक अधिनियमानुसार म्हणजेच सीजीएसटी व एमजीएसटी अधिनियमानुसार

⁶² परिशिष्ट 3.2.9 मधील अनुक्रमांक 1.

⁶³ परिशिष्ट 3.2.10 मधील अनुक्रमांक 1.

⁶⁴ परिशिष्ट 3.2.11 मधील अनुक्रमांक 1.

⁶⁵ परिशिष्ट 3.2.11 मधील अनुक्रमांक 2.

20 टक्क्यांपेक्षा जास्त नसलेल्या दरांवर, कर आकारणी व संकलन अधिकृत करणारे केंद्र/राज्य वस्तू व सेवा कर नावाचे भारीत करणारे कलम आहे. आयजीएसटीचे कलम 5, केंद्र सरकारला वस्तू व सेवांच्या आंतरराज्य पुरवठ्यावर कमाल 40 टक्के दराने आयजीएसटी आकारणी व संकलन करण्याचे अधिकार देते. एमजीएसटी अधिनियमाच्या कलम 9(4) आणि आयजीएसटी अधिनियमाच्या कलम 5(3) आणि 5(4) मध्ये काही वस्तू किंवा सेवांवर प्रत्यावर्ती प्रभार आकारणीची तरतूद करते, जिथे पुरवठादाराऐवजी प्राप्तकर्ता कर प्रदान करण्यास जबाबदार असतो.

करदात्यांनी दाखल केलेल्या जीएसटीआर 1, जीएसटीआर 3B आणि जीएसटीआर 9 विवरणांची लेखापरीक्षणाने तपासणी केली आणि करदात्यांनी प्रकट केलेल्या कर दायित्वाची व प्रदान केलेल्या कराची तुलना करून कर दायित्व आणि कर प्रदान यांच्यात विसंगती निदर्शनास आली. तथापि, बाह्य पुरवठ्यासाठी बीजके, जारी केलेल्या डेबिट आणि क्रेडिट नोट्स, प्रत्यावर्ती प्रभार यंत्रणेनुसार कर प्रदान केलेल्या पुरवठ्यांचा तपशील, निर्यातीशी संबंधित कागदपत्रे, करमुक्त पुरवठा इत्यादी संबधत सविस्तर अभिलेखे सादर न केल्यामुळे विवरणांची तथ्ये व आकडेवारी पडताळता आली नाही. विवरणांमधून लक्षात आलेले कर दायित्व व कर प्रदान यांच्यातील विसंगतीचा तपशील तक्ता 13 मध्ये दिला आहे.

तक्ता 13: कर दायित्वाच्या निर्वहनाशी संबंधित विसंगती.

(₹ कोटींमध्ये)

अ. क्र.	मापदंड	प्रकरणांची संख्या	विभागांची संख्या	विसंगतीची रक्कम
1	वार्षिक विवरण आणि एफएस यामध्ये उलाढालीत विसंगती जीएसटीआर 9C च्या तक्ता-7G मधील ऋण संख्या वार्षिक विवरण आणि एफएसमधील ताळमेळ न केलेली करपात्र उलाढाल दर्शविते.	1 ⁶⁶	1	16.56
2	निर्वहन न केलेले कर दायित्व कर प्रदान करण्यात विसंगती ओळखण्यासाठी जीएसटीआर 9 (तक्ता 5N +10 -11) मध्ये प्रदेय असलेल्या कराची तुलना जीएसटीआर 9 (तक्ता 9 आणि 14) मध्ये घोषित प्रदान केलेल्या कराशी करण्यात आली. (परिशिष्ट 3.2.12)	14	7	32.64
3	जीएसटीआर 9 आणि एफएसमध्ये दर्शविलेल्या उलाढालीतील विसंगती जीएसटीआर 9C मधील तक्ता 5A लेखापरीक्षित एफएसनुसार उलाढालीसाठी आहे आणि जीएसटीआर 9C मधील तक्ता 5O तक्ता 5B ते 5N मध्ये सूचीबद्ध नसलेल्या कारणांमुळे उलाढालीतील समायोजनासाठी आहे. तक्ता 5O मधील ऋण प्रविष्टी विवरणांच्या उलाढालीत संभाव्य घट दर्शवते. (परिशिष्ट 3.2.13)	24	11	5294.21
	एकूण	39		5343.41

⁶⁶ जीएटीआयएन 27XXXXXXXXXX1ZS).

वरील विसंगतींबद्दल विभागाचे उत्तर (नोव्हेंबर 2023 ते जून 2025 दरम्यान) खालीलप्रमाणे होते:

(1) वार्षिक विवरण आणि एफएस यामध्ये उलाढालीत विसंगती:

या प्रकरणात, ₹ 16.56 कोटींसाठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आले.

(2) निर्वहन न केलेले कर दायित्व:

14 प्रकरणांपैकी, सहा प्रकरणांमध्ये उत्तर प्राप्त झाले. या सहा प्रकरणांपैकी, एका⁶⁷ प्रकरणात, विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की करदात्याने डीआरसी 03 (डिसेंबर 2023) द्वारे ₹ 69.27 लाख प्रदान केले आहेत; तीन⁶⁸ प्रकरणांमध्ये, डीआरसी 07 जारी करण्यात आले; एका प्रकरणात⁶⁹, 2018-19 वर्षासाठी डीआरसी 01 (डिसेंबर 2023) जारी करण्यात आला आणि 2019-20 वर्षासाठी, उत्तराची प्रतीक्षा होती; आणि एका प्रकरणात⁷⁰, एडीटी 01 (डिसेंबर 2023) जारी करण्यात आला. उर्वरित आठ प्रकरणांमध्ये, उत्तरांची प्रतीक्षा होती.

(3) जीएसटीआर 9 आणि एफएस यामध्ये दर्शविलेल्या उलाढालीत विसंगती:

24 प्रकरणांपैकी, चार प्रकरणांमध्ये उत्तर प्राप्त झाले. एका⁷¹ प्रकरणात, विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की 2020-21 वर्षासाठी, करदात्याने डीआरसी 03 (फेब्रुवारी 2025) द्वारे ₹ 1.90 कोटी प्रदान केले आणि 2019-20 वर्षासाठी, उत्तराची प्रतीक्षा होती. एका⁷² प्रकरणात, विभागाने सांगितले (मे 2025) की व्याजासह ₹ 65.59 लाखांसाठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला होता (जानेवारी 2025). एका⁷³ प्रकरणात, विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की करदात्याच्या लेखापरीक्षणादरम्यान बाब पडताळण्यात आली होती आणि 2019-20 आणि 2020-21 वर्षासाठी करदात्यांच्या उत्तराची पडताळणी केल्यानंतर, प्रकरण बंद करण्यात आले. समर्थित कागदपत्रे सादर न केल्यामुळे लेखापरीक्षण उत्तर पडताळू शकले नाही. एका⁷⁴ प्रकरणात, विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025)

⁶⁷ परिशिष्ट 3.2.12 मधील अनुक्रमांक 3

⁶⁸ परिशिष्ट 3.2.12 मधील अनुक्रमांक 6, 9 व 10

⁶⁹ परिशिष्ट 3.2.12 मधील अनुक्रमांक 8

⁷⁰ परिशिष्ट 3.2.12 मधील अनुक्रमांक 1

⁷¹ परिशिष्ट 3.2.13 मधील अनुक्रमांक 3

⁷² परिशिष्ट 3.2.13 मधील अनुक्रमांक 10

⁷³ परिशिष्ट 3.2.13 मधील अनुक्रमांक 13

⁷⁴ परिशिष्ट 3.2.13 मधील अनुक्रमांक 8.

की करदात्याने 2019-20 आणि 2020-21 साठी जीएसटीआर 9C च्या तक्ता 50 मध्ये उलाढालीतील समायोजनासाठी त्यांच्या ताळमेळीसोबत योग्य कारणे सादर केली आहेत आणि त्यांची पडताळणी करण्यात आली आहे. उत्तराच्या समर्थनार्थ समर्थित अभिलेखे सादर न केल्यामुळे विभागाचे उत्तर पडताळता आले नाही. उर्वरित 20 प्रकरणांमध्ये, उत्तरे प्रतीक्षेत होती.

3.2.10. निष्कर्ष

हा एसएससीए प्रामुख्याने डेटा विश्लेषणावर आधारित होता, ज्यामध्ये 2018-19 ते 2020-21 साठी दाखल केलेल्या जीएसटी विवरणामधील जोखीम क्षेत्रे, काही बाबतीत, नियम-आधारित विचलन आणि तार्किक विसंगत्या अधोरेखित करण्यात आल्या. एसएससीएमध्ये राज्य अधिकारक्षेत्राच्या रचनेच्या देखरेखीच्या कार्याचे मूल्यांकन दोन स्तरांवर म्हणजे डेटा प्रश्नाद्वारे डेटा स्तरावर व कार्यात्मक स्तरावर जीएसटी विवरणांचे तपशीलवार लेखापरीक्षण आणि प्रभाण्यांचे लेखापरीक्षण केले गेले.

2020-21 साठी 10 प्रभाण्यांच्या कार्याचा आढावा घेतल्यास असे दिसून आले की विवरणांची तपासणी, लेखापरीक्षण, नोंदणी रद्दीकरण आणि जीएसटीआर 10 दाखल न करणे यासारख्या कमतरता प्रभाण्यांच्या देखरेखीच्या कार्यामध्ये होत्या.

पुढे, लेखापरीक्षणाद्वारे ओळखल्या गेलेल्या 718 उच्च मूल्याच्या डेटा विसंगतींपैकी, विभागाने 623 प्रकरणांना प्रतिसाद दिला. यापैकी आयटीसी/कर प्रदानाशी संबंधित 145 प्रकरणे आणि उलाढाल विसंगत्या संबंधित 11 प्रकरणे अनुक्रमे ₹ 1055.43 कोटींच्या आणि ₹ 2793.62 कोटींची विसंगत्यासह अनुपालन कमतरता म्हणून निष्पन्न झाले. व्याज प्रदान न /कमी करणे, जीएसटीआर 2A आणि जीएसटीआर 3B मधील विसंगती, अंतिम कालावधीनंतर दाखल केलेल्या जीएसटीआर 3B मध्ये घेतलेला आयटीसी आणि जीएसटीआर 3B दाखल न करणे यामध्ये तुलनेने जास्त प्रमाणात विचलन निदर्शनास आले.

जीएसटी विवरणांच्या तपशीलवार लेखापरीक्षणामध्ये देखील लक्षणीय गैर-अनुपालन आढळून आले. 100 पैकी, 62 प्रकरणांमध्ये, सविस्तर अभिलेखे जसे की वित्तीय विवरणपत्रे, पूरक वित्तीय खातेवही, बिजके, कराराच्या प्रती इत्यादी सादर केले गेले नाहीत, ज्यामुळे एक महत्त्वपूर्ण व्याप्ती मर्यादा निर्माण झाली. ही प्रकरणे आयटीसी घेणे आणि कर प्रदानांमध्ये ओळखल्या गेलेल्या विसंगतींबद्दल संभाव्य जोखीम दर्शवितात. ज्या 100 करदात्यांच्या अभिलेख्यांची/विवरणांची तपासणी करण्यात आली त्यापैकी, लेखापरीक्षणाला 20 प्रकरणांमध्ये व्याज प्रदान न केल्यामुळे आणि पुरवठ्याचे चुकीचे वर्गीकरण

झाल्यामुळे ₹ 154.64 कोटींच्या महसूल परिणामासह अनुपालन कमतरता निदर्शनास आल्या. याशिवाय, ₹ 6,666.10 कोटींच्या विसंगत्या असलेल्या 119 प्रकरणांमध्ये आयटीसी घेणे, कर दायित्वांचे निर्वहन करणे आणि उलाढाल यामध्ये विसंगत्या निदर्शनास आल्या.

3.2.11 शिफारश

जीएसटी प्रदान व विवरणे दाखल करणे यावर विभागाचे पर्यवेक्षण यामध्ये लेखापरीक्षणाद्वारे अधोरेखित केलेल्या विचलनांना शासनाने त्वरित दूर करावे आणि लेखापरीक्षणाला परिणाम कळवण्यात यावा.

(दत्तप्रसाद शिरसाट)

महालेखाकार (लेखापरीक्षा-II),

महाराष्ट्र

नागपूर

दिनांक: 23 दिसम्बर 2025

प्रतिहस्ताक्षरीत

(के. संजय मूर्ती)

भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक

नवी दिल्ली

दिनांक: 13 जनवरी 2026

परिशिष्टे

परिशिष्ट 1.1

(संदर्भ: परिच्छेद 1.6.1; पृष्ठ. 4)

31 डिसेंबर 2022 पर्यंत निर्गमित परंतु 30 जून 2023 रोजी प्रलंबित असलेले विभाग निहाय निरीक्षण अहवाल/परिच्छेद दर्शविणारे विवरण

अ. क्र.	समूहाचे/विभागाचे नाव	क्षेत्राचे नाव	2017-18 पर्यन्त		2018-19		2019-20		2020-21		2021-22		2022-23		एकूण	
			निरीक्षण अहवाल	परिच्छेद	निरीक्षण अहवाल	परिच्छेद	निरीक्षण अहवाल	परिच्छेद	निरीक्षण अहवाल	परिच्छेद	निरीक्षण अहवाल	परिच्छेद	निरीक्षण अहवाल	परिच्छेद	निरीक्षण अहवाल	परिच्छेद
	समूह 12- वित्त (वित्त, नियोजन)	मुद्रांक व नोंदणी विभाग	615	1050	45	79	69	139	15	39	29	102	146	469	919	1878
		वित्त विभाग	878	1899	138	394	138	483	02	02	57	502	70	244	1283	3524
		गृह (उत्पादन शुल्क) विभाग	48	70	10	25	11	31	05	25	01	05	13	63	88	219
		एकूण	1541	3019	193	498	218	653	22	66	87	609	776	2290	5621	

परिशिष्ट-2.1

(संदर्भ परिच्छेद 2.1; पृष्ठ 10)

करारनामा म्हणून कागदपत्रांचे चुकीचे वर्गीकरण केल्यामुळे मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी

कार्यालयाचे नाव	सह उपनिबंधक बोरीवली II, मुंबई
परिच्छेद क्रमांक आणि नि.अ. चे वर्ष	निरीक्षण अहवाल 2019-2022 चा परिच्छेद-1
दस्तऐवज क्रमांक आणि वर्ष	दस्तऐवज क्रमांक 5378/2020, (अभि.क्र. 649/2020)
पहिला पक्ष	मेसर्स XXXXXXXXXXXX मर्यादित
दुसरा पक्ष (विकासक)	मेसर्स XXXXXXXXXXXX मर्यादित
मालमतेचा तपशील	48,557.00 चौरस मीटरच्या सर्व मान्य विक्री विकास हक्कासहित तालुका बोरीवली, आर/सी वॉर्ड बोरीवली (पूर्व), गाव मेगाठाणे, येथील सर्व्हे क्रमांक 34A, हिस्सा क्रमांक 1, सीटीएस क्रमांक 215, झोन 86/391 येथील 3543 चौरस मीटर भूखंडाच्या मोजमापासह मालमतेवरील सर्व हक्क आणि कॉमन इंटरनल लेआउट अॅक्सेस खालील जमिनीतील 421.80 चौरस मीटर अविभाजित हितसंबंधासह.
लेखापरीक्षणाद्वारे गणना	
वार्षिक दर सूची	2020-21
झोन क्रमांक	86/391
मौजा/गाव	मेगाठाणे
विक्री विकास हक्कांचे क्षेत्र	48,557.00 चौ.मी.
जमिनीचा दर	₹ 68810 प्रती चौ.मी.
विक्री विकास हक्कांचे बाजार मूल्य 48,557.00 x 68810 =	₹ 334,12,07,500/-
विक्री विकास हक्कांचा मोबदला	₹ 350,00,00,000/-
₹ 350,00,00,000/- वर 5% दराने आकारणीय मुद्रांक शुल्क	₹ 17,50,00,000/-
2% दराने आकारलेले मुद्रांक शुल्क	₹ 7,00,00,000/-
मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी	₹ 10,50,00,000/-
मुद्रांक जिल्हाधिकारी, बोरीवली द्वारे गणना	
विक्री विकास हक्कांचे बाजार मूल्य 48,557.00 x 68810 =	₹ 334,12,07,500/-
विक्री विकास हक्कांचा मोबदला	₹ 350,00,00,000/-
₹ 350,00,00,000/- वर 2% दराने आकारलेले मुद्रांक शुल्क	₹ 7,00,00,000/-

परिशिष्ट-2.2

(संदर्भ परिच्छेद 2.2; पृष्ठ 11)

मालमतेच्या कमी मूल्यांकनामुळे ₹ 1.89 कोटींच्या मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी

कार्यालयाचे नाव	सह उपनिबंधक, मुंबई शहर-III	
परिच्छेद क्रमांक आणि नि.अ.चे वर्ष	निरीक्षण अहवाल 2019-2022 चा परिच्छेद-3	
दस्तऐवज क्रमांक आणि वर्ष	11749/2019	
मालकाचे नाव	XXXXXXXXXX मर्यादित	
विकासकाचे नाव	XXXXXXXXXX मर्यादित	
मालमतेचा तपशील	शिवाजीनगर वरळी मुंबई येथील सर्व्हे क्रमांक 52 भाग जुना सी.एस. क्रमांक 160 (भाग) नवीन सी.एस. क्रमांक 999 (भाग) येथे असलेली 3201.00 चौ.मी. जमिनीसोबत त्यावर इमारत क्रमांक 6 आणि 7 म्हणून ओळखली जाणारी इमारत आणि आता शिवाजीनगर शिव-किरण सहकारी गृहनिर्माण संस्था मर्यादित म्हणून ओळखले जाणारे, ज्यामध्ये तळमजला आणि तीन मजले आहेत.	
लेखापरीक्षणाद्वारे गणना		
वार्षिक दर सूची	2017-18	तपशील
झोन क्रमांक	13/98	
मौजा/गाव	वरील मालमतेच्या तपशीलानुसार	
भूखंड क्षेत्र	3201 चौ.मी.	
जमीन दर	176200	
बांधकाम दर	27500	
मुळ एफएसआय म्हणजेच 3 3201X3 (दस्तऐवजाच्या तरतुदी E नुसार जास्तीत जास्त परवानगीयोग्य एफएसआय वापरता येऊ शकतो)	9603 चौ.मी.	
फंजिबल एफएसआय 9603 x 0.35	3361.05 चौ.मी.	
एकूण उपलब्ध एफएसआय	12964.05 चौ.मी.	
सदस्यांचे सध्याचे क्षेत्र	279.97 चौ.मी. x 1.2/10.76 x 96 सदस्य	2997.45 चौ.मी.
सदस्यांना द्यावयाचे बांधकामाचे एकूण क्षेत्र (प्रत्येक सदस्यासाठी 540 चौ. फूट म्हणजे 50.18 चौ.मी.)	50.18 x 1.1 x 96 सदस्य = 5299 चौ.मी.	5299 चौ.मी.
विकासकाला उपलब्ध क्षेत्र (सदस्यांना द्यावयाचे एकूण एफएसआय क्षेत्र)	12964.05 चौ.मी. - 5299 चौ.मी. = 7665.05 चौ.मी.	7665.05 चौ.मी.
मालकांचा हिस्सा (मोबदला)		
बांधकामाचे दिलेले एकूण क्षेत्र (प्रत्येक सदस्यासाठी 540 चौ. फूट म्हणजे 50.18 चौ.मी. 50.18 x 1.1 x 96 सदस्य = 5299 चौ.मी.)	5299 x 27500	₹ 14,57,22,720
कार पार्किंग (13.75 x 96 = 1317.12)	1317.12 x ₹ 27500 x 25%	₹ 90,55,200
निकाय निधी- प्रति सदस्य ₹ 24,00,000	₹ 24,00,000 x 96 सदस्य	₹ 23,04,00,000/-
तात्पुरते निवास व्यवस्था प्रति सदस्य प्रति महिना ₹ 50000	₹ 50000 x 96 सदस्य x 36 महिने	₹ 17,28,00,000
स्थानांतरण शुल्क प्रति सदस्य ₹ 25000/-	₹ 25000 x 96 सदस्य	₹ 24,00,000
दलाली प्रति सदस्य ₹ 50000	₹ 50000 x 96 सदस्य	₹ 48,00,000
मालकाला विद्यमान क्षेत्र	279.97 x 1.2/10.76 x 96	2997.45 चौ.मी.
मोफत फंजीबल क्षेत्र	2997.45 x 1.35	4046.55 चौ.मी.
मोफत फंजीबल क्षेत्राबाहेर फंजीबल एफएसआय क्षेत्र	5299-4046.55	1252.45 चौ.मी.
सदस्यांना दिलेले अतिरिक्त क्षेत्र 5299 (2997.45 x 1.35 = 4046.55) (1252.45 x 176200 x 60%)	1252.45 चौ.मी.	132409014

कार्यालयाचे नाव	सह उपनिबंधक, मुंबई शहर-III	
एकूण मोबदला		₹ 68,43,39,414
विकासकाला बाजार मूल्य		
विकासकाला वाटप केलेले क्षेत्र		7665.05 चौ.मी.
बाजार मूल्य	7665.05 x 176200	₹ 135,05,81,810/-(a)
वजा :- सदस्यांना दिलेल्या क्षेत्राचा बांधकाम खर्च.	5299 x 27500 =145722720	₹ 14,57,22,720/-(b)
वजा प्रदान केलेला फंजीबल अधिमूल्य (फंजीबल एफएसआय - मोफत फंजीबल एफएसआय (3361.05 - (2997.45 x 0.35=1049.10)	2312 x 176200 x 50%	₹ 203687200/-(c)
बाजार मूल्य (a-b-c)		₹ 100,11,72,110
किंवा जागेच्या बाजार मूल्याच्या 50%	3201 x 50% x 176200	₹ 28,20,08,100/-
विकासकाला बाजार मूल्य जास्त असल्यामुळे, बाजार मूल्यावर मुद्रांक शुल्क आकारले जाईल.		
5% दराने आकारणीय मुद्रांक शुल्क		₹ 5,00,58,605
आकारलेले मुद्रांक शुल्क		₹ 3,11,48,600
कमी आकारलेले मुद्रांक शुल्क		₹ 1,89,10,005-
सह जिल्हा निबंधक मुंबई शहर-III, मुंबई शहर द्वारा केलेली गणना		
विभागाने ठरवलेले बाजार मूल्य		₹ .62,28,92,000/-
5% दराने प्रदान केलेले मुद्रांक शुल्क		₹ .3,11,48,600/-

परिशिष्ट-2.3

(संदर्भ परिच्छेद 2.3; पृष्ठ 13)

मुद्रांक शुल्काच्या अनियमित सवलतीमुळे ₹ 1.50 कोटीची कमी मुद्रांक शुल्क आकारणी

कार्यालयाचे नाव	सह उपनिबंधक, अंधेरी-1, मुंबई
परिच्छेद क्रमांक आणि नि.अ.चे वर्ष	निरीक्षण अहवाल 2019-22 चा परिच्छेद-1-
दस्तऐवज क्रमांक आणि वर्ष	825/2021, 823/202, व 6690/2018
विक्रेता/मूळ विकासक	XXXXXX मर्यादित
खरेदीदार/नवीन विकासक	मेसर्स XXXXXXXXXXXX मर्यादित
मालमतेचा तपशील	09/11/2016 च्या सुधारित एसआरए स्वारस्य पत्रानुसार, मुंबई उपनगरीय जिल्ह्यातील काडेश्वरी मंदिर मार्गावरील माउंट मॅरी हिल्स येथे असलेल्या बांद्रा बी गावातील सीटीएस क्रमांक B/908, B/909, B/910 B/911 असलेल्या 15205.80 चौरस मीटर जमिनीच्या क्षेत्रफळातून निर्माण होणाऱ्या 5363.04 चौरस मीटर एफएसआय क्षेत्रफळाचा मोफत विक्री घटक.
लेखापरीक्षणाद्वारे गणना	
दस्तऐवज क्रमांक	823/2021
वार्षिक दर विवरणपत्र (ASR)	2020-21
प्रकार	विकास करार
मौजा	गाव बांद्रा B
झोन	21/134
सीटीएस क्रमांक	B/908, B/909, B/910, B/911
जमीन दर	266910
निवासी दर	467580
प्लॉट क्षेत्र	15205.80 चौ.मी.
मोफत विक्री घटक	5363.04 चौ.मी.
फंजिबल एफएसआय @ 0.35	1877.06 चौ.मी.
एकूण मोफत विक्री घटक	7240.10 चौ.मी.
संयुक्त विकासकाला दिलेले क्षेत्र	1783.20 चौ.मी.
खरेदीदाराला उपलब्ध शिल्लक/निव्वळ मोफत विक्री घटक	5456.90 चौ.मी.
मूळ विकासक आणि संयुक्त विकासक दोघांनाही हस्तांतरित केलेला मोबदला	
संयुक्त विकासकाला दिलेल्या बांधकाम क्षेत्राची किंमत 1486 x 1.2 x 467580 x 1.05	875478088 (i)
कार पार्किंग 1783.2/45=40 x 13.75 x 467580 x 25%	64292250 (ii)
एकूण (i)+(ii) = 939770338 x 85%	798804787
हबटाऊन लिमिटेड ला रोखीत प्रदान केलेला मोबदला	700000000
एकूण मोबदला	1498804787 (A)
विकासकांचे बाजार मूल्य	
09/11/2016च्या एलओआय नुसार विक्री घटक	5363.04 चौ.मी.
एकूण विक्री घटक एफएसआय 5363.04 x 135%	7240.1
BDR-1/823/2021 (संयुक्त डीए) द्वारे विक्री घटक एफएसआय विकले	1783.20
निव्वळ विक्री घटक एफएसआय (7240.10-1783.20)	5456.90
एकूण विक्री घटक एफएसआयचे मूल्य 5456.9 x 266910	₹ 145,65,01,179/- (i)
वजा: फंजिबल प्रीमियम 1877.06 x 266910 x 0.50	₹ 25,05,03,042/- (ii)

कार्यालयाचे नाव	सह उपनिबंधक, अंधेरी-1, मुंबई
एकूण पुनर्वसन घटक	13643.96 चौ.मी.
पृष्ठ क्रमांक 8 कलम क्रमांक (o) नुसार बांधलेला पुनर्वसन घटक	3412.70 चौ.मी.
बांधण्यात येणारा एकूण पुनर्वसन घटक (13643.96-3412.70)	10231.26 चौ.मी.
कमी: पुनर्वसन घटक वजावट 10231.26 x 30250	₹ 30,94,95,615/-(iii)
विकासकाचे निव्वळ मूल्य (i-ii-iii) (1456501179-25050302.30-309495615)	₹ 89,65,02,522/-(a)
अधिक परतफेड करण्यायोग्य सुरक्षा ठेव 700000000 x 16% x 4 वर्ष	₹ 44,80,00,000/-(b)
विकासकांचे मूल्य (a + b)	₹ 134,4503,000/-(B)
म्हणून ₹1498804787 च्या मोबदल्यात तीन टक्के दराने मुद्रांक शुल्क आकारले जाईल कारण ते बाजार मूल्यापेक्षा जास्त आहे.	₹ 4,49,64,144/-
आधीच प्रदान केलेले मुद्रांक शुल्क (₹ 2,22,54,600/-अधिक ₹ 77,21,496)	₹ 2,99,76,096/-
मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी	₹ 1,49,88,048/-
मुख्य नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य महसूल प्राधिकरणाने केलेले मूल्यांकन	
बाजार मूल्य	₹ 149,88,04,787-
कलम 25(b) अंतर्गत ₹ 149,88,04,787/-वर 2% दराने आकारले जाणारे मुद्रांक शुल्क	₹ 2,99,76,096/-
आकारलेले मुद्रांक शुल्क	₹ 2,22,54,600/-
मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी व आकारलेले	₹ 77,21,496/-

परिशिष्ट-2.4

(संदर्भ परिच्छेद 2.4; पृष्ठ 14)

मालमतेच्या बाजारभावासाठी पूर्ण भूखंड क्षेत्राचा विचार न केल्यामुळे ₹ 76.18 लाखांच्या मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी

कार्यालयाचे नाव	मुद्रांक जिल्हाधिकारी,अंधेरी,मुंबई उपनगर
परिच्छेद क्रमांक आणि नि.अ.चे वर्ष	निरीक्षण अहवाल 2019-2022 चा परिच्छेद-1
कागदपत्र क्रमांक आणि वर्ष	ADJ/1100900/78/2019
विक्रेत्याचे नाव	श्री. XXXXXXXXXXXX
खरेदीदाराचे नाव	XXXXXXXXXXXX, मर्यादित दायित्व भागीदारी फर्म
मालमतेचा तपशील	विलेपार्ले (प.) येथील नगररचना योजना क्रमांक VI च्या अंतिम भूखंड क्रमांक 25 तालुका अंधेरी, मधील विलेपार्ले (पश्चिम) मुंबई उपनगरीय जिल्हा आता सीटीएस क्रमांक 884/1ते 884/5 मधील 1101.18 चौरस मीटरच्या सर्व जमिनीचे तुकडे आणि भाग
लेखापरीक्षणाद्वारे गणना	
वार्षिक दर सूची	2019-20
झोन क्रमांक	37/189
मौजा/गाव	विले पार्ले (पश्चिम), तालुका अंधेरी
मालमतेचे क्षेत्र	1101.18 चौरस मीटर क्षेत्रफळ आणि त्यावर उभ्या असलेल्या इमारतीसह
जमीन क्षेत्र	1101.18 चौ.मी.
जमीन दर	₹ 124100/-
निवासी दर	₹ 208900/-
बाजार मूल्य जमीन क्षेत्र 1101.08*124100	₹ 13,66,44,028/- म्हणजे (A)
टीडीआर क्षमता	550.54 चौ.मी. (9.14 मीटर रस्त्याच्या रुंदीनुसार 50%)
टीडीआर मूल्य 550.54*124100*40% जमीन दराच्या 40%	₹ 2,73,28,805/- म्हणजे (B)
एकूण बाजार मूल्य (A+B)	₹ 163972833/-
खरेदीचा मोबदला	₹ 3,50,00,000/-
₹ 16,39,72,833/- वर 6% दराने आकारणीय मुद्रांक शुल्क	₹ 98,38,370/-
आकारलेले मुद्रांक शुल्क	₹ 22,20,000/-
कमी आकारलेले मुद्रांक शुल्क	₹ 76,18,370/-
मुद्रांक जिल्हाधिकारी, अंधेरी, मुंबई उपनगर द्वारा गणना	
मालमतेचे बाजार मूल्य	₹ 16,39,72,833/- म्हणजेच सीओएस अंधेरीने लेखापरीक्षणाद्वारे गणना केल्याप्रमाणे बाजार मूल्य मान्य केले.
₹ 163972833/- वर 6% दराने आकारणीय मुद्रांक शुल्क	₹ 98,38,370/-
आकारलेले मुद्रांक शुल्क आकारले	₹ 22,20,000/-
मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी	₹ 76,18,370/-

परिशिष्ट-2.5
(संदर्भ परिच्छेद 2.5; पृष्ठ 15)

संमती व परवान्याचे चुकीचे वर्गीकरण केल्यामुळे ₹ 29.71 लाखांच्या मुद्रांक शुल्काची व नोंदणी फीची कमी आकारणी.

कार्यालयाचे नाव	सह उपनिबंधक,हवेली V,पुणे
परिच्छेद क्रमांक आणि नि.अ. चे वर्ष	निरीक्षण अहवाल 2019-22 चा परिच्छेद-1
दस्तऐवज क्रमांक आणि वर्ष	8479/2021
परवानादात्याचे नाव	XXXXXXXXXX मर्यादित "परवानादाता" आहे
परवानाधारकाचे नाव	XXXXXXXXXX कंपनी
मालमतेचा तपशील	एमआयडीसी, चिंचवड, पुणे भूखंड क्रमांक 18/2, D1 ब्लॉक, येथे स्थित A व B इमारतीमध्ये तळमजला (842.82 चौरस मीटर), पहिला मजला, दुसरा मजला आणि तिसरा मजला (2648.44 चौरस मीटर) एकूण 3491.26 चौरस मीटर मोजमापाचा परिसर
लेखापरीक्षणाद्वारे गणना	
वार्षिक दर विवरणपत्र	2020-21
झोन क्रमांक	2/19.1/P-40
मौजा/गाव	D1 ब्लॉक एमआयडीसी, चिंचवड
भाडेपट्टा कालावधी	15 जुलै 2021 ते 14 जुलै 2026 पर्यंत साठ महिन्यांच्या सुरुवातीच्या कालावधीसाठी आणि परवानाधारकाच्या पर्यायावर पुढील साठ महिन्यांच्या कालावधीसाठी नूतनीकरण. (10 वर्षे)
बांधकाम क्षेत्र	3491.26 चौ.मी.
जमीन दर	₹ 38,380/-
बांधकाम दर	₹ 26,620/-
एसआर 20-21 च्या व्हीजी 6(iii) नुसार भाडेपट्टा क्षेत्राचे मूल्यांकन औद्योगिक रचनेसाठी = ((जमीन दर + घसारा बांधकाम दर) x 1.10 x बांधलेले क्षेत्र)	औद्योगिक संरचना-((38380+26620)x1.10x3491.26)=24,96,25,090 एकूण = ₹ 24,96,25,090
एकूण बाजार मूल्य	₹ 24,96,25,090 म्हणजे ₹ 24,96,25,000/-
कलम 36(ii) नुसार एमव्हीच्या 25 टक्के	₹ 6,24,06,250/-
5% दराने आकारणीय मुद्रांक शुल्क	₹ 31,20,312 /-
आकारलेले मुद्रांक शुल्क	₹ 1,78,700/-
मुद्रांक शुल्काची कमी आकारणी	₹ 29,41,612/-
आकारणीय आरएफ	₹ 30,000/-
आकारलेले आरएफ	₹ 1,000/-
कमी आरएफ	₹ 29,000/-
एसडी आणि आरएफची एकूण कमी आकारणी	₹ 29,70,612/-
सह उपनिबंधक हवेली-V, पुणे द्वारे गणना	
बाजार मूल्य	₹ 63,13,428/-
मोबदला	₹ 11,38,523/-
आकारलेले मुद्रांक शुल्क	₹ 1,78,700/-

परिशिष्ट-2.6

(संदर्भ परिच्छेद 2.6; पृष्ठ 17)

एमव्हीएटी नियमांच्या नियम 53(3)(a) अंतर्गत वजावट कमी केल्यानेर 96.84 लाखांच्या
कराची आणि त्यावरील व्याजाची कमी आकारणी -

डीलरचे नाव	मेसर्स XXXXXXXXXXXX प्रोडक्टस.				
टीआयएन.	27910298741V,				
निर्धारण कालावधी	2014-15,				
निर्धारण आदेश	16.02.2019				
विभागानुसार			लेखापरीक्षणानुसार		
जीटीओ विक्री	2991819523	जीटीओ विक्री		2991819523	
वजा: वस्तू परतावा	17949178	वजा: वस्तू परतावा		17949178	
वजा: निव्वळ कर रक्कम	233990642	वजा: निव्वळ कर रक्कम		233990642	
वजा: कलम 8(1) अंतर्गत विक्री	451486311	वजा: कलम 8(1) अंतर्गत विक्री		451486311	
वजा: श्रम शुल्क	186355	वजा: श्रम शुल्क		186355	
वजा: इतर मान्य वजावटी:	209987	वजा: इतर मान्य वजावटी:		209987	
विक्रीची निव्वळ उलाढाल	2287997050	विक्रीची निव्वळ उलाढाल		2287997050	
कराची गणना					
कराचा दर	करपात्र विक्री	कर	कराचा दर	करपात्र विक्री	कर
12.5%	1594543862	199317983	12.5%	1594543862	199317983
5%	693453188	34672659	5%	693453188	34672659
एकूण	2287997050	233990642	एकूण	2287997050	233990642
जीटीओ खरेदी	2551152239		जीटीओ खरेदी	2551152239	
वजा: C प्रपत्रावर आंतरराज्यीय खरेदी	80616191		वजा: C प्रपत्रावर आंतरराज्यीय खरेदी	80616191	
वजा: नोंदणीकृत विक्रेत्यांकडून खरेदी जिथे कर स्वतंत्रपणे वसूल केला जात नाही	1817103		वजा: नोंदणीकृत विक्रेत्यांकडून खरेदी जिथे कर स्वतंत्रपणे वसूल केला जात नाही	1817103	
वजावटीसाठी पात्र खरेदी	2468718945		वजावटीसाठी पात्र खरेदी	2468718945	
वजावटीसाठी पात्र खरेदीचे दरानुसार विभाजन	निव्वळ खरेदी	कर घटक	कराचा दर	निव्वळ खरेदी	कर घटक
12.5%	611785743	76473218	12.5%	611785743	76473218
5%	1686331161	84316558	5%	1686331161	84316558
1%	9715085	97151	1%	9715085	97151
एकूण	2307831989	160886927	एकूण	2307831989	160886927
वजावटीची गणना					
कर रक्कम	160886927		कर रक्कम	160886927	
वजा: J2XJ1 च्या आधारावर विसंगती	188085		वजा: J2XJ1 च्या आधारावर विसंगती	188085	
वजा: कलम 52B अंतर्गत वजावट	867289		वजा: कलम 53(1) इंधन + 53(7) कार्यालयीन उपकरणे अंतर्गत वजावट	867289(3% of 27591436 + 3% of 1318204)	
वजा: कलम 53 अंतर्गत वजावट	4114776		*कलम 53 अंतर्गत कमी वजावट:	9370751	
अनुज्ञेय वजावट	155716777		अनुज्ञेय वजावट	150460802	
विभागाने मान्य केलेली अतिरिक्त वजावट				₹ 5255974	
30(3) अंतर्गत व्याज				5255975 * 84.25% = 4428158	
एकूण				₹ 9684132	

*53 अंतर्गत वजावटीची गणना:

जीटीओ खरेदी	2551152239
वजा: कर घटक 1% 5% 12.5%	97151 86168715 72013206
कमी: इंधन कार्यालयीन उपकरणे	27591436 1318204
निव्वळ खरेदी	₹ 2363963527
53 अंतर्गत वजावट	2363963527* [^] 9.91% (शाखा हस्तांतरण टक्केवारी) * 4% = 9370751

[^] शाखा हस्तांतरण टक्केवारी

जीटीओ विक्री	₹ 2991819523
वजा एमव्हीएटी	₹ 233990642
वजा : वस्तू परतावा	₹ 17949178
वजा : इतर वजावट	₹ 209987
वजा : सीएसटी अंतर्गत विक्री परतावा	₹ 649656
वजा : गोळा केलेली सीएसटी	₹ 2474232
निव्वळ विक्री	₹ 2736545828
शाखा हस्तांतरण	₹ 271242167
निव्वळ करपात्र उलाढालीत शाखा हस्तांतरणाची टक्केवारी	9.91%

30(3) अंतर्गत व्याज

एप्रिल 2015 ते डिसेंबर 2015 = $9 * 1.25\% = 11.25\%$

जानेवारी 2016 ते फेब्रुवारी 2016 = $2 * 1.5\% = 3$

मार्च 2016 ते फेब्रुवारी 2019 = $35 * 2\% = 70$

एकूण टक्केवारी = 84.25%

परिशिष्ट-3.1.1
(संदर्भ परिच्छेद 3.1.10.1(i); पृष्ठ 26)
रद्द झालेल्या करदात्यांद्वारा इ-वे बिल तयार करणे

अ. क्र.	जीएसटी आयरन	विभाग (नवीन विभाग)	प्रभार	नोंदणीची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या आदेशाची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या तारखेच्या दरम्यानचा कालावधी	चार वर्षांच्या लेखापरीक्षण कालावधीत तयार केलेल्या इ-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य	वस्तूचे कर मूल्य	रद्दीकरणचे कारण	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय
1	2XXXX XXXXX XXXXX	औरंगाबाद (छ. संभाजीनगर)	एमआयडी सी, वाळूज-702	01/07/2017	01/07/2017	10/04/2023	5 वर्ष 9 2 महिने	तयार केलेल्या इ-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य 6.05	0.3	सलग सहा महिने विवरणपत्रे सादर करण्यास विफल झाले.	करदात्याचे रद्दीकरण सुरुवातीपासून करण्यात आल्यामुळे, एप्रिल 2024 मध्ये ₹ 0.52 लाखांची थकबाकी वसूल करण्यासाठी डीआरसी 07 सह कलम 63 अंतर्गत करनिर्धारण आदेश जारी करण्यात आला.	---
2	2XXXX XXXXX XXXXX8	कोल्हापूर (कोल्हापूर)	सातारा	16/08/2017	16/08/2017	07/12/2019	2 वर्ष 3 14 महिने	तयार केलेल्या इ-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य 20.23	1.03	सलग तीन कर कालावधीसाठी विवरणे दाखल केले नाही.	अभिनिर्णय कार्यवाही केल्या गेली आणि बकाया वसूल करण्यासाठी कारवाई सुरु केल्या गेली. 25/4/2024 रोजी ₹ 1.24 लाखांसाठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला.	---
3	2XXXX XXXXX XXXXX5	ठाणे ग्रामीण (मीरा भायंदर)	भायंदर-पूर्व-702	18/08/2017	01/03/2018	01/12/2018	0 वर्ष 9 7 महिने	तयार केलेल्या इ-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य 77	0	नोंदणीच्या तारखेपासून 6 महिन्यांच्या आत करदात्याने व्यवसाय सुरु न करणे	पूर्ववर्ती प्रभावाने रद्दीकरण सुरु करण्यात आले आहे. परंतु आरटीपीने इ-वे बिल तयार केले आहे आणि ते जीएसटीआर 1 किंवा जीएसटीआर 3B मध्ये प्रविष्ट केले नाही म्हणून आयटीसी घेणे किंवा हस्तांतरण नाही.	करदात्याने विवरण दाखल न केल्याने आयटीसी घेण्यास प्रतिबंध होत नाही म्हणून उतर मान्य नाही. कर वसूल करण्यासाठी आणि आयटीसी प्रत्यावर्तन करण्यासाठी कारवाई करावी.

अ. क्र.	जीएसटी आयपन	विक्षाग (नवीन विभाग)	प्रभार	नोंदणीची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या आदेशाची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या तारखेच्या दरम्यानचा कालावधी	चार वर्षांच्या लेखापरीक्षण कालावधीत तयार केलेल्या ई-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य	तयार केलेल्या ई-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य	वस्तूचे कर मूल्य	रद्दीकरणाचे कारण	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय
4	2XXXX XXXXXX XXXXZ	ठाणे ग्रामीण(मीरा भायंदर)	भायंदर- पूर्व-702	19/12/2017	01/08/2018	25/11/2019	1 वर्ष 3 महीने	150.33	17.87	6	नोंदणीच्या तारखेपासून महिन्यांच्या आत करदात्याने व्यवसाय सुरू न करणे	" रद्दीकरणाची प्रक्रिया पूर्वलक्षी प्रभावाने सुरू करण्यात आली आहे. म्हणून, करदात्याने रद्दीकरण सुरू होईपर्यंत ई-वे बिल तयार केले आहेत. 01/08/2018 पासूनचा आयटीसी पुरवठादारास पात्र नाही कारण मेसर्स मॅनम फूड प्रोडक्ट्स आता नोंदणीकृत व्यक्ती नाही. 01/08/2018 पासून आर.सी. रद्द झाल्यामुळे 01/08/2018 पासून आयटीसी हस्तांतरण करणे किंवा घेणे शक्य नाही.	. करदात्याने विवरण दाखल न केल्याने प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंध होत नाही म्हणून उत्तर मान्य नाही. कर वसूल करण्यासाठी आणि आयटीसी प्रत्यावर्तन करण्यासाठी कारवाई करावी.
5	2XXXX XXXXXX XXXXU	औरंगाबाद (छ.संभाजीनगर र)	सीएसएन - शहर- 706	01/07/2017	01/07/2017	10/08/2022	5 वर्ष 1 महीने	2.2	0.4	सहा महिन्यांसाठी विवरण दाखल करण्यात विफल झाला.	लेखापरीक्षण निरीक्षणाची तपासणी सुरू आहे आणि योग्य वेळी अनुपालन सादर केले जाईल. करदात्याला 6/12/2023 रोजी डीआरसी 14 जारी करण्यात आला.	पुढील प्रगती कळवावी.	
6	2XXXX XXXXXX XXXXV	ठाणे शहर (कल्याण)	उल्हासन गर-5- 702	01/07/2017	01/07/2017	26/11/2019	2 वर्ष 4 महीने	20.79	3.74	विहित कालावधीसाठी विवरण दाखल करण्यात विफल झाला	3 ई-वे बिलांच्या बाबतीत असे सांगितले होते की ई-वे बिल अताकिरणे तयार केले आणि ती बनावट व पूर्णपणे चुकीची असल्याचे दिसते. करदात्याने फक्त ई-वे बिल तयार करण्याचा प्रयत्न केला.	पुढील कारवाई करावी आणि 2 ई-वे बिलांसाठी उत्तर प्रतिक्रित.	

अ. क्र.	जीएसटी आयरन	विभाग (नवीन विभाग)	प्रभार	नोंदणीची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या आदेशाची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या तारखेच्या दरम्यानचा कालावधी	चार वर्षांच्या लेखापरीक्षण कालावधीत तयार केलेल्या ई-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य	वस्तूचे कर मूल्य	रद्दीकरणाचे कारण	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय
7	2XXXX XXXXX XXXXF	रायगड (रायगड उत्तर)	आईरोली-702	01/07/2017	30/04/2018	25/02/2020	1 वर्ष 9 महीने	15.76	2.84	विहित कालावधीसाठी विवरण दाखल करण्यात विफल झाला	एका ई-वे बिलाच्या बाबतीत असे सांगितले होते की माल प्राप्त करणाऱ्या व्यक्तीची पडताळणी करता आली नाही कारण तो आंतरराज्यीय व्यापार होता. 30/04/2014 रोजी जीएसटीआयएन स्वतःहून रद्द केले आणि 09/05/2018 रोजी ई-वे बिल तयार केले.	विभागाने अधिकारक्षेत्रीय अधिकार्याला आवश्यक असल्याने उत्तर मान्य नाही. 5 ई-वे बिलांसाठी उत्तर प्रलंबित आहे. हस्तांतरण झालेले आयटीसी प्रत्यावर्तन करणे आवश्यक आहे.
8	2XXXX XXXXX XXXXP	ठाणे ग्रामीण(मीरा भायंदर)	वसई-703	03/12/2020	03/12/2020	12/04/2021	0 वर्ष 4 महीने	1348.68	242.76	करदात्याने व्यवसाय बंद केला.करदात्याच्या आवेदनावर रद्दीकरण	ई-वे बिलांचे व्यवहार पडताळले गेले परंतु आरसी सुरुवातीपासूनच रद्द करण्यात आले. करदात्याने त्यामुळे आयटीसी प्रत्यावर्तन करण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही.	करदात्याने विवरण दाखल न केल्याने प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंध होत नाही म्हणून उत्तर मान्य नाही. आयटीसीची वसुली कळवावी.
9	2XXXX XXXXX XXXXE	रायगड रायगड दक्षिण	घनसोली-501	15/02/2020	15/02/2020	08/12/2020	0 वर्ष 9 महीने	1201.58	144.19	करदात्याने घोषित व्यवसायाच्या ठिकाणाहून व्यवसाय केला नाही.	जरी करदात्याने ई-वे बिल तयार केले असले तरी, ते फक्त आयटीसी हस्तांतरण करण्यासाठी केले गेले. करदात्याची नोंदणी सुरुवातीपासूनच रद्द करण्यात आली (आदेश दि. 8/12/20) म्हणजेच 15/2/20, म्हणून जीएसटीआर 1 आणि जीएसटीआर 3B डाउनलोड करता येऊ शकत नाही.	बीओ पोर्टलवर जीएसटीआर डेटा असावा. नोंदणी रद्द केल्याने प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंध होत नाही. आयटीसीची वसुली सूचित करावी.
10	2XXXX XXXXX	नागपूर	त्रिमूर्तीनगर-701	26/09/2017	01/05/2018	04/10/2019	1 वर्ष 5 महीने	51.15	6.14	विहित कालावधीसाठी	"आरसी 01/05/2018 रोजी रद्द करण्यात आला होता परंतु त्याने मे 18	पुढील प्रगतीची प्रतीक्षा आहे.

अ. क्र.	जीएसटी आयरन	विक्षाग (नवीन विभाग)	प्रभार	नोंदणीची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या आदेशाची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या तारखेच्या दरम्यानचा कालावधी	चार वर्षांच्या लेखापरीक्षण कालावधीत तयार केलेल्या ई-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य	तयार कर मूल्य	वस्तूचे कर मूल्य	रद्दीकरणाचे कारण	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय
	XXXXZ 5	(नागपूर पश्चिम)									विवरण दाखल करण्यास विफल	च्या कालावधीसाठी ई-वे बिल तयार केले होते जे त्याने रद्द केले. या करदात्याविरुद्ध एमजीएसटी अधिनियम 2017 च्या कलम 63 अंतर्गत 2018-19 आणि 2019-20 या कालावधीसाठी मूल्यांकन कार्यवाही सुरू करण्यात आली आहे."	
11	2XXXX XXXXXX XXXXX2	नागपूर (चंद्रपूर)	हिंगनघाट 702	01/07/2017	30/11/2018	29/12/2021	3 वर्ष 0 4 महिने		3.87	0.19	विहित कालावधीसाठी विवरण दाखल करण्यास विफल	नोंदणी रद्द केल्यानंतर ई-वे बिल तयार करण्यात आले आणि म्हणून करदात्याने यंआरडी कालावधीत ई-वे बिल जारी केले. एएसएमटी14 अंतर्गत दिनांक 28/12/2023 रोजी कलम 63 नियम 100(2) नुसार नोटिस जारी करण्यात आली.	पुढील प्रगतीची प्रतीक्षा आहे.
							एकूण	132	2897.64	419.46			

परिशिष्ट-3.1.2
(संदर्भ परिच्छेद 3.1.10.1(iii); पृष्ठ 28)
रद्द झालेल्या करदात्यांनी इ-वे बिल तयार करणे (एनजीटीपी)

अ. क्र.	जीएसटी आयरन	विभाग (नवीन विभाग)	प्रकार	नोंदणी ची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या आदेशाची तारीख व रद्द करण्याच्या तारखेच्या दरम्यानचा कालावधी	चार वर्षांच्या लेखापरीक्षण कालावधीत तयार केलेल्या इ-वे बिलांची संख्या	तयार केलेल्या इ-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य	चार वर्षांमध्ये वर्षामध्ये व स्तंभे कर मूल्य	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय
1	2XXXX XXXX XXXX XF	"कोल्हापूर (कोल्हापूर_पश्चिम)"	रत्नागिरी_703	10/11/2021	10/11/2021	0 वर्ष 6 महीने	16	550.35	99.06	करदात्याने डिसेंबर-21 मध्ये इ-वे बिल तयार केले परंतु नोव्हेंबर 2021 साठी जीएसटीआर 1 आणि 3B निरंक म्हणून दाखल केले. करदात्याला एनजीटीपी घोषित करण्यात आले म्हणून आयटीसी हस्तांतरित करण्यात आला नाही किंवा करदात्याने आयटीसीचा दावा केला नाही.	करदात्याने विवरण दाखल न केल्याने प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंध होत नाही म्हणून उत्तर मान्य नाही. प्राप्तकर्त्यांकडून आयटीसी वसूल करणे आवश्यक आहे.
2	2XXXX XXXX XXXX XB	"ठाणे शहर (कल्याण)"	बदलापूर_703	06/10/2021	20/12/2021	0 वर्ष 2 महीने	21	181.19	32.61	करदात्याने डिसेंबर-21 मध्ये इ-वे बिल तयार केला आणि त्याच महिन्यात जीएसटीआयएन रद्द करण्यात आला. बीओ पोर्टलवर उपलब्ध नसल्यामुळे जीएसटीआर 1 ची प्रत आणि बीजकांची यादी सादर करण्यात विफल झाले. एनजीटीपी घोषित करण्यात आल्याने, कोणताही आयटीसी हस्तांतरित करण्यात आला नाही.	बीओ पोर्टलवर जीएसटीआर डेटा असावा. एनजीटीपीची घोषणा प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंध करत नाही. आयटीसीची वसूली सूचित करावी.
3	2XXXX XXXX XXXX X8	"रायगड (रायगड-उत्तर)"	पुनवेल_701	01/12/2021	02/02/2022	0 वर्ष 2 महीने	83	1260.58	226.9	करदात्याचा आरसी सुरुवातीपासूनच म्हणजेच 1/12/2021 रोजी रद्द करण्यात आला आणि एनजीटीपी घोषित करण्यात आला, त्यामुळे पडताळणीसाठी बीओ प्रणालीवर	उत्तर मान्य नाही कारण ईआययू एनजीटीपीसाठी संग्रहस्थान म्हणून काम करते आणि मूळ कागदपत्रे अधिकारक्षेत्रीय

अ. क्र.	जीएसटी आयरन	विभाग (नवीन विभाग)	प्रकार	नोंदणी ची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या आदेशाची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या तारखेच्या दरम्यानचा कालावधी	चार वर्षांच्या लेखापरीक्षण कालावधीत तयार केलेल्या ई-वे बिलांची संख्या	तयार केलेल्या ई-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य	चार वर्षांमध्ये वस्तूचे कर मूल्य	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय		
4	2XXXX XXXX XXXX XJ	"ठाणे शहर (भिवंडी)"	रामबाग_701	01/06/2020	01/06/2020	09/12/2020	0 वर्ष 6 महीने	332	2952.07	205.1	ऑगस्ट 20 मध्ये डीलरने ई-वे बिलाद्वारे वस्तूची वाहतूक दाखवली होती तरी, करदात्याने ऑगस्ट 20 मध्ये जीएसटीआर 1 दाखल केला नाही. पुरवठादाराने त्याचा जीएसटीआर 1 दाखल केला की आयटीसी दिला जातो. केवळ ई-वे बिल जारी केल्याच्या आधारावर आयटीसी प्राप्तकर्त्याला हस्तांतरित केला जात नाही.	उत्तर मान्य नाही कारण करदात्याने दाखल न केल्याने प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंध होत नाही. प्राप्तकर्त्यांकडून आयटीसी वसूल करणे आवश्यक आहे.	कोणताही अभिलेख उपलब्ध नव्हता. लाभार्थीविरुद्ध कारवाई करण्यासाठी इलेक्ट्रॉनिक फोल्डर ईआययू कडे पाठवण्यात आले. एमजीएसटीच्या कलम 16(2) अंतर्गत आयटीसी उपलब्ध नसल्याचेही त्यात नमूद करण्यात आले होते.	प्राधिकार्यांकडे असतात आणि 2022 च्या आयटी परिपत्र 10 A नुसार वसूलीची कारवाई करावयास पाहिजे होती.
5	2XXXX XXXX XXXX XN	"ठाणे ग्रामीण (मीरा_भा यंदर)"	वसई_501	26/11/2020	26/11/2020	28/12/2021	1 वर्ष 1 महीने	294	12030.06	2165.41	आयटीसी प्रत्यावर्तन करण्याबाबतच्या लेखापरीक्षण प्रश्नाचे कोणतेही विशिष्ट उत्तर देण्यात आले नाही परंतु असे सांगितले आहे की करदात्याचा आर.सी. सुसवातीपासूनच रद्द केले गेले. बीओ प्रणालीवरील तपशील उपलब्ध नाही.	आयटीसी वसूल करण्याबाबत प्रतिक्षित आहे.	आयटीसी प्रत्यावर्तन करण्याबाबतच्या लेखापरीक्षण प्रश्नाचे कोणतेही विशिष्ट उत्तर देण्यात आले नाही परंतु असे सांगितले आहे की करदात्याचा आर.सी. सुसवातीपासूनच रद्द केले गेले. बीओ प्रणालीवरील तपशील उपलब्ध नाही.	वसूल उत्तर प्रतिक्षित आहे.
6	2XXXX XXXX XXXX X0	"रायगड (रायगड_दक्षिण)"	खारघर_701	09/05/2021	09/05/2021	14/02/2022	0 वर्ष 9 महीने	5	221.54	39.88	करदात्याचा आरसी सुसवातीपासूनच म्हणजेच 4/06/2021 रोजी रद्द करण्यात आला आणि एनजीटीपी घोषित करण्यात आला, त्यामुळे	करदात्याने दाखल न केल्याने प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंध होत	करदात्याने दाखल न केल्याने प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंध होत	

अ. क्र.	जीएसटी आयरन	विभाग (नवीन विभाग)	प्रकार	नोंदणी ची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या आदेशाची तारीख व रद्द करण्याच्या तारखेच्या दरम्यानचा कालावधी	चार वर्षांच्या लेखापरीक्षण कालावधीत तयार केलेल्या ई-वे बिलांची संख्या	तयार केलेल्या ई-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य	चार वर्षांमध्ये वस्तुचे कर मूल्य	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय
7	2XXXX XXXX XXXX XR	"ठाणे ग्रामीण (मीरा_भा यंदर)"	वसई_70 3	03/09/ 2018	03/09/ 2018	07/01/20 20	1 वर्ष 4 महीने	6138.08	1055.64	पडताळणीसाठी बीओ प्रणालीवर कोणताही अभिलेख उपलब्ध नव्हता आणि आयटीसी हस्तांतरित झालेला नाही.	नाही म्हणून उत्तर मान्य नाही. प्राप्तकर्त्याकडून आयटीसी वसूल करणे आवश्यक आहे.
8	2XXXX XXXX XXXX XZ	ठाणे ग्रामीण (मीरा_भा यंदर)"	मीरा_70 7	23/12/ 2019	23/12/ 2019	13/10/20 20	0 वर्ष 9 महीने	1473.84	266.16	नोंदणी सुरुवातीपासून रद्द केल्यामुळे, करदात्याने जीएसटीआर 01 द्वारे हस्तांतरित केलेला आयटीसी क्रेडिट आपोआप निरस्त झाला आहे. जानेवारी 2020 ते सप्टेंबर 2020 दरम्यान जीएसटीआर 3B मध्ये दर्शविलेल्या विक्रीबाबत, असे सांगितले आहे की मेसर्स काव्या एंटरप्राइजेसने हस्तांतरित केलेला आयटीसी क्रेडिट संरक्षित	विभागाने बनावट आयटीसी घेणे आणि कर द्यायित्वाचे निर्वहन करण्यासाठी त्याचा वापर आणि आयटीसी हस्तांतरित करणे मान्य केले आहे. हस्तांतरित केलेला आयटीसी प्रत्यावर्तन करण्याची कारवाई करावी.

अ. क्र.	जीएसटी आयएन	विभाग (नवीन विभाग)	प्रकार	नोंदणी ची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या आदेशाची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या तारखेच्या दरम्यानचा कालावधी	चार वर्षांच्या लेखापरीक्षण कालावधीत तयार केलेल्या ई-वे बिलांची संख्या	तयार केलेल्या ई-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य	चार वर्षांमध्ये वसूल केलेले मूल्य	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय
9	2XXXX XXXX XXXX XZ	"ठाणे शहर (ठाणे शहर)"	वागले औ.क्षे._7 02	26/02/ 2019	26/02/ 2019	01/01/20 20	0 वर्ष 10 महीने	41	412.64	74.28	जेसी ठाणे शहरने उत्तर दिले (मार्च 2024) की करदात्याने तीन करदात्यांना वस्तू पुरवल्या होत्या ज्यापैकी एका करदात्याकडून (विनायक इंडस्ट्रीज) समुचित अधिकाऱ्याने जुलै 2023 मध्ये ₹ 4.71 लाख वसूल केले होते.	उर्वरित करदात्यांकडून प्रतिक्षेत आहे.
10	2XXXX XXXX XXXX XE	"ठाणे ग्रामीण (पालघर)"	विरार पूर्व_701	15/02/ 2019	15/02/ 2019	13/12/20 19	0 वर्ष 9 महीने	155	10579.68	690.89	करदात्याने जीएसटीआर 1 दाखल केला आहे, परंतु कोणत्याही कालावधीसाठी जीएसटीआर 3B दाखल केलेला नाही. आयटीसी हस्तांतरित करण्याबाबत असे सांगितले गेले की जीएसटीआयएनने असे नाकारले आहे की एनजीटीपी द्वारे कोणताही आयटीसी मिळू शकत नाही किंवा हस्तांतरित केला जाऊ शकत नाही.	करदात्याने विवरण दाखल न केल्याने प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंध होत नाही म्हणून उत्तर मान्य नाही. प्राप्तकर्त्यांकडून आयटीसी वसूल करणे आवश्यक आहे.
11	2XXXX XXXX XXXX X7	"नागपूर (नागपूर-पूर्व)"	खापरी_7 01	20/05/ 2019	20/05/ 2019	26/04/20 23	3 वर्ष 11 महीने	48	513.41	90.92	उत्तर दिले की नोंदणी सुरुवातीपासूनच म्हणजेच 20/05/2019 रोजी रद्द करण्यात आली होती. राज्यातील आणि राज्याबाहेरील आयटीसी प्राप्तकर्त्यांची माहिती ईआययूद्वारे पडताळली जाते आणि तथ्ये नोंदल अधिकारी आणि	पुढील प्रगती प्रतिक्षेत आहे.

अ. क्र.	जीएसटी आयएन	विभाग (नवीन विभाग)	प्रकार	नोंदणी ची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या आदेशाची तारीख व रद्द करण्याच्या तारखेच्या दरम्यानचा कालावधी	चार वर्षांच्या लेखापरीक्षण कालावधीत तयार केलेल्या ई-वे बिलांची संख्या	तयार केलेल्या ई-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य	चार वर्षांमध्ये वस्तु कर मूल्य	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय
12	2XXXX XXXX XXXX XG	"नागपूर (नागपूर-परिचय)"	त्रिमूर्ती_नगर_702	03/07/2018	03/07/2018	1 वर्ष 1 महीने	23	216.67	39	इतर राज्यातील संबंधित अधिकाऱ्यांना कळवण्यात आली नियम 86-A नुसार प्राप्तकर्त्यांचा ईसीएलमध्ये उपलब्ध आयटीसी अवरुद्ध केला जाईल जीएसटीआर 1 मध्ये व्यवहार नोंदवला आणि 03/07/2018 ते 03/03/2019 पर्यंत ई-वे बिल तयार केले नोंदवलेला आणि इतर एनजीटीपीना आयटीसी हस्तांतरित करण्यात आला. आयटीसी नाकारण्यासाठी मध्य प्रदेशातील संबंधित अधिकाऱ्यांना 20/06/2023 रोजी पत्र पाठविले.	पुढील प्रगती प्रतिक्षेत आहे.
13	2XXXX XXXX XXXX X6	"ठाणे ग्रामीण (मीरा_भायंदर)"	मीरा_704	15/04/2019	30/12/2019	0 वर्ष 8 महीने	216	1854.73	333.85	"करदात्याने जीएसटीआर 01 मध्ये दिल्लीत राहणाऱ्या आणि छत्तीसगडमध्ये राहणाऱ्या दोन करदात्यांना विक्री दाखवली आहे. सप्टेंबर 2019 ते नोव्हेंबर 2019 दरम्यान जीएसटीआर 3B मध्ये दाखवलेल्या विक्रीबाबत असे सांगितले आहे की करदात्याने एकूण ₹ 30254493// आयटीसीचा दावा केला होता. करदात्याने सप्टेंबर-19 आणि ऑक्टोबर-19 या कालावधीसाठी जीएसटीआर 01 नुसार ₹ 22830483/- आयटीसी विक्रीद्वारे हस्तांतरित केला (ज्यासाठी संबंधित	पुढील प्रगती प्रतिक्षेत आहे.

अ. क्र.	जीएसटी आयएन	विभाग (नवीन विभाग)	प्रकार	नोंदणी ची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या आदेशाची तारीख व नोंदणी रद्द करण्याच्या तारखेच्या दरम्यानचा कालावधी	चार वर्षांच्या लेखापरीक्षण कालावधीत तयार केलेल्या ई-वे बिलांची संख्या	तयार केलेल्या ई-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य	चार वर्षांमध्ये वस्तुचे कर मूल्य	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय	
14	2XXXX XXXX XXXX XJ	ठाणे ग्रामीण (मीरा_भा यंदर)	मीरा_70 5	26/03/ 2019	26/03/ 2019	13/02/20 20	0 वर्ष 10 महीने	211	1348.97	242.81	समुचित अधिकाऱ्यांना पत्र जारी केले गेले होते) आणि नोव्हेंबर-19 या कालावधीसाठी जीएसटीआर 3B नुसार ₹ 7244402/- कर प्रदान केला होता जो त्या कालावधीसाठी जीएसटीआर 01 द्वारे हस्तांतरित करण्यात आला नाही. क्रेडिट लेजरमधून उर्वरित आयटीसी ₹ 179608/- अवरुद्ध करण्यात आला आहे."	पुढील प्रगती प्रतिक्षेत आहे.
15	2XXXX XXXX	ठाणे शहर	भिवंडी_7 09	13/02/ 2019	13/02/ 2019	10/12/20 19	0 वर्ष 9 महीने	48	966.52	138.49	20/12/2019 च्या आदेशानुसार (26/03/2019 पासून) जीएसटी नोंदणी सुरुवातीपासूनच रद्द करण्यात आली आणि रद्द करण्यासाठी ऑर्डर देण्यापूर्वी ई-वे बिल तयार करण्यात आले होते. एप्रिल 2019 ते नोव्हेंबर 2019 दरम्यान जीएसटीआर 1 आणि 3B मध्ये दर्शविलेल्या विक्रीबाबत, विभागाने ₹ 2.19 कोटींचा अपात्र आयटीसी हस्तांतरित केल्याचे मान्य केले. 9 अधिकार क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांना ₹ 18991668/- आयटीसी प्रत्यावर्तित करण्यासाठी दिनांक 12/9/2023 रोजी पत्र लिहिले.	विभागाने सांगितले की या कार्यालयाचे असे मत होते की एनजीटीपी घोषित केल्यामुळे, कोणताही आयटीसी घोषणा

अ. क्र.	जीएसटी आयरन	विभाग (नवीन विभाग)	प्रकार	नोंदणी ची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या आदेशाची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या तारखेच्या दरम्यानचा कालावधी	चार वर्षांच्या लेखापरीक्षण कालावधीत तयार केलेल्या ई-वे बिलांची संख्या	तयार केलेल्या ई-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य	चार वर्षांमध्ये वस्तुचे कर मूल्य	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय
16	XXXX XM	(कल्याण) "	धानोरी_7 01	18/12/ 2019	18/12/ 2019	18/12/20 20	1 वर्ष 0 महीने	295	2831.5	525.68	हस्तांतरित केला नाही. बीओ पोर्टलवर उपलब्ध नसल्यामुळे जीएसटीआर 1 आणि 3B च्या प्रती सादर कराव्या. "फक्त ई-वे बिल तयार केल्याने वस्तुची वाहतूक सिद्ध होत नाही. इतर कागदपत्रे जसे की बीजक, तारी पावत्या मालाची वाहतूक केली जाते हे सिद्ध करण्यासाठी आवश्यक आहेत. एडीजी (अन्वेषण) डीजीजीआय मुख्यालय, नवी दिल्ली आणि प्रधान. अतिरिक्त महासंचालक, डीजीजीआय पुणे झोनल युनिट यांच्या बनावट आणि बोगस संस्थांबाबतच्या गोपनीय अहवालानुसार, कर्दाता मेसर्स राजेंद्र ट्रेडर्सने विविध संस्थांना आयटीसी हस्तांतरित करण्यासाठी नोंदणी मिळवली. अशा प्रकारे प्रत्यक्षात वस्तुची खरेदी आणि विक्री झाली नाही, फक्त बनावट आणि बोगस बिले जारी केली गेली. कर्दात्याला बोगस घोषित केले जात असल्याने, आयटीसी प्रत्यावर्तित करण्याचा प्रश्नच उदभवत नाही.	प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंधित करत नाही. कर्दात्याने विवरणपत्र दाखल न केल्याने प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंध होत नाही. म्हणून उतर मान्य नाही. प्राप्तकर्त्यांकडून आयटीसी वसूल करणे आवश्यक आहे.
17	XXXXX XXXX	पुणे-4 (पुणे_दक्षिण_पूर्व)"	खडकी_7 01	21/12/ 2018	21/12/ 2018	19/12/20 19	0 वर्ष 11 महीने	85	335.69	60.42	मे 2019 ते ऑक्टोबर 2019 या कालावधीच्या जीएसटीआर 3B मध्ये दाखलेल्या विक्रीबाबत, ₹ 396.11	आयटीसी वसूल करण्यासाठी अधिकारक्षेत्रीय

अ. क्र.	जीएसटी आयरन	विभाग (नवीन विभाग)	प्रकार	नोंदणी ची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या आदेशाची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या तारखेच्या दरम्यानचा कालावधी	चार वर्षांच्या लेखापरीक्षण कालावधीत तयार केलेल्या ई-वे बिलांची संख्या	तयार केलेल्या ई-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य	चार वर्षांमध्ये वसूल केलेले मूल्य	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय
	XXXX X1										लाखांची उलाढाल ही फसवी उलाढाल आहे. आयटीसी प्रत्यावर्तन करण्याबाबत असे सांगितले आहे की नोंदणी सुरुवातीपासूनच रद्द करण्यात आली होती आणि पुरावा फोल्डर ईआययूला देण्यात आला होता, त्यामुळे त्याच्या कार्यालयात कोणतीही कारवाई प्रलंबित नव्हती."	अधिकार्यांनी कारवाई करावयास हवी होती म्हणून उत्तर माग्य नाही.
18	2XXXX XXXX XXXX XQ	"ठाणे ग्रामीण (मीरा_भा यंदर)"	भायंदर-पुर्त_702	06/02/2019	06/02/2019	03/01/2020	0 वर्ष 2 महीने	26	153.35	15.07	करदात्याने फसवणूक, जाणूनबुजून चुकीचे विधान किंवा तथ्ये दडवून नोंदणी घेतली आहे. आयटीसी प्राप्त करण्याविरुद्ध कायदानुसार कारवाई सुरु करण्यासाठी आयटीसी प्रत्यावर्तन करण्याबाबत अधिकारक्षेत्रीय कर प्राधिकरणाला पत्र लिहिले आहे (30/10/2023). जीएसटीआर 3B मध्ये दाखवलेल्या ₹ 4.23 कोटींच्या विक्रीबाबत असे सांगितले आहे की आरसी सुरुवातीपासूनच रद्द करण्यात आल्याने, सर्व व्यवहार निरस्त झाले आहेत.	पुढील प्रगती प्रतिक्षेत आहे
19	2XXXX XXXX XXXX XH	ठाणे शहर (ठाणे शहर)"	वागले औ.क्ष..5 04	26/07/2017	26/07/2017	05/05/2020	2 वर्ष 9 महीने	1	876.75	157.81	2018-19 मध्ये, डीलरने 3 करदात्यांकडून ₹ 4.69 कोटींच्या आयटीसीचा दावा केला होता ज्यांना एनजीटीपी देखील घोषित करण्यात आले.	वसूल आयटीसी करण्यासाठी अधिकारक्षेत्रीय कारवाई

अ. क्र.	जीएसटी आयरन	विभाग (नवीन विभाग)	प्रकार	नोंदणी ची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या आदेशाची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या आदेशाची तारीख व रद्द करण्याच्या तारखेच्या दरम्यानचा कालावधी	चार वर्षांच्या लेखापरीक्षण कालावधीत तयार केलेल्या ई-वे बिलांची संख्या	तयार केलेल्या ई-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य	चार वर्षांमध्ये वसूल केले कर मूल्य	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय
20	2XXXX XXXX XXXX XL	"ठाणे शहर (गिवडी)"	मानपाज_701	05/10/2020	05/10/2020	08/01/2021	0 वर्ष 3 महीने	54	4652.92	232.65	करदात्याला एनजीटीपी घोषित केले. कोणताही आयटीसी हस्तांतरित केला नाही परंतु पुढे सांगितले की ई-वे बिल फसवणूकीने तयार करण्यात आले होते.	आयटीसी वसूल करण्यासाठी जवळच्या क्षेत्राधिकार अधिकाऱ्याने कारवाई करावयास हवी होती म्हणून उत्तर मान्य नाही.
21	2XXXX XXXX XXXX XF	"रायगड (रायगड-उत्तर)"	पनवेल_702	27/09/2018	27/09/2018	लागू नाही		33	5080.19	1419.31	करदात्याला एनजीटीपी घोषित केले. कोणताही आयटीसी हस्तांतरित केला नाही. आरसी सुरुवातीपासून म्हणजे 27/09/2018 पासून रद्द करण्यात आला होता, त्यामुळे जीएसटीआर 1 आणि 3B चा कोणताही अभिलेख जीएसटी पोर्टलवर उपलब्ध नव्हता.	बीओ पोर्टलमध्ये जीएसटीआर डेटा असावा. एनजीटीपीची घोषणा प्राप्तकर्त्याकडून आयटीसी घेण्यास प्रतिबंधित करत नाही. प्राप्तकर्त्याकडून आयटीसी वसूल करणे आवश्यक आहे.
22	2XXXX XXXX	ठाणे शहर (ठाणे शहर)"	कळवा_701	21/09/2020	21/09/2020	28/01/2021	0 वर्ष 4 महीने	21	1439.88	71.99	करदात्याला एनजीटीपी घोषित केले. कोणताही आयटीसी हस्तांतरित केला नाही. उत्तर दिले की निवडलेल्या ई-वे	एनजीटीपीची घोषणा आयटीसी घेण्यास प्रतिबंधित करत नाही

अ. क्र.	जीएसटी आयरन	विभाग (नवीन विभाग)	प्रकार	नोंदणीची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या आदेशाची तारीख व नोंदणी रद्द करण्याच्या तारखेच्या दरम्यानचा कालावधी	चार वर्षांच्या लेखापरीक्षण कालावधीत तयार केलेल्या ई-वे बिलांची संख्या	तयार केलेल्या ई-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य	चार वर्षांमध्ये वसूल केले गेले	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय
	XXXX X3									बिलांमधील माल पाठवणारा आणि माल प्राप्तकर्ता दोघेही एनजीटीपी घोषित केले गेले होते, त्यामुळे प्राप्तकर्ता करदाता आयटीसी घेऊ शकला नाही आणि महसुलाचे कोणतेही नुकसान नाही.	म्हणून उत्तर मान्य नाही. आयटीसी करण्यासाठी कारवाई करावी.
23	2XXXX XXXX XXXX X2	"ठाणे शहर (कल्याण)"	उल्हासन गर- 2_702	06/03/2020	06/03/2020	07/01/2021	14	1256.16	62.81	"करदाता एनजीटीपी घोषित केल्यानंतर लाभार्थ्याविरुद्ध ईआययू द्वारे संबंधित समुचित अधिकाऱ्यामार्फत कारवाई सुरू केली जाते. उत्तरात असे मान्य करण्यात आले की करदात्याने रद्द करण्यापूर्वी विक्री दाखवली होती आणि पुढे सांगितले की एकदा त्याला एनजीटीपी घोषित केले की त्याच्या लाभार्थ्याविरुद्ध ईआययू द्वारे संबंधित समुचित अधिकाऱ्यामार्फत कारवाई केली जाते. असेही सांगण्यात आले की जीएसटीआर 1 डाउनलोड करता येऊ शकले नाही. म्हणून आम्ही आयटीसी हस्तांतरित झाला की प्रत्यावर्तन झाला हे सत्यापित करू शकत नाही. या कार्यालयाकडे इतर कोणताही कागदोपत्री पुरावा उपलब्ध नाही."	ईआययू एनजीटीपीसाठी संग्रहक म्हणून काम करते आणि मूळ कागदपत्रे अधिकारक्षेत्रीय प्राधिकाऱ्यांकडे असतात आणि 2022 च्या आयटी परिपत्रक 10 A नुसार वसूल करण्यासाठी कारवाई केली गेली पाहिजे म्हणून उत्तर मान्य नाही.
24	2XXXX XXXX	"ठाणे शहर	अंबरनाथ _701	10/10/2020	10/10/2020	13/01/2021	180	3076.06	521.05	करदात्याची आरसी सुरुवातीपासूनच रद्द केले आणि लाभार्थी शोधण्यासाठी आणि 2022 च्या अंतर्गत परिपत्रक	एनजीटीपीची घोषणा आयटीसी घेण्यास प्रतिबंधित करत नाही.

अ. क्र.	जीएसटी आयएन	विभाग (नवीन विभाग)	प्रकार	नोंदणी ची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या आदेशाची तारीख व रद्द करण्याच्या तारखेच्या दरम्यानचा कालावधी	चार वर्षांच्या लेखापरीक्षण कालावधीत तयार केलेल्या ई-वे बिलांची संख्या	तयार केलेल्या ई-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य	चार वर्षांमध्येव स्तूचे कर मूल्य	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय
	XXXX X8	(कल्याण) "								10A नुसार कारवाई करण्यासाठी ईआययूकडे फोल्डर पाठविले. असेही सांगितले आहे की नोंदणी सुरुवातीपासूनच रद्द करण्यात आली होती, त्यामुळे करदात्याचे सर्व व्यवहार निरस्त झाले आणि कोणताही आयटीसी हस्तांतरित केला जाऊ शकला नाही. तथापि, उत्तरसोबत जोडलेल्या 7/12/2020 च्या निरीक्षण अहवालात टीपीने आयटीसीचा वापर आणि हस्तांतरण नमूद केले होते.	म्हणून उत्तर मान्य नाही. वसूल करण्यासाठी कारवाई करावी.
25	2XXXX XXXX XXXX XZ	"ठाणे ग्रामीण (मीरा_भा रंकर)"	वसई रोड_703	01/12/ 2018	13/12/20 19	1 वर्ष 0 महीने	165	1034.37	186.19	13/12/2019 च्या आदेशानुसार नोंदणी सुरुवातीपासूनच रद्द करण्यात आली आहे आणि जीएसटीआयएन रद्द करण्यापूर्वी ई-वे बिल तयार करण्यात आले होते. जीएसटीआय 1 आणि 3B देणे शक्य नाही, एनजीटीपी घाबित म्हणून आयटीसी हस्तांतरित केला नाही.	बीओ पोर्टलमध्ये जीएसटीआय डेटा असावा. एनजीटीपीची घोषणा प्राप्तकर्त्याद्वारा आयटीसी घेण्यास प्रतिबंधित करत नाही. वसूल करण्याची कारवाई प्रतिबंधित आहे.
26	2XXXX XXXX XXXX XX	पुणे-1 (पुणे_दक्षि ण)"	वडगाव_7 01	02/11/ 2020	31/12/20 20	0 वर्ष 1 महीने	32	48.84	11.98	जरी करदात्याने ई-वे बिल तयार केले परंतु कोणतीही खरेदी केली गेली नव्हती आणि जीएसटीआय 1 आणि जीएसटीआय 3B मध्ये कोणतीही विक्री उघड केली गेली नाही, म्हणून आयटीसी	बीओ पोर्टलवर जीएसटीआय डेटा असावा. एनजीटीपीची घोषणा प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी मिळण्यास प्रतिबंधित करत नाही. आयटीसी

अ. क्र.	जीएसटी आयटम	विभाग (नवीन विभाग)	प्रकार	नोंदणी ची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या आदेशाची तारीख व रद्द करण्याच्या तारखेच्या दरम्यानचा कालावधी	चार वर्षांच्या लेखापरीक्षण कालावधीत तयार केलेल्या ई-वे बिलांची संख्या	तयार केलेल्या ई-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य	चार वर्षांमध्ये वसूल केलेले मूल्य	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय
27	2XXXX XXXX XXXX X4	ठाणे ग्रामीण (मीरा_भा यंदर)"	मीरा_70 1	24/09/2021	28/12/2021	0 वर्ष 3 महीने	5	19.99	2.4	हस्तांतरित झाली नाही. करदात्याला एनजीटीपी घोषित केले. आवश्यक कारवाईसाठी ईआयकूडे फोल्डर पाठवण्यात आले. आरसी सुरुवातीपासूनच रद्द करण्यात आल्याने, बीओ प्रणालीवर तपशील उपलब्ध नाही.	वसूल करण्यासाठी कारवाईची प्रतीक्षा आहे. बीओ पोर्टलवर जीएसटीआर डेटा असावा. वसूल उतर करण्यासाठी प्रतिक्षित आहे.
28	2XXXX XXXX XXXX XM	रायगड (रायगड-उत्तर)"	रेवेली_7 01	28/10/2021	24/12/2021	0 वर्ष 1 महीने	15	107.62	19.37	आरसी सुरुवातीपासूनच रद्द करण्यात आले. 28/10/2021 रोजी डीअर आरसी रद्द करण्यात आले, त्यामुळे सादर करणे शक्य नाही.	बीओ पोर्टलवर जीएसटीआर डेटा असावा. वसूल उतर करण्यासाठी प्रतिक्षित आहे.
29	2XXXX XXXX XXXX X6	रायगड (रायगड-उत्तर)"	वाशी-तुर्भ_701	28/10/2021	28/12/2021	0 वर्ष 2 महीने	2	15.27	2.75	आरसी सुरुवातीपासूनच रद्द केले. 28/10/2021 रोजी डीअरची आरसी रद्द केले, त्यामुळे जीएसटीआर 1 आणि 3B सादर करणे शक्य नाही.	बीओ पोर्टलवर जीएसटीआर डेटा असावा. वसूल उतर करण्यासाठी प्रतिक्षित आहे.
30	2XXXX XXXX XXXX X5	ठाणे शहर (कल्याण)"	बदलापूर_703	17/10/2018	10/12/2019	1 वर्ष 1 महीने	255	1785.1	211.75	उत्तर दिले की डीअरने ऑक्टोबर 2018 आणि नोव्हेंबर 2019 साठी जीएसटीआर 1 दाखल केले होते (प्रती सादर केल्या नाहीत). पुढे सांगितले की डीअरला एनजीटीपी घोषित केले जात असल्याने, आरसी हस्तांतरित केला गेला नाही, त्यामुळे महसूलाचे नुकसान झाले नाही.	बीओ पोर्टलवर जीएसटीआर डेटा असावा. एनजीटीपीची घोषणा आयटीसी प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंधित करत नाही. आयटीसी वसूल करण्यासाठी कारवाईची प्रतीक्षा आहे.

अ. क्र.	जीएसटी आयएन	विभाग (नवीन विभाग)	प्रकार	नोंदणी ची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या आदेशाची तारीख	नोंदणी रद्द करण्याच्या तारखेच्या दरम्यानचा कालावधी	चार वर्षांच्या लेखापरीक्षण कालावधीत तयार केलेल्या ई-वे बिलांची संख्या	तयार केलेल्या ई-वे बिलांचे निर्धारण मूल्य	चार वर्षांमध्ये वसुली कर मूल्य	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय
31	2XXXX XXXX XXXX XO	रायगड (रायगड-उत्तर)	पनवेल_7 01	30/12/2020	30/12/2020	18/10/2021	0 वर्ष 9 महीने	19	178.69	38.75	प्रकरणाची चौकशी करण्यात आली आणि करदात्याला एनजीटीपी घोषित करण्यात आले आणि आरसी सुरुवातीपासून रद्द करण्यात आल्यामुळे बीओ प्रणालीवर कोणताही अभिलेख नाही.	बीओ पोर्टलवर जीएसटीआर डेटा असावा. एनजीटीपीची घोषणा प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंध करत नाही.
32	2XXXX XXXX XXXX XP	पुणे-1 (पुणे-पूर्व)	औध_कॅ म्प_702	12/10/2020	12/10/2020	3/12/2020	0 वर्ष 2 महीने	94	140.17	25.23	करदात्याने चुकीच्या पद्धतीने हस्तांतरित केलेल्या आयटीसीची प्रत्यावर्तन कारवाई विभागाने सुरू केली होती. पुढे असेही सांगितले की बीओ पोर्टलवर जीएसटी प्राधिकार्याकडे इतर राज्य माल प्राप्तकर्ता नोंदी तपासण्यासाठी कोणतीही यंत्रणा नाही.	आयटीसी प्रत्यावर्तन करण्याच्या पुढील प्रगतीची प्रतिक्रिया आहे. इतर राज्यांच्या माल प्राप्त करणाऱ्याबाबत उतर मान्य नाही कारण आयटीसी प्रत्यावर्तन करण्यासाठी इतर राज्यांच्या अधिकारक्षेत्रातील अधिकार्याला कळवायचे होते.
							एकूण	3577	63732.88	9266.21		

परिशिष्ट-3.1.3
(संदर्भ परिच्छेद 3.1.10.2, पृष्ठ 31)
निरंक विवरण दाखल करणाऱ्यांनी इ-वे बिल तयार करणे

अ. क्र.	जीएसटी आयएन	विभाग(नवीन विभाग)	प्रभार	नोंदणीची तारीख	रद्दीकरणची तारीख	रद्दीकरण आदेशाची तारीख	महिना ज्याकरिता ई-वे बिल करूनसुधानिरंक विवरण दाखल केले	महिन्यात तयार केलेल्या ई-वे बिलांची संख्या	तयार केलेल्या ई-वे बिलामध्ये मालाचे निर्धारण मूल्य	तयार केलेल्या ई-वे बिलामध्ये वस्तूचे कर मूल्य	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय (रक्कम ₹ मध्ये)
1	2XXXX XXXX XXXX X5	रायगड (रायगड दक्षिण)	पनवेल_7 06	30/07/2017	03/09/2018	जून-18	2	2149072	386832	डीआरसी 07 जारी केले.	पुढील प्रगती कळवावी.	
2	2XXXX XXXX XXXX X5	ठाणे ग्रामीण (मीरा भायंदर)	भायंदर-पूर्व_702	18/08/2017	01/12/2018	मे-18 जून-18 जुलै-18 ऑगस्ट-18	7	7700000	0	रद्द करण्याची प्रक्रिया पूर्वलक्षी प्रभावाने सुरू करण्यात आली आहे. परंतु करदात्यांनी जीएसटी विवरण दाखल केले नव्हते.	विवरण दाखल न केल्याने प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंध होत नाही म्हणून उत्तर मान्य नाही	
3	2XXXX XXXX XXXX XU	औरंगाबाद (छ. संभाजीनगर)	सीएसएन_शहर_706	01/07/2017	10/08/2022	ऑगस्ट-18	1	220000	39600	लेखापरीक्षण निरीक्षणाची पडताळणी करण्यात आली होती परंतु डीआरसी 14 6/12/2023 रोजी जारी करण्यात आले होते.	पुढील प्रगती कळवावी.	
4	2XXXX XXXX XXXX XP	ठाणे ग्रामीण (मीरा भायंदर)	वसई_703	03/12/2020	25/08/2021	डिसेंबर-20	16	113595045	20447108	रद्द करण्याची प्रक्रिया पूर्वलक्षी प्रभावाने सुरू करण्यात आली आहे. परंतु करदात्यांनी जीएसटी विवरण दाखल केलेले नाही. आयटीसी हस्तांतरित करण्यात आला नाही.	विवरण दाखल न केल्याने प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंध होत नाही म्हणून उत्तर मान्य नाही	
5	2XXXX XXXX XXXX XE	रायगड (रायगड दक्षिण)	घनसोली_501	15/02/2020	18/12/2020	एप्रिल-20	12	120157500	14418900	कदाचित आयटीसी हस्तांतरित करण्यासाठी करदात्यांनी ई-वे बिल तयार केला असेल. जीएसटीआर 1 आणि 3B बीओ प्रणालीमधून डाउनलोड करता आले नाहीत परंतु नोंदणी सुरुवातीपासूनच रद्द करण्यात आली असल्याने, आयटीसी हस्तांतरित करण्यात येत नाही.	विवरण दाखल न केल्याने प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंध होत नाही म्हणून उत्तर मान्य नाही	
						एकूण	38	243821617	35292440			

परिशिष्ट-3.1.4

(संदर्भ परिच्छेद 3.1.10.3; पृष्ठ 32)

विवरण दाखल न करणाऱ्या करदात्यांनी इ-वे बिल तयार करणे

अ. क्र.	जीएसटी आयएन	विभाग (नवीन विभाग)	प्रकार	नोंदणीची तारीख	रद्दीकरणाची तारीख	रद्दीकरण आदेशाची तारीख	महिना ज्याकरिता विवरण दाखल न करता इ-वे बिल तयार केले	महिन्यात तयार केलेल्या इ-वे बिलांची संख्या	मालाचे निर्धारण मूल्य	वस्तूचे कर मूल्य	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय (रककम ₹ मध्ये)
1	2XXXX XXXXXX XXXXX5	रायगड (रायगड_दक्षिण)	पनवेल_706	30/07/2017	30/07/2017	10/03/2018	मार्च-19	1	918225	165280	डीआरसी 07 जारी	पुढील प्रगती कळवावी.
2	2XXXX XXXX XXXXXX XO	औरंगाबाद (छ. संभाजी नगर)	एमआय डीसी_वा कुज_702	01/07/2017	01/07/2017	10/04/2023	एप्रिल-18 मे-18	2	605070	30254	₹ 0.52 लाखांची थकबाकी वसूल करण्यासाठी डीआरसी 07 दिनांक 18/4/2024 ला जारी करण्यात आला	पुढील प्रगती कळवावी.
3	2XXXX XXXXXX XXXXX8	कोल्हापूर (कोल्हापूर)	सातारा	16/08/2017	16/08/2017	07/12/2019	जुलै-18 सप्टेंबर-18 नोव्हेंबर-18 डिसेंबर-18 जानेवारी-19 फेब्रुवारी-19 एप्रिल-19 मे-19 जून-19 ऑगस्ट-19 नोव्हेंबर-19	14	2023164	103262	अभिनिर्णय कार्यवाही पूर्ण झाली आणि ₹ 1.24 लाखाच्या वसूलीसाठी डीआरसी 07, दिनांक 25/4/2024 ला जारी करण्यात आला	पुढील प्रगती कळवावी.
4	2XXXX XXXXXX XXXXXZ	ठाणे ग्रामीण (मीरा_भायंदर)	भायंदर-पूर्व_702	19/12/2017	01/08/2018	15/11/2019	सप्टेंबर-18 ऑक्टोबर-18 डिसेंबर-18 जानेवारी-19 मार्च-19	38	15033106	1787259	करदाता दाखल न करणारा असल्याने, 1/8/2018 पासून पूर्वलक्षी प्रभावाने नोंदणी रद्द करण्यात आली आणि आयटीसी हस्तांतरित करण्यात आला नाही	विवरण दाखल न केल्याने प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंध होत नाही

अ. क्र.	जीएसटी आयएन	विभाग (नवीन विभाग)	प्रकार	नोंदणीची तारीख	रद्दीकरणची तारीख	रद्दीकरण आदेशाची तारीख	महिना ज्याकरिता विवरण दाखल न करता ई-वे बिल तयार केले	महिन्यात तयार केलेल्या ई-वे बिलांची संख्या	मालाचे निर्धारण मूल्य	वस्तूचे कर मूल्य	विभागाचे उतर	लेखापरीक्षण अभिप्राय
5	2XXXX XXXXXX XXXXXV	ठाणे शहर (कर्याण)	उल्हासन गर-5_702	01/07/2017	01/07/2017	26/11/2019	एप्रिल-19 मे-19 जून-19 नोव्हेंबर-18 डिसेंबर-18 मार्च-19	5	2078870	373904	करदात्यांनी कर अधिकाऱ्यांची दिशाभूल करण्यासाठी चुकीची माहिती दिली असण्याची शक्यता आहे	म्हणून उतर मान्य नाही आयटीसी प्रत्यावर्तन करण्यासाठी केलेली कारवाई सांगवी
6	2XXXX XXXXXX XXXXXF	रायगड (रायगड-उत्तर)	ऐरोली_702	01/07/2017	30/04/2018	25/02/2020	मे-18 जून-18 सप्टेंबर-18	6	1576270	283729	करदात्यांनी एप्रिल 2018 साठी जीएसटीआर 3B दाखल केला.	आयटीसी प्रत्यावर्तन करण्यासाठी केलेली कारवाई सांगवी.
7	2XXXX XXXXXX XXXXXP	ठाणे ग्रामीण (मीरा_भायंदर)	वसई_703	03/12/2020	03/12/2020	25/08/2021	जानेवारी-21	4	2127272	3829090	करदात्याने नोंदणी झाल्यापासून कोणताही विवरण दाखल केला नव्हता; त्यामुळे व्यवहार ओळखता येऊ शकत नाही	विवरण दाखल न केल्याने प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंध होत नाही म्हणून उतर मान्य नाही
8	2XXXX XXXXXX XXXXX5	नागपूर (नागपूर_पश्चिम)	त्रिमूर्ती_नगर_701	26/09/2017	01/05/2018	04/10/2019	मे-18 जून-18 जुलै-18 ऑगस्ट-18	23	5114680	613762	बीजक कालावधीसाठी जीएसटी विवरण दाखल केले नाही आणि त्यामुळे त्याच्या ग्राहकांना क्रेडिट हस्तांतरित करण्यात आले नाही	विवरण दाखल न केल्याने प्राप्तकर्त्यांना आयटीसी घेण्यास प्रतिबंध होत नाही म्हणून उतर मान्य नाही
9	2XXXX XXXXXX XXXXX2	नागपूर (चंद्रपूर)	हिंगणघाट_702	01/07/2017	30/11/2018	19/12/2021	डिसेंबर-18	4	387400	19370	कलम 63 अंतर्गत ₹ 0.90 लाखांसाठी कारणे दाखवा नोटीस 27/12/2023 रोजी जारी करण्यात आली.	पुढील प्रगती कळवावी.
							एकूण	97	49009507	7205909		

परिशिष्ट-3.1.5
(संदर्भ परिच्छेद 3.1.10.4; पृष्ठ 34)
एकाच बिजकावर अनेक इ-वे बिल तयार करणे

अ. क्र.	करदात्या चा जीएसटीआयएन	विभाग (नवीन विभाग)	प्रभार	एकाच बिजकावर अनेक इ-वे बिल तयार करणे	एकाच बिजकावर तयार केलेले अनेक इ-वे बिलाची संख्या	नकल इ-वे बिलांमध्ये मालाचे निर्धारण मूल्य	कर दायित्व	विभागाचे उतर	लेखापरीक्षण अभिप्राय
1.	2XXXXX XX XXXXXX XO	औरंगाबाद (छ. संभाजी नगर)	MIDC_वाळुज_702	बीजक क्रमांक 05 दिनांक 26/04/2018 दोन इ-वे बिल 231007993589, 211008447274.	2	3.1	0.15	थकबाकी वसूल करण्यासाठी एप्रिल 2024 मध्ये डीआरसी 07 जारी करण्यात आला.	पुढील प्रगती कळवावी.
2.	2XXXXX XX XXXXXX X5	नागपूर (नागपूर पश्चिम)	त्रिमूर्ती_नगर_701	(i) बीजक क्रमांक-3- दिनांक 26/05/2018 दोन इ-वे बिल 251011124960, 201011166628 (ii) बीजक क्रमांक 4 दिनांक 26/05/2018 - दोन इ-वे बिल -211011168333, 291011126869	4	2.19	0.26	कलम 63 अंतर्गत कर निर्धारण करण्यात आले आणि जेव्हा जेव्हा कर चुकवित्तीची कोणतीही घटना निर्दर्शनास आली तेव्हा पुढील अभिनिर्णयात्मक कारवाई सुरू करण्यात आली.	पुढील प्रगती कळवावी.
3.	2XXXXX XX XXXXXX XZ	ठाणे शामीण (सीरा भायंदर)	भायंदर_पूर्व_702	(i) बीजक क्रमांक 036 दिनांक 08/09/2018 - दोन इ-वे बिल-261039846292, 281041545255 (ii) बीजक क्रमांक 41 दिनांक 17/09/2018 - दोन इ-वे बिल - 231042009643, 251042764342 (iii) बीजक क्रमांक 21 दिनांक 06/08/2018 - दोन इ-वे बिल - 291030732887, 281030855280 (iv) बीजक क्रमांक 25 दिनांक 13/08/2018 - दोन इ-वे बिल - 271033473130, 261032748078 (v) बीजक क्रमांक 24 दिनांक 13/08/2018 - तीन इ-वे बिल - 221034236722, 221033477140, 251032751903	11	17.6	2.11	कारखान्यातून मुख्य वाहतूकदाराकडे, नंतर गोदामात आणि तेथून हलक्या वाहनाने गंतव्यस्थानावर मालाची वाहतूक करण्यात आली.	एका एकल बीजक क्रमांक 24 साठी उतर देण्यात आले आहे परंतु इतर चार बीजकासाठी उतर प्रलंबित आहे
4.	2XXXXX XX XXXXXX X5	रायगड (रायगड_दक्षिण)	पनवेल_706	बीजक क्रमांक 7510801554 दिनांक 4/6/2018 दोन इ-वे बिल 241013469303, 291013472067	2	10.74	1.93	2018-19 साठी तपासणीसाठी प्रकरण निवडण्यात आले आहे आणि ₹ 8.20 लाखांच्या वसुलीसाठी 15/06/2022 रोजी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला. डीलर अपीलमध्ये गेला.	पुढील प्रगती कळवावी.

अ. क्र.	करदात्याचा जीएसटीआयएन	विभाग (नवीन विभाग)	प्रभार	एकाच बिजकावर अनेक ई-वे बिल तयार करणे	एकाच बिजकावर तयार केलेले अनेक ई-वे बिलांची संख्या	नकल ई-वे बिलांमध्ये मालाचे निर्धारण मूल्य	कर दायित्व	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण अभिप्राय
5.	2XXXXX XXXXXX XXXXN	रायगड (रायगड-उत्तर)	बेलापूर_503	i) बीजक क्रमांक HLD-10459 दिनांक 10/09/20 - दोन ई-वे बिल - 211220170794, 271220174145 (ii) बीजक क्रमांक EOU-2/010/2020-21 दिनांक 16/07/20 - तीन ई-वे बिल - 611207488434, 621207506320, 661207505572	5	50.5	7.45	करदात्यांना ई-वे बिल तयार करण्याची आवश्यकता नाही, तथापि केंद्रीय अधिकारक्षेत्रात येणाऱ्या दुसऱ्या करदात्याने त्याच्या नावाने ई-वे बिल तयार केले होते, ही बाब केंद्रीय अधिकार्यांना कळवली गेली.	ई-वे बिल मधील माल प्राप्तकर्ता जेएनपीटी असल्याने उत्तर मान्य नाही
6.	2XXXXX XXXXXX XXXXXZ	पुणे-1 (पुणे_उत्तर_पश्चिम)	भोसरी_613	i) बीजक क्रमांक 18190192 दिनांक 18/09/2018 - तीन ई-वे बिल - 281042308222, 291042308353, 151071237069 (ii) बीजक क्रमांक 18190324 दिनांक 21.12.2018 - दोन ई-वे बिल - 211067840766, 251066832456	5	13.31	2.39	प्रणालीमधील बिघाडामुळे करदात्याने तयार केलेला ई-वे बिल प्रणालीवर दिसत नव्हता, म्हणून करदात्याने दुसरा ई-वे बिल तयार केला परंतु पूर्वीची बिले रद्द केली नाहीत.	करदात्याने दोन वेळा 5 ई-वे बिल तयार केले आहेत म्हणून उत्तर मान्य नाही.
7.	2XXXXX XXXXXX XXXXXL	नाशिक (नाशिक)	अंबड_501	(i) बीजक क्रमांक NS10610 दिनांक 27/06/2018 - दोन ई-वे बिल - 221020107809, 261020136706 (ii) बीजक क्रमांक NS10814 दिनांक 28/06/2018 - दोन ई-वे बिल - 271020477947, 281020482618 (iii) बीजक क्रमांक NSA10 दिनांक 26/09/2018 - दोन ई-वे बिल - 231044536082, 291044537137	6	3.44	0.14	एकाच बीजकावर अनेक ई-वे बिल तयार झाल्याचे शोधण्यासाठी कोणतीही यंत्रणा नाही. ई-वे बिल अशा वाहन क्रमांकासह तयार करण्यात आले होते जे वाहन सहज उपलब्ध नव्हते; म्हणून करदात्याने दुसरे ई-वे बिल तयार केले.	एका एकल बीजकावर अनेक ई-वे बिल तयार झाल्याचे शोधण्यासाठी यंत्रणा तयार झाल्याचे शोधण्यासाठी यंत्रणा विकसित करावी.
					35	100.88	14.43		

परिशिष्ट 3.1.6

(संदर्भ: परिच्छेद 3.1.10.6, पृष्ठ 36)

काही करदात्यांनी निर्माण केलेले उच्च मूल्य ई-वे बिले

अ.क्र.	पाठविणाऱ्याचे नाव	तयार जीएसटीआयएन	करणाऱ्याचा विभाग	ई-वे बिल क्र.	ई-वे बिल तारीख	ई-वे बिल निर्धारण मूल्य	ई-वे बिल महीन्यामध्ये डीलरच्या जीएसटीआर 1 नुसार विक्री
1.	सीजी पॉवर आणि इंडस्ट्रियल सोल्यूशन्स मर्यादित	2XXXXXXXXXXXXXXXXXP	बांद्रा	271239230409	10/11/2020	39100100000000.00	1191077495.00
2.	क्राफ्टमॅन	2XXXXXXXXXXXXXXXXXP	पुणे दक्षिण	271238962222	09/11/2020	120790044144.00	211890654.00
3.	राइज/टेक्स इंडस्ट्रीज एलएलपी	2XXXXXXXXXXXXXXXXXT	फोर्टे	271165460662	23/12/2019	44617508066560.00	7737589.00
4.	मिंता जबॉंग इंडिया प्रायव्हेट मर्यादित	2XXXXXXXXXXXXXXXXXG	भिवंडी	221131834221	21/08/2019	16474591647459.00	1373234048.00
5.	साई सर्व्हिस प्रायव्हेट मर्यादित	2XXXXXXXXXXXXXXXXXJ	पुणे पूर्व	291164318032	18/12/2019	2010420200644.00	495066912.00
6.	साई सर्व्हिस प्रायव्हेट मर्यादित	2XXXXXXXXXXXXXXXXXJ	पुणे पूर्व	281048473256	10/10/2018	1910427900316.00	504485702.00

(रक्कम ₹ मध्ये)

परिशिष्ट-3.1.7

(संदर्भ: परिच्छेद-3.1.10.7, पृष्ठ 37)

ई-वे बिल तयार करणे - समान पॅन क्रमांकासह माल प्रेषणकर्ता आणि माल प्राप्तकर्ता - माल प्राप्तकर्ता

(रक्कम ₹ मध्ये)

अ. क्र.	विभाग	ई-वे बिल क्रमांक	ई-वे बिल तारीख	ई-वे बिल निर्धारण मूल्य	कर दायित्व	प्रेषणकर्ता करदात्याचा जीएसटीआयएन	दस्तऐवज तारीख	प्राप्तकर्ता करदात्याचा जीएसटीआयएन	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण टिप्पण्या
1.	पुणे_पश्चिम	531028525805	07/04/2018	70000000	12600000	3XXXXXXXXXXXXXXXXX1	07/04/2018	2XXXXXXXXXXXXXXXXXXV	उत्तर प्रतिक्षित.	आयटीसी प्रत्यावर्तीत करण्यासाठी केलेली कारवाई कळवावी.
2.	नाशिक	811019422219	18/09/2018	8640000	0	2XXXXXXXXXXXXXXXXXP	18/09/2018	2XXXXXXXXXXXXXXXXXE	करदात्याला प्रपत्र एएसएमटी-10 मध्ये ही बाब कळवण्यात आली आणि करदात्याने उत्तर दिले की भारतात त्याच्या 30 शाखा आहेत ज्यापैकी 22 सक्रिय आहेत. कंपनीने ओडिशाहून महाराष्ट्रात साठा हस्तांतरित केला.	उत्तर मान्य नाही कारण साठा स्थानांतरणाच्या बाबतीत जीएसटी प्रदान करणे आवश्यक होते.
3.	नागपूर	531271905177	24/06/2021	5380375	269018	3XXXXXXXXXXXXXXXXXB	24/06/2021	2XXXXXXXXXXXXXXXXX2	विवरण तपासणीसाठी प्रपत्र एएसएमटी 10 मध्ये नोटिस जारी करण्याची सूचना विभागाने कार्यवाही सुरु केली आहे.	पुढील प्रगती कळवावी.
4.	मुंबई-एलटीयू-3	331209429779	16/06/2020	4752771	855498	0XXXXXXXXXXXXXXXXXQ	16/06/2020	2XXXXXXXXXXXXXXXXXC	जम्मू व काश्मीरहून बुटीबोरी कार्यशाळा नागपूर महाराष्ट्रात साहित्य हस्तांतरित केले आहे परंतु आयटीसीचा दावा केलेला नाही.	उत्तर मान्य नाही कारण ई-वे बिलामध्ये करयोग्य मूल्य आणि आयजीएसटीची माहिती आहे, परंतु करदात्याने वस्तू प्राप्त झाल्या म्हणून दाखवल्या नाहीत.

अ. क्र.	विभाग	ई-वे बिल क्रमांक	ई-वे बिल तारीख	ई-वे बिल निर्धारण मूल्य	कर दायित्व	प्रेषणकर्ता करदात्याचा जीएसटीआयएन	दस्तऐवज तारीख	प्राप्तकर्ता करदात्याचा जीएसटीआयएन	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण टिप्पण्या
5.	मुंबुंड	831181753986	30/09/2021	6917400	0	1XXXXXXXXXXXXXXXXXXU	30/09/2021	2XXXXXXXXXXXXXXXXXXX	उत्तर प्रतिक्षित.	आयटीसी प्रत्यावर्तीत करण्यासाठी केलेली कारवाई कळवावी.
6.	मुंबई-एलटीयू-1	861021535810	02/10/2018	5428000	977040	0XXXXXXXXXXXXXXXXXXP	02/10/2018	2XXXXXXXXXXXXXXXXXXXP	उत्तर प्रतिक्षित.	आयटीसी प्रत्यावर्तीत करण्यासाठी केलेली कारवाई कळवावी
7.	औरंगाबाद	701107362416	06/12/2019	4796209	863317	0XXXXXXXXXXXXXXXXXX7	05/12/2019	2XXXXXXXXXXXXXXXXXXX7	उत्तर प्रतिक्षित.	आयटीसी प्रत्यावर्तीत करण्यासाठी केलेली कारवाई कळवावी

परिशिष्ट 3.1.8

(संदर्भ: परिच्छेद-3.1.10.8, पृष्ठ 39)

एकूण निरीक्षणे आणि प्रतिसाद

अ. क्र.	संपूर्णता निरीक्षणाचे स्वरूप	करदात्यांची संख्या (टीपीज)	तयार केलेल्या ई-वे बिलांची संख्या	जेसी,बीसीपी अधिकाऱ्यांनी प्राधिकाऱ्यांना आधारवर पाठविलेल्या ई-वे बिलांची संख्या	द्वारा कर नमूना	प्राप्त झालेली उत्तरे	अधिकारक्षेत्रीय कर प्राधिकाऱ्यांचे उत्तर	अजूनपर्यंत प्राप्त व्हायचे उत्तर
1.	रद्द केलेल्या करदात्यांनी ई-वे बिल तयार करणे	6078	130784	219		62	कलम 61 किंवा 63 अंतर्गत नोटिसा जारी - 44 प्रकरणे डीआरसी 07 जारी - 2 प्रकरणे (₹ 75.31 लाख) वसुली केली - 1 प्रकरण (₹ 18.69 लाख) रद्द करण्यापूर्वी किंवा रद्दीकरण मागे घेतल्यानंतर विवरण दाखल केले - 10 प्रकरणे. खरेदी वापसीमुळे विभागाने बंद केलेले प्रकरणे - 5 प्रकरणे	157
2.	जीएसटी विवरण दाखल न करणाऱ्यांनी ई-वे बिल तयार करणे	2822-सामान्य करदाते व 154-कंपोझिशन करदाते	28100 ई-वे बिले - सामान्य करदाते व 412 ई-वे बिले - कंपोझिशन करदाते	151		43	कलम 61 किंवा 63 अंतर्गत नोटिसा जारी - 20 प्रकरणे डीआरसी 07 जारी - 6 प्रकरणे (₹ 614.98 लाख) खरेदी वापसीमुळे विभागाने बंद केलेले प्रकरणे - 13 प्रकरणे चार करदात्यांना एनजीटीपी घोषित केले.	108
3.	समान बीजक वापरून नकल ई-वे बिल तयार करणे	19259	88322	165		50	कलम 61 किंवा 73 अंतर्गत नोटिसा जारी - 16 प्रकरणे. खरेदी वापसीमुळे विभागाने बंद केलेले प्रकरणे - 34 प्रकरणे	115
4	कंपोझिशन करदात्यांनी आंतरराज्य ई-वे बिल तयार करणे	346	922	345		135	कलम 61,63 किंवा 73 अंतर्गत नोटिसा जारी - 78 प्रकरणे. डीआरसी 07 जारी - 8 प्रकरणे (₹ 65.94 लाख) वसुली केली - 16 प्रकरणे (₹ 6.66 लाख). खरेदी वापसीच्या कारणामुळे विभागाने बंद केलेली प्रकरणे - 33 प्रकरणे	210
	एकूण	28659	248540	880		290		590

परिशिष्ट 3.1.9
(संदर्भ: परिच्छेद-3.1.11.5, पृष्ठ 42)
दस्तऐवज सादर न करणे

अ. क्र.	तपासणीची तारीख	तपासणी स्थान	विभाग	वाहन क्रमांक	प्रेषणकर्त्याचा जीएसटीआयएन	माल प्राप्तकर्त्याचा जीएसटीआयएन	प्रेषण करणारे राज्य	प्राप्त करणारे राज्य	मालाचा तपशील
1.	11/06/2019	हिवरगाव पावसा संगमनेर जि. अहमदनगर	नाशिक	MH-04 DK8274	नमूद नाही	नमूद नाही	महाराष्ट्र	महाराष्ट्र	पेपर बॅग बनवण्याचे यंत्र
2.	11/06/2019	हिवरगाव पावसा संगमनेर जि. अहमदनगर	नाशिक	RJ-14 GJ-5568	नमूद नाही	नमूद नाही	गुजरात	महाराष्ट्र	सिमेंट टाइल्स
3.	20/04/2019	सुपा टोल प्लाझा	नाशिक	GJ-06-AY-2045	नमूद नाही	नमूद नाही	महाराष्ट्र	महाराष्ट्र	टेक्सटाईल मशिनरी
4.	26/04/2019	दहिसर टोल नाका	नोडल-10	MH 02 ER 6367	नमूद नाही	नमूद नाही	महाराष्ट्र	महाराष्ट्र	एक्रेलिक रेझिन पॅनेल
5.	28/01/2020	दहिसर टोल नाका	नोडल-10	MH 04 GR 6578	2XXXXXXX XXXXX7	2XXXXXXX XXXXX0	गुजरात	महाराष्ट्र	तयार कपडे
6.	12/07/2021	खेड-शिवापूर टोल प्लाझा, पुणे-बैंगळूरु महामार्ग एनएच-48	पुणे-3	MH 11 M 5392	2XXXXXXX XXXXX1	नमूद नाही	महाराष्ट्र	महाराष्ट्र	कागद
7.	21/09/2021	तळेगाव टोल प्लाझा, पुणे (जुना मुंबई-पुणे महामार्ग)	पुणे-3	MH-7-AJ-6186	2XXXXXXX XXXXXW	2XXXXXXX XXXXXF	महाराष्ट्र	महाराष्ट्र	सिमेंट
8.	02/04/2019	कशेळी टोल प्लाझा, भिवंडी	ठाणे शहर	MH 05 AM 2452	नमूद नाही	नमूद नाही	महाराष्ट्र	महाराष्ट्र	डुप्लॉन पीव्हीसी होस
9.	11/10/2018	पडगाव	ठाणे शहर	MH 28 B 8595	नमूद नाही	नमूद नाही	महाराष्ट्र	महाराष्ट्र	ब्रँडेड टूर डाय
10.	30/10/2018	ठाणे - घोडबंदर रोड टोल प्लाझा	ठाणे शहर	MH 48 AY 1613	नमूद नाही	नमूद नाही	महाराष्ट्र	महाराष्ट्र	पेंट केलेले पाईप्स
11.	02/04/2019	कशेळी टोल प्लाझा, भिवंडी	ठाणे शहर	DL 01 LY 4217	उपलब्ध नाही	उपलब्ध नाही	महाराष्ट्र	चंदीगड	औषध
12.	12/10/2018	पडगा टोल प्लाझा	ठाणे शहर	MH 14 BJ 4563	उपलब्ध नाही	उपलब्ध नाही	महाराष्ट्र	महाराष्ट्र	बुडन पॅलेट
13.	14/12/2018	कशेळी टोल नाका, भिवंडी आणि अरिहत वेयरहाऊस कर्माशियल कॉम्प्लेक्स, भिवंडी	ठाणे शहर	MH-04 GJ-9903	उपलब्ध नाही	उपलब्ध नाही	महाराष्ट्र	महाराष्ट्र	फर्निचर
14.	30/10/2018	ठाणे - घोडबंदर रोड टोल प्लाझा	ठाणे शहर	MH 12 LT 0120	उपलब्ध नाही	उपलब्ध नाही	गुजरात	महाराष्ट्र	सिमेंट टाइल्स
15.	07/10/2019		नोडल-01	MH 46 BB 5984	3XXXXXXX XXXXXT	2XXXXXXX XXXXXH	नमूद नाही	नमूद नाही	हायड्रॉ लॅडिंग सूर पॅनेल
16.	05/02/2022	एमआयडीसी टोल प्लाझा, जालना (भरारी पथक)	औरंगाबाद	MH21BH1 478	2XXXXXXX XXXXXE	2XXXXXXX XXXXXK	महाराष्ट्र	नमूद नाही	एमएस स्क्रॅप
17.	10/02/2022	एमआयडीसी टोल प्लाझा, जालना (भरारी पथक)	औरंगाबाद	MH451999	2XXXXXXX XXXXXZ1	2XXXXXXX XXXXXN	महाराष्ट्र	नमूद नाही	एमएस स्क्रॅप

अ. क्र.	तपासणीची तारीख	तपासणी स्थान	विभाग	वाहन क्रमांक	प्रेषणकर्त्याचा जीएसटीआयएन	माल प्राप्तकर्त्याचा जीएसटीआयएन	प्रेषण करणारे राज्य	प्राप्त करणारे राज्य	मालाचा तपशील
18.	11/10/2018	लाडगाव टोल	औरंगाबाद	MH/20/TM P/2018/824 3	उपलब्ध नाही	उपलब्ध नाही	महाराष्ट्र	नमूद नाही	टाटा एलपीके 2523 CR HD BS IV चोसिस
19.	10/02/2022	एमआयडीसी टोल प्लाझा, जालना (भरारी पथक)	औरंगाबाद	MH26H838 6	2XXXXXXXXXX XXXXXX5	यूआरपी	महाराष्ट्र	नमूद नाही	एमएस स्कॅप
20.	05/02/2020	लिबे-जळगाव टोल नाका, वाळूज एमआयडीसी टोल जवळ	औरंगाबाद	MH16AY0 357	2XXXXXXXXXX XXXXXX4	2XXXXXXXXXX XXXXXX	महाराष्ट्र	नमूद नाही	ॲल्युमिनियम प्रोफाइल
21.	01/02/2022	एमआयडीसी टोल प्लाझा, जालना	औरंगाबाद	MH14EM9 423	2XXXXXXXXXX XXXXXXP	2XXXXXXXXXX XXXXXX	महाराष्ट्र	नमूद नाही	एमएस स्कॅप
22.	04/02/2022	एमआयडीसी टोल प्लाझा, जालना (भरारी पथक)	औरंगाबाद	MH18T016 2	2XXXXXXXXXX XXXXXX5	2XXXXXXXXXX XXXXXX5	मेसर्स भायलक्ष्मी रोलिंग मिल्स प्रायव्हेट मर्यादित	नमूद नाही	एमएस स्कॅप

परिशिष्ट 3.1.10
(संदर्भ: परिच्छेद-3.1.11.6, पृष्ठ 44)
ई-वे बिल तपासणीदरम्यान कर व दंडाची मागणी न करणे

अ. क्र.	विभाग	वाहन क्रमांक	तपासणीची तारीख	माल प्रेषणकर्त्याचा जीएसटीआयपन	माल प्राप्तकर्त्याचा जीएसटीआयपन	मालाचा तपशील	लागू होणारा कर	दंड	एकूण	विभागाचे उत्तर
1.	औरंगाबाद	MH21 9577	01/11/2018	नमूद नाही	नमूद नाही	एम. एस. स्कॅप	29753	29753	59506	डीलरने दिनांक 06/10/23 रोजी प्रपत्र डीआरसी 3 मध्ये प्रदान केले आहे.
2.	औरंगाबाद	MH20EG9730	24/07/2019	2XXXXXXX XXXXXXM	2XXXXXXX XXXXXX3	आऊटर ट्यूब कास्ट	17676	17676	35352	डीलरने दिनांक 25/09/2023 रोजी प्रपत्र डीआरसी 3 मध्ये प्रदान केले आहे.
3.	औरंगाबाद	MH 20 CT 8616	12/10/2018	नमूद नाही	नमूद नाही	पेंट	34400	34400	68800	करदात्याने दिनांक 9/10/23 रोजी डीआरसी 3 द्वारे देय रक्कम प्रदान केली आहे.
4.	औरंगाबाद	MH13AX3577	12/06/2019	नमूद नाही	नमूद नाही	स्कॅप	100872	100872	201744	करदात्यांना डीआरसी 3 दाखल करण्याबद्दल सूचित केले आहे त्यानुसार करदात्यांच्या उत्तराची प्रतीक्षा आहे.
5.	औरंगाबाद	MH-20-CT-3142	01/11/2018	नमूद नाही	नमूद नाही	एम. एस. स्कॅप	44294	44294	88588	डीलरने दिनांक 10/10/2023 रोजी प्रपत्र डीआरसी 3 मध्ये प्रदान केले आहे.
6.	औरंगाबाद	MH30 B2649	01/11/2018	नमूद नाही	नमूद नाही	एम. एस. स्कॅप	40824	40824	81648	डीलरने दिनांक 26/09/23 रोजी प्रपत्र डीआरसी 3 मध्ये प्रदान केले आहे.
7.	औरंगाबाद	MH04 BU6281	01/11/2018	नमूद नाही	नमूद नाही	एम. एस. स्कॅप	23342	23342	46684	डीलरने दिनांक 26/09/23 रोजी प्रपत्र डीआरसी 3 मध्ये प्रदान केले आहे.
8.	औरंगाबाद	MH15AG 9495	01/11/2018	नमूद नाही	नमूद नाही	एम. एस. स्कॅप	28470	28470	56940	डीलरने दिनांक 10/10/23 रोजी प्रपत्र डीआरसी 3 मध्ये प्रदान केले आहे.
9.	औरंगाबाद	MH-10 Z-1086	01/11/2018	नमूद नाही	नमूद नाही	एम. एस. स्कॅप	47084	47084	94168	करदात्यांना डीआरसी 3 दाखल करण्याबद्दल सूचित केले आहे त्यानुसार करदात्यांच्या उत्तराची प्रतीक्षा आहे.
10.	औरंगाबाद	MH-20 BT-4441	01/11/2018	नमूद नाही	नमूद नाही	एम. एस. स्कॅप	29174	29174	58348	डीलरने दिनांक 04/10/23 रोजी प्रपत्र डीआरसी 3 मध्ये प्रदान केले आहे.
11.	औरंगाबाद	MH20EG5137	24/07/2019	2XXXXXXX XXXXXXO	27AGRPI5564 D1Z4		26252	26252	52504	डीलरने दिनांक 26/09/23 रोजी प्रपत्र डीआरसी 3 मध्ये प्रदान केले आहे.
12.	औरंगाबाद	MH48AY8292	12/06/2019	नमूद नाही	नमूद नाही	स्कॅप	42940	42940	85880	डीलरने दिनांक 27/09/23 रोजी प्रपत्र डीआरसी 3 मध्ये प्रदान केले आहे.

अ. क्र.	विभाग	वाहन क्रमांक	तपासणीची तारीख	माल प्रेषणकर्त्याचा जीएसटीआयएन	माल प्राप्तकर्त्याचा जीएसटीआयएन	मालाचा तपशील	लागू होणारा कर	दंड	एकूण	विभागाचे उत्तर
13.	औरंगाबाद	UP51 AT4070	01/11/2018	नमूद नाही	नमूद नाही	एम. एस. स्कॅप	43912	43912	87824	डीलरने दिनांक 04/10/2023 रोजी प्रपत्र डीआरसी 3 मध्ये प्रदान केले आहे
14.	औरंगाबाद	MH-20 AT - 7280	01/11/2018	नमूद नाही	नमूद नाही	एम. एस. स्कॅप	27540	27540	55080	डीलरने दिनांक 27/09/23 रोजी प्रपत्र डीआरसी 3 मध्ये प्रदान केले आहे
15	नोडल-01	MH 12-QG-4552	01/11/2018	नमूद नाही	नमूद नाही	एम. एस. स्कॅप	65092	65092	130184	डीलरने दिनांक 26/09/23 रोजी प्रपत्र डीआरसी 3 मध्ये प्रदान केले आहे.
16.	नोडल-01	MH-11-BL-4327	07/10/2019	2XXXXXXX XXXXXXXK	नमूद नाही	चोक कोईल इंडक्टर	50160	50160	100320	उत्तर प्रतिक्षित
17	नाशिक	MH-43-Y-8039	07/10/2019	2XXXXXXX XXXXXXXM	नमूद नाही	लिक लगे पेपर	15096	15096	30192	उत्तर प्रतिक्षित
18	नाशिक	MH-20-EG-0869	26/04/2019	नमूद नाही	नमूद नाही	औषध	11484	11484	22968	उत्तर प्रतिक्षित
19	नाशिक	MH-04-DD-6733	22/02/2019	नमूद नाही	नमूद नाही	एम. एस. स्कॅप	75592	75592	151184	उत्तर प्रतिक्षित
20	नाशिक	MH-15-TC-0622	14/12/2018	नमूद नाही	नमूद नाही	टीक्टर	60505	60505	121009	उत्तर प्रतिक्षित
21	नाशिक	GJ09Z8447	02/11/2018	नमूद नाही	नमूद नाही	कॉटन	37050	37050	74100	तांत्रिक त्रुटीमुळे कराता डीआरसी 3 दि. 20/09/2023 दाखल करण्यात विफल झाला.
						एकूण	851512	851511	1703023	

परिशिष्ट 3.1.11

(संदर्भ: परिच्छेद-3.1.11.6, पृष्ठ 44)

ई-वे बिल तपासणीदरम्यान कर व दंडाची कमी मागणी करणे

अ. क्र.	विभाग	वाहन क्रमांक	माल प्रेषणकर्त्याचा जीएसटीआयएन	माल प्राप्तकर्त्याचा जीएसटीआयएन	निर्धारण मूल्य	प्रदान केलेला कर	प्रदेय कर	कमी प्रदान केलेला कर	कमी प्रदानाकरिता कारण	विभागाचे उत्तर
1.	ठाणे शहर	MH-46/R-7931	2XXXXXXX XXXXXXI	2XXXXXXX XXXXXXE	2230212	27090	54180	27090	दंड प्रदान केला पण कराची रक्कम प्रदान केली नाही.	सप्टेंबर 2023 मध्ये ₹ 0.27 लाख वसूल केले.
2.	पुणे-3	MH-14/HG 4486	2XXXXXXX XXXXXXXXN	2XXXXXXX XXXXXXY	124321	22372	44744	22372	दंड प्रदान केला पण कराची रक्कम प्रदान केली नाही	उत्तर प्रतिबद्धित
3.	नोडल-1, मुंबई	MH-01/CV 5926	2XXXXXXX XXXXXXXXX0	यूसए	3877407	287352	387740	100388	अमेरिकन डॉलर ते रुपया रूपांतरण दर कमी घेतला	उत्तर प्रतिबद्धित
4.	नोडल-1, मुंबई	MH-01/CR 5233	2XXXXXXX XXXXXX5	यूआरडी	401800	72324	144648	72324	कर प्रदान केला पण दंडाची रक्कम वसूल झाली नाही	उत्तर प्रतिबद्धित
5.	नाशिक	MH-12/QC 5644	नमूद नाही	नमूद नाही	766708	209100	276014	66914	कर आणि दंडाची 18% ऐवजी 12% ने गणना केली.	युकीचा एचएसएन कोड नमूद केला .
6.	नाशिक	MH-04/EQ 4353	2XXXXXXX XXXXXXO	2XXXXXXX XXXXXXE	117947	36000	42460	6460	कर आणि दंडाची 18% ऐवजी 12% ने गणना केली.	दिनांक 28/8/2023 ला वसूली झाली.
					7518395	654238	949786	295548		

परिशिष्ट 3.1.12
(संदर्भ: परिच्छेद-3.1.11.7, पृष्ठ 45)
शासकीय खात्यात कर व टॅड प्रदान करण्यास विलंब

अ. क्र.	विभागा	वाहन क्रमांक	तपासणीची तारीख	सोडण्याची तारीख	माल प्रेषणकर्त्याचा जीएसटीआयएन	माल प्रेषणकर्त्याचे नाव	माल प्राप्तकर्त्याचा जीएसटीआयएन	माल प्राप्तकर्त्याचे नाव	मालाचा तपशील	डीआरसी 03 ची तारीख	शासनाला कर व टॅडाच्या प्रदानात विलंब (दिवसांमध्ये)	कर रक्कम	विभागाचे उत्तर
1.	पुणे-3	MH-7-AJ-6186	30/01/2021	30/01/2021	2XXXXXXXXXX XXXXX0	सागर सुभाष परब	यूआरडी	नितीन दळवी	जंगलातील लाकूड	23/12/2021	327	117000	उत्तर प्रतिक्षित
2.	पुणे-3	MH 11 CH 3408	03/02/2021	03/02/2021	2XXXXXXXXXX XXXXX8	ऑर्गाय्ना ऑरगॅनिक सायन्स प्रायव्हेट मर्यादित	3XXXXXXXX XXXXXXXXN	हरीश इलेक्ट्रॉनिक्स	कलचेक्कू मशीन सेमी-ऑटोमॅटिक स्टोन	13/02/2021	10	49320	उत्तर प्रतिक्षित
3.	पुणे-3	MH 14 HG 4486	03/02/2021	03/02/2021	2XXXXXXXXXX XXXXXN	मेसर्स सूर्यो इलेक्ट्रॉनिक्स इंडिया प्रायव्हेट मर्यादित	2XXXXXXXX XXXXXXXXY	श्री इलेक्ट्रॉनिक्स आणि मोबाईल	इलेक्ट्रॉनिक्स वस्त्र	17/02/2021	14	222372	उत्तर प्रतिक्षित
4.	औरंगाबाद	MH20E L3681	10/12/2020	10/12/2020	2XXXXXXXXXX XXXXX0	जेके टायर अँड इंडस्ट्रीज मर्यादित	2XXXXXXXX XXXXXXXXX L	राजेंद्र टायर सर्व्हिस	टायर, ट्यूब	05/01/2021	27	105888	10/12/2020 रोजी चालान (रोकड लेजरमध्ये जमा) आगाऊ प्रदान करण्यात आले होते परंतु डीआरसी 03 05/01/2021 रोजी जमा करण्यात आला.
					नमूद नाही	कॅव्हेण्डिश	नमूद नाही	नमूद नाही	पीआरकेटी ट्यूब, फ्लॉप	06/01/2021	26		
									एकूण			494580	

परिशिष्ट 3.2.1

(संदर्भ: परिच्छेद 3.2.7.1, पृष्ठ 54)

छानणी न करणे

अ. क्र.	प्रभार कार्यालय	वर्ष	प्रभार कार्यालय याकडील करदात्यांची संख्या	करदात्यांच्या ज्यांच्या विवरण्या त तपासल्या गेल्या	तपासल्या गेल्या विवरणांची संख्या	प्रकरणांची विसंगत्या निदर्शनास आल्या	समाविष्ट रक्कम	प्रकरणांची संख्या जेणे एएसएमटी 10 जारी केले	प्रकरणांची संख्या जेणे करदात्याद्वारा विसंगती मान्य केली	वसूल केलेली रक्कम	प्रकरणांची संख्या जेणे एससीएन जारी केले	रक्कम	पूर्ण झालेल्या प्रकरणांची संख्या	रक्कम	टिप्पण्या
1.	मुंबई-एलटीयू-514	2020-21		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	प्रभार अधिकार्याने सांगितले (जानेवारी 2024) की हा जीएसटी अधिनियमाच्या अंमलबजावणीचा प्रारंभिक काळ होता आणि जीएसटी अधिनियमाबद्दल विभाग नवीन होते. विभाग व्हॅटशी संबंधित प्रलंबित कामे निकाली काढण्यात व्यस्त होता आणि 2017-18 या करनिर्धारण वर्षासाठी तपासण्यासाठी निवडलेल्या करदात्यांची यादी एप्रिल 2021 मध्ये ईआययूकडून प्राप्त झाली.
2.	मुंबई-एलटीयू-520	2020-21	104	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	प्रभार अधिकार्याने सांगितले (जानेवारी 2024) की 2020-21 मध्ये तपासण्यासाठी ईआययूकडून कोणतेही प्रकरण प्राप्त झाले नाही.

अ. क्र.	प्रभार कार्यालय	वर्ष	प्रभार कार्यालय याकडील करदात्यांची संख्या	करदात्यांच्या ज्यांच्या विवरण्या त तपासल्या गेल्या	तपासल्या गेल्या विवरणांची संख्या	प्रकरणांची विसंगत्या निदर्शनास आल्या	समाविष्ट रक्कम	प्रकरणांची संख्या जेणे एएसएमटी 10 जारी केले	प्रकरणांची संख्या जेणे करदात्याद्वारा विसंगती मान्य केली	वसूल केलेली रक्कम	प्रकरणांची संख्या जेणे एससीएन जारी केले	रक्कम	पूर्ण झालेल्या प्रकरणांची संख्या	रक्कम	टिप्पण्या
3.	मरोळ-501	2020-21	444	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	प्रभार अधिकार्याने सांगितले (जून 2024) की वित्तीय वर्ष 2021-22 नंतर ईआययूने 2017-18 ते 2021-22 कालावधीसाठी तपासण्यासाठी प्रकरणे वाटप केली होती म्हणूनच 2020-21 दरम्यान तपासणी कोणतीही करण्यात आली नाही.
4.	मुंबई-एलटीयू-519	2020-21	113	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	प्रभार अधिकार्याने सांगितले (जुलै 2024) की 2020-21 मध्ये ईआययूने कोणत्याही प्रकरणांना तपासण्यासाठी निर्देशित केलेले नाही.
5.	मुंबई-एलटीयू-537	2020-21	115	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	प्रभार अधिकार्याने सांगितले की 2020-21 मध्ये ईआययू कडून तपासण्यासाठी कोणतेही प्रकरण प्राप्त झाले नाही.
6.	मुंबई-एलटीयू-543	2020-21	93	1	12	1	521294	1	0	0	1	521294	1	521294	--

अ. क्र.	प्रभार कार्यालय	वर्ष	प्रभार कार्यालय याकडील करदात्यांची संख्या	करदात्यांच्या ज्यांच्या विवरण्या त तपासल्या गेल्या	तपासल्या गेल्या विवरणांची संख्या	प्रकरणांची विसंगत्या निदर्शनास आल्या	समाविष्ट रक्कम	प्रकरणांची संख्या जेणे एएसएमटी 10 जारी केले	प्रकरणांची संख्या जेणे करदात्याद्वारा विसंगती मान्य केली	वसूल केलेली रक्कम	प्रकरणांची संख्या जेणे एससीएन जारी केले	रक्कम	पूर्ण झालेल्या प्रकरणांची संख्या	रक्कम	टिप्पण्या
7	मुंबई-एलटीयू-512	2020-21	81	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	प्रभार अधिकार्याने सांगितले (जानेवारी 2024) 2020-21 मध्ये ईआययू कडून तपासण्यासाठी कोणतेही प्रकरण प्राप्त झाले नाही.
8.	मुंबई-एलटीयू-501	2020-21	107	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	प्रभार अधिकार्याने सांगितले (जानेवारी 2024) 2020-21 मध्ये ईआययू कडून तपासण्यासाठी कोणतेही प्रकरण प्राप्त झाले नाही.
9.	पेन-501	2020-21	57	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	प्रभार अधिकार्याने सांगितले (जानेवारी 2024) 2020-21 मध्ये ईआययू कडून तपासण्यासाठी कोणतेही प्रकरण प्राप्त झाले नाही.
10.	पुणे-एलटीयू-502	2020-21	68	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	प्रभार अधिकार्याने सांगितले (जानेवारी 2024) 2020-21 मध्ये ईआययू कडून तपासण्यासाठी कोणतेही प्रकरण प्राप्त झाले नाही.
		एकूण	1182	1	12	1	521294	1	0	0	1	521294	1	521294	

परिशिष्ट 3.2.2
(संदर्भ: परिच्छेद -3.2.7.2, पृष्ठ 55)
प्रभाष्यांद्वारे लेखापरीक्षण न करणे

अ. क्र.	प्रभार कार्यालय	वर्ष	प्रभार कार्यालय याकडील करदात्यांची संख्या	लेखापरीक्षणा करिता निवडलेल्या करदात्यांची संख्या	वर्षभरात केलेल्या लेखापरीक्षणांची संख्या	प्रत्यक्ष लेखापरीक्षण झालेल्यांची संख्या	प्रकरणांची संख्या जेणे करतारता निर्दर्शनास आल्या	कमतरतेमध्ये समाविष्ट रक्कम	वसूली	विभागाचे उत्तर
1.	मुंबई-एलटीयू-514	2020-21	95	0	0	0	0	0	0	प्रभार अधिकाऱ्याने (जानेवारी 2024) सांगितले की हा जीएसटी कायद्याच्या अंमलबजावणीचा प्रारंभिक काळ होता. शिवाय, विभाग व्हॅटशी संबंधित प्रलंबित कामांचा निपटारा करण्यात व्यस्त होता. जुलै 2017 ते मार्च 2021 दरम्यान ईआययूने लेखापरीक्षणासाठी कोणतेही प्रकरण निर्देशित केलेले नाही. 2017-18 या करनिर्धारण वर्षासाठी लेखापरीक्षणासाठी निवडलेल्या करदात्यांची यादी एप्रिल 2021 मध्ये प्राप्त झाली.
2.	मुंबई-एलटीयू-520	2020-21	104	0	0	0	0	0	0	प्रभार अधिकाऱ्याने सांगितले (जानेवारी 2024) की जुलै 2022 पासून 2018-19 ते 2020-21 या करनिर्धारण वर्षाच्या लेखापरीक्षणासाठी प्रकरणे प्राप्त झाली
3.	मरोळ-501	2020-21	444	0	0	0	0	0	0	प्रभार अधिकाऱ्याने सांगितले (जून 2024) की ईआययूने 2017-18 ते 2021-22 या कालावधीसाठी जीएसटी लेखापरीक्षणासाठी एसएपी मॉड्यूलवर प्रकरणे वित्तीय वर्ष 2021-22 नंतर वाटप केले आहेत. वित्तीय वर्ष 2020-21 मध्ये एसएपी मॉड्यूलवर लेखापरीक्षण प्रकरणे वाटप करण्यात आले नाहीत किंवा कोणत्याही प्रकरणाचा निपटारा करण्यात आला नाही.
4.	मुंबई-एलटीयू-519	2020-21	113	0	0	0	0	0	0	प्रभार अधिकाऱ्याने सांगितले (जुलै 2024) की 2020-21 मध्ये ईआययू कडून लेखापरीक्षणासाठी कोणतेही प्रकरण निर्देशित केलेले नाही.
5.	मुंबई-एलटीयू-537	2020-21	115	0	0	0	0	0	0	प्रभार अधिकाऱ्याने सांगितले (सप्टेंबर 2023) की 2020-21 मध्ये ईआययू कडून लेखापरीक्षणासाठी कोणतेही प्रकरण प्राप्त झाले नाही.
6.	मुंबई-एलटीयू-543	2020-21	93	1	1	0	1	28390172	0	---

अ. क्र.	प्रभार कार्यालय	वर्ष	प्रभार कार्यालय याकडील करदात्यांची संख्या	लेखापरीक्षणा करिता निवडलेल्या करदात्यांची संख्या	वर्षभरात केलेल्या लेखापरीक्षणांची संख्या	प्रत्यक्ष लेखापरीक्षण झालेल्यांची संख्या	प्रकरणांची संख्या जेणे करतारता निदर्शनास आल्या	कमतरतेमध्ये समाविष्ट रक्कम	वसूली	विभागाचे उत्तर
7.	मुंबई-एलटीयू-512	2020-21	81	0	0	0	0	0	0	प्रभार अधिकाऱ्याने सांगितले (जानेवारी 2024) की 2020-21 मध्ये ईआययू कडून लेखापरीक्षणासाठी कोणतेही प्रकरण प्राप्त झाले नाही.
8.	मुंबई-एलटीयू-501	2020-21	107	0	0	0	0	0	0	प्रभार अधिकाऱ्याने सांगितले (जानेवारी 2024) की 2020-21 मध्ये ईआययू कडून लेखापरीक्षणासाठी कोणतेही प्रकरण प्राप्त झाले नाही.
9.	पेन-501	2020-21	57	0	0	0	0	0	0	प्रभार अधिकाऱ्याने सांगितले (जानेवारी 2024) की 2020-21 मध्ये ईआययू कडून लेखापरीक्षणासाठी कोणतेही प्रकरण प्राप्त झाले नाही.
10.	पुणे-एलटीयू-502	2020-21	68	0	0	0	0	0	0	प्रभार अधिकाऱ्याने सांगितले (जानेवारी 2024 आणि एप्रिल 2025) की 2020-21 मध्ये ईआययू कडून लेखापरीक्षणासाठी कोणतेही प्रकरण प्राप्त झाले नाही.
	एकूण		1078	1	1	0	1	28390172	0	

परिशिष्ट 3.2.3

(संदर्भ: परिच्छेद-3.2.7.3, पृष्ठ 57)

नोंदणी रद्द करण्यास विलंब

अ. क्र.	प्रभार कार्यालय	जीएसटी आयएन	रद्दीकरणाचा प्रकार	नोंदणीची तारीख	करदात्याने अर्ज दाखल करण्याची तारीख	नोटिस (आर्डीजी 17) सुरु करण्याची तारीख	आर्डीजी 17 ला उत्तराची तारीख	नोंदणी रद्द करावयाची नियत तारीख (अधिनियमा नुसार)	रद्दीकरणाचे कारण	आदेशाची तारीख (ला प्रत्यक्ष नोंदणी रद्द केली)	रद्दीकरणात विलंब (दिवसांमध्ये)	टिप्पण्या
1.	मरोळ-501	27XXXXXX XXXXX1 Z7	करदात्याच्या अर्जावर	01/07/2017	16/01/2020	लागू नाही	लागू नाही	15/02/2020	व्यवसायात खंड पडणे/ व्यवसाय बंद करणे	12/09/2020	210	प्रभारी अधिकाऱ्याने विलंबाचे कारण दिले नाही.
2.	मरोळ/501	27XXXXXX XXXXX2 Z7	करदात्याच्या अर्जावर	24/08/2017	11/12/2019	लागू नाही	लागू नाही	01/10/2020	व्यवसायात खंड पडणे / व्यवसाय बंद करणे	28/05/2020	139	प्रभारी अधिकाऱ्याने विलंबाचे कारण दिले नाही.
3.	मरोळ/501	27XXXXXX XXXXX1 ZZ	करदात्याच्या अर्जावर	01/07/2017	26/06/2020	लागू नाही	लागू नाही	26/07/2020	व्यवसायात खंड पडणे / व्यवसाय बंद करणे	12/09/2020	48	प्रभारी अधिकाऱ्याने विलंबाचे कारण दिले नाही.
4.	मरोळ-501	27XXXXXX XXXXX1 ZQ	करदात्याच्या अर्जावर	01/07/2017	05/03/2021	लागू नाही	लागू नाही	04/04/2021	व्यवसायात खंड पडणे / व्यवसाय बंद करणे	07/10/2021	186	प्रभारी अधिकाऱ्याने विलंबाचे कारण दिले नाही.
5.	मरोळ-501	27XXXXXX XXXXX1 ZP	करदात्याच्या अर्जावर	15/10/2019	26/01/2021	लागू नाही	लागू नाही	25/02/2021	व्यवसायात खंड पडणे / व्यवसाय बंद करणे	07/10/2021	224	प्रभारी अधिकाऱ्याने विलंबाचे कारण दिले नाही.
6.	मरोळ-501	27XXXXXX XXXXX2 ZV	विभागाद्वारा स्वतःहून	11/02/2020	लागू नाही	12/11/2020	उत्तर सादर केले नाही	19/12/2020	सतत सहा कालावधीसाठी विवरण सादर केले नाही.	07/10/2021	292	प्रभारी अधिकाऱ्याने विलंबाचे कारण दिले नाही.
7.	मरोळ-501	27XXXXXX XXXXX1 ZA	विभागाद्वारा स्वतःहून	14/02/2020	लागू नाही	12/11/2020	उत्तर सादर केले नाही	19/12/2020	सतत सहा कालावधीसाठी विवरण सादर केले नाही.	07/10/2021	292	प्रभारी अधिकाऱ्याने विलंबाचे कारण दिले नाही.
8.	मुंबई-एलटीयू-519	27XXXXXX XXXXX1 Z6	करदात्याच्या अर्जावर	01/07/2017	12/08/2020	लागू नाही	लागू नाही	11/09/2020	एकत्रीकरणामुळे व्यवसायाचे हस्तांतरण,	28/09/2020	17	प्रभारी अधिकाऱ्याने विलंबाचे कारण दिले नाही.

अ. क्र.	प्रभार कार्यालय	जीएसटी आयएन	रद्दीकरणा चा प्रकार	नोंदनी ची तारीख	करदा त्याने अर्ज दाखल करण्याची तारीख	नोटिस (आर्डीजी 17) सुरु करण्याची तारीख	आर्डीजी 17 ला उत्तराची तारीख	नोंदणी रद्द करावयाची नियत तारीख (अधिनियमा नुसार)	रद्दीकरणाचे कारण	आदेशाची तारीख (ला प्रत्यक्ष नोंदणी रद्द केली)	रद्दीकरणात विलंब (दिवसामध्ये)	टिप्पण्या
9.	मुंबई- एलटीयू- 543	27XXXXXX XXXXXX1 ZP	करदात्याच्या अर्जावर	01/07/2017	30/07/2020	लागू नाही	लागू नाही	29/08/2020	इतर	07/09/2020	9	प्रभारी अधिकाऱ्याने विलंबाचे कोणतेही कारण दिले नाही.
10.	मुंबई- एलटीयू- 501	27XXXXXX XXXXXX2 Z5	विभागाद्वारा स्वतःहून	01/07/2017	15/07/2020	--	--	21/08/2020	सतत सहा कर कालावधीसाठी विवरण सादर केले नाही.	21/09/2020	31	प्रभारी अधिकाऱ्याने विलंबाचे कोणतेही कारण दिले नाही.
11.	पेन-501	27XXXXXX XXXXXX1 ZA	करदात्याच्या अर्जावर	01/07/2017	18/03/2021	लागू नाही	लागू नाही	18/04/2021	विलीनीकरण	19/05/2021	31	कोविड परिस्थितीमुळे, कार्यालय पूर्णपणे काम करत नव्हते, म्हणून एक महिना विलंब झाला.

परिशिष्ट 3.2.4
(संदर्भ: परिच्छेद -3.2.7.4, पृष्ठ 58)
जीएसटीआर 10 दाखल न केल्याबद्दल अपुरा पाठपुरावा

अ. क्र.	प्रभार कार्यालय	जीएसटीआयएन	रद्दीकरण आदेश जारी करण्याची तारीख	जीएसटीआर 10 दाखल करण्याची नियत तारीख	जीएसटीआर 10 दाखल करण्याची तारीख	जीएसटीआर 10 दाखल करण्यास विलंब	जीएसटीआर 10 दाखल न केल्याबद्दल केलेल्या कारवाईचा तपशील		प्रदान केलेली विलंब फी
							जीएसटीआर 3A जारी करणे	निर्धारण आदेश जारी केला (एएसएमटी 13)	
1.	मुंबई-एलटीयू-514	27XXXXXXXXXXXXX1ZR	16/06/2020	14/09/2020	20/08/2021	340	जारी केले नाही	जारी केले नाही	विलंब शुल्क ₹ 5000 सीजीएसटी आणि एसजीएसटी प्रदान करण्यात आली.
2.	मुंबई-एलटीयू-520	27XXXXXXXXXXXXX1ZD	27/10/2020	25/01/2021	दाखल केले नाही	दाखल केले नाही	जारी केले नाही	जारी केले नाही	
3.	मुंबई-एलटीयू-520	27XXXXXXXXXXXXX1ZO	28/12/2020	28/03/2021	13/04/2023	746	-	-	₹ 1000 विलंब शुल्क प्रदान करण्यात आले.
4.	मुंबई-एलटीयू-520	27XXXXXXXXXXXXX2Z7	29/12/2020	29/03/2021	दाखल केले नाही	दाखल केले नाही	जारी केले नाही	जारी केले नाही	
5.	मुंबई-एलटीयू-520	27XXXXXXXXXXXXX1ZX	30/12/2020	20/01/2021	दाखल केले नाही	दाखल केले नाही	जारी केले नाही	जारी केले नाही	
6.	मुंबई-एलटीयू-520	27XXXXXXXXXXXXX1Z5	31/12/2020	07/01/2021	दाखल केले नाही	दाखल केले नाही	जारी केले नाही	जारी केले नाही	
7.	मुंबई-एलटीयू-520	27XXXXXXXXXXXXX1ZY	01/01/2021	29/11/2020	दाखल केले नाही	दाखल केले नाही	लागू नाही	लागू नाही	
8.	मुंबई-एलटीयू-520	27XXXXXXXXXXXXX1ZB	02/01/2021	03/02/2021	दाखल केले नाही	दाखल केले नाही	जारी केले नाही	जारी केले नाही	
9.	मुंबई-एलटीयू-520	27XXXXXXXXXXXXX3Z8	03/01/2021	06/01/2021	दाखल केले नाही	दाखल केले नाही	लागू नाही	लागू नाही	
10.	मुंबई-एलटीयू-520	27XXXXXXXXXXXXX1ZP	04/01/2021	06/12/2020	दाखल केले नाही	दाखल केले नाही	जारी केले नाही	जारी केले नाही	
11.	मुंबई-एलटीयू-520	27XXXXXXXXXXXXX1ZP	05/01/2021	06/04/2021	28/06/2023	813	लागू नाही	लागू नाही	
12.	मुंबई-एलटीयू-543	27XXXXXXXXXXXXX1Z7	06/01/2021	06/04/2021	दाखल केले नाही	दाखल केले नाही	लागू नाही	लागू नाही	
13.	मुंबई-एलटीयू-501	27XXXXXXXXXXXXX1ZO	26/11/2020	25/02/2021	दाखल केले नाही	दाखल केले नाही	लागू नाही	लागू नाही	
14.	मुंबई-एलटीयू-501	27XXXXXXXXXXXXX1Z9	21/10/2020	20/01/2021	दाखल केले नाही	दाखल केले नाही	लागू नाही	लागू नाही	
15.	मुंबई-एलटीयू-501	27XXXXXXXXXXXXX2ZB	02-10-2020	31/12/2020	दाखल केले नाही	दाखल केले नाही	लागू नाही	लागू नाही	
16.	मुंबई-एलटीयू-501	27XXXXXXXXXXXXX1Z1	28/09/2020	27/12/2020	दाखल केले नाही	दाखल केले नाही	लागू नाही	लागू नाही	
17.	मुंबई-एलटीयू-501	27XXXXXXXXXXXXX2Z5	21/09/2020	20/12/2020	दाखल केले नाही	दाखल केले नाही	लागू नाही	लागू नाही	
18.	पेन-501	27XXXXXXXXXXXXX1ZA	24/11/2020	22/02/2021	दाखल केले नाही	दाखल केले नाही	लागू नाही	लागू नाही	

परिशिष्ट 3.2.5
(संदर्भ: परिच्छेद -3.2.9.1, पृष्ठ 79)
व्याप्ती मर्यादा

अ. क्र.	विभाग	प्रकार कार्यालय	जीएसटीआयएन	सादर न केलेले अभिलेखे
1	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-514	27XXXXXXXXXX22W	पुरवठ्याची बिले, प्राप्ती आणि प्रदान बीजक, करार, निवडलेल्या दोन महिन्यांचे डेबिट आणि क्रेडिट नोट्स, कलम 42 आणि 43 अंतर्गत आयटीसी प्रत्यावर्तन, कार्य पत्रक, आयटीसी रजिस्टर, 15-20 उच्च मूल्याचे बीजक असलेले विक्री रजिस्टर आणि आरसीएम रजिस्टर.
2	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-514	27XXXXXXXXXX1ZY	जीएसटीआर 1 बीजक, पुरवठ्याची बिले, प्राप्ती आणि प्रदान बीजक, करार, निवडलेल्या दोन महिन्यांचे डेबिट आणि क्रेडिट नोट्स, खरेदी बीजक, शून्य आधारित बीजक, जॉब वर्क चालान, करमुक्त पुरवठ्याचे बीजक, लेख्यांना नोट्स, कलम 42 आणि 43 अंतर्गत आयटीसी प्रत्यावर्तन, कार्य पत्रक, आयटीसी रजिस्टर, 15-20 उच्च मूल्याच्या बिजकांसह विक्री रजिस्टर आणि आरसीएम रजिस्टर.
3	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-514	27XXXXXXXXXX2Z0	जीएसटीआर 1 बीजक, पुरवठ्याची बिले, प्राप्ती आणि प्रदान बीजक, करार, निवडलेल्या दोन महिन्यांचे डेबिट आणि क्रेडिट नोट्स, जॉब वर्क चालान, करमुक्त पुरवठ्याचे बीजक, लेख्यांचे नोट्स, कलम 42 आणि 43 अंतर्गत आयटीसी प्रत्यावर्तन कार्य पत्रक, आयटीसी रजिस्टर, 15-20 उच्च मूल्याच्या बिजकांसह विक्री रजिस्टर आणि आरसीएम रजिस्टर.
4	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-514	27XXXXXXXXXX1ZS	जीएसटीआर 1 चे बीजक, पुरवठ्याचे बिल, प्राप्ती आणि प्रदान बीजक, करार, निवडलेल्या दोन महिन्यांचे डेबिट आणि क्रेडिट नोट्स, खरेदीचे बीजक, शून्य आधारित बीजक, जॉब वर्क चालान, करमुक्त पुरवठ्याचे बीजक, कलम 42 आणि 43 अंतर्गत आयटीसी प्रत्यावर्तन कार्य पत्रक, आयटीसी रजिस्टर, 15-20 उच्च मूल्याच्या बिजकांसह विक्री रजिस्टर आणि आरसीएम रजिस्टर.
5	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-517	27XXXXXXXXXX1ZI	प्राप्ती आणि प्रदान बीजक, करार, निवडलेल्या दोन महिन्यांचे डेबिट आणि क्रेडिट नोट्स, कलम 42 आणि 43 अंतर्गत आयटीसी प्रत्यावर्तन कार्य पत्रक, आयटीसी रजिस्टर, 15-20 उच्च मूल्याच्या बिजकांसह विक्री रजिस्टर आणि आरसीएम रजिस्टर
6	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-517	27XXXXXXXXXX1Z2	जीएसटीआर 1 चे बीजक, पुरवठा बिल, प्राप्ती आणि प्रदान बीजक, करार, निवडलेल्या दोन महिन्यांचे डेबिट आणि क्रेडिट नोट्स, खरेदी बीजक, शून्य आधारित बीजक, जॉब वर्क चालान, करमुक्त पुरवठ्याचे बीजक, संचालक / लेखापरीक्षण अहवालासह लेख्यांचे नोट्स, कलम 42 आणि 43 अंतर्गत आयटीसी प्रत्यावर्तन कार्य पत्रक, आयटीसी रजिस्टर, 15-20 उच्च मूल्याच्या बिजकांसह विक्री रजिस्टर आणि आरसीएम रजिस्टर
7	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-518	27XXXXXXXXXX1ZM	पुरवठ्याची बिले, प्राप्ती आणि प्रदान बीजक, करार, निवडलेल्या दोन महिन्यांच्या डेबिट नोट्स, खरेदी बीजक, जॉब वर्क चालान, कलम 42 आणि 43 अंतर्गत आयटीसी प्रत्यावर्तन कार्य पत्रक, आयटीसी रजिस्टर (2018-19 आणि 2020-21), विक्री रजिस्टर (2018-19 आणि 2020-21) आणि 15-20 उच्च मूल्य बिजकांसह आरसीएम रजिस्टर.
8	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-519	27XXXXXXXXXX1Z5	15-20 उच्च मूल्य बिजकांसह विक्री रजिस्टर.
9	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-519	27XXXXXXXXXX1Z5	प्राप्ती आणि प्रदान बीजक, करार, निवडलेल्या दोन महिन्यांचे डेबिट आणि क्रेडिट नोट्स, शून्य आधारित बीजक, जॉब वर्क चालान, करमुक्त पुरवठ्यांचे बीजक, लेख्यांचे नोट्स, कलम 42 आणि 43 अंतर्गत आयटीसी प्रत्यावर्तन कार्य पत्रक, 15-20 उच्च मूल्याचे बीजक असलेले विक्री रजिस्टर आणि आरसीएम रजिस्टर.

अ. क्र.	विभाग	प्रकार कार्यालय	जीएसटीआयएन	सादर न केलेले अभिलेख
10	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-523	27XXXXXXXXXX1Z4	प्राप्ती आणि प्रदान बीजक, करार, निवडलेल्या दोन महिन्यांचे डेबिट आणि क्रेडिट नोट्स, खरेदी बीजक, शून्य आधारित बीजक, करमुक्त पुरवठ्याचे बीजक, लेखाचे नोट्स, कलम 42 आणि 43 अंतर्गत आयटीसी प्रत्यावर्तन कार्य पत्रक आणि 15-20 उच्च मूल्याचे बीजक असलेले विक्री रजिस्टर.
11	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-523	27XXXXXXXXXX1Z3	जीएसटीआर 1 बीजक, पुरवठ्याचे बिल, प्राप्ती आणि प्रदान बीजक, करार, निवडलेल्या दोन महिन्यांचे डेबिट आणि क्रेडिट नोट्स, खरेदीचे बीजक, शून्य आधारित बीजक, जॉब वर्क चालान, करमुक्त पुरवठ्याचे बीजक, लेखाचे नोट्स, कलम 42 आणि 43 अंतर्गत आयटीसी प्रत्यावर्तन कार्य पत्रक, आयटीसी आयटीसी रजिस्टर (2018-19), विक्री रजिस्टर (2018-19) आणि 15-20 उच्च मूल्याच्या बिजकांसह आरसीएम रजिस्टर.
12	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-524	27XXXXXXXXXX1Z6	जीएसटीआर 1 बीजक, पुरवठ्याचे बिल, प्राप्ती आणि प्रदान बीजक, करार, निवडलेल्या दोन महिन्यांचे डेबिट आणि क्रेडिट नोट्स, खरेदीचे बीजक, शून्य आधारित बीजक, जॉब वर्क चालान, करमुक्त पुरवठ्याचे बीजक, लेखाचे नोट्स, कलम 42 आणि 43 अंतर्गत आयटीसी प्रत्यावर्तन कार्य पत्रक, आयटीसी रजिस्टर, 15-20 उच्च मूल्य बिजकांसह विक्री आरसीएम रजिस्टर.
13	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-531	27XXXXXXXXXX1Z1	निर्यात आणि एसईझेडशी संबंधित कागदपत्रे (शिपिंग बिल, निर्यातीचे बिल, ईजीएम, बीआरसी, एफआयआरसी), जॉब-वर्क चालान, रजिस्टर (आयटीसी, विक्री, आरसीएम), क्रेडिट/डेबिट नोट्स, संचालकांचा अहवाल, 3सीईबी अहवाल.
14	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-534	27XXXXXXXXXX1ZC	बीजक (जावक-सप्टेंबर 2020 आणि नोव्हेंबर 2020), बीजक (जावक-सप्टेंबर 2019), क्रेडिट/डेबिट नोट, रजिस्टर (आयटीसी, विक्री आणि आरसीएम 2018-19 ते 2020-21), वार्षिक अहवाल, वित्तीय विवरणांचे वेळापत्रक, संचालक आणि लेखापरीक्षक अहवाल (2019-20 आणि 2020-21), एचएसएनएसह करमुक्त पुरवठ्यांचा तपशील (2019-20 आणि 2020-21), परकीय चलन उत्पन्नावरील लेखापरीक्षणाचा अहवाल, 3सीईबी अहवाल (2018-19 ते 2020-21), व्यापार प्राप्तीयोग्य आणि व्यापार देय लेजर/तपशील (2018-19 ते 2020-21).
15	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-535	27XXXXXXXXXX1ZS	बीजक (जावक - जुलै 2019 आणि जुलै 2020), बीजक(जावक - मार्च 2019 आणि जुलै 2019), जॉब-वर्क चालान (एप्रिल 2018 आणि डिसेंबर 2020), डेबिट/क्रेडिट नोट्स 2018-19 ते 2020-21), एचएसएनएसह करमुक्त पुरवठ्यांचा तपशील.
16	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-532	27XXXXXXXXXX1Z8	शून्य आधारित बीजक (जावक - ऑक्टोबर 2020), निर्यात आणि एसईझेडशी संबंधित कागदपत्रे (ईजीएम, बीआरसी, एफआयआरसी), जॉब-वर्क चालान (ऑक्टोबर 2018 आणि मे 2019), डेबिट/क्रेडिट नोट्स, वित्तीय विवरणांचे वेळापत्रक, संबंधित पक्ष प्रकटीकरण, संचालकांचा अहवाल, परकीय चलन उत्पन्नावरील लेखापरीक्षकाचा अहवाल, 3सीईबी अहवाल (2018-19 ते 2020-21).
17	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-535	27XXXXXXXXXX1ZN	क्रेडिट नोट्स, डेबिट नोट्स, एचएसएनएसह करमुक्त पुरवठ्यांचा तपशील, वित्तीय विवरणांचे वेळापत्रक, संबंधित पक्ष प्रकटीकरण, संचालकांचा अहवाल, कलम 42 आणि 43 अंतर्गत आयटीसी प्रत्यावर्तन कार्य पत्रक.
18	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-545	27XXXXXXXXXX1Z7	जॉब-वर्क चालान (सप्टेंबर 2018 आणि फेब्रुवारी-2019), एचएसएनएसह करमुक्त पुरवठ्यांचा तपशील, व्यापार देय/प्राप्तीयोग्य लेजर/तपशील, रजिस्टर्स (आयटीसी, विक्री आणि आरसीएम), क्रेडिट/डेबिट नोट्स (2018-19 ते 2020-21), कलम 42 आणि 43 अंतर्गत आयटीसी प्रत्यावर्तन कार्य पत्रक.
19	जळगाव	धुळे-602	27XXXXXXXXXXZ2	बीजक (जावक - नोव्हेंबर 2019), बीजक (जावक - सप्टेंबर 2019 आणि डिसेंबर 2019), एचएसएनएसह शून्य आधारित केलेल्या पुरवठ्यांचे तपशील, व्यापार देय/प्राप्तीयोग्य लेजर/तपशील, वित्तीय विवरणपत्रे (बीएस, पीएलए), एफएसचे वेळापत्रक, संबंधित पक्ष प्रकटीकरण, संचालकांचा अहवाल, 3सीबी अहवाल, क्रेडिट/डेबिट नोट्स, रजिस्टर्स (आयटीसी, विक्री आणि आरसीएम).
20	अंधेरी	आझाद-नगर-602	27XXXXXXXXXX1Z3	बीजक (जावक - ऑगस्ट 2018 आणि ऑगस्ट 2020), पुरवठ्याचे बिल, पीओ आणि संलग्न ई-वे बिल आणि बीजक (जावक - फेब्रुवारी 2020 आणि मार्च 2021), 3सीईबी अहवाल, डेबिट नोट/क्रेडिट नोट, रजिस्टर्स (आयटीसी, विक्री आणि आरसीएम) (2018-19 ते 2020-21).

अ. क्र.	विभाग	प्रभार कार्यालय	जीएसटीआयएन	सादर न केलेले अभिलेखे
21	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-525	27XXXXXXXXXXXXX1Z7	बीजक (आवक - जुलै 2019 आणि सप्टेंबर 2020), निर्यात आणि सेझ संबंधित कागदपत्रे (ईजीएम, बीआरसी, एफआयआरसी), 3सीईबी अहवाल, व्यापार प्राप्ती लेख्यांचे आणि प्राप्त झालेले अग्रिम रक्कम तपशील (2019-20), एचएसएन/एसएसी (2018-19) सोबत करमुक्त /निरंक दर पुरवठ्याचे तपशील, डेबिट नोटा/क्रेडिट नोट, कलम 42 आणि 43 अंतर्गत आयटीसी प्रत्यावर्तन कार्य पत्रक.
22	अंधेरी	मुंबई-मरोळ-501	27XXXXXXXXXXXXX1ZE	संचालकांचा अहवाल (2018-19 ते 2020-21), परकीय चलन उत्पन्नावरील लेखापरीक्षकांचा अहवाल, 3सीईबी अहवाल, संबंधित पक्ष प्रकटीकरण, लेजर/व्यापार देय/व्यापार प्राप्तीयोग्य तपशील, डेबिट/क्रेडिट नोट्स, रजिस्टर्स (आयटीसी, विक्री, आरसीएम 2018-19 ते 2020-21).
23	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-536	27XXXXXXXXXXXXX1ZI	बीजक (आवक - सप्टेंबर 2018), शून्य आधारित बीजक (जावक - ऑगस्ट 2020 आणि मार्च 2021), निर्यात आणि सेझ संबंधित कागदपत्रे (शिपिंग बिले, निर्यात बिल, ईजीएम, बीआरसी, एफआयआरसी), व्यापार देय/व्यापार प्राप्तीयोग्य लेजर/तपशील, संचालकांचा अहवाल, क्रेडिट/डेबिट नोट, रजिस्टर्स (आयटीसी-2018-19 ते 2020-21, आरसीएम 2018-19 आणि 2020-21, विक्री-2018-19 ते 2020-21).
24	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-536	27XXXXXXXXXXXXX1ZP	परकीय चलन उत्पन्नावरील लेखापरीक्षकांचा अहवाल, 3सीईबी अहवाल (आयटी अधिनियम, 1961 च्या कलम 92E अंतर्गत), संचालकांचा अहवाल (2018-19 ते 2020-21).
25	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-531	27XXXXXXXXXXXXX1ZF	शून्य आधारित बीजक (जावक-जून 2018), निर्यात आणि सेझ संबंधित कागदपत्रे (शिपिंग बिले, निर्यातीचे देयक, ईजीएम, बीआरसी, एफआयआरसी), 3 सीईबी अहवाल (आयटी अधिनियम, 1961 च्या कलम 92E अंतर्गत).
26	कांदिवली	मालाड-पश्चिम-501	27XXXXXXXXXXXXX1ZP	बीजक (आवक-नोव्हेंबर 2020), एचएसएनसह करमुक्त/शून्य आधारित केलेल्या पुरवठ्यांचे तपशील, व्यापार देय/व्यापार प्राप्तीयोग्य लेजर/तपशील, संचालकांचा अहवाल, परकीय चलन उत्पन्नावरील लेखापरीक्षकांचा अहवाल, 3सीईबी अहवाल (आयटी अधिनियम, 1961 च्या कलम 92ई अंतर्गत), क्रेडिट/डेबिट नोट्स, रजिस्टर्स (आयटीसी, विक्री, आरसीएम) 2018-19 ते 2020-21, कलम 42 आणि 43 अंतर्गत आयटीसी प्रत्यावर्तन कार्य पत्रक.
27	कांदिवली	कांदिवली-पश्चिम-604	27XXXXXXXXXXXXX1ZV	संचालकांचा अहवाल, लेखापरीक्षकांचा अहवाल, वित्तीय विवरणांचे वेळापत्रक आणि नोट्स, संबंधित पक्ष प्रकटीकरण, डेबिट/क्रेडिट नोट्स.
28	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-521	27XXXXXXXXXXXXX1Z3	बीजक (जावक - ऑगस्ट 2020) पुरवठ्याचे बिल, बीजक (आवक - डिसेंबर 2018 आणि जानेवारी 2020), शून्य आधारित बीजक (जावक - डिसेंबर 2018 आणि नोव्हेंबर 2019), निर्यात संबंधित कागदपत्रे (शिपिंग बिले, निर्यातीचे बिल, ईजीएम, बीआरसी, एफआयआरसी), एचएसएनसह करमुक्त/ शून्य आधारित पुरवठ्याचे तपशील, व्यापार देय / व्यापार प्राप्तीचे लेजर /तपशील, संचालकांचा अहवाल, लेखापरीक्षकांचा अहवाल, परकीय चलन उत्पन्नावरील लेखापरीक्षकांचा अहवाल, 3सीईबी अहवाल, स्वतंत्र ताळेबंद आणि नफा आणि तोटा लेखे, संबंधित पक्ष प्रकटीकरण, वित्तीय विवरणांचे वेळापत्रक, क्रेडिट/डेबिट नोट्स, रजिस्टर्स (आयटीसी, विक्री, आरसीएम), 42 आणि 43 अंतर्गत आयटीसी प्रत्यावर्तन कार्य पत्रक.
29	मुंबई-एलटीयू-4	मुंबई-एलटीयू-537	27XXXXXXXXXXXXX2ZQ	जीएसटीआर 1 चे बीजक, खरेदी बीजक, शून्य आधारित बीजक, दावा केलेला /मंजूर केलेला परतावा, पीअंडपल लेख्यासह युनिटचे स्वतंत्र ताळेबंद, संबंधित पक्ष प्रकटीकरण (शुद्ध एजंट)/बंद गटांमध्ये केलेल्या पुरवठा बीजकासह संचालक/लेखापरीक्षक अहवालासह लेख्यांना विवरण, सूची आणि वित्त विवरण नोट्स, व्यापार देय/प्राप्तीयोग्य वस्तूंचे अभिलेख, परकीय चलन उत्पन्नावरील अहवाल, 3सीईबी अहवाल, करपात्र व करमुक्त/शून्य आधारित पुरवठ्यासाठी सामाईक इनपुट/भांडवली वस्तूंचा आयटीसी प्रत्यावर्तन (कार्यपत्रकसह).
30	मुंबई-एलटीयू-4	मुंबई-एलटीयू-539	27XXXXXXXXXXXXX2ZH	जीएसटीआर 1 चे बीजक, खरेदी बीजक, शून्य आधारित बीजक, जॉब वर्क चालान, करमुक्त पुरवठ्यांचे बीजक, दावा केलेला /मंजूर केलेला परतावा, पीअंडपल लेख्यासह युनिटचे स्वतंत्र ताळेबंद, संबंधित पक्ष प्रकटीकरण (शुद्ध एजंट)/बंद गटांमध्ये केलेल्या पुरवठा बीजकासह, संचालक / लेखापरीक्षक अहवालासह सूची आणि वित्त विवरणांचे नोट्स , व्यापार देय / प्राप्तीयोग्य आणि कर्जदार / विक्री / प्राप्त झालेल्या अग्रिम रकमेचे अभिलेख, परकीय

अ. क्र.	विभाग	प्रकार कार्यालय	जीएसटीआयएन	सादर न केलेले अभिलेख
31	ठाणे शामीण	भाईसर-501 (पालघर)	27XXXXXXXXXXXXX1ZE	चालन उत्पन्नावरील अहवाल, 3सीईबी अहवाल, करपात्र आणि करमुक्ता/ शून्य आधारित केलेल्या पुरवठ्यासाठी सामाईक इनपुट / भांडवली वस्तूंवरील आयटीसी प्रत्यावर्तन (कार्यपत्रकसह). जीएसटीआर 1 चे बीजक, खरेदी बीजक, शून्य आधारित बीजक, जॉब वर्क चालान, करमुक्त पुरवठ्यांचे बीजक, दावा केलेला/मंजूर केलेला परतावा, पीअँडएल लेख्यासह युनिटचा स्वतंत्र ताळेबंद, संबंधित पक्ष प्रकटीकरण (शुद्ध एजंट)/बंद गटांमध्ये केलेल्या पुरवठा बीजकासह, संचालक/लेखा परीक्षकांच्या अहवालासह वित्तीय विवरणांचे वेळापत्रक आणि वित्त विवरणांचे नोट्स, व्यापार देयके/प्राप्तीयोग्य आणि कर्जदार/विक्री/प्राप्त झालेल्या अग्रिमचे अभिलेख, परकीय चालान उत्पन्नाचा अहवाल, 3सीईबी अहवाल, करपात्र आणि करमुक्ता/शून्य आधारित पुरवठ्यासाठी सामाईक इनपुट/भांडवली वस्तूंवर आयटीसी प्रत्यावर्तन (कार्यपत्रकसह).
32	ठाणे शहर	वागले औ.क्षे. 501	27XXXXXXXXXXXXX1Z0	जीएसटीआर 1 चे बीजक, खरेदी बीजक, शून्य आधारित बीजक, जॉब वर्क चालान, करमुक्त पुरवठ्यांचे बीजक, दावा केलेला/मंजूर केलेला परतावा, पीअँडएल लेख्यासह युनिटचा स्वतंत्र ताळेबंद, संबंधित पक्ष प्रकटीकरण (शुद्ध एजंट)/बंद गटांमध्ये केलेल्या पुरवठा बीजकासह, संचालक / लेखापरीक्षक अहवालासह वित्तीय विवरणांची सूची आणि नोट्स, व्यापार देय / प्राप्तीयोग्य आणि कर्जदार / विक्री / प्राप्त झालेल्या अग्रिम रकमेचे अभिलेख, परकीय चालान कमाईचा अहवाल, 3सीईबी अहवाल, करपात्र आणि करमुक्ता/ शून्य आधारित केलेल्या पुरवठ्यासाठी सामाईक इनपुट / भांडवली वस्तूंवरील आयटीसी प्रत्यावर्तन (कार्यपत्रकसह).
33	मुंबई- एलटीयू-4	मुंबई-एलटीयू- 539	27XXXXXXXXXXXXX1ZL	करमुक्त पुरवठ्यांचे बीजक, दावा केलेला/मंजूर केलेला परतावा, पीअँडएल लेख्यासह युनिटचा स्वतंत्र ताळेबंद, संबंधित पक्ष प्रकटीकरण (शुद्ध एजंट)/बंद गटांमध्ये केलेले पुरवठा तसेच बीजक, संचालक/लेखा परीक्षकांच्या अहवालासह वित्त विवरणांची सूची आणि नोट्स. व्यापार देयके/प्राप्तीयोग्य आणि कर्जदार/विक्री/प्राप्त झालेल्या अग्रिमचे अभिलेख, परकीय चालन उत्पन्नावरील लेखापरीक्षकाचा अहवाल, 3सीईबी अहवाल, करपात्र आणि करमुक्ता/शून्य आधारित केलेल्या पुरवठ्यासाठी सामाईक इनपुट/भांडवली वस्तूंवर आयटीसी प्रत्यावर्तन (कार्यपत्रकसह).
34	माझगाव	माझगाव- 606	27XXXXXXXXXXXXX1ZA	जीएसटीआर 1 चे बीजक, खरेदी बीजक, शून्य आधारित केलेले बीजक, जॉब वर्क चालान, करमुक्त पुरवठ्यांचे बीजक, दावा केलेला/मंजूर केलेला परतावा, पीअँडएल लेख्यासह युनिटचा स्वतंत्र ताळेबंद, संबंधित पक्ष प्रकटीकरण (शुद्ध एजंट)/बंद गटांमध्ये केलेल्या पुरवठा बीजकासह, संचालक / लेखापरीक्षक अहवालासह वित्तीय विवरणांची सूची आणि नोट्स, व्यापार देय / प्राप्तीयोग्य आणि कर्जदार / विक्री / प्राप्त झालेल्या अग्रिम रकमेचे अभिलेख, परकीय चालन उत्पन्नावरील लेखापरीक्षकाचा अहवाल, 3सीईबी अहवाल, करपात्र आणि करमुक्ता/ शून्य आधारित केलेल्या पुरवठ्यासाठी सामाईक इनपुट / भांडवली वस्तूंवरील आयटीसी प्रत्यावर्तन (कार्यपत्रकसह).
35	मुंबई- एलटीयू-4	मुंबई-एलटीयू- 543	27XXXXXXXXXXXXX1ZR	जीएसटीआर 1 चे बीजक, खरेदी बीजक, शून्य आधारित बीजक, जॉब वर्क चालान, करमुक्त पुरवठ्यांचे बीजक, दावा केलेला/मंजूर केलेला परतावा, पीअँडएल लेख्यासह युनिटचा स्वतंत्र ताळेबंद, संबंधित पक्ष प्रकटीकरण (शुद्ध एजंट)/बंद गटांमध्ये केलेल्या पुरवठा बीजकासह, वित्तीय विवरणांचे वेळापत्रक आणि नोट्स, संचालक/लेखा परीक्षकांच्या अहवालासह लेख्यांना विवरण, व्यापार देय/प्राप्तीयोग्य आणि कर्जदार/विक्री/प्राप्त झालेल्या अग्रिमचे अभिलेख, परकीय चालन उत्पन्नावरील लेखापरीक्षकाचा अहवाल, 3सीईबी अहवाल, करपात्र आणि करमुक्ता/शून्य आधारित पुरवठ्यासाठी सामाईक इनपुट/भांडवली वस्तूंवर आयटीसी प्रत्यावर्तन (कार्यपत्रकसह).
36	नांदेड	नांदेड-501	27XXXXXXXXXXXXX1ZS	जीएसटीआर 1 चे बीजक, खरेदी बीजक, शून्य आधारित बीजक, जॉब वर्क चालान, करमुक्त पुरवठ्यांचे बीजक, परतावा दावा केलेला/मंजूर केलेला, पीअँडएल लेख्यासह युनिटचा स्वतंत्र ताळेबंद, संबंधित पक्ष प्रकटीकरण (शुद्ध एजंट)/बंद गटांमध्ये केलेल्या पुरवठा बीजकासह, संचालक / लेखापरीक्षक अहवालासह वित्तीय विवरणांची सूची आणि नोट्स, व्यापार देय/प्राप्तीयोग्य आणि कर्जदार / विक्री / प्राप्त झालेल्या अग्रिम रकमेचे अभिलेख, परकीय

अ. क्र.	विभाग	प्रकार कार्यालय	जीएसटीआयएन	सादर न केलेले अभिलेख
				चलन उत्पन्नावरील लेखापरीक्षकाचा अहवाल, 3सीईबी अहवाल, करपात्र आणि करमुक्ता/ शून्य आधारित केलेल्या पुरवठ्यासाठी सामाईक इनपुट / भांडवली वस्तूवरील आयटीसी प्रत्यावर्तन (कार्यपत्रकसह).
37	ठाणे शहर	भिवंडी-703 (कल्याण)	27XXXXXXXXXX1Z1W	जीएसटीआर 1 चे बीजक, खरेदी बीजक, शून्य आधारित बीजक, जॉब वर्क चालान, करमुक्त पुरवठ्यांचे बीजक, दावा केलेला/मंजूर केलेला परतावा, पी अँड एल लेखासहयुनिटचा स्वतंत्र ताळेबंद, संबंधित पक्ष प्रकटीकरण (शुद्ध एजंट/बंद गटांमधील पुरवठा बीजकसह, संचालकांलेखा परीक्षक अहवालासह लेख्यांना वित्त विवरणपत्रे आणि नोट्स, व्यापार देवा/प्राप्तीयोग्य आणि कर्जदार/विक्री/प्राप्त झालेल्या अग्रिमचे अभिलेख, परकीय चालान उत्पन्नाचा अहवाल, 3सीईबी अहवाल, करपात्र आणि करमुक्ता/शून्य आधारित पुरवठ्यासाठी सामाईक इनपुट/भांडवल वस्तूवर आयटीसी प्रत्यावर्तन (कार्यपत्रकसह).
38	मुंबई-एलटीयू-एलटीयू-1	मुंबई-एलटीयू-503	27XXXXXXXXXX1ZF	जर काही असेल तर सेझ पुरवठा विवरणपत्र आणि 15-20 नमुना उच्च मूल्य बीजकासह, तपासणीसाठी आयसीईजीटीईमध्ये प्रदान केलेल्या तपशीलांची पुष्ठी करणारे निर्यात विवरणपत्र. जीएसटीआर 9 चा 5D रिक्त नसल्यास 15 ते 20 उच्च मूल्य बीजकासह करमुक्त पुरवठ्याचे विवरण.
39	घाटकोपर	घाटकोपर-पश्चिम-504	27XXXXXXXXXX1Z1	2018-19 ते 2020-21 या वर्षासाठी 15-20 उच्च मूल्याच्या बिजकांसह आयटीसी रजिस्टर, विक्री रजिस्टर आणि आरसीएम रजिस्टर. तपासणीसाठी आयसीईजीटीईमध्ये दिलेल्या तपशीलांशी सुसंगत निर्यातीचे विवरणपत्र.
40	साताक्रूझ	बांद्रा-पश्चिम-502	27XXXXXXXXXX1ZP	जानेवारी 2020 आणि ऑगस्ट 2020 (जावक) आणि डिसेंबर 2019 आणि ऑगस्ट 2019 (आवक) या प्रत्येक महिन्यासाठी सर्वाधिक 50 बीजक, ऑगस्ट 2019 आणि डिसेंबर 2019 च्या प्रत्येक महिन्यासाठी डाउनलोड केलेले जीएसटीआर 2A, सर्व वर्षासाठी कर लेखापरीक्षण अहवालाचा प्रपत्र 3 सीडी, आयटीसी रजिस्टर.
41	साताक्रूझ	बांद्रा-पश्चिम-504	27XXXXXXXXXX4Z3	2018-19 च्या सर्व वर्षासाठी कर लेखापरीक्षण अहवालाचा प्रपत्र 3 सीडी, 2018-19 साठी 15-20 उच्च मूल्याचे बीजक असलेले आयटीसी रजिस्टर, विक्री रजिस्टर आणि आरसीएम रजिस्टर, एफआयआरसी मिळालेल्या सेवांच्या आयातीच्या 15-20 उच्च मूल्याच्या बिजकांसह विवरण.
42	साकिनाका	साकिनाका-502	27XXXXXXXXXX1Z1W	नोव्हेंबर 2020 आणि मार्च 2021 च्या प्रत्येक महिन्यासाठी जीएसटीआर 2A डाउनलोड केले, 2018-19 आणि 2019-20 च्या कर लेखापरीक्षण अहवालाचा प्रपत्र 3 सीडी. सेझ पुरवठा जर असेल तर विवरणासह आणि 15-20 नमुने उच्च मूल्य बीजक, जीएसटीआर 9 च्या 5D असल्यास करमुक्त पुरवठ्याचे विवरण.
43	मुंबई-एलटीयू-एलटीयू-1	मुंबई-एलटीयू-503	27XXXXXXXXXX1ZC	सप्टेंबर 2019 आणि मार्च 2020 साठी प्रत्येकी 50 उच्च मूल्य बीजक (जावक बीजक) सह सप्टेंबर 2019 आणि ऑक्टोबर 2020 (आवक) साठी प्रत्येकी 50 बीजक, फेब्रुवारी 2021 आणि मार्च 2021 च्या प्रत्येक महिन्यासाठी डाउनलोड केलेला जीएसटीआर 2A, कर लेखापरीक्षण अहवालाचा प्रपत्र 3 सीडी.
44	मुंबई-एलटीयू-1	मुंबई-एलटीयू-501	27XXXXXXXXXX1ZF	सप्टेंबर आणि ऑक्टोबर 2019 साठी प्रत्येकी 50 उच्च मूल्य बीजक (जावक बीजक) सह जुलै 2018 आणि ऑगस्ट 2018 (आवक बीजक), सर्व वर्षासाठी कर लेखापरीक्षण अहवालाचा प्रपत्र 3 सीडी, डेटाशी सुसंगत आयात आणि निर्यातीच्या बिलांचे विवरण.
45	मुंबई-एलटीयू-1	मुंबई-एलटीयू-501	27XXXXXXXXXX2Z3	डिसेंबर 2020 आणि मार्च 2021 महिन्यांसाठी प्रत्येकी 50 उच्च मूल्य बीजक (जावक चालान) सह जानेवारी 2021 आणि फेब्रुवारी 2021 (आवक चालान) , सर्व वर्षासाठी कर लेखापरीक्षण अहवालाचा प्रपत्र 3 सीडी, जर एरर ईझेड पुरवठा असेल तर विवरणासह आणि 15-20 नमुना उच्च मूल्य चालान.
46	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-515	27XXXXXXXXXX1ZD	मे 2018 आणि ऑक्टोबर 2020 महिन्यांसाठी प्रत्येकी 50 उच्च मूल्य बीजक (जावक चालान) सह जून 2018 आणि सप्टेंबर 2020 (आवक चालान) , मार्च 2020 आणि मार्च 2021 च्या प्रत्येक महिन्यासाठी डाउनलोड केलेले जीएसटीआर 2A, सर्व वर्षासाठी कर लेखापरीक्षण अहवालाचा प्रपत्र 3 सीडी

अ. क्र.	विभाग	प्रकार कार्यालय	जीएसटीआयएन	सादर न केलेले अभिलेख
47	मुंबई-एलटीयू-1	मुंबई-एलटीयू-509	27XXXXXXXXXX1Z7	जून 2019 आणि ऑगस्ट 2019 महिन्यांसाठी प्रत्येकी 50 उच्च मूल्य बीजक (जावक बीजक) जून 2019 आणि सप्टेंबर 2020 (आवक बीजक), जून 2019, सप्टेंबर 2020 च्या प्रत्येक महिन्यासाठी डाउनलोड केलेला जीएसटीआर 2A, सर्व वर्षासाठी कर लेखापरीक्षण अहवालाचा प्रपत्र 3 सीडी
48	बांद्रा	बांद्रा-पूर्व-502	27XXXXXXXXXX1ZP	प्रत्येक महिन्यासाठी मार्च 2019, मार्च 2020 साठी 50 उच्च मूल्य जावक बीजक आणि मार्च 2020, मार्च 2021 साठी आवक बीजक, मार्च 2020, मार्च 2021 च्या प्रत्येक महिन्यासाठी डाउनलोड केलेला जीएसटीआर 2A, 15-20 उच्च मूल्याच्या बिजकासह आयटीसी रजिस्टर आणि आरसीएम रजिस्टर.
49	मुंबुड	मुंबुड-पश्चिम-503	27XXXXXXXXXX1ZZ	2018-19 ते 2020-21 या वर्षासाठी लेख्यासंबंधी नोट्स.
50	बांद्रा	बांद्रा-पूर्व-702	27XXXXXXXXXX7Z8	मार्च 2019 आणि मार्च 2020 साठी प्रत्येक महिन्यासाठी उच्च मूल्य 50 बीजक आणि मार्च 2019 आणि मार्च 2021 साठी आवक बीजक, 2019-20 आणि 2020-21 साठी R9C, मार्च 2019 आणि मार्च 2021 च्या प्रत्येक महिन्यासाठी डाउनलोड केलेले जीएसटीआर 2A, वित्तीय विवरण.
51	मुंबुड	मुंबुड-पश्चिम-502	27XXXXXXXXXX1ZF	ऑगस्ट 2019 आणि मार्च 2020 साठी प्रत्येक महिन्यासाठी जावक बीजक आणि डिसेंबर 2020 आणि फेब्रुवारी 2021 साठी प्रत्येक महिन्यासाठी सर्वाधिक 50 बीजक, डिसेंबर 2020 आणि फेब्रुवारी 2021 च्या प्रत्येक महिन्यासाठी डाउनलोड केलेले जीएसटीआर 2A, 10-15 उच्च मूल्याच्या बिजकासह आयटीसी रजिस्टर, विक्री रजिस्टर आणि आरसीएम रजिस्टर.
52	बांद्रा	बांद्रा-पूर्व-501	27XXXXXXXXXX1ZE	सप्टेंबर 2020 साठी सर्वाधिक 50 आवक बीजक, आयटीसी रजिस्टरचे 15-20 उच्च मूल्य बीजक, 2020-21 विक्री रजिस्टर/विक्री बीजक, 2018-19 वर्षासाठी कर लेखापरीक्षण अहवालाचा प्रपत्र 3 सीडी, तपशीलांशी सुसंगत आयात आणि निर्यात बिलांचे विवरण.
53	रायगड	पेन-501	27XXXXXXXXXX1ZH	तपासणीसाठी आयसीईजीटीई मध्ये दिलेल्या तपशीलांशी सुसंगत नोंदींचे विवरण जर काही एफआयआरसी प्राप्त झालेल्या सेवांच्या आयातीच्या 15-20 उच्च मूल्य बिजकासह विवरण, बीजकाची तारीख, प्रदानाची तारीख आणि प्रविष्टीची तारीख यासह इतर गोष्टी.
54	रायगड	पेन-501	27XXXXXXXXXX1ZG	एसईझेड पुरवठा जर असेल तर विवरणासह आणि 15-20 नमुना उच्च मूल्य बीजक, जीएसटीआर 9 चा 5डी रिक्त नसल्यास कर्ममुक्त पुरवठ्याचे विवरण, पुरवठ्यावर 15 ते 20 जर असेल तर उच्च मूल्य पुरवठ्याचे देयके, 15-20 उच्च मूल्य सेवांच्या आयातीच्या उच्च मूल्याच्या बिजकासह विवरण.
55	रायगड	पेन-501	27XXXXXXXXXX1ZW	ऑक्टोबर 2020, मार्च 2021 (जावक) आणि जुलै 2019, डिसेंबर 2020 (आवक) या सर्वाधिक 50 जावक बीजक, जुलै 2019, डिसेंबर 2020 या प्रत्येक महिन्यासाठी डाउनलोड केलेले जीएसटीआर 2A, सर्व वर्षासाठी कर लेखापरीक्षण अहवालाचा प्रपत्र 3 सीडी, 15-20 उच्च मूल्याच्या बिजकासह आयटीसी रजिस्टर आणि आरसीएम रजिस्टर.
56	रायगड	सानपाडा-503	27XXXXXXXXXX1ZX	प्रत्येक महिन्यासाठी उच्च मूल्य 50 जुलै 2020, डिसेंबर 2020 जावक बीजक आणि मार्च 2019, जुलै 2020 साठी, मार्च 2019, जुलै 2020 च्या प्रत्येक महिन्यासाठी डाउनलोड केलेले जीएसटीआर 2A, लेख्यांचे नोट्स आणि तीनही वर्षासाठी कर लेखापरीक्षण अहवालाचा प्रपत्र 3 सीडी
57	पुणे-उत्तर	बिबववाडी-601	27XXXXXXXXXX1ZD	सप्टेंबर 2018, जानेवारी 2019 साठी जावक बीजक आणि डिसेंबर 2020, फेब्रुवारी 2021 साठी आवक बीजक प्रत्येक महिन्यासाठी जास्तीत जास्त 50, डिसेंबर 2020, फेब्रुवारी 2021 च्या प्रत्येक महिन्यासाठी डाउनलोड केलेले जीएसटीआर 2A, सर्व वर्षासाठी लेख्यांना नोट्स आणि कर लेखापरीक्षण अहवालाचा प्रपत्र 3 सीडी

सादर न केलेले अभिलेखे					
अ. क्र.	विभाग	प्रकार कार्यालय	जीएसटीआयएन		
58	पुणे-एलटीयू-2	पुणे-एलटीयू-524	27XXXXXXXXXX1ZF	प्रत्येक महिन्यासाठी उच्च मूल्य 50 बीजक ऑगस्ट 2018, फेब्रुवारी 2019 (जावक) आणि जानेवारी 2019 आणि सप्टेंबर 2020 (आवक) च्या, सप्टेंबर 2020 आणि मार्च 2021 प्रत्येक महिन्यासाठी डाउनलोड केलेले जीएसटीआर 2A, संपूर्ण वर्षासाठी कर लेखापरीक्षण अहवालाच्या लेखा नोट्स आणि प्रपत्र 3 सीडी	
59	पुणे-एलटीयू-1	पुणे-एलटीयू-505	27XXXXXXXXXX1Z4	प्रत्येक महिन्यासाठी उच्च मूल्य 50 बीजक सप्टेंबर 2020, मार्च 2021 (जावक) आणि सप्टेंबर 2020, मार्च 2021 (आवक) च्या, सप्टेंबर 2020 आणि मार्च 2021 च्या प्रत्येक महिन्यासाठी डाउनलोड केलेले जीएसटीआर 2A, संपूर्ण वर्षासाठी कर लेखापरीक्षण अहवालाच्या नोट्स आणि प्रपत्र 3 सीडी	
60	पुणे-एलटीयू-2	पुणे-एलटीयू-514	27XXXXXXXXXX1ZF	एप्रिल 2018, एप्रिल 2019 (जावक) आणि ऑगस्ट 2018, जानेवारी 2020 (आवक) प्रत्येक महिन्यासाठी उच्च मूल्य 50 बीजक, ऑगस्ट 2018, जानेवारी 2020 च्या प्रत्येक महिन्यासाठी डाउनलोड केलेले जीएसटीआर 2A, सर्व वर्षासाठी कर लेखापरीक्षण अहवालाचा प्रपत्र 3 सीडी, नोंद बिलांचे विवरणपत्र.	
61	पुणे-दक्षिण	पुणे-कॅट-501	27XXXXXXXXXX2ZJ	सप्टेंबर 2020 आणि ऑक्टोबर 2020 (जावक) आणि सप्टेंबर 2020 आणि जानेवारी 2021 (आवक) च्या प्रत्येक महिन्यासाठी उच्च मूल्य 50 बीजक, सप्टेंबर 2020 आणि जानेवारी 2021 च्या प्रत्येक महिन्यासाठी डाउनलोड केलेले जीएसटीआर 2A, 2020-21 साठी कर लेखापरीक्षण अहवालाचा प्रपत्र 3 सीडी, आयात बिलांचे विवरणपत्र.	
62	पुणे-एलटीयू-2	पुणे-एलटीयू-519	27XXXXXXXXXX1Z4	डिसेंबर 2020 आणि मार्च 2021 (जावक बीजक) आणि ऑक्टोबर 2018 आणि मार्च 2019 (आवक बीजक) प्रत्येक महिन्यासाठी उच्च मूल्य 50 बीजक, 2018-19 ते 2020-21 या सर्व वर्षासाठी वित्तीय विवरणपत्रांच्या नोट्स किंवा वित्तीय विवरण.	

परिशिष्ट 3.2.6
(संदर्भ: परिच्छेद-3.2.9.2, पृष्ठ 80)
व्याज प्रदान न करणे

अ. क्र.	जीएसटीआयएन	विभाग	प्रभार कार्यालय	वर्ष	विलंबित दाखल करण्यावर देय व्याज	अगोदरच प्रदान केलेले व्याज	शिल्लक व्याज दायित्व	विभागाद्वारा मागणी केलेले/वसूल केलेले व्याज	विभागाचे उत्तर
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)=(6)-(7)	(9)	(10)
1.	27XXXXXXXXXX1ZS	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-514	2020-21	5607260	5382506	224754	349927	विभागाने सांगितले (मार्च 2025) की, डीआरसी 07 जारी करण्यात आला आहे (ऑगस्ट 2024) ज्यामध्ये ₹ 3.50 लाखांची मागणी करण्यात आली आहे.
2.	27XXXXXXXXXX1ZQ	फोर्ट	फोर्ट-705	2018-19	44007	12806	31201	31201	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की, करदात्याने ₹ 30,857 प्रदान केले आहेत आणि उर्वरित दोन वर्षासाठी उर्वरित दायित्व प्रदान करेल.
				2019-20	11970	0	11970	11970	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की, करदात्याने ₹ 14336 प्रदान करण्यास सहमती दर्शविली आहे
				2020-21	7252	0	7252	7252	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की, करदात्याने ₹ 7841 प्रदान करण्यास सहमती दर्शविली आहे
3.	27XXXXXXXXXX1Z5	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-519	2018-19	21251	0	21351	21351	उत्तर प्रतिबंधित
				2018-19	56	0	56	56	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की, जीएसटी विवरणमधील तफावतीची सूचना देऊन एएसएमटी 10 मध्ये तपासणी नोटिस जारी करण्यात आली होती.
				2019-20	493	0	493	493	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की, जीएसटी विवरणमधील तफावतीची सूचना देऊन एएसएमटी 10 मध्ये तपासणी नोटिस जारी करण्यात आली होती.
5.	27XXXXXXXXXX1ZK	मांडवी	मांडवी-503	2019-20	16168	0	16168	19261	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की करदात्यांनी डीआरसी 03 (डिसेंबर 2024) द्वारे ₹ 19,261 व्याज प्रदान केले आहे.
				2020-21	2992	0	2992	3100	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की करदात्यांनी डीआरसी 03 (डिसेंबर 2024) द्वारे ₹ 3,100 व्याज प्रदान केले आहे.
6.	27XXXXXXXXXX1ZC	नाशिक	पंचवटी-701	2018-19	3969	0	3969	3878	विभागाने सांगितले (डिसेंबर 2024) की करदात्याने डीआरसी 03 दिनांक 19-01-2024 द्वारे ₹ 3878 व्याज प्रदान केले आहे.
7.	27XXXXXXXXXX1Z5	मांडवी	मुंबई-मध्य-704	2019-20	59576	0	60018	60698	विभागाने सांगितले (मार्च 2025) की करदात्याने डीआरसी 03 (फेब्रुवारी आणि मार्च 2024) द्वारे ₹ 61036 व्याज प्रदान केले आहे.

अ. क्र.	जीएसटीआयएन	विभाग	प्रभार कार्यालय	वर्ष	विलंबित दाखल करण्यावर देय व्याज	अगोदरच प्रदान केलेले व्याज	शिल्लक व्याज दायित्व	विभागाद्वारा मागणी केलेले/कसूल केलेले व्याज	विभागाचे उत्तर
8.	27XXXXXXXXXX1ZS	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-535	2019-20 2020-21	13306 7540	0 0	13306 7540	13306 7540	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की कसदात्याने व्याजाच्या कमी प्रदानावर डीआरसी 03 (मार्च 2024) द्वारे प्रदान केले होते. विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की कसदात्याने कमी व्याजाच्या प्रदानावर डीआरसी 03 (मार्च 2024) द्वारे प्रदान केले होते. विभागाने सांगितले (डिसेंबर 2023) की कसदात्याने व्याजाची जबाबदारी स्वीकारली आणि प्रपत्र डीआरसी 03 (डिसेंबर 2023) द्वारे प्रदान केले होते. विभागाने सांगितले (डिसेंबर 2023) की कसदात्याने रोख स्वरूपात व्याजाचे प्रदान केले होते (मार्च 2023).
9.	27XXXXXXXXXX1Z7	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-525	2019-20	11244	0	11244	11244	विभागाने सांगितले (डिसेंबर 2023) की कसदात्याने व्याजाची जबाबदारी स्वीकारली आणि प्रपत्र डीआरसी 03 (डिसेंबर 2023) द्वारे प्रदान केले होते.
10.	27XXXXXXXXXX1ZV	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-530	2018-19 2019-20	23151 178161	0 18788	23151 159373	23151 159373	विभागाने सांगितले (डिसेंबर 2023) की कसदात्याने रोख स्वरूपात व्याजाचे प्रदान केले होते (मार्च 2023). विभागाने सांगितले (डिसेंबर 2023) की प्रपत्र डीआरसी 07 मध्ये व्याज आकारण्याचा आदेश 03-03-2023 रोजी पारित करण्यात आला. कसदात्याने 29-05-2023 रोजी अपील दाखल केले. विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की कसदात्याने दायित्व स्वीकारले आहे आणि डीआरसी 03 नुसार ₹ 468 ची देय रक्कम प्रदान केली आहे (डिसेंबर 2023). विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की कसदात्याने दायित्व स्वीकारले आहे आणि डीआरसी 03 द्वारा ₹ 1230 ची देय रक्कम प्रदान केली (जानेवारी 2024)
11.	27XXXXXXXXXX2Z2	जळगाव	धुळे-602	2018-19	307	0	307	468	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की कसदात्याने दायित्व स्वीकारले आहे आणि डीआरसी 03 नुसार ₹ 468 ची देय रक्कम प्रदान केली आहे (डिसेंबर 2023).
12.	27XXXXXXXXXX1Z2	जळगाव	जळगाव-609	2019-20	733830	0	733830	948087	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की कसदात्याने दायित्व स्वीकारले आहे आणि डीआरसी 03 द्वारा ₹ 1230 ची देय रक्कम प्रदान केली (जानेवारी 2024)
13.	27XXXXXXXXXX2ZH	मुंबई-एलटीयू-4	मुंबई-एलटीयू-539	2019-20	8430	0	8430	8430	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की कसदात्याने दायित्व स्वीकारले आहे, डीआरसी 03 द्वारा व्याज प्रदान केले आहे. उत्तर प्रतिक्षित
14.	27XXXXXXXXXX1ZE	ठाणे ग्रामीण	भोईसर-501 (पालघर)	2018-19 2019-20	5943 19835	4678 386	1265 19449	1265 19449	उत्तर प्रतिक्षित उत्तर प्रतिक्षित
15.	27XXXXXXXXXX1ZO	ठाणे शहर	वागले औ.क्ष. 501	2018-19 2019-20 2020-21	5906 857329 452729	0 0 0	5906 857329 452729	5906 1439181 452729	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की डीआरसी 07 जारी करण्यात आला आहे (एप्रिल 2024). विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की डीआरसी 07 जारी करण्यात आला आहे (जुलै 2024). विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की डीआरसी 07 जारी करण्यात आला आहे (सप्टेंबर 2024).

अ. क्र.	जीएसटीआयएन	विभाग	प्रभार कार्यालय	वर्ष	विलंबित दाखल करण्यावर देय व्याज	अगोदरच प्रदान केलेले व्याज	शिल्लक व्याज दायित्व	विभागाद्वारा मागणी केलेले/कसूल केलेले व्याज	विभागाचे उत्तर
16.	27XXXXXXXXXXI1ZW	साकीनाका	साकीनाका-502	2018-19	145631	0	145631	145631	उत्तर प्रतिक्षित
				2019-20	270300	0	270300	270300	उत्तर प्रतिक्षित
				2020-21	289388	0	289388	289388	उत्तर प्रतिक्षित
17.	27XXXXXXXXXXI1ZW	मुलुंड	मुलुंड पश्चिम-502	2018-19	2249846	0	2249846	2249846	उत्तर प्रतिक्षित
				2019-20	2292622	0	2292622	2292622	उत्तर प्रतिक्षित
				2020-21	1036088	0	1036088	1036088	उत्तर प्रतिक्षित
18.	27XXXXXXXXXXI1ZZ	मुलुंड	मुलुंड-पश्चिम-502	2020-21	190068	0	190068	190068	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की डीआरसी 07 ₹ 190068 जारी करण्यात आला आहे (एप्रिल 2025).
19.	27XXXXXXXXXXI1ZD	पुणे उत्तर	बाजीराव रस्ता-502	2019-20	105862	0	105862	105862	उत्तर प्रतिक्षित
				2020-21	298287	106749	191538	191538	उत्तर प्रतिक्षित
						एकूण		10371846	

परिशिष्ट 3.2.7
(संदर्भ: परिच्छेद -3.2.9.4; पृष्ठ 83)
जीएसटीआर 9 च्या तक्ता 8D नुसार विसंगत आयटीसी

अ. क्र.	जीएसटीआर यान	विभाग	प्रभार कार्यालय	वर्ष	केंद्रीय कर	राज्य कर	एकात्मिक कर	उपकर	तक्ता नुसार अतिरिक्त दावा	8D	विभागाच्या उत्तरानंतर सुधारित रक्कम	विभागाचे उत्तर
1	27XXXXXX XXXXXX1 ZS	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-514	2020-21	-	-	-12204303	-	-12204303	-12204303	-22577960	विभागाने सांगितले (मार्च 2025) की डीआरसी 07 जारी करण्यात आला (नोव्हेंबर 2024) आणि करादात्यावर ₹ 1.22 कोटी आणि त्यावरील व्याज (₹ 9153227) आणि दंडाच्या दायित्वाची मागणी केली आहे.
2	27XXXXXX XXXXXX1 ZY	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-514	2019-20	-94630037	-95533790	-7465522	-	-197629349	-197629349	-197629349	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की एडीटी 01 करादात्याला जारी करण्यात आला (ऑगस्ट 2023).
3	27XXXXXX XXXXXX1 Z3	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-514	2020-21	-165095589	-165095590	-143084186	-	-473275365	-473275365	-473275365	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की एडीटी 01 करादात्याला जारी करण्यात आला (डिसेंबर 2023).
	27XXXXXX XXXXXX1 Z3	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-523	2018-19	-21837157	-21837105	-2201189	-	-45875452	-45875452	-45875452	उत्तर प्रतिक्षित
	27XXXXXX XXXXXX1 Z3	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-523	2019-20	-31644915	-31644915	-2334235	-	-65624064	-65624064	-65624064	उत्तर प्रतिक्षित
	27XXXXXX XXXXXX1 Z3	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-523	2020-21	-10579060	-10579059	-11935793	-	-33093913	-33093913	-33093913	उत्तर प्रतिक्षित
4	27XXXXXX XXXXXX2 ZW	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-514	2020-21	-755776	-755776	-461845	-	-1973397	-1973397	-1973397	विभागाने सांगितले (मार्च 2025) की डीआरसी 01 करादात्याला जारी करण्यात आला (नोव्हेंबर 2024).
5	27XXXXXX XXXXXX1 ZI	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-517	2018-19	-42679692	-42679693	-627810668	-	-713170053	-713170053	-55265017	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की दायित्व ₹ 2.36 कोटी इतके आहे आणि करादात्याने डीआरसी 03 (ऑक्टोबर 2023) द्वारे व्याजासह ₹ 5.53 कोटी प्रदान केले.
	27XXXXXX XXXXXX1 ZI	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-517	2019-20	-73058922	-73058927	-526815357	-	-672933206	-672933206	-672933206	उत्तर प्रतिक्षित
	27XXXXXX XXXXXX1 ZI	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-517	2020-21	-27487195	-27487195	-207354976	-	-262329365	-262329365	-13928633	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की दंडासह ₹ 13928633 च्या अतिरिक्त आयटीसीसाठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला आहे.

अ. क्र.	जीएसटीआयपन	विभाग	प्रभार कार्यालय	वर्ष	केंद्रीय कर	राज्य कर	एकात्मिक कर	उपकर	तक्ता नुसार अतिरिक्त दावा	8D	विभागाच्या उत्तरानंतर सुधारित रक्कम	विभागाचे उत्तर
6	27XXXXXX XXXXXX1 ZD	मुंबई-एलटीयू-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-519	2020-21	-81757707	-81757707	-537969018	-	-701484432	-701484432	-701484432	उत्तर प्रतिक्षित
7	27XXXXXX XXXXXX1 ZM	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-518	2020-21	-14917505	-14917508	-30148556	-	-59983568	-116589744	-116589744	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की व्याज आणि दंडासह ₹ 11,65,89,744 चा डीआरसी 07 जारी करण्यात आला आहे.
8	27XXXXXX XXXXXX1 Z6	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-524	2020-21	-	-	-1119067	-	-1119067	-1950141	-1950141	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की डीआरसी 07 ₹ 19.50 लाख व त्यावरील व्याजासह जारी करण्यात आला आहे ज्यामध्ये लेखापरीक्षण घेतलेली बाब समाविष्ट आहे.
9	27XXXXXX XXXXXX1 ZS	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-519	2018-19	-2251803	-2251803	-1343174	-	-5846780	-5846780	-5846780	उत्तर प्रतिक्षित
	27XXXXXX XXXXXX1 ZS	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-519	2019-20	-4382833	-4382833	-2921227	-	-11686894	-11686894	-11686894	उत्तर प्रतिक्षित
	27XXXXXX XXXXXX1 ZS	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-519	2020-21	-2891747	-2891747	-2615848	-	-8399343	-8399343	-8399343	उत्तर प्रतिक्षित
10	27XXXXXX XXXXXX1 Z6	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-520	2018-19	-637575	-637575	-1908856	-	-3184006	-3184006	-3184006	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की जीएसटी विवरणमधील विसंगतीची माहिती देवून प्रपत्र एएसएमटी 10 मध्ये तपासणी नोटिस जारी करण्यात आली होती (जानेवारी 2024).
	27XXXXXX XXXXXX1 Z6	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-520	2019-20	-	-	-4778811	-	-4778811	-4778811	-4778811	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की जीएसटी विवरणमधील विसंगतीची माहिती देवून प्रपत्र एएसएमटी 10 मध्ये तपासणी नोटिस जारी करण्यात आली होती (जानेवारी 2024).
11	27XXXXXX XXXXXX1 Z5	मांडवी	मांडवी-608	2018-19	-12894471	-12894471	-292249	-	-26081191	-202842	-202842	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की, जीएसटीआर 2A गतिमान आहे आणि सध्याच्या 2A नुसार, घेतलेला अतिरिक्त आयटीसी ₹ 2.03 लाख इतका आहे जो डीआरसी 03 (जानेवारी 2024) द्वारे वसूल करण्यात आला आहे.

अ. क्र.	जीएसटीआयपन	विभाग	प्रभार कार्यालय	वर्ष	केंद्रीय कर	राज्य कर	एकात्मिक कर	उपकर	तक्ता नुसार अतिरिक्त दावा	8D	विभागाच्या उत्तरानंतर सुधारित रक्कम	विभागाचे उत्तर
12	27XXXXXX XXXXXX1 Z7	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-520	2020-21	-290628198	-290628198	-111510749	-	-692767146	-3324399	-3324399	विभागाने सांगितले (मार्च 2025) की, प्रत्यावर्तन विचार केल्यानंतर अतिरिक्त आयटीसी ₹ 1708975 इतका आहे आणि करदात्याने डीआरसी 03 (जानेवारी आणि फेब्रुवारी 2025) द्वारे व्याज आणि दंडासह ₹ 3324399 प्रदान केले आहेत.
13	27XXXXXX XXXXXX2 Z0	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-514	2019-20	-	-	-2320864356	-	-2320864356	-868090384	-868090384	विभागाने सांगितले (डिसेंबर 2024) की 2019-20 कालावधीसाठी ₹ 86.81 कोटीच्या आयटीसी विसंगतीसाठी करदात्यावर दायित्व काढले आहे आणि डीआरसी 07 जारी करण्यात आला आहे (ऑगस्ट 2024)
14	27XXXXXX XXXXXX1 Z1	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-531	2019-20	-1764721	-1764721	-1779558	-	-5309001	-5309001	-5309001	उत्तर प्रतिबद्धित
15	27XXXXXX XXXXXX1 Z5	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-531	2020-21	-5013335	-5013335	-8120371	-	-18147042	-18147042	-18147042	उत्तर प्रतिबद्धित
16	27XXXXXX XXXXXX1 Z8	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-535	2018-19	-471636	-471636	-340271	-	-1283544	-2823796	-2823796	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की व्याज आणि दंडासह ₹ 2823796 साठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला आहे (एप्रिल 2024). डीआरसी 07 विरुद्ध अपील दाखल करण्यात आले आहे.
17	27XXXXXX XXXXXX1 Z3	मुंबई-अधेरी	आझाद-नगर-602	2020-21	-63350167	-63350165	-	-	-126700332	-267382325	-267382325	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की व्याज आणि दंडासह ₹ 26.74 कोटीसाठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला आहे (फेब्रुवारी 2025).
							-29439531	-	-29439531	-29439531	-29439531	विभागाने उत्तर दिले (मे 2025) की करदात्याने सप्टेंबर 2018 आणि एप्रिल 2019 मध्ये ₹ 10.22 कोटीचा आयटीसी प्रत्यावर्तित केला होता ज्यापैकी ₹ 2.92 कोटी पुन्हा दावा 2020-21 मध्ये करण्यात आला होता आणि त्यामुळे करदात्याने आयटीसीचा अतिरिक्त क्रेडिट घेतलेला नाही.

अ. क्र.	जीएसटीआयपन	विभाग	प्रभार कार्यालय	वर्ष	केंद्रीय कर	राज्य कर	एकात्मिक कर	उपकर	तक्ता नुसार अतिरिक्त दावा	8D	विभागाच्या उत्तरानंतर सुधारित रक्कम	विभागाचे उत्तर
18	27XXXXXX XXXXXX1 ZE	अंधेरी	मरोळ-501	2020 -21	-1734995	-1734995	-13699932	-	-17169922	-17169923	-17169923	विभागाने सांगितले (मे 2025) की वित्तीय वर्ष 2020-21 साठी, आणि जीएसटीआर 2A मध्ये उपलब्ध असलेल्या आयटीसी तसेच आरटीपी द्वारे प्रदान केलेल्या पुन्हा घेतलेल्या आयटीसीच्या विरुद्ध जीएसटीआर 3B मध्ये दावा केलेल्या आयटीसी सोबत ताळमेळ मान्य केले.
19	27XXXXXX XXXXXX1 ZI	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-3	2018 -19	-3418435	-3709672	-	-	-7128107	-7128107	-7128107	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की एजी लेखापरीक्षणाने उपस्थित केलेल्या मुद्द्याचा विचार करून त्यांच्या कार्यालयाने वित्तीय वर्ष 2018-19 चे लेखापरीक्षण आधीच पूर्ण केले आहे. तपशीलवार पडताळणीनंतर, 0.72 कोटी रकमेसाठी डीआरसी 01 (डिसेंबर 2023) करदात्यांना जारी केले गेले जी डीआरसी 03 (डिसेंबर 2023) दाखल करून प्रदान करण्यात आली (डिसेंबर 2023).
20	27XXXXXX XXXXXX1 ZO	अंधेरी	अंधेरी-पूर्व-701	2019 -20	-1134039	-1134040	-7244331	-	-9512410	-9512410	-9512410	विभागाने सांगितले (फेब्रुवारी 2024) की कंपनीने प्रपत्र जीएसटीआर 1 आणि जीएसटीआर 3B मध्ये विवरण योग्यरित्या दाखल केले आहे आणि 2019-20 च्या कर कालावधीत घेतलेल्या आयटीसीची माहिती जीएसटीआर 3B मध्ये दिली आहे ज्यामध्ये वित्तीय वर्ष 2019-20 मध्ये घेतलेल्या वित्तीय वर्ष 2018-19 शी संबंधित आयटीसीचा समावेश आहे.
21	27XXXXXX XXXXXX1 ZZ	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-527	2018 -19	-3651140	-3651140	-222410	-	-7524690	-1465042	-1465042	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की करदात्याने आधीच (जानेवारी 2022) ₹ 32.25 लाखाचा आयटीसी प्रत्यावर्तित केला आहे जो जीएसटीआर 2A मध्ये प्रतिबिंबित झाला नाही. करदात्याने डीआरसी 03 द्वारे ₹ 1465042 व्याज देखील प्रदान केले (डिसेंबर 2023).
22	27XXXXXX XXXXXX1 ZN	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-532	2018 -19	-693657	-693757	-132480	-	-1519894	-1519894	-1519894	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की ₹ 6.41 लाखांसाठी व त्यावरील व्याज आणि दंडासह डीआरसी 01 जारी करण्यात आला (नोव्हेंबर 2023). करदात्याने एप्रिल 2023 मध्ये अपील दाखल केले.

अ. क्र.	जीएसटीआयपन	विभाग	प्रभार कार्यालय	वर्ष	केंद्रीय कर	राज्य कर	एकात्मिक कर	उपकर	तक्ता नुसार अतिरिक्त दावा	8D	विभागाच्या उत्तरानंतर सुधारित रक्कम	विभागाचे उत्तर
	27XXXXXX XXXXXX1 ZN	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-532	2020-21	-1888919	-1888919	-241033	-	-4018871	-4018871	-4018871	विभागाने करदात्याचे उत्तर पाठवले(24 फेब्रुवारी) ज्यामध्ये करदात्याला आधीच एएसएमटी 10 मध्ये तपासणी नोटिस मिळाली होती ज्यासाठी त्यांनी सादर केलेला प्रतिसाद जोडला आहे.
23	27XXXXXX XXXXXX1 Z3	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-521	2018-19	-634832	-634832	-37808	-	-1307472	-1307472	-1307472	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की डीआरसी 01 जारी करण्यात आले (डिसेंबर 2023).
24	27XXXXXX XXXXXX1 ZP	कांदिवली	मालाड पश्चिम-501	2019-20	-255055	-255054	-	-	-510109	-510109	-510109	विभागाने सांगितले (फेब्रुवारी 2024) की जीएसटीआर 3B मध्ये दावा केलेल्या आयटीसीसोबत नवीनतम जीएसटीआर 2A सोबत ताळमेळ प्रक्रिया करदाता स्तरावर सुरू आहे.
	27XXXXXX XXXXXX1 ZP	कांदिवली	मालाड पश्चिम-501	2020-21	-	-	-4257594	-	-4257594	-4257594	-4257594	विभागाने सांगितले (फेब्रुवारी 2024) की जीएसटीआर 3B मध्ये दावा केलेल्या आयटीसीसोबत नवीनतम जीएसटीआर 2 A सोबत ताळमेळ प्रक्रिया करदाता स्तरावर सुरू आहे.
25	27XXXXXX XXXXXX2 ZQ	मुंबई-एलटीयू-4	मुंबई-एलटीयू-537	2018-19	-	-	-17816325	-	-17816325	-93321	-93321	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की पडताळणीनंतर, अपात्र आयटीसीची ₹ 26099 गणना केली आणि डीआरसी 03 (नोव्हेंबर 2023) द्वारे ₹ 95321 प्रदान केले.
26	27XXXXXX XXXXXX2 ZH	मुंबई-एलटीयू-4	मुंबई-एलटीयू-539	2019-20	-1652426	-1652426	-30206750	-	-33511603	-104090	-104090	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की ऑगस्ट 2024 मध्ये जारी केलेल्या डीआरसी 07 अंतर्गत बाब समाविष्ट केली आहे.
27	27XXXXXX XXXXXX1 ZE	ठाणे ग्रामीण	भोईसर-501 (पालघर)	2019-20	-217311	-217311	-	-	-434623	-434623	-434623	उत्तर प्रतिक्षित
	27XXXXXX XXXXXX1 ZE	ठाणे ग्रामीण	भोईसर-501 (पालघर)	2020-21	-2528390	-2528390	-649591	-	-5706371	-5706371	-5706371	उत्तर प्रतिक्षित
28	27XXXXXX XXXXXX1 ZL	माझगाव	डेलिरले-रोड-501	2018-19	-9143485	-9276485	469385	-	-18419969	-4574607	-4574607	विभागाने परिच्छेद मान्य केला आणि सांगितले (डिसेंबर 2023) की करदात्याने व्याजासह ₹ 4574607 डीआरसी 03 द्वारे प्रदान केले आहेत (डिसेंबर 2023).
29	27XXXXXX XXXXXX1 Z0	ठाणे शहर	वागले औ.क्ष.-501	2018-19	-3095959	-3095959	-3494112	-	-9686030	-10857903	-10857903	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की व्याज आणि दंडासह ₹ 10857903 साठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला आहे (एप्रिल 2024).

अ. क्र.	जीएसटीआयपन	विभाग	प्रभार कार्यालय	वर्ष	केंद्रीय कर	राज्य कर	एकात्मिक कर	उपकर	तक्ता नुसार अतिरिक्त दावा	8D	विभागाच्या उत्तरानंतर सुधारित रक्कम	विभागाचे उत्तर
	27XXXXXX XXXXXX1 Z0	ठाणे शहर	वागले औ.क्षे.-501	2019 -20	-278325	-278325	-	-	-556650	-1143821	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की व्याज आणि दंडासह ₹ 1143821 साठी (जुलै 2024) डीआरसी 07 जारी करण्यात आला आहे. वसूलीची कार्यवाही सुरू करण्यात आली आहे आणि बँक खाते अवरुद्ध करण्यात आले आहे.	
	27XXXXXX XXXXXX1 Z0	ठाणे शहर	वागले औ.क्षे.-501	2020 -21	-10169	-10169	-361	-	-20698	-20698	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की व्याज आणि दंडासह ₹ 20698 साठी (सप्टेंबर 2024) डीआरसी 07 जारी करण्यात आला आहे. वसूलीची कार्यवाही सुरू करण्यात आली आहे आणि बँक खाते अवरुद्ध करण्यात आले आहे.	
30	27XXXXXX XXXXXX1 ZL	मुंबई-एलटीयू-4	मुंबई-एलटीयू-539	2018 -19	-121088908	-51628606	-47671178	-	-220388692	-220388692	उत्तर प्रतिक्षित	
	27XXXXXX XXXXXX1 ZL	मुंबई-एलटीयू-4	मुंबई-एलटीयू-539	2020 -21	-168071721	-168071721	-349554108	-	-685697550	-685697550	उत्तर प्रतिक्षित	
31	27XXXXXX XXXXXX1 ZZ	मुंबई-एलटीयू-4	मुंबई-एलटीयू-540	2018 -19	-10021116	-10008521	-17246466	-	-37276102	-37276102	उत्तर प्रतिक्षित	
32	27XXXXXX XXXXXX1 Zs	नांदेड	नांदेड-501	2018 -19	-99879	-99879	-	-	-199758	-199758	उत्तर प्रतिक्षित	
33	27XXXXXX XXXXXX1 Z0	मुंबई-एलटीयू-4	मुंबई-एलटीयू-538	2018 -19	-296783511	-295524166	-431432684	-	-1023740361	-1023740361	उत्तर प्रतिक्षित	
	27XXXXXX XXXXXX1 Z0	मुंबई-एलटीयू-4	मुंबई-एलटीयू-538	2019 -20	-145478064	-145478064	-254978457	-	-545934585	-545934585	उत्तर प्रतिक्षित	
	27XXXXXX XXXXXX1 Z0	मुंबई-एलटीयू-4	मुंबई-एलटीयू-538	2020 -21	-704562182	-704562182	-734676423	-	-2143800787	-2143800787	उत्तर प्रतिक्षित	
34	27XXXXXX XXXXXX1 Zl	मुंबई-एलटीयू-4	मुंबई-एलटीयू-537	2018 -19	-1864204	-1852392	-	-	-3716596	-3716596	उत्तर प्रतिक्षित	
	27XXXXXX XXXXXX1 Zl	मुंबई-एलटीयू-4	मुंबई-एलटीयू-537	2019 -20	-1583371	-1583371	-76828	-	-3243569	-3243569	उत्तर प्रतिक्षित	
35	27XXXXXX XXXXXX1 ZW	ठाणे शहर	भिवंडी-703 (कल्याण)	2019 -20	-2082908	-2082908	-	-	-4165815	-4165815	उत्तर प्रतिक्षित	

अ. क्र.	जीएसटीआयपन	विभाग	प्रभार कार्यालय	वर्ष	केंद्रीय कर	राज्य कर	एकात्मिक कर	उपकर	तक्ता नुसार अतिरिक्त दावा	8D	विभागाच्या उत्तरानंतर सुधारित रक्कम	विभागाचे उत्तर
	27XXXXXX XXXXXX1 ZW	ठाणे शहर	भिवंडी-703 (कल्याण)	2020 -21	-3742812	-3742812	-1738940	-	-9224565	-9224565	-9224565	उत्तर प्रतिक्षित
36	27XXXXXX XXXXXX2 Z3	मुंबई-एलटीयू-1 एलटीयू-1	मुंबई-एलटीयू-501	2018 -19	-716220	-716175	-36793224	-	-38225619	-38225619	-38225619	उत्तर प्रतिक्षित
37	27XXXXXX XXXXXX1 ZC	मुंबई-एलटीयू-1 एलटीयू-1	मुंबई-एलटीयू-512	2018 -19	-2151274	-2151275	-19075856	-	-23378406	-87217801	-87217801	विभागाने सांगितले (फेब्रुवारी 2025) की व्याज आणि दंडासह ₹ 8.91 कोटींच्या रकमेसाठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला (एप्रिल 2024).
38	27XXXXXX XXXXXX1 ZC	मुंबई-एलटीयू-1 एलटीयू-1	मुंबई-एलटीयू-503	2018 -19	-85718737	-85688804	-43616215	-	-215023756	-14639646	-14639646	विभागाने सांगितले (मे 2025) की व्याजासह ₹ 14639646 च्या अतिरिक्त आयटीसीसाठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला (एप्रिल 2025).
	27XXXXXX XXXXXX1 ZC	मुंबई-एलटीयू-1 एलटीयू-1	मुंबई-एलटीयू-503	2019 -20	-95075811	-95075811	-253961	-	-190405583	-29113962	-29113962	विभागाने सांगितले (मे 2025) की व्याजासह ₹ 29113962 च्या अतिरिक्त आयटीसीसाठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला (ऑगस्ट 2024).
	27XXXXXX XXXXXX1 ZC	मुंबई-एलटीयू-1 एलटीयू-1	मुंबई-एलटीयू-503	2020 -21	-81526982	-81526982	-92797483	-	-255851446	-1645798	-1645798	विभागाने सांगितले (मे 2025) की व्याजासह ₹ 1645798 च्या अतिरिक्त आयटीसीसाठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला (ऑगस्ट 2024).
39	27XXXXXX XXXXXX1 ZF	मुंबई-एलटीयू-1 एलटीयू-1	मुंबई-एलटीयू-503	2018 -19	-179742636	-179730326	-163938804	-	-523411766	-523411766	-523411766	उत्तर प्रतिक्षित
40	27XXXXXX XXXXXX1 Z7	मुंबई-एलटीयू-1 एलटीयू-1	मुंबई-एलटीयू-509	2018 -19	-5026930	-5026929	-3836828	-	-13890687	-13890687	-13890687	उत्तर प्रतिक्षित
	27XXXXXX XXXXXX1 Z7	मुंबई-एलटीयू-1 एलटीयू-1	मुंबई-एलटीयू-509	2019 -20	-2495538	-2495538	-	-	-4991076	-4991076	-4991076	उत्तर प्रतिक्षित
	27XXXXXX XXXXXX1 Z7	मुंबई-एलटीयू-1 एलटीयू-1	मुंबई-एलटीयू-509	2020 -21	-4052925	-4052926	-2805372	-	-10911223	-10911223	-10911223	उत्तर प्रतिक्षित
41	27XXXXXX XXXXXX1 Z1	घाटकोपर घाटकोपर-503	घाटकोपर-पश्चिम-503	2019 -20	-4719474	-4719474	-12702601	-	-22141550	-5827094	-5827094	विभागाने सांगितले (फेब्रुवारी 2025) की व्याज आणि दंडासह ₹ 58,27,094 साठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला आहे (ऑगस्ट 2024).

अ. क्र.	जीएसटीआय पण	विभाग	प्रभार कार्यालय	वर्ष	केंद्रीय कर	राज्य कर	एकात्मिक कर	उपकर	तक्ता नुसार अतिरिक्त दावा	8D	विभागाच्या उत्तरानंतर सुधारित रक्कम	विभागाचे उत्तर
42	27XXXXXX XXXXXX1 ZW	साकीना का	साकीनाका- 502	2018 -19	-140093	-139328	-	-	-279420	-279420	-279420	उत्तर प्रतिक्षित
	27XXXXXX XXXXXX1 ZW	साकीना का	साकीनाका- 502	2020 -21	-45315	-45315	-	-	-90629	-90629	-90629	उत्तर प्रतिक्षित
43	27XXXXXX XXXXXX1 ZP	सांताक्रूझ	बांद्रा-पश्चिम- 502	2018 -19	-26774158	-23929163	-2729985	-	-53433307	-53433307	-53433307	उत्तर प्रतिक्षित
	27XXXXXX XXXXXX1 ZP	सांताक्रूझ	बांद्रा-पश्चिम- 502	2019 -20	-22960044	-21242044	-	-	-44202088	-44202088	-44202088	उत्तर प्रतिक्षित
	27XXXXXX XXXXXX1 ZP	सांताक्रूझ	बांद्रा-पश्चिम- 502	2020 -21	-13990404	-13990404	-16800403	-	-44781211	-44781211	-44781211	उत्तर प्रतिक्षित
44	27XXXXXX XXXXXX4 Z3	सांताक्रूझ	एसव्ही-मार्ग- 701	2018 -19	-166288341	-166288341	-6514800	-	-339091482	-339091482	-339091482	उत्तर प्रतिक्षित
45	27XXXXXX XXXXXX1 ZE	बांद्रा	बांद्रा-पूर्व-501	2018 -19	-9019717	-9019717	-5461476	-	-23500910	-23500910	-23500910	उत्तर प्रतिक्षित
	27XXXXXX XXXXXX1 ZE	बांद्रा	बांद्रा-पूर्व- 501	2019 -20	-5962152	-5962152	-28673724	-	-40598027	-40598027	-40598027	उत्तर प्रतिक्षित
	27XXXXXX XXXXXX1 ZE	बांद्रा	बांद्रा-पूर्व-501	2020 -21	-19003465	-19003465	-10094032	-	-48100961	-48100961	-48100961	उत्तर प्रतिक्षित
46	27XXXXXX XXXXXX1 ZF	मुंबई	मुंबई- पश्चिम-502	2018 -19	-	-	-923925	-	-923925	-923925	-923925	उत्तर प्रतिक्षित
	27XXXXXX XXXXXX1 ZF	मुंबई	मुंबई- पश्चिम-502	2020 -21	-914471	-914471	-21481117	-	-23310060	-23310060	-23310060	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की करदात्याने डीआरसी 03 (जून 2023) द्वारे ₹ 23310060 प्रदान केले आहेत.
47	27XXXXXX XXXXXX1 ZZ	मुंबई	मुंबई- पश्चिम-503	2019 -20	-	-	-123264	-	-123264	-123264	-212296	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की करदात्याला डीआरसी 03 (एप्रिल 2025) द्वारे ₹ 102776 प्रदान केले गेले आहे आणि ₹ 109520 व्याज दायित्वासाठी, डीआरसी 01 जारी केले गेले आहे (एप्रिल 2025).

अ. क्र.	जीएसटीआयपन	विभाग	प्रभार कार्यालय	वर्ष	केंद्रीय कर	राज्य कर	एकात्मिक कर	उपकर	तक्ता नुसार अतिरिक्त दावा	8D	विभागाच्या उत्तरानंतर सुधारित रक्कम	विभागाचे उत्तर
	27XXXXXX XXXXXX1 ZZ	मुंडुंड	मुंडुंड- पश्चिम-503	2020 -21	-	-	-58946	-	-58946	-88587	-88587	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की डीआरसी 03 (एप्रिल 2025) द्वारे ₹ 46464 कर प्रदान केला गेला आहे आणि ₹ 41123 व्याज दायित्वासाठी, डीआरसी 01 जारी केले गेले आहे (एप्रिल 2025).
48	27XXXXXX XXXXXX1 ZL	पुणे- एलटीयू-1	पुणे-एलटीयू- 502	2018 -19	-	-	-167966565	-	-167966565	-167966565	-167966565	उत्तर प्रतिक्षित
	27XXXXXX XXXXXX1 ZL	पुणे- एलटीयू-1	पुणे-एलटीयू- 502	2020 -21	-	-	-16703464	-	-16703464	-16703464	-16703464	उत्तर प्रतिक्षित
49	27XXXXXX XXXXXX1 ZD	पुणे-उत्तर	बाजीराव-रोड- 502	2019 -20	-	-	-4471387	-	-4471387	-4471387	-4471387	उत्तर प्रतिक्षित
50	27XXXXXX XXXXXX1 Z4	पुणे- एलटीयू-1	पुणे-एलटीयू- 505	2018 -19	-637311	-637311	-1320282	-	-2594905	-2594905	-2594905	उत्तर प्रतिक्षित
	27XXXXXX XXXXXX1 Z4	पुणे- एलटीयू-1	पुणे-एलटीयू- 505	2019 -20	-173019	-173019	-9502161	-	-9848199	-9848199	-9848199	उत्तर प्रतिक्षित
50	27XXXXXX XXXXXX1 Z4	पुणे- एलटीयू-1	पुणे-एलटीयू- 505	2020 -21	-1603018	-1603018	-4121062	-	-7327098	-7327098	-7327098	उत्तर प्रतिक्षित
51	27XXXXXX XXXXXX1 Z0	पुणे- एलटीयू-1	पुणे-एलटीयू- 502	2018 -19	-1597996	-1596807	-2086400	-459986	-5741190	-5741190	-5741190	उत्तर प्रतिक्षित
52	27XXXXXX XXXXXX1 ZH	रायगड	पेन-501	2018 -19	-389818262	-389818262	-240385538	-	-1020022062	-120300041	-120300041	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की, ₹ 12.03 कोटीसाठी डीआरसी 01 प्रपत्रमध्ये एस्सीएन जारी करण्यात आला (डिसेंबर 2023).
52	27XXXXXX XXXXXX1 ZH	रायगड	पेन-501	2019 -20	-126062817	-126062817	-168161426	-	-2337385	-2730907	-2730907	विभागाने सांगितले (नोव्हेंबर 2024) की, डीआरसी 03 (एप्रिल आणि ऑगस्ट 2024) द्वारे ₹ 0.27 कोटीची रक्कम प्रदान करण्यात आली आहे.
	27XXXXXX XXXXXX1 ZH	रायगड	पेन-501	2020 -21	-	-	-300021	-91759603	-92059624	-92059624	-92059624	विभागाने सांगितले (नोव्हेंबर 2024) की, आयजीएसटी अंतर्गत ₹ 4589327 साठी डीआरसी 01A जारी करण्यात आला आहे (नोव्हेंबर 2024).

अ. क्र.	जीएसटीआयपन	विभाग	प्रभार कार्यालय	वर्ष	केंद्रीय कर	राज्य कर	एकात्मिक कर	उपकर	तक्ता नुसार अतिरिक्त दावा	8D	विभागाच्या उत्तरानंतर सुधारित रक्कम	विभागाचे उत्तर
	27XXXXXX XXXXXX1 ZG	रायगड	पेन-501	2018 -19	-599229892	-599228694	-201644860	-	-1400103446		-45200000	विभागाने सांगितले (फेब्रुवारी 2024) की, ₹ 45.52 कोटीसाठी डीआरसी 01 जारी करण्यात आला आहे (जानेवारी 2024).
53	27XXXXXX XXXXXX1 ZG	रायगड	पेन-501	2019 -20	-1383531484	-1383531480	-1689796375	-	-11008509		-11008509	विभागाने सांगितले (नोव्हेंबर 2024) की, अभिनिर्णय प्रक्रियेदरम्यान, करदात्यांनी ₹ 1,10,08,509/- (आयजीएसटी ₹ 33,33,201/-, सीजीएसटी ₹ 38,37,654/- आणि एसजीएसटी ₹ 38,37,654/-) च्या अतिरिक्त आयटीसी दाव्यासाठी आयटीसी प्रत्यावर्तन केले आणि ते डीआरसी 03 मध्ये प्रदान केले (ऑगस्ट 2024).
54	27XXXXXX XXXXXX1 ZW	रायगड	पेन-501	2019 -20	-198018	-198018	-	-	-396036		-316564	विभागाने सांगितले (डिसेंबर 2024) की, ₹ 316564 साठी (ऑगस्ट 2024) डीआरसी 07 जारी करण्यात आला आहे.
55	27XXXXXX XXXXXX1 ZX	रायगड	सांडपाडा-503	2018 -19	-	-	-679709	-	-679709		-679709	उत्तर प्रतिक्षित
55	27XXXXXX XXXXXX1 ZX	रायगड	सांडपाडा-503	2019 -20	-130373	-130373	-	-	-260746		-260746	उत्तर प्रतिक्षित
56	27XXXXXX XXXXXX1 ZQ	पुणे-दक्षिण	पुणे कॅन्ट-702	2019 -20	-67688	-67688	-	-	-135376		-459000	विभागाने सांगितले (फेब्रुवारी 2025) की अतिरिक्त आयटीसी ₹ 538638 आहे ज्यापैकी ₹ 2.67 लाखांचा आयटीसी जीएसटीआर 3B मध्ये (सप्टेंबर 2020) प्रत्यावर्तन करण्यात आला. तपासणीनंतर करदात्याने डीआरसी 03 (जुलै आणि ऑगस्ट 2024) द्वारे ₹ 0.64 लाख प्रदान केले आणि व्याज आणि दंडासह ₹ 3.95 लाखांसाठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला (ऑगस्ट 2024).
									एकूण		-10624186545	

परिशिष्ट 3.2.8
(संदर्भ: परिच्छेद 3.2.9.4; पृष्ठ 83)
आयटीसी (इनपुट / इनपुट सेवा आणि भांडवली वस्तू) च्या प्रत्यावर्तनात विसंगती

अ.क्र.	जीएसटीआयान	विभाग	प्रकार कार्यालय	वर्ष	जीएसटीआय 9 (5D+5E)	जीएसटीआय 9 (5N-5F)	घटक (5D+5E)/(5N-5F)	जीएसटीआय 9 (6B+6C+6D+6E+6F+6G+8C) - जीएसटीआय 3B (4D (2) + 7E+12)	करावयाचे प्रत्यावर्तन	जीएसटीआय 9 च्या तक्ता 7 नुसार केलेले प्रत्यावर्तन	न / कमी प्रत्यावर्तन	विभागाच्या उत्तरानंतर सुधारित रक्कम	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण टिप्पण्या
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1	27XXXXX XXXXXX X1ZS	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-535	2020-21	6601461	324298482	0.02	17400159	354200	0	354200	354200	उत्तर प्रतिक्षित	
2	27XXXXX XXXXXX X1ZP	कादिवली	मालाड पश्चिम-501	2019-20 2020-21	18833870 10652624	160648728 69268836	0.12 0.15	32935611 16307195	3861251 2507829	0 0	3861251 2507829	3861251 2507829	उत्तर प्रतिक्षित उत्तर प्रतिक्षित	
3	27XXXXX XXXXXX X1Z3	कादिवली	मालाड-पश्चिम-501	2018-19 2019-20	24903449 21689798	110303418 1184778136	0.23 0.02	13828552 10940847	3122103 200295	0 0	3122103 200295	3122103 200294	उत्तर प्रतिक्षित विभागाचे सांगितले (मे 2025) की कर्दात्याने डीआरसी 03 द्वारे ₹200294 प्रदान केले (ऑगस्ट 2024).	
4	27XXXXX XXXXXX X1ZN	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई एलटीयू-532	2018-19 2019-20	26300911 47548467	433869222 339194051	0.06 0.14	36345275 38521626	2203230 5399989	254357 74281	1948873 5325708	1948873 5325708	उत्तर प्रतिक्षित उत्तर प्रतिक्षित	
5	27XXXXX XXXXXX X1Z0	अंधेरी	अंधेरी-पूर्व-701	2018-19 2019-20	2326263 3978969	2756429675 2640272765	0.00 0.00	344443691 362054073	290690 545254	184069 0	106621 545254	106621 545254	उत्तर प्रतिक्षित उत्तर प्रतिक्षित	

अ.क्र.	जीएसटीआयन	विभाग	प्रकार कार्यालय	वर्ष	जीएसटीआय 9 (5D+5E)	जीएसटीआय 9 (5N-5F)	घटक (5D+5E)/(5N-5F)	जीएसटीआय 9 (6B+6C+6D+6E+6F+6G+8C) - जीएसटीआय 3B (4D (2) + 7E+12)	करावयाचे प्रत्यावर्तन	जीएसटीआय 9 च्या तक्ता 7 नुसार केलेले प्रत्यावर्तन	न / कमी प्रत्यावर्तन	विभागाच्या उत्तरानंतर सुधारित रक्कम	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण टिप्पण्या
6	27XXXX XXXXXX XIZV	मुंबई-एलटी एलटी यू-3	मुंबई-एलटीयू 530	2020-21	206195063777	208625597058	0.99	43597813084	43089889142	42781253438	308635704	308635704	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2024) उपलब्ध असलेल्या एकूण ₹ 4359.78 कोटींच्या आयटीसीपीकी, कर्दात्याने ₹ 4278.13 कोटींचा आयटीसी प्रत्यावर्तित केला आहे आणि उर्वरित ₹ 81.66 कोटींच्या क्रेडिट योग्यरित्या घेतले आहे.	प्रत्यावर्तन करावयाच्या आयटीसीपी गणना लेखापरीक्षणा देण्यात आली नसल्याने उत्तर पडलाळता आले नाही..
7	27XXXX XXXXXX XIZ7	मुंबई-एलटी एलटी यू-2	मुंबई-एलटीयू 529	2020-21	81634	449845243	0.00	49024666	8897	600	8297	8297	उत्तर प्रतिक्षित	
8	27XXXX XXXXXX DIZC	मुंबई-एलटी एलटी यू-1	मुंबई-एलटीयू 503	2019-20	549230434	8075873547	0.07	1519233328	103321229	21059520	82261709	82261709	विभागाने सांगितले (मे 2025) कर्दात्याला डीआरसी 01A जारी करण्यात आला आहे.	

अ.क्र.	जीएसटीआयन	विभाग	प्रकार कार्यालय	वर्ष	जीएसटीआय 9 (5D+5E)	जीएसटीआय 9 (5N-5F)	घटक (5D+5E)/(5N-5F)	जीएसटीआय 9 (6B+6C+6D+6E+6F+6G+8C) - जीएसटीआय 3B (4D (2) + 7E+12)	करावयाचे प्रत्यावर्तन	जीएसटीआय 9 च्या तक्ता 7 नुसार केलेले प्रत्यावर्तन	न / कमी प्रत्यावर्तन	विभागाच्या उत्तरानंतर सुधारित रक्कम	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण टिप्पण्या
9	27XXXXX XXXXXX XIZW	साकी नाका	साकीनाका- 502	2018-19	6425803337	12985371169	0.49	1371389792	678631437	86537614	592093823	592093823	विभागाने सांगितले (मे 2025) कर्पाट्याला डीआरसी 01A जारी करण्यात आला आहे (मे 2025).	
10	27XXXXX XXXXXX XIZD	मुंबई- एलटी यू-2	मुंबई-एलटीयू- 515	2019-20 2020-21	666481 192983312 72966532	378122133 874469915 719980968	0.00 0.22 0.10	59731316 37999483 59227840	105283 8385956 6002450	0 0 92829	105283 8385956 5909621	105283 8385956 5909621	उत्तर प्रतिक्षित उत्तर प्रतिक्षित उत्तर प्रतिक्षित	
11	27XXXXX XXXXXX XIZO	पुणे- एलटी यू-1	पुणे-एलटीयू- 502	2018-19 2019-20	159329440 183719738	3270549009 2897306659	0.05 0.06	917999052 671921398	44721628 42606889	0 0	44721628 42606889	44721628 42606889	उत्तर प्रतिक्षित उत्तर प्रतिक्षित	
12	27XXXXX XXXXXX XIZP	सांता क्रुझ	बांद्रा-पश्चिम- 502	2020-21	501998738	529614431	0.95	118728325	112537472	37312241	75225231	75225231	उत्तर प्रतिक्षित	
13	27XXXXX XXXXXX XIZF	मुंबई	मुंबई- पश्चिम502	2018-19	6781435	1397961937	0.00	201630794	978100	0	978100	978100	उत्तर प्रतिक्षित	
14	27XXXXX XXXXXX XIZF	मुंबई- एलटी यू-2	पुणे-एलटीयू- 524	2019-20 2020-21	12247976 9598089	486753993 248744590	0.03 0.04	10737377 11288574	270180 435582	9838 0	260342 435582	260342 435582	उत्तर प्रतिक्षित उत्तर प्रतिक्षित	
										एकूण	1206273282			

परिशिष्ट 3.2.9

(संदर्भ: परिच्छेद 3.2.9.4; पृष्ठ 83)

आरसीएम अंतर्गत आयटीसी घेण्यात विसंगती

अ. क्र.	जीएसटी आयएन	विभाग	प्रभार कार्यालय	वर्ष	जीएसटीआर 3B 3.1(D) (प्रदान केलेला कर)	जीएसटीआर 9 6C (घेतलेला कर)	जीएसटीआर 9 6D (घेतलेला कर)	जीएसटीआर 9 6F (घेतलेला कर)	एकूण (6C+6D+6F)	आयटीसी च लाभ घेण्यात विसंगत रक्कम	विभागाच्या उतरानंतर सुधारित रक्कम	विभागाचे उतर	लेखापरीक्षण टिप्पण्या
1	27XXXX XXXXXX X1Z3	3 अंधेरी	4 आझाद- नगर- 602	5 2019-20	6 599708	7 1121062	8 0	9 0	10 (7+8+9) 1121062	11 (10-6) 521354	12 521354	13	14 विभागाचे सांगितले (डिसेंबर 2023) की विभागाने दिलेले कर्दात्याने जीएसटीआर 3B नुसार आरसीएम वर्षनिहाय आकडे अंतर्गत घेतलेल्या दाखिल्याचा आणि आयटीसीचा विवरणामधील ताळमेळ सादर केला आहे जी पडताळली गेली आहे संबंधित वर्षाच्या आणि ती योग्य असल्याचे आढळले आहे आणि आकड्यांशी जुळत उत्तर नसल्याने पडताळता आले होते तर आरसीएम अंतर्गत घेतलेल्या आयटीसी नाही. फक्त ₹ 24.49 लाख होते.
2	27XXXX XXXXXX X2Z1	कोल्हापूर	कराड- 702	2019-20	0	58025	0	0	58025	58025	58025	उत्तर प्रतिक्षित	
3	27XXXX XXXXXX X1ZF	मुंबई- एलटीयू-1	मुंबई- एलटीयू- 501	2018-19	102843854	0	6941604	96989931	103931535	1087682	1087682	उत्तर प्रतिक्षित	
4	27XXXX XXXXXX X4Z3	बांद्रा	बांद्रा पूर्व-504	2018-19	60766	0	0	82883	82883	22117	22117	उत्तर प्रतिक्षित	
5	27XXXX XXXXXX X1ZG	रायगड	पेन-501	2018-19	521975005	5999847	79116704	444651132	529767683	7792678	7762125	विभागाने सांगितले (फेब्रुवारी 2024) की डीआरसी 03 (डिसेंबर 2023) द्वारे ₹ 77.62 लाखांचा अतिरिक्त आयटीसी प्रदान करण्यात आला आहे.	
										एकूण	9451302		

परिशिष्ट 3.2.10
(संदर्भ: परिच्छेद 3.2.9.4; पृष्ठ 83)
इनपुट सेवा वितरक (आयएसडी) द्वारे वितरित केलेला आयटीसी घेण्यात विसंगती

अ.क्र.	जीएसटी आयरन	विभाग	प्रकार कार्यालय	वर्ष	जीएसटीआर 9 चा 6G	सर्व समूह कंपनीकरिता आयएसडी वितरकाच्या जीएसटीआर 6 मध्ये वितरित आयटीसी	जीएसटीआर 9 मध्ये उलाढाल	एफएस मध्ये एकत्रित उलाढाल	करदात्याकरिता मर्यादित आयटीसी (जीएसटीआर 9 नुसार उलाढाल / एफएस मध्ये एकत्रित उलाढाल गुणिले जीएसटीआर 6 नुसार वितरित आयटीसी)	करदात्याकरिता वितरण संबंधित अतिरिक्त आयटीसी	विभागाच्या उत्तरानंतर सुधारित रक्कम	विभागाचे उत्तर
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 (8/9x7)	11	12	13
1	27XXX XXXX XXXXIZ C	मुंबई - एलटीयू 1	मुंबई - एलटीयू -503	2019-20	326657165	3558163	8077176365	21872586000	1313969	325343196	325343196	विभागाने सांगितले (मे 2025) की, ₹ 1244711 व्याजासह ₹ 1383012 च्या अतिरिक्त आयटीसीसाठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला आहे आणि त्यासोबत देण्यात आले आहे. ₹ 32.53 कोटींच्या विसंगतीपैकी, ₹ 13.83 लाखांसाठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला. तथापि, उर्वरित रकमेसाठी कोणतेही स्पष्टीकरण/समर्थित कागदपत्रे प्रदान करण्यात आली नाहीत.
				2020-21	365934965	103009831	12985371169	22808216000	58646450	307288516	307288515	विभागाने सांगितले (मे 2025) की, प्रकरणाची चौकशी करण्यात आली आणि 2020-21 या वर्षासाठी पडताळणीत कोणतेही अतिरिक्त आयटीसी घेतल्याचे आढळले नाही. तथापि, उर्वरित रकमेसाठी कोणतेही स्पष्टीकरण/ समर्थित कागदपत्रे प्रदान करण्यात आली नाहीत.

अ.क्र.	जीएसटी आयएन	विभाग	प्रभार कार्यालय	वर्ष	जीएसटीआर 9 चा 6G	सर्व समूह कंपनीकरिता आयएसडी वितरकाच्या जीएसटीआर 6 मध्ये वितरित आयटीसी	जीएसटीआर 9 मध्ये उलाढाल	एफएस मध्ये एकत्रित उलाढाल	करदात्याकरिता मर्यादित आयटीसी (जीएसटीआर 9 नुसार उलाढाल / एफएस मध्ये एकत्रित उलाढाल गुणिले जीएसटीआर 6 नुसार वितरित आयटीसी)	करदात्याकरिता वितरण संबंधित अतिरिक्त आयटीसी	विभागाच्या उत्तरानंतर सुधारित रक्कम	विभागाचे उत्तर
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 (8/9x7)	11	12	13
2	27XXX XXXX XXXIZ G	रायगड	पेन- 501	2019-20	480858877	1253775873	189272182145	623150000000	380815045	10043832	83077210	विभागाने सांगितले (नोव्हेंबर 2024) की, ₹ 8.31 कोटीसाठी डीआरसी 07 (ऑगस्ट 2024) जारी करण्यात आला आहे.
										एकूण	715708921	

परिशिष्ट 3.2.11

(संदर्भ: परिच्छेद 3.2.9.4; पृष्ठ 83)

वार्षिक विवरण आणि लेखापरीक्षित वित्तीय विवरण यामध्ये घेतलेल्या आयटीसीमध्ये विसंगती

अ. क्र.	जिएसटीआयपन	विभाग	प्रभार कार्यालय	वर्ष	जिएसटीआर 9C च्या तक्ता12F नुसार ताळमेळ न केलेली आयटीसी	विभागाच्या उत्तरानंतर सुधारित रक्कम	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण टिप्पण्या
1	27XXXXXXXXXXXXX1ZS	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-514	2019-20	135357	267241	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की व्याज आणि दंडासह ₹ 2.67 लाखांची मागणी करून डीआरसी 07 जारी करण्यात आला आहे (ऑगस्ट 2024)	
2	27XXXXXXXXXXXXX1Z0	ठाणे शहर	वागले औ.क्षे.-501	2018-19	5000000	5000000	विभागाने (एप्रिल 2025) सांगितले की हे उत्तर मान्य नाही कारण लेखापरीक्षण कार्यवाही करण्यात आली डीआरसी 07 मध्ये आहे आणि करदात्याला डीआरसी 07 लेखापरीक्षणाने उपस्थित जारी करण्यात आला आहे (एप्रिल 2024). केलेल्या मुद्द्याचा समावेश नव्हता.	
3	27XXXXXXXXXXXXX1ZH	रायगड	पेन- 501	2020-21	665912375	665912375	उत्तर प्रतीक्षित	
					एकूण	671179616		

परिशिष्ट 3.2.12

(संदर्भ: परिच्छेद 3.2.9.5; पृष्ठ 86)

निर्वहन न केलेले कर दायित्व

अ. क्र.	जीएसटीआयएन	विभाग	प्रभार कार्यालय	वर्ष	जीएसटीआय 9 नुसार दायित्व (एकूण उलाढाल(5N +10-11) T13 म्हणजे कर खाली दर्शविले (H+C+ S+C)	जीएसटीआय 9 (9) + जीएसटीआय 9 (14) मध्ये प्रदान केलेला कर	आरसीएम वगळून (जीएसटीआय-9 4G)	प्रदान केलेला निव्वळ कर	कर दायित्व व कर प्रदान यामध्ये विसंगती	विभागाच्या उतरानंतर सुधारित रक्कम	विभागाचे उतर
1	2	3	4	5	6	7	8	9 (7-8)	10 (6-9)	11	12
1	27XXXXXX XXXXXIZY	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-514	2020-21	297682837	272415400	112881866	159533534	138149303	138149303	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की एडोटी 1 जारी करण्यात आला आहे (डिसेंबर 2023).
2	27XXXXXX XXXXXIZ3	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-523	2019-20	323221673	300289476	14247204	286042272	37179401	37179401	उत्तर प्रतिक्षित
3	27XXXXXX XXXXXIZ1	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-517	2018-19	14483849153	14537373527	66112922	14471260605	12588548	6926770	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की करदात्याने डीआरसी 03 (डिसेंबर 2023) द्वारे ₹ 69.26 लाख प्रदान केले आहेत
4	27XXXXXX XXXXXIZD	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-519	2018-19	7131763528	7127315711	1166064	7126149647	5613881	5613881	उत्तर प्रतिक्षित
5	27XXXXXX XXXXXIZ2	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-517	2020-21	953355837	929478341	355067	929123274	24232563	24232563	उत्तर प्रतिक्षित
6	27XXXXXX XXXXXIZ6	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-524	2020-21	147101167	127307483	29376488	97930995	49170172	63444000	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की व्याज आणि दंडासह ₹ 6.34 कोटीसाठी (फेब्रुवारी 2025) डीआरसी 07 जारी करण्यात आला होता
7	27XXXXXX XXXXXIZ6	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-520	2020-21	333358970	335292603	43255	335249348	109622	109622	उत्तर प्रतिक्षित
8	27XXXXXX XXXXXIZ1	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-531	2018-19	166871029	198738693	33496004	165242689	1628340	1628340	विभागाने सांगितले (जानेवारी 2024) की, 2018-19 वित्तीय वर्षासाठी प्रपत्र

अ. क्र.	जीएसटीआयएन	विभाग	प्रभार कार्यालय	वर्ष	जीएसटीआर 9 नुसार दायित्व (एकूण उलाढाल(5N +10-11) T13 म्हणजे कर खाली दर्शविले (H+C+ S+C)	जीएसटीआर 9 (9) + जीएसटीआर 9 (14) मध्ये प्रदान केलेला कर	आरसीएम वगळून (जीएसटीआर-9 4G)	प्रदान केलेला निव्वळ कर	कर दायित्व व कर प्रदान यामध्ये विसंगती सुधारित रक्कम	विभागाच्या उतरानंतर	विभागाचे उतर
											डीआरसी 01 मध्ये एससीएन जारी करण्यात आला आहे (डिसेंबर 2023) उतर प्रतिक्षित
9	27XXXXXX XXXXX1ZS	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-535	2019-20	170940344	203687121	45381255	158305866	12634478	12634478	
				2019-20	55914975	55920556	299668	55620888	294087	606707	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की, 2019-20 साठी ऑगस्ट 2024 मध्ये डीआरसी 07 जारी करण्यात आला होता ज्यामध्ये ₹ 6.07 लाख कर दायित्व समाविष्ट होते. सध्या, पहिल्या अपीलकर्त्याकडे डीआरसी 07 आदेश विरुद्ध अपील आहे जे निकालात काढण्यासाठी प्रलंबित आहे.
10	27XXXXXX XXXXX1ZE	अंधेरी	मरोळ-501	2020-21	50189396	49519062	462561	49056501	1132895	1925920	विभागाने सांगितले (मे 2025) की, ₹ 19.26 लाखांसाठी डीआरसी 07 जारी करण्यात आला आहे (जानेवारी 2025) उतर प्रतिक्षित
11	27XXXXXX XXXXX1Z0	ठाणे शहर	वागळे औ.क्ष.-501	2018-19	29766678	10717598	2200742	8516856	21249822	21249822	उतर प्रतिक्षित
				2019-20	19932342	16461805	5016960	11444845	8487497	8487497	उतर प्रतिक्षित
				2020-21	5015608	4999262	2097636	2901626	2113982	2113982	उतर प्रतिक्षित
12	27XXXXXX XXXXX1ZS	नांदेड	नांदेड-501	2019-20	32491860	32446644	0	32446644	45216	45216	उतर प्रतिक्षित
13	27XXXXXX XXXXX2ZJ	कोल्हापूर	कराड-702	2020-21	599117	588136	63450	524686	74431	74431	उतर प्रतिक्षित
14	27XXXXXX XXXXX1Z4	पुणे-एलटीयू-2	पुणे-एलटीयू-519	2020-21	188648830	188995472	2299320	186696152	1952678	1952678	उतर प्रतिक्षित
									एकूण	326374621	

परिशिष्ट 3.2.13
(संदर्भ: परिच्छेद 3.2.9.5; पृष्ठ 86)
जीएसटीआर 9 आणि एफएस मधील उलाढालीत विसंगती

अ. क्र.	जीएसटीआयएन	विभाग	प्रकार कार्यालय	R 9C (5 O) 2018-19	R 9C (5 O) 2019-20	R 9C (5 O) 2020-21	ताळमेळ न झालेली उलाढाल (फक्त ऋण प्रविष्ट्या)	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण टिप्पण्या
1	27XXXXXXXXXXXXXXX1Z3	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-523	-1243951090	-670656792	-14664424501	-16579032383	उत्तर प्रतिक्षित	--
2	27XXXXXXXXXXXXXXX1ZD	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-519	-	-69917910	-73141750	-143059660	उत्तर प्रतिक्षित	--
3	27XXXXXXXXXXXXXXX1Z6	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-524	-	-1343983051	-881856808	-2225839859	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की करदात्याने 2020-21 या वर्षासाठी डीआरसी 03 (फेब्रुवारी 2025) द्वारे ₹ 1.90 कोटी प्रदान केले आणि 2019-20 या वर्षासाठी उत्तर प्रतिक्षित.	--
4	27XXXXXXXXXXXXXXX1Z5	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-520	-	-	-1149125035	-1149125035	उत्तर प्रतिक्षित	--
5	27XXXXXXXXXXXXXXX1Z1	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-531	-	-	-26775378	-26775378	उत्तर प्रतिक्षित	--
6	27XXXXXXXXXXXXXXX1ZS	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-535	-	-	-26284257	-26284257	उत्तर प्रतिक्षित	--
7	27XXXXXXXXXXXXXXX1Z8	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-535	-2214984951	-	-903778919	-3118763869	उत्तर प्रतिक्षित	--
8	27XXXXXXXXXXXXXXX1Z7	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-525	-	-1310683811	-141006850	-1451690661	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की करदात्याने 2019-20 आणि 2020-21 या वर्षासाठी जीएसटीआर 9C च्या तक्ता 50 मध्ये उलाढालीतील समायोजनासाठी योग्य कारणे सादर केली आहेत आणि त्यांच्याशी जुळवून घेतले आहे याची पडताळणी केली आहे.	विक्री रजिस्टर, बीजक आणि वित्तीय विवरणांच्या प्रती सादर न केल्यामुळे उत्तराची पडताळणी होऊ शकली नाही.
9	27XXXXXXXXXXXXXXX1Z3	अंधेरी	आझाद-नगर-602	-	-576332171	-	-576332171	उत्तर प्रतिक्षित	--

अ. क्र.	जीएसटीआयएन	विभाग	प्रभार कार्यालय	R 9C (5 O) 2018-19	R 9C (5 O) 2019-20	R 9C (5 O) 2020-21	ताळमेळ न झालेली उलाढाल (फक्त ऋण प्रविष्ट्या)	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण टिप्पण्या
10	27XXXXXXXXXXXX1ZE	अंधेरी	मरोळ-501	-	-	-22942108	-22942108	विभागाने सांगितले (मे 2025) की व्याजासह ₹ 65.59 लाखांच्या कर दायित्वानुसार डीआरसी 07 जारी करण्यात आला आहे (जानेवारी 2025).	--
11	27XXXXXXXXXXXX1Z0	अंधेरी	अंधेरी पूर्व-701	-	-772676	-44746497	-45519173	उत्तर प्रतिक्षित	--
12	27XXXXXXXXXXXX1ZN	मुंबई-एलटीयू-3	मुंबई-एलटीयू-532	-	-5868147	-7401756	-13269903	उत्तर प्रतिक्षित	--
13	27XXXXXXXXXXXX1ZZ	मुंबई-एलटीयू-4	मुंबई-एलटीयू-540	-	-7856709360	-1581198033	-9437907393	विभागाने सांगितले (एप्रिल 2025) की करदात्याच्या लेखापरीक्षणादरम्यान या समस्येची पडताळणी करण्यात आली होती आणि 2019-20 आणि 2020-21 या वर्षातील करदात्यांच्या उत्तराची पडताळणी केल्यानंतर, हा मुद्दा बंद करण्यात आला.	करदात्याने जीएसटी लागू होत नसलेले उत्पन्न वगळल्याचे नमूद केलेल्या उलाढालीतील विसंगतीच्या समेटासह विभागाने केलेल्या पडताळणीचे तपशील सादर केले नसल्याने लेखापरीक्षण पडताळणी करू शकले नाही.
14	27XXXXXXXXXXXX2Z3	मुंबई-एलटीयू-1	मुंबई-एलटीयू-501	-15125713	-	-576542	-15702255	उत्तर प्रतिक्षित	--
15	27XXXXXXXXXXXX1ZF	मुंबई-एलटीयू-1	मुंबई-एलटीयू-503	-5929444180	-	-	-5929444180	उत्तर प्रतिक्षित	--
16	27XXXXXXXXXXXX1Z7	मुंबई-एलटीयू-1	मुंबई-एलटीयू-509	-	-1518208	-	-1518208	उत्तर प्रतिक्षित.	--
17	27XXXXXXXXXXXX1ZW	साकीनाका	साकीनाका-502	-	-	-1544003	-1544003	उत्तर प्रतिक्षित	--
18	27XXXXXXXXXXXX2Z4	साकीनाका	साकीनाका-601	-61082	-	-	-61082	उत्तर प्रतिक्षित	--
19	27XXXXXXXXXXXX1ZP	सांताक्रूझ	बांद्रा-पश्चिम-502	-5156282911	-3160642950	-1342871886	-9659797747	उत्तर प्रतिक्षित	--

अ. क्र.	जीएसटीआयएन	विभाग	प्रकार कार्यालय	R 9C (5 O) 2018-19	R 9C (5 O) 2019-20	R 9C (5 O) 2020-21	ताळमेळ न झालेली उलाढाल (फक्त ऋण प्रविष्ट्या)	विभागाचे उत्तर	लेखापरीक्षण टिप्पण्या
20	27XXXXXXXXXXXX1ZD	मुंबई-एलटीयू-2	मुंबई-एलटीयू-515	-187870458	-49070407	-397617850	-634558715	उत्तर प्रतिक्षित	--
21	27XXXXXXXXXXXX1ZF	पुणे-एलटीयू-2	पुणे-एलटीयू-524	-85937101	-	-	-85937101	उत्तर प्रतिक्षित	--
22	27XXXXXXXXXXXX2ZJ	पुणे दक्षिण	पुणे कॅम्प-501	-	-	-1719898666	-1719898666	उत्तर प्रतिक्षित	--
23	27XXXXXXXXXXXX1ZV	पुणे उत्तर	बाजीराव रोड-609	-11156176	-13431894	-16402354	-40990424	उत्तर प्रतिक्षित	--
24	27XXXXXXXXXXXX1ZX	रायगड	सानपाडा-503	-20016738	-3532954	-12590286	-36139978	उत्तर प्रतिक्षित	--
						एकूण	-52942134209		

© भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक
www.cag.gov.in

<https://cag.gov.in/ag/nagpur/en>

